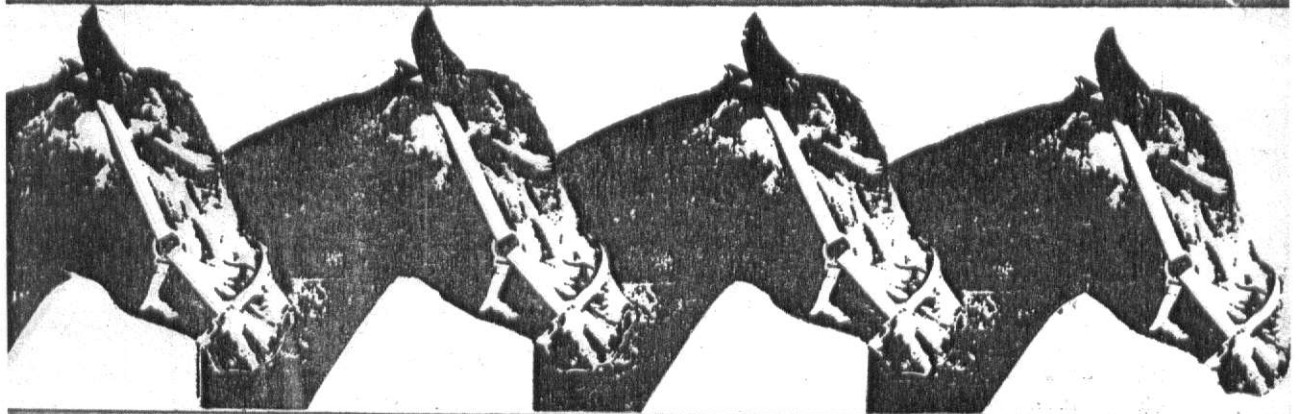

สมาคมการค้าต่างประเทศ

สวัสดิภาพแห่ง:
ฤดูกาลอันแสนสั้น?

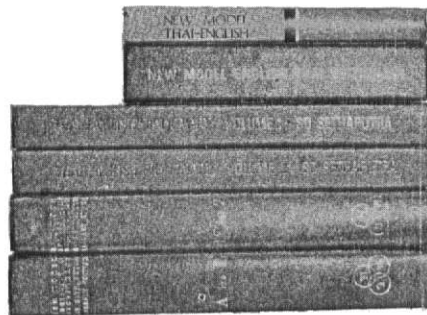
ฉบับที่ ๑๒

บอบบัวฯที่เตรียมจัดพิมพ์ ประทับใจผู้รับตลอดกาล ต่อผู้ใช้

พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย และ ไทย-อังกฤษ
ของ สอ เสถบุตร

พจนานุกรม ไทย-อังกฤษ และ อังกฤษ-ไทย ชุดของ สอ เสถบุตร มีความดีเด่นอย่างไร เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมานานปี ในทุกวงการ ไม่ว่าจะเป็นกวีชากร นักบริหารธุรกิจ ครูอาจารย์ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป ต่างก็ให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ จนสามารถกล่าวได้ว่า เป็นพจนานุกรมที่ขายดีที่สุดในประเทศไทย มีหลายขนาดและหลายราคา เพื่อให้เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม คือ

- New Model English-Thai Dictionary ฉบับห้องสมุด 1 ชุด (2 เล่ม) ราคา 400.00 บาท
- New Model Thai-English Dictionary ฉบับห้องสมุด 1 ชุด (2 เล่ม) ราคา 350.00 บาท
- New Model English-Thai Dictionary ฉบับตั้งโต๊ะ แก้ไข ปรับปรุงใหม่ ราคา 85.00 บาท
- New Model Thai-English Dictionary ฉบับตั้งโต๊ะ ราคา 50.00 บาท
- New Model English-Thai Dictionary ฉบับนักศึกษา ราคา 35.00 บาท
- New Model English-Thai Dictionary ฉบับกระเป๋าคัด ราคา 10.00 บาท

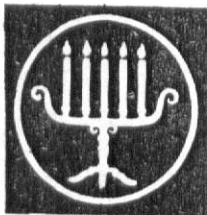

ไทยวัฒนาพานิช 599 ถนนไมตรีจิต กรุงเทพมหานคร โทร. 210111-5
 ห้องแสดงหนังสือ หน้าสนามกีฬาแห่งชาติ โทร. 54556-8
 สุวรรณสาส์น 298-300 ซอยสามแควร์ ซอย 4 โทร. 513219
 สำหรับท่านที่ประสงค์จะสั่งซื้อ โปรดส่งตัวแลกเงินไปรษณีย์ หมายดี
 (ส่งจ่าย ปณ. หัวลำโพง) ในนามของผู้จัดการ
 บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด บริษัทฯยินดีส่งให้โดยไม่คิดค่าส่ง

ชั้นศักราชใหม่
ลองเปลี่ยนใจมาอ่านหนังสือด้วยกันเถิด

สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย
มีหนังสือที่บรรจุแต่เนื้อหาสาระให้ท่านเลือกมากมาย

ลองแวะไปเลือกซ้ออ่านได้ที
สำนักพิมพ์สมาคมสังคมนิยมแห่งประเทศไทย
จุฬารชอย ๒ ถนนพญาไท กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๗๖๒๒

๗ ผู้เขียน

ลมหนาวมาเยือน ฝนจากฟ้าไปเมื่อไม่นาน ท้องฟ้าสีครามเข้มมองเห็นแสงจ้าของดวงอาทิตย์ได้ตลอด บีเก่ากำลังผ่านไปแล้ว บีใหม่ที่มาเยือนสร้างความหวังใหม่แก่เราอยู่ไม่น้อย เราจะเริ่มต้นใหม่กับสิ่งที่ทำอยู่เดิม *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ฉบับที่ท่านกำลังอ่านอยู่ ถือเป็นฉบับรอบปีที่ ๑๒ สิบสองปีที่ผ่านไปเป็นเวลานานโขอยู่ไม่น้อยที่เราฟันฝ่าอุปสรรคมาได้ และในยุคที่เราต่อสู้ผ่านมานั้น หลายคนถือเป็นยุคเผด็จการทรราชย์ ในยุคใหม่ที่แสงแห่งประชาธิปไตยเผยให้เห็นลงๆ แต่แสงนั้นก็ยังเลื่อนอยู่ในหัวใจของคนทำหนังสือที่ไม่เข้าใครออกใครอย่างเราอยู่ไม่น้อย ไม่ว่าสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยจะมีกรรมการบริหารหลายท่านซึ่งมีบทบาทอยู่ไม่น้อยกับอนาคตของประเทศขณะนี้ หรือนายปวย อึ้งภากรณ์ นายกสมาคมฯ ซึ่งเป็นเจ้าของนิตยสารฉบับนี้โดยนิตินัย จะได้รับเสียงสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปก็ตาม เราก็จะคงความเป็นนักหนังสือพิมพ์ก่อนอื่นใดใครจะเป็นอะไรก็ช่าง เราต่อสู้มาตั้งแต่ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ยังไม่มีอะไร จนกระทั่งได้รับความเชื่อถือจากประชาชนวงกว้างมากขึ้นตามลำดับ การเป็นนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ ย่อมไม่ใช่เป็นนักการเมือง และเราภูมิใจที่จะเป็นนักหนังสือพิมพ์มากกว่าศรัทธาของเรายิ่งที่ผู้อ่าน เรารับผิดชอบต่อข้อคิดเห็นของนักเขียนเราทุกคน ในฐานะที่บรรณาธิการเป็นผู้พิมพ์โฆษณา ซึ่งที่คั่นนั้นๆ ย่อมเป็นของผู้เขียน มิใช่ที่คั่นของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย และเราประกาศสิ่งนี้มาตลอด

บีใหม่ ๒๕๑๗ ที่เยือนเข้ามานี้ เราพยายามอย่างยิ่งที่จะดำรงความเป็น *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ไว้ตามเดิม ที่มีผู้อ่านเขียนจดหมายมาหรือฝากบอกมา ว่าเราจะยึดเยียดจัดทำแบบ *มโน* เรื่องมากเกินไป เราได้รื้อดูมาจนครบปี และตั้งใจว่าในคราวขึ้นรอบปีที่ ๑๒ นี้ จะมุ่งจัดทำแบบไม่มีแนวเรื่องมากขึ้น ยกเว้นเรื่องเด่นจากปกที่ถือเป็น Cover Story นั้น เราจะยังคงไว้พร้อมคอลัมน์ประจำเดิม และในกรณีที่มิเรื่องเด่นหนักแน่นมากพอ เราถึงจะจัดทำเป็นแนวเรื่องเดียวกันทั้งเล่ม เช่นที่จะจัดทำ *ฉบับภัยเหลือ* ในเร็วๆ นี้

ฉบับนี้เรามีเรื่องคับคั่งอีกเช่นเคย *วิเคราะห์และประเมินผลรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ* ของไทย ของกรมลด ท่องธรรมชาติ ฉบับนี้ยังไม่จบ เราจะรื้อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะออกมาอีกประมาณ ๓ เดือนข้างหน้า และจะเตรียมหาคนเขียนวิจารณ์ว่าเหมาะสมอย่างไร ให้ท่านพิจารณาเมื่อถึงเวลานั้น สำหรับจดหมายเปิดผนึกถึงฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เรื่อง *ขอนิรโทษกรรมอดีต ๓ ส.ส.* นั้น เรานำลงไว้ให้ปรากฏว่าเราได้ต่อสู้เพื่อสิทธิอันชอบธรรมอย่างไร หลังจากที่ยาว หลีกภัย ได้เขียนเสนอความเห็นเรื่อง ๓ อดีต ส.ส. กับการใช้สิทธิทางศาล มาเมื่อเล่มที่แล้ว

สำหรับ *แพตทริค ไวท์* นักเขียนชาวออสเตรเลียคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบล เราขอให้นายบัณฑิต เองนิลรัตน์ นักศึกษาแผนกวรรณคดี คณะศิลปศาสตร์ ซึ่งเป็น ๑ ใน ๑๓ ผู้ต้องหารกณีเรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นผู้เขียน แต่เนื่องจากหน้ากระดาษจำกัด เราจึงต้องขอเลื่อนไปลงฉบับหน้าแทน ส่วนเรื่อง *นักเขียนกับนักการเมือง* ของอำพรพรรณ โอดระกุล และ *วรรณกรรมทางการเมืองของพม่า* ของชลิต แนวพนิช ก็เลื่อนไปเล่มหน้าเช่นเดียวกัน

กิ่งคณิศาสตร์ปริทัศน์

๒๕๑๖ ฉบับที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๖

พันศักดิ์ วิญญรัตน์
เกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

- ๔ อ้อยเหี่ยว
- ๕ จคหมายถึงบรรณาธิการ
- ๕ ขทนา / ฤคฤคเอนแสนสนัน ?
- ๑๓ จคหมายถึงเปิดถึง ๗๗ นายกรัฐมนตรี เรื่องขอนิวโทษกรรมคดี ๑ ส.ส.
- ๑๔ ปลาใหญ่กินปลาเล็ก / เล่ห์กลคนอเมริกัน : สัมภาษณ์จอห์น เลห์แมน
- ๒๒ เมืองไทยไม่ใช่กรุงเทพฯ / ควรเก็บภาษีผู้ใช้รถอย่างไร

บทความจากปก

รัฐสวัสดิการ อนาคต	๓๔	หากสยามขาดน้ำมัน
ปรัชญา อารยะ	๕๒	อุบัติเหตุ ๒๕๑๖
ประเวศ วะสี	๕๘	สว่างสวรรค์สังคมไทยขึ้นใหม่
พจนานุกรม นวัตกรรม	๗๑	ร้อยกรอง / ตะแคงข้าง
กรรมกร ท่องธรรมชาตินิ	๗๒	วิเคราะห์และประเมินผลรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ของไทย (ตอน ๒)
สมบัติ จันทรวงศ์	๗๕	เสถียรภาพของประชาธิปไตยในทัศนะของอาริสโตเติล
ไมตรี อิงภากรณ์	๘๘	คนกับหนัง / ใครบ้องกันศีลธรรมใคร (หน้าเซนเซอร์)
พันดอน พงษ์สวัสดิ์	๙๘	แนะนำสาธารณรัฐประชาชนจีน / เมื่อขงจื้อเป็นพวกได้อภิวัตน์
พิทักษ์ บุญญาสท	๑๐๑	โลกที่สาม / ทำไมการบริการของรัฐจึงตกไปถึงมือคนจนน้อยที่สุด
นรินทร์ เศรษฐบุตร	๑๐๔	กวีต่างแดน / บัณฑิตสองร้อย : ปฏิภาณบัณฑิตบนหอรบั้ง
สุรชัย นิมากรณ์	๑๐๖	คนกับสิ่งแวดล้อม / วิฤติการณ์ด้านพลังงาน

- ๑๑๑ วิจารณ์หนังสือ
- ๑๑๖ ข่าวในวงการหนังสือ
- ๑๑๕ บรรณาธิการ

นิวติ กองเพชร

ออกแบบปก

อ่อยเหยื่อ

จากบันทึกของคนนอนไม่หลับ : เมื่อข้าพเจ้าอยากเป็นนายกรัฐมนตรี

โดยความสำนึกของปมเด่นแล้ว ข้าพเจ้าชอบเป็นผู้นำมาก ไม่ว่าสิ่งที่ตามนั้นจะเป็นอะไร ในปัจจุบันข้าพเจ้าได้โตเต้าเป็นถึงชนชั้นระดับนายทุนปัญญาชน ยากที่เศรษฐายทุนคนอื่น ๆ จะตามทัน กิจการที่ข้าพเจ้าเข้าไปเกี่ยวข้องล้วนแล้วแต่เป็นฐานกำลังให้แก่ข้าพเจ้าได้ไม่มากนักน้อย ไม่ว่าจะ เป็น กิจการโรงแรม กิจการธนาคาร กิจการมหาวิทยาลัย กิจการพระราชสำนัก กิจการหนังสือพิมพ์ กิจการ เต็นท์กินรำกิ้น หรือแม้แต่กิจการน้ำดื่ม สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนแขนขาของข้าพเจ้า

ในอดีต ข้าพเจ้าเคยเป็นถึงรัฐมนตรี และล่าสุดก่อนเหตุการณ์ใหญ่ร้ายแรง ข้าพเจ้าได้เป็นถึง ที่ปรึกษา ๑ ใน ๓ ของจอมเผด็จการทรราชอย่างลับ ๆ

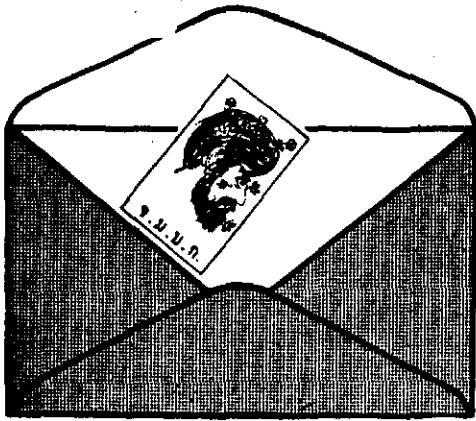
ข้าพเจ้าเคยเกือบก้าวถึงตำแหน่งสูงสุดในกิจการมหาวิทยาลัย แต่เนื่องจากนักฟุตบอลคู่ขาของ ข้าพเจ้าเล่นเกมแบบนี้ไม่เป็น ทั้งที่ได้รับบาดเจ็บจากการเล่นครั้งแรกก็ยังดันเตะลูกฟุตบอลที่ข้าพเจ้าส่ง ให้ยิงเข้าประตูตัวเองไปเลย แทนที่จะส่งกลับมาให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ยิงประตูเอง นั่นเป็นความเขลาของคู่ขา ข้าพเจ้า แต่ไม่เป็นไร โชคร้ายยอมมาก่อนโชคดีเสมอ หลังจากนั้นข้าพเจ้าก็เริ่มเล่นเกมใหม่ เมื่อ เหตุการณ์ร้ายแรงผ่านไปแล้ว ข้าพเจ้าก็หันเข้าหาผู้่นักศึกษาที่เด่นที่สุด แต่เขาโหลมากเกินไป อยาก เล่นเกมคนเดียว ข้าพเจ้าจึงหันเข้าเล่น *เกมม้าแข่ง* คิดหาคนที่เชื่อว่าอย่างน้อยต้องลงชื่อเลือก ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าทั้งกลุ่มอื่นที่ไม่แน่ใจออกหมด ไม่ว่าจะ เป็นวีรชนหรือทรชน ชายหรือชวา ข้าพเจ้า คิดหนักที่ต้องตัดชื่อคนนั้นออกสับชื่อคนนั้นเข้า จนแน่ใจ ถึงกระนั้นข้าพเจ้าก็ต้องเปลี่ยนวิธีการลงคะแนน อยู่ตลอดเวลา จนแน่ใจว่าข้าพเจ้าไม่พลาดเกมนี้แน่ เพราะได้เสียงหนุนหลังจากหลายฝ่ายด้วยกัน เมื่อ แรกประลองกำลัง ข้าพเจ้าก็เกือบจะเสียลูกน้องคนสำคัญไป

เพื่อให้สอดคล้องกับ *เกมม้าแข่ง* ข้าพเจ้าจึงเสนอให้ใช้สนามม้าเป็นฐานเลือก

ข้าพเจ้าเชื่อว่าเกมนี้คู่ขาของข้าพเจ้าคงจะคิดตงต่อไปไม่ได้อีกแล้ว เขาอาจจะต้องถึงแก่ยอม เล่นผิดกติกา แทนที่จะเตะฟุตบอลส่งกลับมาให้ข้าพเจ้า เขาอาจจะต้องใช้มือถือลูกบอลมาวางลงตรง หน้าประตูเพื่อให้ข้าพเจ้ายิงเข้าประตูเองอย่างงามสง่า

ข้าพเจ้ากำลังถือศีลภาวนารักษาพรหมจรรย์รอวันนั้นอยู่

กันเบ็ด

ขอให้เห็นใจตำรวจ

ผมขอแสดงความคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งประวัติศาสตร์นี้ ผมและคนไทยที่อยู่ในอเมริกาจำนวนมากต่างก็ตื่นเต้นกับความสำเร็จของขบวนการนักศึกษาไทย ที่สามารถผนึกกำลังกันกระทำการใหญ่ได้เกินกว่าที่ผมคาดคิดไว้ เนื่องจากผมเป็นข้าราชการจึงของดเว้นที่จะแสดงความเห็นว่ายินดีหรือเสียใจกับความสำเร็จของท่าน แต่มีข่าวบางส่วนที่ได้รับทราบจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ของต่างประเทศว่า ในการจลาจลครั้งนั้นนักศึกษาได้ใช้กำลังบุกเผา ขน. ตำรวจและสถานีตำรวจบางแห่ง ข่าวนี้จะมีข้อเท็จจริงประการใดหรือด้วยเหตุผลใด ผมก็ไม่อาจทราบได้แน่ แต่ข่าวนี้ได้สร้างความรู้สึกเสียใจให้แก่ผมมาก เพราะผมคิดว่านักศึกษาและผู้ก่อการจลาจลในครั้งนี้นั้นมีความเข้าใจผิดบางประการเกี่ยวกับบทบาทของตำรวจที่มีต่อสังคม ทั้งนี้ก็น่าจะรวมไปถึงข้าราชการในกระทรวงทบวงกรมอื่นๆ ด้วย ข้าราชการและตำรวจเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานภายใต้การบังคับบัญชาจากรัฐบาล เป็นภารกิจหน้าที่ที่อยู่นอกเหนือวิจารณญาณของตัวผู้รับคำสั่งให้ปฏิบัติ ดังนั้น การที่ตำรวจต้องเป็นเครื่องรองรับอารมณ์ของประชาชนจึงเป็นภาวะการณ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้าประชาชนไม่เข้าใจเช่นนี้ก็มีความเกลียดชังผู้ซึ่งทำหน้าที่ในราชการระดับล่างที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ

การเมืองผิดไป สังเกตให้ดูจะเห็นว่างานเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นของสังคม ถ้าประชาชนหรือนักศึกษาไม่พอใจหรือรู้สึกเกลียดชังข้าราชการ ก็ขอได้พยายามเข้าใจ และสร้างความเกลียดชังขึ้นเฉพาะรายบุคคลที่ประพฤติตัวเลวออกนอกกล่นนอกทางไปขออย่าได้สร้างความเกลียดชังแก่หน่วยงาน และบุคคลทุกๆ คนที่รับราชการอยู่ในหน่วยงานนั้นๆ เลย เพราะถ้าเป็นดังนั้นแล้ว ผลเสียจะมีมากกว่าผลดีมากนัก ลองให้ข้าราชการทุกๆ คนออกพ้นไปจากหน้าที่การงานเสียเถิด ไม่ใช่คนที่ไล่ข้าราชการเหล่านั้นออกไป ก็จะต้องเข้ารับหน้าที่ต่างๆ เหล่านั้นแทน เพราะหน้าที่เหล่านั้นเป็นสิ่งจำเป็นของสังคมซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ ข้าราชการเป็นเครื่องมือของรัฐบาลและก็เป็นเครื่องมือของรัฐบาลทุกๆ รัฐบาลไม่จำเพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นลูกน้องนาย ก. หรือนาย ข. ที่กำลังมีอำนาจวาสนาอยู่เท่านั้น เมื่อมีความวุ่นวายเกิดขึ้น ขอให้ท่านเอาใจเขาใส่ใจเรา และลองนึกในแง่ของคนไทยบางคนที่รับราชการเป็นตำรวจบ้างว่าเขาจะรู้สึกอย่างไร ที่แน่ที่สุดคือปราบปรามความวุ่นวายให้สงบเรียบร้อย บังเอิญว่าผู้ก่อการจลาจลนั้นเป็นฝ่ายที่จะมุ่งกระทำความดีและในกรณีนี้ก็ประสบความสำเร็จตามมุ่งหมาย ตำรวจก็จะเปลี่ยนจากรับคำสั่งจากผู้มีอำนาจเดิมกลับมารับใช้ผู้มีสิทธิที่จะปกครองประเทศกลุ่มใหม่ต่อไป ถ้าคิดได้ดังนั้นก็น่าจะเห็นได้ว่าตำรวจไม่ได้เป็นศัตรูกับประชาชน ไม่ได้ต้องการจะคัดค้านต่อความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และเป็นกลางคนที่ทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง ด้วยความเป็นกลางอันดีและที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายที่เกลียดแต่กัน ต่างพิจารณาเห็นว่า พวกที่เป็นกลางนั้นไปเข้าข้างอีกฝ่ายหนึ่งเสียในวันข้างหน้าเมื่อมีกลุ่ม คนอื่น ๆ ลุกขึ้นยึดอำนาจ ตำรวจก็ต้องรับมือกับกลุ่มคนนั้นอีก คราว

นี้รัฐบาลที่เป็นพวกของนักศึกษาหรือประชาชนก็
คงจะได้เห็นตำรวจเป็นพวกคนบ้าง ในขณะที่อีก
ฝ่ายหนึ่งอาจเกลียดชังตำรวจต่อไป ผมไม่อยากเห็น
วันนั้นมาถึง เพราะถึงมันจะช่วยพิสูจน์ความเป็น
กลางของตำรวจได้ แต่ก็คงให้ผลเสียแก่สังคมเรา
มากกว่า จึงอยากให้เราได้ร่วมกันใช้ประโยชน์จาก
ประสบการณ์ในครั้งนี้ช่วยกันวิเคราะห์หิวจัยกัน ให้ดี
ว่า ในกรณีข้างหน้าเราควรจะทำอย่างไรกัน จึงจะ
ได้ผลสำเร็จโดยไม่เสียประโยชน์ด้านอื่น ๆ ไปโดย
ไม่จำเป็น (จะเดาภาษาฝรั่งว่าบ้องกัน bad side-
effects ก็น่าจะสวย) กลุ่มพลังของนิสิตนักศึกษาได้
พิสูจน์ตัวเองว่า เป็นพลังใหม่ทางการเมืองขึ้นมา
แล้ว จะต้องรับผิดชอบในการนำการเมืองของประ
เทศไทยอันเป็นที่รักยิ่งของเราให้ก้าวหน้าต่อไป ขอ
อย่าได้มัวหลงระเวงจิตใจกันมากนัก ขอให้ร่วมกันคิด
สร้างสรรค์ที่จะจัดการให้การรวมกลุ่มแบบหลวม ๆ
ให้เป็นรูปร่างขึ้นมา เรียกว่าทำให้เป็นองค์กรรูป
นัย (formal organization) นั้นแหละครับ เพื่อ
จะได้เป็นศูนย์กลาง *ประสานงาน* และ *สื่อสารติด
ต่อกัน* ในระหว่างนักศึกษาและประชาชน เมื่อ
อยากเป็นประชาธิปไตยกันแล้วก็ขอให้พยายามเป็น
ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงและด้วยความเหมาะสม
ของสังคมเราอย่างแท้จริง อย่าได้ไปหลงเลียนแบบ
ฝรั่งมั่งคั่งให้มากนัก ยิ่งสถานการณ์โลกกำลังไม่สู้ดี
ถ้าเกิดสงครามยิว-อาหรับขยายตัวมากขึ้นไป สถาน
การณ์เศรษฐกิจของโลกคงจะทรุดหนัก และระบบ
รัฐบาลแบบประชาธิปไตยก็จะยิ่งกระทบกระเทือน
หนักขึ้น เพราะในภาวะสงครามนั้นรัฐบาลแบบ
เผด็จการหรือแบบทหารก็อาจจะกลับมามีบทบาท
อีกก็เป็นได้

ที่เขียนมายืดยาวโดยที่มีแต่เรื่องไม่ค่อยจะชม
กันเลยเช่นนั้น หากได้มีอคติหรือคิดตำหนิผู้ใดเป็น

การส่วนตัว แต่เห็นว่าทางข้างหน้ายังมีอุปสรรคอีก
มาก จึงขอเตือนมาเพื่อให้ตั้งใจทำงานที่ก่อสร้างไว้
ให้สำเร็จเรียบร้อยต่อไป ผมไม่รู้ว่าจะไปติดต่อกับ
หัวหน้าผู้นำนักศึกษาหรือผู้นำการปฏิวัติครั้งนี้ได้ที่
ไหน ก็เสียโอกาสเขียนมาถึงท่านบรรณาธิการ
*สังคมศาสตร์ปริทัศน์*นี้ เพราะเห็นว่าหนังสือฉบับ
นี้ ได้กลายเป็นพลังสำคัญอันหนึ่งของการเคลื่อนไหว
ทางการเมืองของกลุ่มนิสิตนักศึกษาไปแล้ว ขอ
ท่านช่วยพิจารณานำลงให้ด้วยถ้าเห็นสมควร

ร.ต.อ. อัมรินทร์ เนียมสกุล
Kansas City, U.S.A.

ระวัง 'ภัยเหลือง'

ดิฉันทราบว่าจะออก *สังคมศาสตร์ปริทัศน์*
ฉบับ "ภัยเหลือง" ภาค ๒ จึงอยากเล่าเรื่องการ
ที่คนไทยจำนวนเล็กน้อยส่วนหนึ่ง ต้องพึ่งพาอาศัย
บริษัทญี่ปุ่นที่มาลงทุนในเมืองไทย ทำให้เขามีอิทธิ
พลต่อชีวิตของคนไทยมากมาย จากสาเหตุนี้ ทำให้
บริษัทญี่ปุ่นดูถูกคนไทยเป็นอย่างมาก ว่าคนไทย
นั้นต้องของานเขาทำ จะให้ทำหรือไม่ให้ทำขึ้นอยู่กับ
กับพวกญี่ปุ่น ทั้งนี้ยกตัวอย่าง *บริษัทฮอนด้า* ที่รับ
สมัครคนงานระดับปริญญาตรีเข้าทำงาน มีคน
สมัคร ๖ คน ตกสัมภาษณ์ ๔ คน ตรวจโรค ๑ คน
มีผ่านการ Test I. Q. สัมภาษณ์ และตรวจโรค
อยู่คนเดียว และคนนี้แหละที่บริษัทจะต้องให้งาน
เขาทำ เพราะเขามีคุณสมบัติเป็นที่พอใจบริษัทอยู่
แล้ว แต่ปรากฏว่าทางบริษัทฮอนด้าบอกปิดเฉย ๆ
ว่าตำแหน่งเต็มแล้ว ซึ่งก็รู้ ๆ กัน จ้ะว่า ไปสมัคร
กันก็คนตกสัมภาษณ์ก็คน ผ่านก็คน แต่บริษัทไม่
ให้ใครเข้าทำงานเลย โดยไม่ทันถึงเวลาที่ผู้สมัครทำ
งานเสียไประหว่างสอบและรอตรวจโรค ประมาณ
๑ เดือน เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน

๒๕๑๖ การที่บริษัทขอนแก่นทำเช่นนี้กับคนไทย โดยนีกอยากรักษาความสัมพันธ์ที่ประกาศ สอดผ่าน แล้วไม่ให้ทำงาน ก็ไม่รับผิดชอบ เหตุผลที่อ้างมาก็ชู้ๆ คิดันเถิดว่าถ้าหากขึ้นปล่อยอย่างนี้ไปเรื่อยๆ คนรุ่นลูกรุ่นหลานของเรา ก็คงต้องมาขอสมัครงาน กับบริษัทญี่ปุ่น เพราะเขากุมเศรษฐกิจเมืองไทย และโซคชาติชีวิตของคนรุ่นเขาก็ขึ้นอยู่กับการยินยอมหรือปฏิเสธอย่างไม่มีเหตุผลของพวกญี่ปุ่น คิดันอยากให้ บ.ก. ตีพิมพ์จดหมายฉบับนี้ ลงในคอลัมน์ จ.ม. ถึง บ.ก. เพื่อว่าผู้อ่านที่มีความคิดคล้ายกันจะได้เกิดไฟขึ้นมาบ้าง ขอให้ บ.ก. อย่าทิ้งจดหมายนี้โดยไม่พิจารณาเลย คิดันจะรู้สึกผิดหวังเป็นครั้งที่สอง เพราะครั้งแรกคิดันส่งจดหมายไปที่ น.ส.พ. รายวัน *ประชาธิปไตย* เพื่อให้เขาลงเป็นการสนับสนุนการสมัครของนักศึกษา ๖ ชาติที่แอนตี้ญี่ปุ่นและอเมริกา ปรากฏว่าทาง บ.ก. ไม่เหลียวแลจดหมายและบทความเลย ทั้งๆ ที่ได้ขอร้องกับ บ.ก. ไว้แล้วว่า เพื่อเป็นการช่วยสนับสนุนการสมัครของนักศึกษาอาเซียน ๖ ชาติ นั้น บ.ก. ก็รับรองแล้ว คิดันเสียใจมากที่สุดสรวลขานในเมืองไทย ยังมีความคิดแคบๆ เพื่อการค้าอย่างเดียว จึงเห็นแต่ *สังคมนิยม* เท่านั้นที่เป็นเพื่อนได้ ขอขอบคุณล่วงหน้า

อุษณีย์ วรรณนิกุล
ลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร

เสียงนกเสียงกา

สังคมนิยม ของคุณเนี่ยวันยังเพิ่มความเผด็จมันขึ้นมาก เหตุการณ์ของโลกและประเทศไทยตอนนี้น่าทำให้คุณเหาบทความและข้อมูลมาลงได้ไม่ยากนัก สงครามในตะวันออกกลาง การเรียกร้องรัฐธรรมนูญด้วยเลือดและชีวิตของนักเรียน

-นิสิตนักศึกษา-ประชาชน ความประหลาดแบบเหลวแหลกของข้าราชการบางฝ่ายก็เป็นข้อมูลน่าสนใจทั้งสิ้น มิใช่หรือ

ยังไงๆ สันปี ๒๕๑๖ แล้ว ผมอยากให้คุณทำฉบับพิเศษจริง ๆ สักฉบับเป็นการส่งท้ายปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ไปด้วย ส่วนในเรื่องจะมีอะไรบ้างนั้น ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของคุณเอง ผมเป็นครูเล็กๆ คนหนึ่งในชนบท แม้ว่าจะได้ยินเสียงนกเสียงกาเป็นประจำจาก *สังคมนิยม* ของคุณ ผมก็หายเหงาได้มากทีเดียว

ชาญชัย อาจินสมภาร
ปัตตานี

สถาบันพระมหากษัตริย์

ผมเป็นผู้หนึ่งซึ่งติดตาม *สังคมนิยม* เป็นประจำตลอดมา เนื่องจากเป็นหนังสือซึ่งมีสาระและเนื้อหาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างมาก แต่ขณะนี้ผมพบข้อความที่ไม่ถูกต้องบางประการ และถ้าจะพิจารณาจริงๆ ก็ไม่ใช่เรื่องเล็กๆ จึงอยากให้ท่านบรรณาธิการรับฟังและพิจารณาบ้าง

ในหนังสือ *สังคมนิยม* ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๒ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๑๖ บทความของ ส. ศิวรักษ์ เรื่อง "นิสิตนักศึกษาควรมีบทบาทอย่างไรในระยะนี้" ในหน้า ๗๘ ย่อหน้าที่ ๒ มีอยู่ตอนหนึ่ง กล่าวไว้ว่า "ส่วนในต้นรัชกาลที่ ๕ ย้อนไปถึงปลายรัชกาลที่ ๓ เป็นเวลาที่พวกขุนนางบางพวกมิได้เป็นข้าราชการตั้งว่า ถ้าหากพวกนี้มีความเป็นนักการเมืองอยู่ด้วย จนถึงกับทอนอำนาจพระมหากษัตริย์จนเกือบจะหมดไปก็ดีกว่าที่ได้ *ยิ่งพวกราชินิกุล ขุนนาง ด้วยแล้ว เคยเป็นนักการเมืองที่ยิ่งใหญ่กว่าพระมหากษัตริย์มาแล้ว ด้วยซ้ำ*"

ข้อความข้างต้นโดยเฉพาะที่พิมพ์ตัวเอนนั้น ผมเห็นว่าเป็นข้อความที่ผิดมาก พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ย่อมจะเป็นนักรบเมืองที่ยิ่งใหญ่ ท่านเป็นผู้นำชาติบ้านเมืองให้พ้นความพินาศมาทุกยุคทุกสมัย ข้าราชการคนใดก็ตามย่อมนำมาเปรียบเทียบกับพระมหากษัตริย์มิได้ จริงอยู่ ถึงแม้ว่าสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) จะเคยดำรงตำแหน่งสูงสุดและมีอำนาจสิทธิ์ขาดในแผ่นดินไทย ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่ผลงานของท่านสมเด็จพระยา ย่อมไม่สามารถเปรียบเทียบกับองค์พระมหากษัตริย์ได้ สกกุลบุนนาคและบุคคลทั้งปวง ไม่เคยมีผู้ใดยิ่งใหญ่กว่าพระมหากษัตริย์ ไม่ว่าจะดำเนิน ^๕ ใดทางสน

ผมเห็นว่า ส. ศิวรักษ์ เขียนข้อความนี้ออกมาอย่างผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์ที่แท้จริง ไม่ตรวจทานแก้ไขข้อเขียนของตนให้ถูกต้อง ที่สำคัญที่สุดคือขาดความเชื่อมั่น ศรัทธา ในสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งควรปรับปรุงแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นกว่านี้

ถึงอย่างไรก็ตาม ผมยังสนใจติดตามหนังสือสังคมศาสตร์ปริทัศน์อยู่เสมอ หวังว่าคงจะรักษามาตรฐานของหนังสือฉบับนี้ให้เป็นกลางอยู่ได้ตลอดไป บทความทุกเรื่องควรเขียนด้วยเหตุผลเพื่อผู้อ่านจะได้รับความรู้อย่างถูกต้อง ไม่ควรสอดแทรกอารมณ์ของผู้เขียนลงไป หวังว่าท่านบรรณาธิการคงจะรับฟังความคิดเห็นอันนี้ไว้พิจารณา และกรุณาให้ผมทราบเหตุผลของผู้เขียนบทความ "นิสัยนักศึกษาคควรมีบทบาทอย่างไรในระยะนี้" เกี่ยวกับข้อความข้างต้นนี้บ้าง ถ้าเป็นไปได้กรุณานำลงคอ

๘

ฉันทน์ 'จดหมายถึงบรรณาธิการ' ด้วย เพื่อผมจะได้ทราบความคิดและเหตุผลของผู้เขียน

อนุชาติ บุนนาค
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จดหมายของคุณผมให้ผู้เขียนตอบมา ดังข้อความข้างล่างนี้

บ.ก.

ข้อความที่พิมพ์ตัวเอนมานั้น ผมไม่เชื่อว่านักประวัติศาสตร์คนใดจะกล้าปฏิเสธได้ เสียความที่สมาชิกในสกุลบุนนาครุ่นหลังบางคนไม่สนใจแม้เรื่องของวงศ์ตระกูลตัวเท่าที่ควร คำนึงจิตใจโดยไม่สอดส่องข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ การบริภาษผู้อื่น โดยใช้คำว่าเขา "ขาดความเชื่อมั่นศรัทธา ในสถาบันพระมหากษัตริย์" เพราะเขาเขียนขบถกับสิ่งซึ่งคนไม่เห็นด้วยนั้น ออกจะเป็นคำกล่าวหาที่เลื่อนลอย แสดงความไร้เดียงสาเกินไปที่น่าเสียใจก็ต่อที่ตนคิดที่เต็มไปด้วยอารมณ์ซึ่งกว่าเหตุผลเช่นนี้ยังมีอยู่มาก แม้ในหมู่นักศึกษา การประจบประแจงพระมหากษัตริย์อย่างออกหน้าก็เป็นที่กริยาอาการที่น่ารังเกียจมาก แต่ผมเผชิญกับคนพวกนี้มาจนออกจะชินเสียแล้ว

ส. ศิวรักษ์

บทนำ

ฤดูกาลอันแสนสั้น

บทเว็บบทหนึ่งสำหรับประเทศไทยในการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลผู้ถือบังเหียนของชาติเมื่อเดือนตุลาคม แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตาม ถ้าหากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงแค่ตัวบุคคลที่มีอำนาจสูงสุดของประเทศ โดยที่ผู้ทำการเปลี่ยนแปลงไม่มีอุดมการณ์และขบวนการจะเข้าใช้อำนาจจริงในการบริหารประเทศแล้ว ผลก็จะออกมาอย่างที่เรากันในปัจจุบันซึ่งไม่มีกลุ่มใดที่มีอำนาจจริงในการบริหารประเทศ แม้ว่าจะได้มีการแต่งตั้งรัฐบาลพระราชทานขึ้นมาแล้วก็ตาม ขณะนี้ประเทศไทยกำลังตกอยู่ในภาวะทุพพลภาพ ทุพพลภาพจะยิ่งชัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งตั้งข้าราชการ การปลดข้าราชการ การกบดานเรื่องบางเรื่องที่ประชาชนเรียกร้องให้มีการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของการฆาตกรรมเดือนตุลาคม ไม่น่าแปลกใจเลยเมื่อปรากฏว่ารัฐบาลพระราชทานชุดนั้นนอกจากประคับประคองตัวเองไปวันหนึ่งๆ และคอยสนองพระบรมราชโองการแล้ว ก็ไม่ได้บริหารประเทศก้าวหน้าเท่าที่คนบางคนเคยให้ความหวังและความเห็นใจ จริงอยู่เราจะกล่าวหารัฐบาลนั้นมากไปก็ไม่ได้ ในเมื่อหัวหน้ารัฐบาลชุดนั้นเมื่อได้รับแต่งตั้งขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้พิจารณาตัวเองไว้ว่า สิ่งที่รัฐบาลชุดนี้จะทำก็คือร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จและมีการเลือกตั้งภายในเก้าเดือน หัวหน้าคณะรัฐบาลชุดนั้นจึงไม่ได้ให้สัญญาว่าจะทำการบริหารประเทศทุกด้านและวางนโยบายทุกด้านตามความจำเป็นของประเทศ เพื่ออนาคตของประเทศ อีกทั้งรัฐบาลชุดนั้นก็มีตัวบุคคลซึ่งเคยเป็นรากเหง้าของรัฐบาลชุดเก่ามาเป็นรัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งสำคัญของรัฐบาลชุดใหม่อีกด้วย การที่ผู้นำของรัฐบาลพระราชทานนั้นจะทำอะไร

ลงไป ย่อมต้องฆ่าเลื่องซ้ำฆ่าเลื่องชาวเสียดก่อน ความจริงเหล่านี้เราต้องยอมรับว่าเป็นจริง เพราะ
รัฐบาลพระราชทานชุดนี้ประกอบด้วยคนซึ่งเป็นที่ยอมรับของสถาบันทางการเมืองบางสถาบัน และ
ประกอบด้วยคนที่หน้าตาเป็นที่ยอมรับของกลุ่มทางการเมืองเก่าผสมกันเข้ามาบริหารประเทศ
หรือทำท่าว่าจะบริหารประเทศ แต่ทราบจนปัจจุบันก็ปรากฏว่า รัฐบาลชุดพระราชทานนี้หน้าตา
กับปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจ นโยบายการบริหารชุมชน หรือ
นโยบายต่างประเทศ โดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ไม่เพียงแต่เท่านั้นรัฐบาลชุดนี้ยัง
ทำท่าว่าไม่ต้องเห็น ไม่ต้องกรคิด ไม่ต้องกรพูด ถึงเรื่องที่จะกระทบกระเทือนผลประโยชน์
ของบุคคลบางคนที่หลงเหลือมาจากรัฐบาลชุดเก่า ตลอดจนทั้งผลประโยชน์ของกลุ่มกำลังทาง
ทหารและพลเรือนบางกลุ่ม แม้ว่าการพิจารณาปัญหานั้น ๆ จะเป็นสิ่งสำคัญระดับด่วนต่ออนาคต
ของประเทศก็ตาม

ทำไมเหตุการณ์หรือสถานการณ์เช่นนี้จึงเกิดขึ้นกับประเทศไทยได้ ไหน ๆ เราก็ขึ้นปีใหม่
กันแล้ว ลองหันกลับไปวิเคราะห์กันอีกครั้งว่าจะอะไรเกิดขึ้นเมื่อปีที่แล้ว ก่อนจะวิเคราะห์ว่าอะไร
เกิดขึ้นภายหลังเดือนตุลาคมศกก่อน เราควรพิจารณาว่าทำไมสามทราซถึงได้หลุดจากอำนาจไป
ทั้ง ๆ ที่คนซึ่งเคยเสวยอำนาจกับสามทราซอีกหลายต่อหลายคนยังมีอำนาจทางการเมืองอยู่ใน
กรุงเทพ ความผิดพลาดของสามทราซนั้นอยู่ที่ตรงไหนหรืออยู่ที่อะไรแน่ ในเมื่อสามทราซเอง
ใช้ทหารตำรวจเป็นฐานอำนาจแห่งตน และใช้ระบบข้าราชการเป็นต้นเป็นมือให้ตน นอกจากนั้น
ยังใช้พ่อค้า นายธนาคาร เป็นเลือดขาวสุบเลือดแดง มาเลี้ยงฐานอำนาจของตน และใช้ระบบ
ยศฐาบรรดาศักดิ์ของสังคมมาเป็นเครื่องหาบริวารเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ความผิดพลาดของสามทราซ
นี้อยู่ที่ไหน ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การต่อสู้อันอาจหาญของนักเรียน—นิสิตนักศึกษา—
ประชาชนครั้งนั้น ไม่มีใครคิดว่าจะล้มล้างทราซนั้นได้จริงจริง อย่างมากก็แค่คิดกันว่าคนหนึ่งไป
อีกคนหนึ่งคงเข้ามาแทน เราเชื่อว่าความผิดพลาดของสามทราซนั้นไม่มีอะไรลับซับซ้อนนัก
เพราะหากเป็นเช่นนั้นจริง คนอีกหลายคนก็โง่กินอยู่กับเขาและขายอธิปไตยพร้อมกันกับเขาคง
พังไปด้วยนานแล้ว แต่ปรากฏว่าคนเหล่านั้นยังไม่พัง และมีที่ท่าว่าจะเจริญยิ่งขึ้นไปอีก
ความผิดพลาดของสามทราซเป็นความผิดพลาดขั้นต้นของผู้นิยมลัทธิเผด็จการทั่วไป กล่าวคือ
คนที่สามเป็นหัวหน้าผู้บริหารประเทศที่ใช้คำมั่นสัญญาเป็นเครื่องมือทางการเมือง โดยคำมั่น

สัญญาณที่เขาไม่เคยให้ประชาชนอย่างจริงจังเลย แต่จำเป็นต้องกล่าวออกมาเพราะเป็นสิ่งที่จะ
ให้เขาไม่ต้องคอยระวังการลุกฮือของประชาชน หลังจากที่เขายอแย้งอำนาจจากประชาชนมาเป็น
ของตน.

คำมั่นสัญญาของพวกเขาเผด็จการโดยทั่วไปมักเป็นคำมั่นสัญญาที่เลื่อนลอย เช่นจะพัฒนา
โน้นพัฒนานี้หรือให้ภาพหลอนเรื่องความเจริญที่จะให้ประชาชนอยู่ดีกินดีดังปรากฏในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ เหล่านี้เป็นไปได้ชั่วคราวหนึ่ง แต่ในที่สุดก็ต้องพังทลายลง
เพราะปรากฏว่าการใช้อำนาจเผด็จการของสามทราชนั้นไม่สามารถสนองความหวังของประชาชน
ได้ตามที่ตนวาดเอาไว้ มีหน้าซำยังแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะเป็นภาพหลอน
แต่สำหรับพวกเขาซึ่งมีอำนาจหรือบรรดาบริวารของพวกเขาแล้ว การพัฒนาประเทศไม่ใช่ภาพ
หลอน หากแต่เป็นเรื่องจริง เพราะมันทำให้เขาและพรรคพวกที่ร้ายขมมาทันตาเห็น

ความผิดพลาดประการที่สองของสามทราชก็คือพวกเขาคุมกันเองไม่คิด การคุมกันไม่คิด
ทำให้เกิดการแก่งแย่งอำนาจขึ้น เช่นปล่อยให้ลูกทำลาชระบบคอร์ปชั่นซึ่งเป็นที่ยอมรับ
ระหว่างกลุ่มกำลังทางทหารกับกลุ่มพ่อค้าข้าราชการ อันเป็นระบบซึ่งตอบสนองความต้องการของ
กันและกัน หรือการที่ปล่อยให้ลูกเขยสร้างระบบคอร์ปชั่นซ้อนระบบคอร์ปชั่นเดิมจนระบบ
เดิมไม่อาจยอมรับได้ โดยฝ่ายลูกเขยพยายามต่อสู้เพื่อระบบคอร์ปชั่นของตนอย่างเอาเป็นเอาตาย
ไม่ยอมก้มให้ใคร แม้ว่าคนของระบบเก่าจะบอกว่าเขาทำเช่นนั้นไม่ได้ก็ตาม ดังนั้นเมื่อเหตุการณ์
เดือนตุลาคมประทุขึ้นมา เราจึงไม่แปลกใจเลยที่ต่างได้เห็นพ่อค้า นายธนาคาร ข้าราชการ ต่าง
เอาใจช่วยนักศึกษาระชาชนอย่างออกหน้าออกตา ความผิดพลาดประการที่สามซึ่งรุนแรงที่สุด
ก็คือสามทราชได้พยายามใช้สถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือทางการเมืองอย่างไม่มีขยอายุ โดย
พยายามหลอกลวงประชาชนว่าตนเองยอมรับนับถือในสถาบันนั้น ทั้ง ๆ ที่สามทราชก็เกรงในอำนาจ
ของสถาบันนั้น แต่ก็เหมือนตกบันไดพลอยโจน เนื่องจากทุกครั้งที่เรารวอำนาจจากประชาชน
โดยใช้สถาบันกษัตริย์เป็นเครื่องมือนั้นก็กลับกลายเป็นการเสริมสร้างสถาบันกษัตริย์อย่างไม่มีตั้งใจ
เพราะแทนที่จะทำให้ประชาชนโยกย้ายความจงรักภักดีจากสถาบันนั้นมาสู่ตน ก็กลับเป็นว่าตน
เอย ๆ ปล่อยให้อำนาจที่แท้จริงกลับไปสู่สถาบันนั้น โดยจะรู้ตัวหรือไม่ยังเป็นที่ยสงสัย ก็เพราะ

เหตุนี้มิใช่หรือที่ทำให้สามทราชต้องเผ่นออกจากประเทศไปด้วยความคิดที่ว่าตนถูกหลอก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสามทราชจะออกจากประเทศไปแล้วก็ดี แต่ปัญหาของประเทศไทยก็มิได้ผิดแผกแตกต่างจากเมื่อครั้งที่พวกเขายังอยู่ จะมีผิดแผกกันบ้างก็ตรงที่ว่าปัญหาของประเทศไทยบางปัญหาซึ่งรัฐบาลก่อนพยายามกดไว้ ได้ผุดขึ้นมาพร้อมกับดอกเห็ด และตรงความจริงที่ว่าบัดนี้สถาบันกษัตริย์กำลังเริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ว่ากันทางหลักรัฐศาสตร์แล้ว ปัจจุบันนี้กลุ่มทางการเมืองหลายกลุ่มได้ถูกแยกแยะชัดเจนขึ้นกว่าแต่ก่อน บางกลุ่มก็เริ่มโผล่ออกมาเห็นแสงเดือนแสงตะวัน ดังนั้นอะไรจะเกิดขึ้นกับประเทศไทยต่อไปก็เห็นจะขึ้นอยู่กับว่า อำนาจส่วนใหญ่ในการบริหารประเทศที่แท้จริงนั้นจะได้ตกอยู่ที่จุดไหน และกลุ่มไหนของประเทศ ฝ่ายบริหารประเทศกลุ่มเก่าซึ่งยังคงกุมอำนาจปากกระบอกปืนและยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับขุมกำลังทางการเงินจะพอใจอยู่แค่เพียงบูรณะระบบคอร์ปชั่นเก่าอันมีประสิทธิภาพของเขาเท่านั้น หรือว่าจะตระหนกตกใจว่าการโยกย้ายอำนาจทางการเมืองจากกลุ่มคนไปยังกลุ่มอื่น หรือสถาบันอื่นจะทำลายเขาในที่สุด นี่เป็นเรื่องน่าคิดว่าเขาเหล่านั้นจะทำอย่างไร การต่อรองทุจะเป็นที่พอใจของทุกฝ่ายจะเกิดขึ้นหรือไม่ การต่อสู้ของกลุ่มการเมืองที่สนามม้านางเลิ้งเมื่อเร็ว ๆ นี้ ถ้าจะคิดกันตามเวลาทางประวัติศาสตร์ก็ต้องนับว่าสั้นมาก ในทางกวีเราอาจพรรณนาเกม ๆ นี้ได้ว่าเป็น “ฤคกาลอันแสนสั้น” แต่ในทางประวัติศาสตร์ เราเองหวังว่าคงไม่เป็นเรื่องของการโกหกร่วมสมัย

สำนักพิมพ์

ดิ๊กจิตสยาม

๑๗๑๕ ถนนพระรามสี่ สามย่าน กรุงเทพฯ ๕

โทร. ๕๑๑๖๓๐

ตีพิมพ์

หังห้อย

รพีพรรณนาธ ฐาตุร

ประภิน ชมสาย

ระวี ภาวิไล

แปล

จดหมายเปิดผนึกถึง ฯพณ ฯ นายกรัฐมนตรี เรื่องนิรโทษกรรม ๓ อดีต ส.ส.

๑๑๑๕ อนนพระราม ๔ พระนคร

วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๖

เรื่อง ขอให้นิรโทษกรรม ๓ อดีต ส.ส.
เรียน ฯพณ ฯ นายกรัฐมนตรี

โดยที่จอมพลถนอม หัวหน้าคณะปฏิวัติ ได้มีคำสั่งที่ ๓๖/๒๕๑๕ ให้จำคุก ๓ อดีต ส.ส. คือ นายอุทัย พิมพ์ใจชน ๑๐ ปี นายบุญเกิด หิริธัญคำ และนายอนันต์ ภักดีประไพ คนละ ๗ ปี ด้วยเหตุผลที่ไม่ชอบธรรม โดยอ้างการที่ ๓ อดีต ส.ส. พ้องจอมพลถนอมกับพวกก่อศาลอาญา ซึ่งเป็นการใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมาย

ข้าพเจ้าทั้งหมด ผู้มีชื่อข้างท้ายหนังสือนี้ เห็นว่าการกระทำของสามอดีต ส.ส. เป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต การลงโทษสามอดีต ส.ส. จึงไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม จึงกราบเรียนต่อ ฯพณ ฯ ได้โปรดดำเนินการให้นิรโทษกรรมสามอดีต ส.ส. โดยเร็วที่สุด

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

โกศล ศรีสังข์

กล้านาญ ตระกูลแสง

กมล อุ่นจิตติ

ขวัญชัย รักษาพันธ์

จิตรกร ตั้งเกษมสุข

ชวน หลีกภัย

ชัยอนันต์ สมุทวณิช

ชาญชัย วิชฌานภาพ

ณรงค์ แก้วนิล

เทพศิริ สุขโสภา

ทัศนีย์ บุญโยทยาน

นิรันดร์ ประดิษฐ์กุล

บัณฑิต อ่อนคำ

บุญสนอง บุญโยทยาน

บุญเก็ง เลขวิวัฒน์

บุญส่ง ชเลธร

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

ปราโมทย์ นาครทรรพ

พิภพ ธงไชย

ไมตรี อึ๊งภากรณ์

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์

วาทิน ตันติวิวัฒน์

วัชรวิ วงศ์หาญเชาว์

วรรณ ศรีสังข์

เหวง โตจิราการ

วิชัย โชควิวัฒน์

วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์

สมณทนา นาครทรรพ

ส. ศิวรักษ์

สมบัติ จันทรวงศ์

สุภชัย มนัสไพบุลย์

เอื้อย มีสุข

อภิชัย พันธเสน

อภิชัย รัตนวราหะ

ปลาใหญ่กินปลาเล็ก

เล่ห์ล่อนอเมริกัน : บทสัมภาษณ์ เลห์แมน - พันศักดิ์

ข้าพเจ้าคิดว่านี่เป็นครั้งแรกที่นายจอห์น เลห์แมน (John Lehman) เจ้าหน้าที่ซีไอเอของนายคิสซิงเจอร์ ได้ให้สัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับนักหนังสือพิมพ์ไทย ทางสถานทูตสหรัฐเมื่อเชิถข้าพเจ้าสัมภาษณ์นายเลห์แมนนั้น ก็หวังว่าจะได้ใช้การสัมภาษณ์ครั้งนี้เพื่อเป็นผลประโยชน์ในการตีแผ่ความตึงตังของ *Nixon Doctrine* โดยหวังว่าจะใช้เทปโทรทัศน์ที่บันทึกไว้นั้นออกฉายตามมหาวิทยาลัยต่างๆ แต่จนถึงปัจจุบันเชื่อว่าทางสำนักข่าวสารออเมริกันก็ยังไม่ได้นำเทปโทรทัศน์ออกใช้ เพราะเหตุใด ขอให้ผู้อ่านพิจารณาเอาเอง

เมื่อเหตุการณ์ในกรุงเทพฯ เปลี่ยนไปตั้งแต่เดือนตุลาคมนี้ สิ่งที่เราซึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์เล็กๆ หวังกันก็คือว่าสหรัฐจะเข้ามามีบทบาทอย่างไรต่อไปในการเมืองไทย สำหรับข้าพเจ้าหวังว่าเราคงจะไม่ต้องบอกตัวเองหรือกล่าว นายเลห์แมนนั้นโกหกอย่างหน้าด้านเพียงไร

ผู้สัมภาษณ์

* การสัมภาษณ์นายจอห์น เลห์แมน ครั้งนี้ นายพันศักดิ์ วิญญูรัตน์ นักเขียนประจำกองบรรณาธิการ *สังคมศาสตร์ปริทัศน์* ในคอลัมน์ *ปลาใหญ่กินปลาเล็ก* ได้รับเชิญจากสำนักข่าวสารออเมริกัน (USIS) ให้ไปเป็นผู้สัมภาษณ์นายเลห์แมน ซึ่งจะมีการบันทึกไว้ด้วยเทปโทรทัศน์ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้สัมภาษณ์มีสิทธิโดยสมบูรณ์ในการตีพิมพ์เผยแพร่บทสัมภาษณ์นี้ เจ้าหน้าที่ขุขิสยอมรับเงื่อนไข เราจึงนำมาแปลลง ณ ที่นี้

บ.ก.

พันศักดิ์ - วันนี้เราขอเสนอบุคคลที่มีความสำคัญมากคนหนึ่ง ซึ่งเป็นสมาชิกอาวุโสแห่งสภาความมั่นคงแห่งชาติ (ของสหรัฐอเมริกา) ผมขอแนะนำคุณจอห์น เลห์แมน ผู้มีความฉลาดหลักแหลมอย่างยิ่ง หนุ่มมากด้วย อายุเพียง ๓๑ ปี และมีการศึกษาดีเยี่ยมจากเพนซิลเวเนียกับเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ และกลับมาเพนซิลเวเนียอีกครั้งหนึ่ง เมื่ออายุได้ ๒๕-๒๖ ปี เขาเขียนหนังสือที่น่าสนใจมากเกี่ยวกับการควบคุมอาวุธไว้เล่มหนึ่ง คิสซิงเจอร์มีความสนใจในตัวเขา และแต่งตั้งเขาเป็นสมาชิกสภาความมั่นคงฯ ปัจจุบันเป็นสมาชิกที่อยู่กับสภา นีมานานที่สุด หน้าที่รับผิดชอบของเขาในสภาความมั่นคงได้แก่เรื่ององค์การเนโต การประยุกต์ใช้ลัทธินิคสัน และการเฝ้ามองงานของสมาชิกคนอื่น ๆ ทุกคน แนะนำท่านพอไหมครับ

เลห์แมน - เป็นการแนะนำที่มากพอแล้วครับ.....

พันศักดิ์ - เราได้สนทนากันมาก่อนหน้านี้อ้างแล้ว เป็นเรื่องที่เร้าใจมาก ผมคิดว่าหัวข้อที่เราจะพูดกันในวันนี้ได้แก่ เรื่องความหมายเชิงโคอะเลคติกของคำว่า "เสถียรภาพส่วนภูมิภาค" ตามความหมายของคิสซิงเจอร์ คำตามแรก... ความสมดุลย์ในเอเชียอาคเนย์แบบใดที่จะสนองความต้องการของสหรัฐมากที่สุดในแง่ของความจำเป็นทางยุทธศาสตร์

เลห์แมน - ผมคิดว่าในหลักการของลัทธินิคสัน ซึ่งตรงข้ามกับการที่มีผู้ตีความอย่างผิด ๆ หลายครั้งนั้น มีอยู่ว่าสหรัฐฯ ยังคงผูกพันอยู่กับส่วนต่างๆ ทั่วโลก ว่าผลประโยชน์ของสหรัฐมีอยู่กับโลกทั้งโลกอย่างแยกไม่ออก เราจะไม่เริ่มนโยบายลดตัวออกจากตะวันออกไกล จากยุโรป หรือจากที่อื่นใด ๆ ในโลก แต่เราก็จะไม่พยายามนำเหตุตนเป็นตำราใจลดต่อไป รวมทั้งจะไม่พยายามปรากฏตัวทางทหารในส่วนต่างๆ ของโลก เรา รู้สึกว่าวิธีการแบบเห็นไม่เหมาะสมกับยุคสมัย (เสียแล้ว) โครงสร้างแบบที่เราต้องการ เป็นโลก (หรือส่วนของ) โลก ได้แก่โครงสร้างของเสถียรภาพ การอยู่ต่างหากจากกัน และร่วมมือกัน ระหว่างชาติต่างๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการพัฒนาในภูมิภาคนั้น ๆ ดังนั้นจึงไม่มีอะไรแปลกประหลาดหรือต่างกันในท่ามกลางชาติเล็กๆ ในแต่ละส่วนของโลก สำหรับในเอเชียอาคเนย์เราต้องการเห็นภูมิภาคนี้ที่ปลอดจากการคุกคามด้วยกำลังจากภายนอก และแต่ละประเทศสามารถสร้างสันติภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองตามหลักเกณฑ์ทางประชาธิปไตยของตนเอง ตลอดจนมีใจอยู่ในฐานะตั้งรับการคุก

คามด้วยกำลังทหาร หรือการคุกคามทางการเมืองทั้งจากชาติมหาอำนาจ หรือจาก ชาติอำนาจในภูมิภาคนี้ ๆ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคขัดขวางหลักเกณฑ์แห่งความสมดุล และหลักแห่งการอยู่ค้ำหากจากกัน

- พันศักดิ์** - เมื่อคุณพูดถึง 'การอยู่ค้ำหากจากกัน' (diversity) กรุณาขยายความด้วย ในภูมิภาค อาเซียอาคเนย์ เมื่อพูดถึงการอยู่ค้ำหากจากกัน การแบ่งแยกเวียคนามออกเป็นสองส่วน คงเป็นที่สหรัฐยินดี เช่นเดียวกับสหรัฐกับจีนก็คงยินดีกับการที่ลาวและเขมรถูกแบ่ง แยกออกเป็นเขตอิทธิพลสองส่วนด้วย นี่คือ "การอยู่ค้ำหากจากกัน" ที่คุณกำลังพูดถึง ใช่หรือไม่
- เลห์แมน** - มิได้ นั่นเป็นการแยกกันก็จริงอยู่ แต่สิ่งที่สำคัญมากก็คือสาเหตุแห่งการแบ่งแยกเหล่านี้ เราเชื่อมั่นว่าเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของชาติเสรีทุกชาติในโลกนี้ที่จะยินยอม ให้ประเทศก้าวร้าวประเทศหนึ่งประเทศใดประสบความสำเร็จในการเข้าแทรกแซง บัญญาการเมืองของประเทศอื่นจากภายนอก ไม่ว่าประเทศนั้น ๆ จะมีเขตแดนติดต่อกันหรือไม่ เราจะยินดีเท่า ๆ กันหากว่าเวียคนามจะรวมกันเป็นประเทศเดียว คว้าบ โดที่การรวมตัวนี้เกิดขึ้นไปโดยความสมัครใจของประชาชน และเกิดจากการตัดสินใจ โดยเสรีที่ประชาชนมีส่วนร่วม เรารู้แน่ชัดว่าประชาชนเวียคนามได้ส่วนใหญ่ไม่ยกม รักรัฐบาลคอมมิวนิสต์ฮานอย เราเห็นว่าประชาชนเวียคนามสมควรจะตัดสินใจเองว่า พวกเขาจะเลือกอนาคตทางการเมืองแบบใด เราต้องกำหนัดการตัดสินใจเช่นนั้น โดยการเลือกตั้งเสรีที่มีนานาชาติควบคุมอย่างที่ปรากฏในข้อตกลงที่ปารีส และถ้าหากใน การเลือกตั้งเช่นนั้นประชาชนเวียคนามได้เห็นว่ารัฐบาลคอมมิวนิสต์เหมาะสมที่สุดสำหรับ ประเทศของเขา เราก็เต็มใจที่จะยอมรับผลเช่นนั้น สิ่งที่เราไม่อาจยอมรับได้ ไม่ว่าใน เวียคนามได้หรือในที่อื่นใดในโลก ก็คือ การปล่อยให้มิตรประเทศของเราถูกแทรกแซงและได้วิบัติระบอบคตินจากภายนอกหรืออิทธิพลครอบงำจากภายนอก ผมคิดว่า กรติลาวและเขมรก็เช่นเดียวกัน เราหวังว่าประชาชนลาวกลุ่มต่าง ๆ ทั้งคอมมิวนิสต์ และไม่ใช้คอมมิวนิสต์จะสามารรถตกลงกันได้ และหาทางแก้ปัญหาทางการเมืองของลาว ได้ด้วยตนเอง เราไม่ต้องการเห็นรัฐบาลที่เป็นเผด็จการโดยฮานอย หรือกลุ่มชาเอ็นโต ที่มีใช้คนลาว
- พันศักดิ์** - เมื่อคุณเอ่ยถึงลาว ปัญหานี้ยังไม่กระจ่างนักสำหรับคนไทย เพราะว่ามันได้มีการตกลง อย่างเป็นทางการแล้วว่าเรามีทหารอาสาสมัครไทยอยู่ในลาวประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน เป็น

ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งในด้านยุทธศาสตร์ในลาวว่า ได้มีการเผชิญหน้ากันแล้วระหว่างฝ่าย
ประเทศลาวกับฝ่ายทหารไทย และในบางครั้งยังมีการเผชิญหน้าระหว่างเวียดนามเหนือกับ
อเมริกันด้วย ดูเหมือนว่าคนพวกนี้จะไม่มิลิทธิเข้าไปเยี่ยมยามในดินแดนของลาวแต่อย่างใด

เลห์แมน - ถูกต้องทีเดียว และนั่นคือเหตุผลว่าทำไมเราจึงเน้นอย่างมากในการเจรจาที่ปารีสใน
ประเด็นที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นมาตรา ๒๑ ซึ่งกล่าวถึงการถอนทหารต่างชาติไม่ว่าจะเป็น
เวียดนามเหนือ อเมริกัน ไทย หรือชาติอื่นใด ออกจากดินแดนลาว และเขมร
เรากำลังพยายามจะให้บรรลุผลตามข้อตกลงนี้ แต่ฝ่ายเวียดนามเหนือยังไม่สนองตอบ
ในแบบเดียวกัน ยังคงมีกองทหารเวียดนามเหนือหลายหมื่นคนอยู่ในลาว คุณต้อง
จำได้ว่าความเป็นจริงของสงครามในลาวมีอยู่ว่า ก่อนจะมีการตกลงกันได้ ในเดือน
มกราคม (๑๙๗๓) มีทหารประจำการของเวียดนามเหนืออยู่ในลาวประมาณ ๗๐,๐๐๐
คน อาจมากหรือน้อยกว่านั้น สัก ๕-๓ พันคน ส่วนหนึ่งทำงานในหน้าที่บนเส้น
ทางลำเลียงในภาคใต้ แต่ส่วนอื่น ๆ เป็นหน่วยสู้รบแบบจู่โจมซึ่งได้รับการกำหนด
โดยการสนับสนุนทางอากาศและการสนับสนุนในรูปที่ปรึกษาจากสหรัฐที่ให้แก่รัฐบาล
ราชอาณาจักรลาว ผมมั่นใจว่ากำลังทหารต่างชาติทั้งหมดที่สนับสนุนรัฐบาลแห่งราช
อาณาจักรลาวจะถอนตัวออกไปจากลาวตามข้อตกลงอย่างเต็มที่ แต่เรายังไม่อาจยืนยัน
ได้ว่าเวียดนามเหนือจะตอบสนองในแบบเดียวกันนี้ด้วย เราหวังว่าเราจะได้สิ่งนี้มาใน
อนาคตอันใกล้

พันศักดิ์ - ท่านมีแผนการจะสนับสนุนทางการเงินแก่ทหารอาสาสมัครไทยอย่างไร

เลห์แมน - ผมคิดว่านี่เป็นเรื่องพิเศษที่ไม่มีประโยชน์มากนักในการทำความเข้าใจกับหัวข้อที่เรา
จะพูดกันในวันนี้ อย่างไรก็ตามที่ถูกต้องที่ราบคือว่าเรามีพันธะกรณีที่จะให้การสนับสนุนแก่รัฐบาล
ไทยต่อไปภายใต้หลักเกณฑ์ของลัทธิเกิลัน เราจะยังคงให้การสนับสนุนทางทหาร
ความช่วยเหลือทางเทคนิคและกาวที่ก่อบรมแก่รัฐบาลไทยเนื่องจากเรารู้สึกว่า ในระยะ
ยาว นโยบายนี้จะเป็นโยบายที่เป็นผลดีที่สุด และเชื่อมั่นได้มากที่สุดในการสร้าง
ระบบการอยู่ต่างหากจากกันและความเจริญรุ่งเรืองในเอเชีย

พันศักดิ์ - ผมคิดว่าเราจะพักเรื่องลาวไว้แค่นี้ก่อน แรกทีเดียวคุณยอมรับว่าความต้องการอันดับนำ
ของคุณ คือความมีเสถียรภาพในภูมิภาคตามความหมายของสหรัฐ ไม่ว่ามันจะเป็นอะไร
ก็ตาม สมมุติว่ามันเป็นสิ่งที่มิได้เหตุผล แต่คุณก็กล่าวด้วยว่าเสถียรภาพของคุณยินยอมให้มี
การแยกต่างหากจากกันด้วย ถ้ารัฐธรรมนูญในประเทศหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ ไม่นยินยอม

ให้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยสันติวิธี หรือมีส่วนร่วมในอำนาจทางการเมืองของประเทศโดยวิธีสันติ ที่นี้สมมุติต่อไปว่าในประเทศนั้น เกิดมีพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองใหม่พร้อมด้วยฐานอำนาจของตนเอง สามารถเปลี่ยนมืออำนาจทางการเมืองจากรัฐบาลชุดเก่าได้สำเร็จ โดยเห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มการเมืองที่ว่านั้นไม่ได้รับการสนับสนุนจากภายนอกด้วยทางหนึ่งทางใดอย่างจริงจังกันในยุคของสงครามเย็น และเมื่อกลุ่มการเมืองกลุ่มที่ว่ามีขึ้นมาอำนาจ ซึ่งอาจจะโดยวิธีรุนแรง เนื่องจากไม่ได้รับโอกาสให้ใช้วิธีสันติ ตลอดเวลาการต่อสู้เพื่ออำนาจทางการเมือง พวกเขา ก็ไม่ได้ขัดขวางต่อสู้ที่คลุมเรียกว่าเสถียรภาพในภูมิภาค คือไม่เอียงซ้ายหรือขวา หากแต่เป็นเพียงพวกชาตินิยมเท่านั้น สหรัฐจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอย่างนั้นได้หรือไม่

เดห์แมน - ผมคิดว่าปัญหาขั้นมูลฐาน ของลัทธินิคสัน มีอยู่ว่าเราจะไม่แทรกแซงในพัฒนาการทางการเมืองและการแก้ปัญหาทางการเมืองในประเทศต่างๆ รวมทั้งมิตรประเทศของเรา ปัญหาของเขาก็เป็นเรื่องของเขา ในเวียดนามใต้เราช่วยเหลือโดยมีเงื่อนไขว่าการตั้งมีระทางทหารจะต้องแยกออกจากการตั้งมั่นทางการเมือง พรรคการเมืองต่างๆ ในเวียดนามใต้จะต้องแก้ปัญหาของตนเอง และทางแก้ปัญหาในท้ายที่สุดของเวียดนามจะต้องเป็นไปโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก ถ้าคนกลุ่มหนึ่งพัฒนาตัวเองขึ้นมาในประเทศหนึ่งประเทศใดก็ตามลักษณะนักชาตินิยม ไม่ได้เป็นแนวหน้าของมหาอำนาจใดๆ จากภายนอกให้เข้ามาแทรกแซงประเทศนั้น ปัญหาทั้งหมดก็จะเป็นปัญหาของชนชาตินั้นเอง ไม่ใช่ปัญหาของสหรัฐ ปัญหาพัฒนาการในชาติตลอดจนการบ่อนกั้นการก่อการร้ายในประเทศย่อมเป็นปัญหาที่รัฐบาลนั้นต้องหาทางออกด้วยตนเอง สหรัฐจะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวในปัญหาการเมืองภายในของประเทศอื่นใดในอนาคต และผมคิดว่าหลักเกณฑ์นี้สามารถประยุกต์ใช้ได้ทั่วโลก

พินส์กัตต์ - คุณคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในเอเชียอาคเนย์ขณะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานทัพอเมริกันในประเทศไทยและการปฏิบัติการจากบรรดาฐานทัพเหล่านั้นเหนือฟาร์อินโดจีนเป็นการรักษาสถานการณ์ ซึ่งจะยุติลงก่อนที่ลัทธินิคสันจะได้รับการประยุกต์ใช้อย่างเต็มที่ หรืออาจเปลี่ยนคำถามใหม่ได้ว่าลัทธินิคสันได้รับการประยุกต์ใช้ในเอเชียอาคเนย์อย่างเต็มที่แล้วหรือยัง

เดห์แมน - ขอให้ผมได้อธิบายเกี่ยวกับลัทธินิคสัน ลัทธินิคสันไม่ใช่กลุ่มก้อนแห่งนโยบายที่สมบูรณ์ในตัวหากแต่เป็นเพียงกลุ่มก้อนแห่งหลักการ เป็นกระบวนการประเมินค่าสถานการณ์ของโลก และหาวิธีการเพื่อปฏิบัติการตามลัทธินิคสัน ซึ่งแบ่งอย่างง่ายได้เป็น

๕ ประการ คือเราจะยังคงรักษาพันธกรณีของเราที่มีต่อส่วนต่างๆ ของโลก เราจะให้เกียรติแก่พันธกรณีของเราตามสนธิสัญญาต่าง ๆ ตลอดจนพันธกรณีในการป้องกันกัมมิตรประเทศของเรา และในกรณีนี้ความสัมพันธ์กับประเทศไทยทางองค์การ สปอ. ก็อยู่ในเกณฑ์เดียวกัน เรากำลังจะดำเนินนโยบายการเจรจาด้วยฝ่ายตรงข้ามกับเรา สำหรับในเอเชียอาคเนย์นี้เราจะเจรจากับคอมมิวนิสต์ คอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือ และคอมมิวนิสต์อื่น ๆ ในประเทศต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเรา มีการเจรจากับจีน เพื่อแก้กบฏความสัมพันธ์ระหว่างอเมริกากับจีนและบรรดาประเทศเสรีต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์กับจีน ดังนั้น ---

พันศักดิ์ - โอเค. ผมต้องเริ่มคำถามใหม่ต่อไป เนื่องจากมีเวลาจำกัด ด้วยความจริงที่ว่า การเข้ายุ่งเกี่ยวของอเมริกาในภูมิภาคนี้จะไม่มากเท่าก่อน อาจกล่าวได้ว่ามันเป็นเรื่องของผลประโยชน์กันระหว่างรัฐบาลสหรัฐกับรัฐบาลไทย ซึ่งประเทศไทยกำลังมีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำรงอยู่ในฐานะผู้รักษาเสถียรภาพของสถานการณ์ในลาว และเขมร คุณคิดว่าไทยมีความสามารถเพียงพอที่จะรับหน้าที่เช่นนั้นหรือ

เล่ห์แมน - เราไม่ได้หวังสิ่งนั้นจากไทยแน่นอน หรือแม้จากชาติอื่นใดก็ตามที่จะเข้ามารับหน้าที่ตำรวจโลก หรือตำรวจภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

พันศักดิ์ - ผมไม่ได้หมายถึงเรื่องนั้น ---

เล่ห์แมน - แต่บทบาทของประเทศไทย ความเสถียรภาพในประวัติศาสตร์ เกียรติภูมิและความสามารถในการเจรจา รวมทั้งความสัมพันธ์ทางการเมืองในภูมิภาคเดียวกัน ประเทศไทยอยู่ในฐานะผู้รักษาเสถียรภาพอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ผมไม่ได้หมายถึงการใช้กำลัง แต่หมายถึงในฐานะส่วนประกอบส่วนหนึ่งของความมีเสถียรภาพในเอเชียอาคเนย์ ผมแน่ใจว่ารัฐบาลไทยกำลังประยุกต์ฐานะเข้ากันได้โดยตรง ด้วยปัญหาความยุ่งยากของสถานการณ์ในเขมร และความยุ่งยากของการเจรจาในลาว ผมเชื่อว่าคุณลักษณะของความอดทนประสพการณ์ และความสำนึกทางการเมืองที่กล้าของไทยจะก้าวขึ้นโครงสร้างที่มีเสถียรภาพแห่งสันติภาพในอินโดจีน และในภูมิภาคแปซิฟิกทั้งหมด คงไทยรู้ดีว่าเขาเป็นใคร

พันศักดิ์ - คุณไม่คิดบ้างหรือว่าชาวเวียดนามก็รู้ดีว่าเขาเป็นใคร

เล่ห์แมน - แต่ละ ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคต่างก็มีพื้นฐานทางการเมืองของตนเอง แต่ผมคิดว่าลักษณะเด่นที่มีอยู่ในตัวคน คือความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำนึกในตนเอง และ

เสถียรภาพของสถาบันต่างๆ ซึ่งช่วยทำให้คนไทยมีความสามารถอย่าง เป็นกลุ่มก้อนที่จะมีอิทธิพลในการกำหนดรูปร่างของเอเชียในอนาคตปีต่อๆ ไป

พันศักดิ์ - เราจะสนทนาเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยต่ออีกสักเล็กน้อย ความต้องการอันดับแรกที่สุดของอเมริกาในประเทศไทยตลอดเวลา ๑๕ ปีที่ผ่านมาคือการรักษาฐานทัพไว้ และคุณรู้สึกว่สิ่งหนึ่งที่ไทยมีเหนือกว่าเพื่อนบ้านในอินโดจีน ได้แก่ความมีเสถียรภาพแต่แล้วคุณก็ได้รับรายงานหลายครั้งเต็มทิวาโดยการให้ความช่วยเหลือประเทศไทย ทั้งด้านการทหารและเศรษฐกิจ การก่อการร้ายในประเทศไทยกลับทวีจำนวนขึ้นอย่างน่าสังเกตรในระยะหลังปี ๑๙๖๕ เป็นต้นมา เรากำลังสงสัยความสัมพันธ์ในการมีฐานทัพอเมริกันที่นี้อย่างมากเพราะนับตั้งแต่ปี ๑๙๖๕ เป็นต้นมาคุณได้เพิ่มจำนวนความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย แต่แล้วการก่อการร้ายก็ผุดขึ้นมาในประเทศไทย เมื่อความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเข้ามามากขึ้น ความแตกต่างของรายได้ระหว่างภาคต่างๆ ก็ยังมีมากขึ้น ฯลฯ สถานการณ์ เช่นนี้เป็นเสมือนหนามยอกอก ในแง่ที่คุณต้องการรักษาฐานทัพไว้ในประเทศนี้คือไปให้เป็นผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างไทยกับอเมริกาในรูปของจำนวนความช่วยเหลือที่ประเทศไทยได้รับ และความรู้สึกของอเมริกาที่มีต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของไทย แต่ในความเป็นจริงโดยการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย คุณกำลังทำให้ประเทศไทยขาดเสถียรภาพ

เลห์แมน - ผมขอการอธิบายของคุณมาก แต่ผมไม่เห็นด้วย ผมไม่มองความสัมพันธ์ของฐานทัพในลักษณะนั้น

พันศักดิ์ - มีรายงานคาร์ลิง* ถึงคุณเมื่อเร็วๆ นี้....

เลห์แมน - ผมไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับรายงานนั้น มีรายงานจำนวนไม่เ่อย่ที่ไม่ได้ความ แต่ผมคิดว่าปัญหาการก่อการร้ายนี้เกี่ยวข้องกับกาเข้ามาอยู่ของทหารอเมริกันที่นี้แต่อย่างใด เป้าหมายของนโยบายของอเมริกันที่มีต่อประเทศไทยไม่ใช่การรักษาฐานทัพไว้ที่นี้ ฐานทัพอยู่ที่นี้เนื่องจากเรามีผลประโยชน์ร่วมกันในด้านการป้องกันระหว่างไทย—อเมริกาและประเทศสมาชิก ลปอ. อื่นๆ สำหรับการรุกรานที่เกิดขึ้นในอินโดจีน เมื่อ

* Darling Report ก็อ

รายงานพิเศษของนายร็อดเจอร์ คาร์ลิง (Roger Darling) ถึง *National Security Council* ของสหรัฐ ว่าด้วยกาวิเคราะห์ผลกระทบปราบปรามผู้ก่อการร้ายในประเทศไทย ร็อดเจอร์ คาร์ลิงเป็นน้องชายของแฟรงค์ ซี คาร์ลิง (Frank C. Darling) ผู้เขียนหนังสือเรื่อง *United State and Thailand*

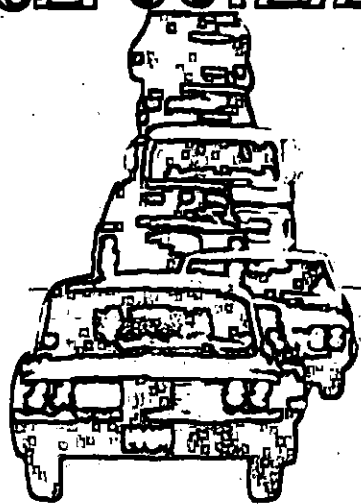
มองย้อนไปถึงตั้งแต่เริ่มแรก ผมมั่นใจว่าข้อตกลงที่ปารีสสามารถรักษาสันติภาพได้ในระยะยาว และเมื่อวันนั้นมาถึง ความจำเป็นในการใช้ฐานทัพก็จะหมดสิ้นไป รัฐบาลไทยจะสามารถตกลงกับอเมริกาได้โดยแสดงการมีส่วนร่วม ปัญหาการก่อการร้ายเป็นปัญหาภายในของไทย มิใช่ปัญหาของอเมริกา เราไม่รับผิดชอบต่อความมั่นคงภายในของมิตรประเทศ เราต้องการให้มีพัฒนาการทางการเมือง....

- พันศักดิ์** - แต่สหรัฐอเมริกาเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาต่อไปเรื่อยๆ....
- เล่ห์แมน** - ผมไม่คิดว่าจะเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา ผมคิดว่าปัญหาการก่อการร้ายของไทยเป็นเรื่องปัญหาที่คนไทยกำลังเริ่มปรับนโยบาย มันไม่ใช่เรื่องที่เราจะทำให้สลายไป มันเป็นเรื่องที่ซึ่งวางหลักอยู่ในประวัติศาสตร์ อย่างที่คิดก็คงทราบดีว่ารัฐบาลไทยจะสามารถปรับนโยบายอย่างเห็นได้
- พันศักดิ์** - คุณมีคำตอบอย่างไรสำหรับคำถามที่ว่าประเทศไทยกำลังขาดเสถียรภาพ เพราะการที่คุณให้สิ่งที่เรียกว่าความช่วยเหลือ
- เล่ห์แมน** - ผมไม่เห็นด้วย ผมคิดว่าความช่วยเหลือที่เราให้แก่ประเทศไทยเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาประเทศไทยในด้านเศรษฐกิจและการเมือง เพื่อว่าจะไม่มีสถานการณ์ซึ่งจะช่วยขยายขอบเขตของการก่อการร้ายในดินแดนของไทย มันช่วยให้กำลังทหารของไทยเข้มแข็งเพียงพอที่จะป้องกันการรุกรานที่อาจมาจากมหาอำนาจภายนอก โดยแฝงมากับการก่อการร้าย หรือให้การสนับสนุนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อประเทศไทย
- พันศักดิ์** - คุณยอมรับข้อเท็จจริงหรือไม่ว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นับตั้งแต่ปี ๑๙๖๕ เป็นต้นมา จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในความควบคุมของผู้ก่อการร้าย เพิ่มขึ้นประมาณ ๘๐ %
- เล่ห์แมน** - ผมไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญเรื่องสถานการณ์ทางทหารในประเทศไทย แต่ผมเข้าใจว่าสถานการณ์ได้ขยายตัวขึ้น แต่การขยายตัวหลายส่วนเป็นเรื่องของปัญหาในตัวของมันเอง และในท้ายที่สุด คนไทยจำแวนมากได้เพิกเฉย
- พันศักดิ์** - เอาละครับ ขอบคุณมาก คุณเล่ห์แมน --- ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่าทำไมเราจึงเป็นสมาชิกอาเซียนโดยนิตินัยของสภาความมั่นคงแห่งสหรัฐอเมริกา ผู้ที่ได้อ่านบทสัมภาษณ์นี้ย่อมจะได้รับข้อมูลที่น่าสนใจพอสมควรในสิ่งที่เขาได้พูดไปแล้ว ขอบคุณครับ
- เล่ห์แมน** - ขอขอบคุณมาก ---

พันศักดิ์ วิญญูรัตน์

เมืองไทยไม่ใช่กรุงเทพฯ

ควรเก็บภาษี ผู้ใช้อย่างไร

คงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่ารัฐบาลมีภาระหน้าที่ต่าง ๆ มากมายที่จะต้องรักษาความปลอดภัยและทะนุบำรุงประเทศเพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับความสุข ในภาวะการณปัจจุบันที่โลกเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้นภาระหน้าที่ของรัฐบาลดังกล่าวยิ่งทวีความสำคัญและมีความจำเป็นมากขึ้น ในการรับภาระหน้าที่นั้นรัฐบาลมีความจำเป็นที่จะต้องมีการ

เพื่อใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ รายได้ของรัฐบาลจะได้อาจมาจากการเสีย ภาษี ของประชาชนเป็นสำคัญ การรับภาระภาษี ถือว่าเป็นหน้าที่ขั้นมูลฐานที่จำเป็นของประชาชนทุกคนที่จะต้องเสียสละเพื่อส่วนรวม แต่การเสียสละเพื่อส่วนรวมนั้นจะต้องเป็นไปอย่างเสมอภาค คือภาระภาษีที่ทุกคนต้องรับจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม เมื่อพิจารณาถึงความเสมอภาค หรือ ความยุติธรรมในการ

เสียภาษี มีสิ่งที่สามารถจะโต้แย้งกันได้โดยไม่มีที่สิ้นสุดว่าจะไรคือภาษีที่ยุติธรรม แต่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าความเสมอภาคหรือความยุติธรรมในการรับภาระภาษีนั้น **มิได้หมายความว่าทุกคนในสังคมจะต้องเสียภาษีเท่ากันหมด** โดยหลักการทั่วไปของระบบภาษีที่ยุติธรรมนั้น ภาระภาษีของสังคมควรจะถูกกระจายแก่ประชาชนทุกคนโดยยึดถือหลักการได้รับผลประโยชน์ (benefits received) และหรือความสามารถในการเสียภาษี (ability to pay) ของประชาชน ถ้าหากพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว การเสียภาษีตามหลักการได้รับผลประโยชน์จะเป็นการยุติธรรมที่สุดคือทุกคนจะเสียภาษีตามผลประโยชน์ที่ได้รับ แต่หลักการนี้ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากด้วยเหตุผลที่สำคัญสองประการคือ **ประการแรก** ผลประโยชน์บางอย่างที่ประชาชนได้รับจากรัฐบาลนั้นไม่สามารถที่จะวัดได้แม้จะประมาณอย่างหยาบๆ ก็ตาม **ประการที่สอง** ถึงแม้ว่าบางกรณีผลประโยชน์ที่ได้รับนั้นสามารถที่จะประมาณได้ แต่ผู้เสียภาษีก็น่าจะไม่สามารถรับภาระภาษีนั้นทั้งหมดได้ เช่นบริการทางการแพทย์และการศึกษาที่รัฐบาลให้แก่ประชาชนเป็นต้น ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วจึงถือว่าควรเสียภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษีนั้นเป็นหลักการที่ยุติธรรมมากที่สุดทั้งในทางปฏิบัติ และทางทฤษฎี คือประชาชนที่ร่ำรวยอยู่ในฐานะที่จะเสียสละโดยไม่เดือดร้อนมากนักและความร่ำรวยที่เขามีอยู่นั้นย่อมจะได้มาจาก

การทำงานของทุกคนในสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังนั้นเขาจึงควรรับภาระค่าใช้จ่ายในการป้องกันและทุนบำรุงประเทศตามกำลังความสามารถของเขา

ใครควรเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายของถนน

ปัจจุบันถนนหนทางได้นำความสะดวกสบายและความเจริญมาสู่ประชาชนในภูมิภาคต่างๆ แต่ถนนดังกล่าวต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายอย่างมากทั้งในการซ่อมสร้างและบำรุงรักษาเพื่อให้สามารถใช้การได้ดีตลอดเวลา ปัญหาจึงมีอยู่ว่าใครควรจะเป็นผู้รับผิดชอบรายจ่ายดังกล่าว ถ้าพิจารณาถึงหลักความยุติธรรมในการรับภาระภาษีแล้วคงจะเป็นที่ยอมรับกันว่าเจ้าของรถทุกคนควรจะต้องรับภาระหน้าที่ดังกล่าว แต่ปัญหามีอยู่ว่าเขาควร จะรับผิดชอบในรายจ่ายนั้นมากน้อยแค่ไหนทั้งหมด หรือแต่เพียงบางส่วน ปัญหาเรื่องนี้เป็นสิ่งที่สามารถโต้แย้งกันได้มาก ฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการสร้างและบำรุงรักษาถนนของรัฐบาลนั้นควรจะเก็บจากเจ้าของรถและผู้ใช้ถนนโดยตรงในรูปของภาษีต่างๆ ที่เกี่ยวกับรถยนต์และการใช้ถนน ทั้งนี้เพราะถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการใช้ถนน เช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับบริการสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น ไฟฟ้า หรือ น้ำประปา ที่ผู้ได้รับประโยชน์เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายโดยตรง

แต่อีกฝ่ายหนึ่งคัดค้านความเห็นดังกล่าว โดยมีความเห็นว่าประชาชนทุกคนต่างได้รับผลประ

โยชน์จากถนนหนทางทั้งสิ้น การที่จะให้เจ้าของ
รถทุกคนรับภาระหน้าที่ทั้งหมดย่อมเป็นการไม่
ยุติธรรม เพราะการมีถนนและการคมนาคมชน
สิ่งที่สะดวกนั้น ย่อมทำให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง
และทุกคนก็ได้รับผลประโยชน์จากความเจริญรุ่ง
เรืองนั้น แม้แต่ผู้ที่ไม่เคยขับรถหรือใช้ถนนโดย
ตรงก็ได้รับประโยชน์จากถนน เช่นคนที่อยู่ใน
ชนบทที่ไม่เคยเดินทางไปไหนก็สามารถได้รับ
บริการต่าง ๆ จากถนนเป็นต้น นอกจากนี้ถนน
ที่ตัดผ่านที่ดินต่าง ๆ ย่อมทำให้มูลค่าของที่ดินนั้น
สูงขึ้น ดังนั้นพวกนี้จึงมีความเห็นว่าทุกคนควร
แบ่งภาระในค่าใช้จ่ายของถนน และภาษีที่จะ
ใช้นั้นควรจะเป็นเงินภาษีที่เก็บจากคนทั่วไป

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวนี้ เราไม่สามารถ
ที่จะสรุปเป็นข้อยุติอย่างเด็ดขาดได้ ว่าใครควรจะ
ต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายของถนน ทั้งนี้เพราะ
ว่าประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับนั้นไม่สามารถแบ่ง
แยกได้โดยแน่ชัด ทั้งโดยหลักการและโดยทาง
ปฏิบัติ ถนนแต่ละประเภทย่อมให้ประโยชน์แก่
ประชาชนแต่ละกลุ่มแต่ละท้องถิ่นไม่เท่ากัน เช่น
ชาวชนบทอาจจะไม่ค่อยได้รับประโยชน์จากถนน
ที่สร้างขึ้นในเมือง หรือคนที่อยู่ในเมืองอาจจะ
ไม่เคยใช้ถนนในชนบท หรือถนนที่สร้างขึ้น
เพื่อการยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศย่อมมี
คุณค่าทางเศรษฐกิจน้อยกว่าถนนที่สร้างขึ้นเพื่อ
เชื่อมโยงเขตอุตสาหกรรมเป็นต้น อย่างไรก็ตาม
เราพอจะอนุมานได้ว่า เจ้าของรถยนต์ทุกคนจะ

เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการมีถนน ดังนั้น
เขาควรเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบ โดยตรงในค่าใช้จ่าย
ของถนน

ประเภทภาษีของรถยนต์

ในการพิจารณาการจัดเก็บภาษีจากผู้เป็น
เจ้าของรถยนต์หรือผู้ใช้ถนนนั้น ก็มีปัญหาว่าการ
จะจัดเก็บโดยวิธีใดและยึดถือหลักเกณฑ์อะไรใน
การจัดเก็บภาษีนั้น นอกจากนี้ยังจะต้องพิจารณา
ถึงนโยบายทั่วไปทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของ
รัฐบาลว่าเป็นอย่างไร เช่นจะถือว่าการใช้รถ
ยนต์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นหรือเป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือย
ต้องการประหยัดเงินตราต่างประเทศในการสั่งรถ
เข้า หรือต้องการลดความแตกต่างในฐานะความ
เป็นอยู่ของคนในสังคมเป็นต้น แต่ในที่นี้เราจะ
พิจารณาถึงวิธีจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับรถยนต์โดย
ทั่วไปของแต่ละวิธีว่ามีข้อดีข้อเสียอย่างไรใน
การจัดเก็บและความยุติธรรมในการรับภาระภาษี
นั้น ๆ ซึ่งพอจะสรุปวิธีจัดเก็บตามประเภทต่าง ๆ
ดังต่อไปนี้:—

๑. ภาษีมูลค่าการที่เก็บจากรถยนต์

การเก็บภาษียนต์โดยใช้ ภาษีมูลค่าการนั้น
ส่วนมากใช้ในประเทศที่ต้องสั่งรถยนต์จากต่าง
ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ผลิตรถ
ยนต์เองไม่ได้ วัตถุประสงค์ในการจัดเก็บเพื่อ
ที่จะเป็นรายได้ของรัฐบาล เพื่อขจัดหรือลดการ
สั่งเข้าของรถยนต์บางชนิดที่ถือว่าฟุ่มเฟือยและ
สงวนเงินตราต่างประเทศเป็นต้น

ข้อดีของการเก็บภาษีศุลกากรก็คือ รดยนต์ที่สั่งจากต่างประเทศทุกประเทศจะได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน หมดตามระบบและวิธีการศุลกากร รัฐบาลสามารถใช้พิกัตและอัตราของภาษีศุลกากรลดการนำเข้าของ รดยนต์ บาง ประเภทที่ถือว่าไม่จำเป็น ภาษีศุลกากรนอกจากจะเป็นกำแพงสกัดกั้นการนำเข้าแล้ว ยังเป็นรายได้ที่ดีของรัฐบาลอีกด้วย นอกจากนี้การจัดเก็บก็เป็นไป

ได้โดยง่าย คือ รดยนต์ทุกคัน ที่นำเข้าจากต่างประเทศนั้นจะถูกประเมินภาษีต่าง ๆ ในจุดที่นำเข้านั้น โดยรัฐบาลอาจจะกำหนดราคารามาตราฐานของ รดยนต์แต่ละ ประเภทแต่ละยี่ห้อในการนำเข้า เช่น กำหนดราคารามาตราฐาน ซี.ไอ.เอฟ. (ราคาต้นทุนรวมกับค่าประกันภัยและค่าระวางขนส่ง) ของ รดยนต์แต่ละยี่ห้อแต่ละขนาดในการประเมินภาษีศุลกากร เสร็จแล้วบวกกำไร มาตราฐานของบริษัทที่สั่งรถเข้ามาขาย หลังจากนั้นก็จะประเมินภาษีต่างๆ จากราคานั้น เช่น ภาษีการค้าและภาษีเทศบาล เป็นต้น

ข้อเสียของภาษีศุลกากรก็คือสามารถเก็บได้เพียงครั้งเดียว นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงพิกัตและอัตราภาษีศุลกากรแต่ละครั้งยังอาจไม่เป็นธรรมแก่ผู้ที่ซื้อรถใหม่และผู้ที่ซื้อแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาอันสั้น เช่น สมมติว่า ปีที่แล้วรัฐบาลเก็บภาษีศุลกากรจากรดยนต์หนึ่งเพียง ร้อยละ ๔๐ ของราคารามาตราฐานที่นำเข้า แต่ปีนี้รัฐบาลเพิ่มภาษี

ศุลกากรของ รดยนต์เดียวกันนั้น จากร้อยละ ๔๐ เป็นร้อยละ ๑๕๐ ของราคารามาตราฐานที่นำเข้า เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและภายในระยะเวลาอันสั้นเช่นนี้ ย่อมเป็นการให้ประโยชน์แก่คนที่ซื้อรถเมื่อปีที่แล้ว ส่วนคนที่คิดจะซื้อรถใหม่ในปีนี้จะถูกกีดกันและต้องรับภาระภาษีมากขึ้นอย่างไม่เป็นธรรม ในบางกรณีที่เจ้าหน้าที่ไม่สุจริตการเปลี่ยนแปลงพิกัตและอัตราภาษีศุลกากรแต่ละครั้งนั้น ย่อมก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบได้ง่าย เช่น จะมีการกักตุน รดยนต์ก่อนที่ภาษีขึ้นเป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี รดยนต์นี้จึงล้นนุบุคคลเมื่อปีที่แล้วทำให้หลายคนรำรวยจากการกระทำดังกล่าว

๒. ภาษีน้ำมัน รดยนต์

บรรดาภาษีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้รถนั้น ภาษีที่เก็บจากน้ำมัน รดยนต์ คือจะเป็นภาษีที่เหมาะสมและนิยมมากที่สุด ลักษณะของภาษีดังกล่าวนั้น มีข้อดีที่อาจจะพิจารณาจากด้านต่างๆ ได้ดังนี้

ทางด้านรัฐบาล : ประการแรก ภาษีที่เก็บจากน้ำมัน รดยนต์นั้น สามารถจัดเก็บได้โดยสะดวกถ้าอัตราภาษีที่เรียกเก็บนั้นไม่สูงมากจนเกินไปนัก ทั้งนี้เพราะว่ารัฐบาลสามารถที่จะทำการเก็บจากผู้ใช้น้ำมันเข้ามา หรือจากโรงกลั่นน้ำมัน ค่าบริหารและค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บนั้นนับว่าต่ำกว่าการเก็บภาษีประเภทอื่น ๆ **ประการที่สอง** ผู้ที่ใช้รถนั้นจะรับภาระภาษีตามปริมาณ

การใช้รถของตน ซึ่งอาจจะประมาณการได้จาก การใช้น้ำมัน ดังนั้นหลักการจับเก็บดังกล่าวจึง ถือได้ว่าใกล้เคียงกับหลักการได้รับประโยชน์ตอบแทนโดยตรงจากการเสียภาษีนั้นมากที่สุด **ประการสุดท้าย** และอาจจะสำคัญที่สุดสำหรับรัฐบาล คือทำให้ได้รับรายได้จากการจัดเก็บมาก เพราะฐานของภาษีใหญ่กว่าภาษีอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน

ทางด้านผู้เสียภาษี : ลักษณะของการจัดเก็บดังกล่าวนับว่ายุติธรรมมากที่สุด เพราะผู้เสียภาษีจะเสียตามปริมาณการใช้รถของตน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการได้รับประโยชน์ในการแบกภาระภาษีดังกล่าวถึงแม้ว่าการเก็บภาษีน้ำมันรถยนต์ จะไม่ให้ความยุติธรรมอย่างสมบูรณ์แก่ผู้ใช้ทุกคนก็ตาม แต่หลักการดังกล่าวก็มีเหตุผลที่ทุกคนพอจะยอมรับได้

อย่างไรก็ตาม ภาษีน้ำมันรถยนต์ก็มีข้อบกพร่องบ้างเหมือนกัน เช่นความสึกหรอของถนนนั้นอาจจะไม่มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณการใช้ น้ำมัน แต่อาจจะมีความสัมพันธ์กับขนาดและน้ำหนักของรถยนต์เป็นต้น นอกจากนี้น้ำมันที่ถูกเก็บภาษีนี้อาจจะมีได้นำไปใช้กับรถยนต์โดยตรงก็ได้ เช่นอาจจะใช้กับเครื่องจักรในโรงงานอุตสาหกรรม หรือรถไถนาเป็นต้น

๓. ภาษีทะเบียนรถยนต์

ถึงแม้ว่าภาษีที่เก็บจากน้ำมันรถยนต์จะมีข้อดีและเป็นที่ยอมรับได้กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่

ภาษีนี้นักมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง เพื่อที่จะแก้ข้อบกพร่องของภาษีน้ำมันรถยนต์ และเป็นทางเพิ่มรายได้ให้รัฐบาลก็ผู้เสนอว่าควรจะได้มีการเก็บภาษีทะเบียนรถยนต์เหมือนกัน

ข้อดีของภาษีทะเบียนรถยนต์นั้น พอลูกกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้ **ประการแรก** เป็นการแก้ข้อบกพร่องของภาษีน้ำมันรถยนต์ ในข้อที่ว่าความสึกหรอของถนนนั้นอาจจะไม่มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับปริมาณการใช้ น้ำมัน ของรถยนต์แต่ละคันเช่นรถยนต์บรรทุกขนาด ๓ ตันกับขนาด ๖ ตันอาจจะใช้น้ำมันไม่แตกต่างกันมากนัก แต่รถยนต์น้ำหนักบรรทุก ๖ ตัน มีโอกาสที่จะทำให้นถนนเสียหายได้มากกว่ารถยนต์น้ำหนักบรรทุก ๓ ตัน เป็นต้น ดังนั้นควรจะเก็บภาษีของรถตามขนาดของน้ำหนักบรรทุกและขนาดน้ำหนักของตัวรถด้วย

ประการที่สอง ภาษีทะเบียนรถยนต์นั้นควรจะถือเป็นค่าใช้จ่ายทั่วไปของผู้เป็นเจ้าของรถที่จ่ายให้แก่รัฐบาลในการบำรุงรักษาถนน ทั้งนี้เพราะว่ารถยนต์ทุกคันย่อมจะมีส่วนทำให้รัฐบาลจะต้องใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับถนนหนทาง เช่น การสร้างทางหลวงและการบำรุงรักษา การจัดการที่จอดรถ และการแก้ไขการจราจรติดขัดเป็นต้น สมมติว่าชายคนหนึ่งเป็นเจ้าของรถยนต์แต่ไม่ค่อยใช้รถบ่อยนัก แต่การใช้รถของเขาแต่ละครั้งนั้นก็ต้องการใช้พื้นที่ถนน ที่จอดรถ และมีโอกาสที่จะทำให้รถติดได้เช่นเดียวกับรถคันอื่น ๆ เหมือน

น การที่จะใช้รถบ่อยครั้งหรือไม่นั้นเราไม่อาจจะวัดได้แน่นอนทุกคน แต่ขนาดและน้ำหนักของรถนั้นมีส่วนให้บริการของถนน หลวงแตกต่างกันนั้นภาษีทะเบียนรถก็ควรจะเสียตามน้ำหนักด้วย

ประการที่สาม ถ้าพิจารณาถึงในด้านการรายได้ของรัฐบาลแล้วภาษีทะเบียนรถยนต์ถ้าหนักในอัตราที่เหมาะสมแล้วจะสามารถทำรายได้แก่รัฐบาลได้มากเพราะทำการจัดเก็บทุกปี และนอกจากนี้ภาษีที่เจ้าของรถจะต้องเสียนั้นเป็นการรายตัว จัดว่าเป็นต้นทุนคงที่ของเจ้าของรถ ซึ่งอาจผลักภาระไปให้แก่ผู้อื่นได้โดยง่าย

ข้อเสียของการเก็บภาษีทะเบียนรถยนต์เมฆขนาดของน้ำหนักรถยนต์นั้นพอจะสรุปได้ดังนี้

ประการแรก ภาษีที่เรียกเก็บตามขนาดน้ำหนักของรถนั้นอาจจะไม่เป็นการยุติธรรมแก่เจ้าของรถทุกคน ถ้าหากพิจารณาตามหลักความเสมอภาคในการเสียภาษี (ability to pay) ของเป็นเจ้าของรถเพราะขนาดน้ำหนักของรถอาจมีแสดงถึงฐานะความมั่งคั่งของเจ้าของรถ เช่น ยนต์นั่งส่วนบุคคล ขนาดน้ำหนักรถ ๑,๐๐๐ กก. งบนาย ก. อาจจะมีมูลค่าเพียงหนึ่งแสนบาท รถยนต์ ของนาย ข. ขนาดเดียวกันอาจจะมีมูลค่ามากกว่าห้าแสนบาท เป็นต้น นอกจากนี้ที่เป็นเจ้าของรถเก่าและรถใหม่ก็ต้องเสียภาษีเท่ากันในกรณีที่น้ำหนักของรถเท่ากัน ลักษณะเช่นนี้เป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้รถใหม่ และ

อาจจะเป็นการส่งเสริมให้คนเปลี่ยนรถบ่อยขึ้น

ประการที่สอง ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บสูงเมื่อเทียบกับภาษีน้ำมันรถยนต์ บังคับการหลีกเลี่ยงภาษีได้ยากกว่าการเก็บภาษีศุลกากรและภาษีน้ำมันรถยนต์ การตรวจสอบต้องสิ้นเปลืองเวลาและกำลังคนมาก เช่น ต้องใช้กำลังตำรวจจราจรและตำรวจทางหลวงเป็นจำนวนมากในการติดตามผู้ที่หลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น

ภาษีที่เกี่ยวกับรถยนต์ที่กล่าวมานั้นในแต่ละประเทศมีการใช้ในลักษณะต่างๆ กัน เช่น อาจจะใช้ภาษีทั้งสามประเภท หรืออาจจะใช้เพียงประเภทหนึ่งประเภทใด หรือสองประเภท แต่โดยทั่วไปแล้วให้ความสำคัญแก่ภาษีน้ำมันรถยนต์มากที่สุด เพราะสามารถทำรายได้มากและสะดวกในการจัดเก็บ นอกจากนี้ก็ยังมีภาษีประเภทต่างๆ อีก เช่น ภาษีที่เก็บตามน้ำหนักรถและระยะทางการใช้ถนนที่เรียกว่า "Ton — Mile Tax" และภาษีของรถยนต์ที่ใช้ถนนหลวงเพื่อการค้า เป็นต้น

ภาษีการใช้รถที่จัดเก็บในประเทศไทย

การเก็บภาษีการใช้รถในประเทศไทยนั้นทำการจัดเก็บทั้งสามประเภทดังกล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เดิมรัฐบาลให้ความสำคัญแก่ภาษีศุลกากรมากโดยมีวิธีการประเมินอย่างคร่าวๆ ดังนี้ รถยนต์ทุกคันจะถูกประเมินราคามาตรฐานโดยถือราคา ซี.ไอ.เอฟ. จากนั้นก็บวกกำไรมาตรฐานของบริษัทที่ส่งรถยนต์เข้ามาโดยคำนวณคิด

เป็นร้อยละ ๒๐ ของราคารถยนต์ที่บวกภาษี
ศุลกากรแล้ว จากนั้นก็ใช้ราคารถยนต์ที่รวม
ภาษีศุลกากร และกำไรมาตรฐานของบริษัท
ในการคำนวณภาษีการค้าและภาษีเทศบาล เมื่อ
รวมรายการภาษีต่าง ๆ แล้วภาษียอดยนต์แต่ละ
ด้านจะสูงมาก เช่น ภาษียอดยนต์ส่วนบุคคลอาจ
จะต้องเสียภาษีรวมกันถึง ๑๗๕ เปอร์เซ็นต์ ของ
ราคา ซี.ไอ.เอฟ. ของรถยนต์

ส่วนภาษีที่เก็บน้ำมันรถยนต์นั้น แต่เดิม
เก็บจากน้ำมันเบนซินเพียงประเภทเดียว โดย
เก็บลิตรละ ๘๐ สตางค์ เมื่อสมัยปี ๒๕๑๒ รัฐ
บาลเคยขึ้นภาษีน้ำมันไปครั้งหนึ่งแต่ทนการคัด
ค้านของนักการเมืองไม่ไหว เพื่อที่จะเอาเงินัก
การเมืองรัฐบาลจึงต้องลดภาษีลงมาอยู่ในระดับ
เดิม มาในปัจจุบันเนื่องจากราคาน้ำมันดิบได้ดิบ
ตัวสูงขึ้น และการลดปริมาณการผลิตของกลุ่ม
ประเทศอาหรับในตะวันออกกลาง รัฐบาลได้ขึ้น
ภาษีน้ำมันสองครั้งโดยเก็บน้ำมันเบนซินลิตรละ
๑ บาท ๓๐ สตางค์ และน้ำมันดีเซลลิตรละ ๑๘
สตางค์ จากอัตราภาษีที่จัดเก็บดังกล่าวทำให้
ราคาน้ำมันทั้งสองชนิดแตกต่างกันมาก ปริมาณ
การใช้ น้ำมันดีเซลมีมากกว่ากำลังการผลิตของ
โรงกลั่นน้ำมันในประเทศไทย ทำให้เกิดการ
ขาดแคลนขึ้น นโยบายเกี่ยวกับภาษีน้ำมันของ
รัฐบาลดังกล่าวนี้ อาจจะถือว่าเป็นการเก็บ
ภาษีจากผู้ใช้น้ำมันเบนซินเพื่ออุดหนุนผู้ใช้น้ำมันดีเซล โดยอาจจะถือว่าผู้ใช้น้ำมันเบนซิน

นั้นเป็นเจ้าของรถยนต์ส่วนบุคคลเป็นส่วนใหญ่
ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะเสียภาษีน้ำมันได้ ส่วนการใช้
น้ำมันดีเซลนั้นส่วนใหญ่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรม
รถบรรทุกและรถโดยสารเป็นต้น ลักษณะ
การจัดเก็บดังกล่าวอาจเป็นไปได้ตามหลักความยุติ
ธรรมในเรื่องความสามารถในการแบกรับภาระภาษี
แต่จะไม่เป็นธรรมตามหลักการได้รับผลประโยชน์
จากการใช้ถนน เพราะบรรดารถบรรทุกและรถ
โดยสารนั้นใช้บริการของทางหลวง และมีส่วน
ทำให้ถนนเสียหายมากกว่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล
เพื่อที่จะปรับปรุงโครงสร้างการใช้น้ำมันของประ
เทศ และการกระจายภาระภาษีตามหลักการได้
รับประโยชน์ตอบแทน รัฐบาลควรปรับปรุงโครง
สร้างของภาษีน้ำมันทั้งสองประเภทนี้ให้มีความ
เป็นธรรมยิ่งขึ้นซึ่งจะยังไม่กล่าวในที่นี้ก่อน

ภาษีทะเบียนรถยนต์แต่เดิมนั้นมีการจัด
เก็บในอัตราที่ต่ำมาก ในระยะก่อนหน้านั้นก็มีการ
เพิ่มภาษีอยู่บ้าง แต่ก็ยังจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ใน
เดือนธันวาคมที่แล้วได้มีการปรับปรุงภาษีประ
เภทนี้อย่างสำคัญโดยได้เพิ่มอัตราการจัดเก็บ เมื่อ
คิดเป็นเงินที่จะต้องเสียแล้วเจ้าของรถยนต์นั่ง
ส่วนบุคคลจะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นหลายเท่าจาก
ภาษีที่เคยเสียอยู่เดิม เช่นรถยนต์นั่งขนาดหนึ่ง
พันกิโลกรัม แต่เดิมเสียเพียงปีละ ๕๕๐ บาทแต่
ตามอัตราใหม่จะต้องเสียถึง ๑,๕๐๐ บาท เป็น
ต้น การปรับปรุงภาษียอดยนต์ส่วนบุคคลดังกล่าว
ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และคัดค้านอย่างกว้าง

ขวางจากหนังสือพิมพ์โดยอ้างว่าภาษี นั้นเพิ่มขึ้นหลายร้อยเท่าตัว และไม่เป็นการยุติธรรมแก่ผู้มีรุดเก่าเพราะภาษีนั้นถือเกณฑ์จัดเก็บจากน้ำหนักรุดแต่เพียงอย่างเดียว จากการคัดค้านและวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวทำให้รัฐบาลตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงภาษีนั้นเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีรุดเก่า (ซึ่งในขณะที่ยื่นยังไม่ทราบการเปลี่ยนแปลง)

ควรจะเก็บภาษีทะเบียนรถยนต์อย่างไร

การวิจารณ์การขึ้นภาษีทะเบียนรถยนต์ส่วนบุคคลดังกล่าวนี้ นอกจากจะคำนึงถึงหลักความยุติธรรมของภาษี แล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐบาลในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลครั้งสำคัญของประเทศนั้นได้มีผลอย่างสำคัญ ต่อการเปลี่ยนแปลงในนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล ถ้าหากนโยบายในการปรับปรุงภาษีใหม่ของรัฐบาลเป็นไปเพื่อเหตุผลส่วนใหญ่ดังนี้

(๑) เพื่อที่จะหารายได้เพื่อการใช้จ่ายที่จำเป็นต่าง ๆ ของรัฐบาลในการปรับปรุงการบริหารงานและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

(๒) ภาษีที่จัดเก็บนั้น มุ่งเก็บตามหลักความสามารถในการรับภาระภาษี ของประชาชน และเพื่อลดความแตกต่างในฐานะความเป็นอยู่ของคนในสังคม

(๓) เพื่อลดการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยของประชาชน เพื่อประหยัดเงินตราต่างประเทศและการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่กำลังขาดแคลน

ถ้าเรายึดถือนโยบายดังกล่าว การขึ้นภาษีน้ำมันและภาษีทะเบียนรถยนต์ ก็เป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผลทุกประการและรัฐบาลน่าจะทำได้มากกว่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษีทะเบียนรถยนต์ หากพิจารณาถึงโครงสร้างของภาษีที่จัดเก็บจากผู้ใช้น้ำมันนั้นก็พอจะสรุปได้ดังนี้

๑. ภาษีศุลกากรภาษีการค้าและภาษีเทศบาลที่เก็บอยู่ในอัตราสูงอยู่นั้นก็ดูจะ ชอบด้วยเหตุผลเพราะเป็นการจัดเก็บตามหลักความสามารถในการรับภาระภาษีของผู้ใช้รุด รุดบางประเภทที่จัดว่าฟุ่มเฟือยและราคาแพงนั้นผู้ซื้อรุดก็ต้องเสียภาษีดังกล่าวเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว

๒. ภาษีน้ำมันรถยนต์ ที่จัดเก็บอยู่ในปัจจุบันอาจจะไม่เป็นธรรมระหว่างรุดที่ใช้ น้ำมันเป็นชินกับรุดที่ใช้ น้ำมัน ดีเซลเป็นส่วนใหญ่วิเคราะห์เฉพาะรถยนต์ส่วนบุคคลที่ใช้ น้ำมันเป็นชินแล้ว การจัดเก็บนั้นก็ถือว่ายุติธรรมเพราะนอกจากจะเป็นไปตามหลักความสามารถในการรับภาระภาษีแล้ว ยังสอดคล้องกับหลักการได้รับประโยชน์อีกด้วย ทั้งนี้เพราะผู้ที่ใช้รุดมากโดยการใช้ น้ำมันมากก็ต้องเสียภาษีมากเป็นต้น

๓. ภาษีทะเบียนรถยนต์ ที่จัดเก็บโดยคำนวณจากน้ำหนักของรถยนต์ส่วนบุคคลนั้นก็ชอบด้วยเหตุผลเพราะเป็นไปตามหลักการได้รับประโยชน์ ทั้งนี้เพราะขนาดและน้ำหนักของตัวรุดนั้นมีส่วนทำให้ถนนเสียหายและการใช้พื้นที่ของถนนไม่เท่ากัน แต่ภาษีที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นั้นอาจไม่เป็นการยุติธรรมแก่ผู้เป็นเจ้าของรถยนต์ส่วนบุคคล ทั้งนี้เพราะรถประเภทอื่น ๆ ที่ใช้บริการ ของถนนมากกว่ารถยนต์ส่วนบุคคล กลับไม่ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเราพิจารณาเฉพาะรถยนต์ส่วนบุคคล และนโยบายของรัฐบาลดังได้กล่าวแล้วข้างต้นการจัดเก็บภาษีทะเบียนรถยนต์ ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมากเพราะโดยเฉลี่ยแล้วแต่ละคันจะเสียภาษีเพียงหนึ่งเปอร์เซ็นต์ของมูลค่ารถในปีแรก ๆ เท่านั้น รัฐบาลน่าจะเพิ่มหรือเปลี่ยนแปลงอัตราการจัดเก็บเสียใหม่ ซึ่งในที่นี้ใครจะเสนอวิธีจัดเก็บภาษีทะเบียนรถยนต์นี้ ส่วนบุคคลเสียใหม่เพื่อประกอบการพิจารณาของท่านผู้อ่านดังนี้

ภาษีทะเบียนรถยนต์ส่วนบุคคลที่ควรจะปรับปรุง

๑. เปลี่ยนแปลงวิธีและอัตราการจัดเก็บเสียใหม่ โดยถือมูลค่าของราคารถยนต์เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บ ซึ่งจะแสดงตารางการปรับปรุงข้างล่างนี้ ราคารถยนต์ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ หมายถึง ราคารถยนต์ใหม่ครั้งสุดท้ายที่ทำการซื้อ โดยยึดถือวิธีการคำนวณราคามาตรฐานที่รัฐบาลใช้อยู่ในปัจจุบัน คือราคาสุทธิของรถยนต์แต่ละคันนั้นจะรวมถึง ราคามาตรฐานของรถยนต์แต่ละยี่ห้อแต่ละรุ่นตามราคา ซี.ไอ.เอฟ. บวกด้วยกำไรมาตรฐานของบริษัทรถยนต์ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ หลังจากนั้นก็ใช้ราคาทั้งหมดกำไรนั้นคำนวณภาษีการค้าและภาษีเทศบาล

รถยนต์ที่ราคาไม่เกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท

ปีที่	มูลค่าของรถยนต์	อัตรากา	ภาษีที่ต้องเสียต่อปี	ภาษีที่ต้องเสียต่อเดือน
๑	๑๕๐,๐๐๐	๒ %	๓,๐๐๐	๒๕๐
๒	๑๓๕,๐๐๐	„	๒,๗๐๐	๒๒๕
๓	๑๒๐,๐๐๐	„	๒,๔๐๐	๒๐๐
๔	๑๐๕,๐๐๐	„	๒,๑๐๐	๑๗๕
๕	๙๐,๐๐๐	„	๑,๘๐๐	๑๕๐
๖	๗๕,๐๐๐	„	๑,๕๐๐	๑๒๕

ปีต่อไปเสียเท่ากันหมดปีละ ๑,๕๐๐ บาท

ราคารถยนต์ที่สูงกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท
แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่	มูลค่าของรถยนต์	อัตรากา	ภาษีที่ต้องเสียต่อปี	ภาษีที่ต้องเสียต่อเดือน
-------	-----------------	---------	----------------------	-------------------------

๑	๓๐๐,๐๐๐	๔ %	๑๒,๐๐๐	๑,๐๐๐
๒	๒๗๐,๐๐๐	„	๑๐,๘๐๐	๙๐๐
๓	๒๔๐,๐๐๐	„	๙,๖๐๐	๘๐๐
๔	๒๑๐,๐๐๐	„	๘,๔๐๐	๗๐๐
๕	๑๘๐,๐๐๐	„	๗,๒๐๐	๖๐๐
๖	๑๕๐,๐๐๐	„	๖,๐๐๐	๕๐๐

ปีต่อไปเสียเท่ากันหมดทุกปี ๑,๕๐๐ บาท

๕ ปี
ราคารถยนต์ตั้งแต่ ๓๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ปีที่	มูลค่าของรถยนต์	อัตราภาษี	ภาษีที่ต้องเสียต่อปี	ภาษีที่ต้องเสียต่อเดือน
๑	๕๐๐,๐๐๐	๖ %	๓๐,๐๐๐	๒,๕๐๐
๒	๔๕๐,๐๐๐	„	๒๗,๐๐๐	๒,๒๕๐
๓	๔๐๐,๐๐๐	„	๒๔,๐๐๐	๒,๐๐๐
๔	๓๕๐,๐๐๐	„	๒๑,๐๐๐	๑,๗๕๐
๕	๓๐๐,๐๐๐	„	๑๘,๐๐๐	๑,๕๐๐
๖	๒๕๐,๐๐๐	„	๑๕,๐๐๐	๑,๒๕๐

ปีต่อไปเสียเท่ากันหมดทุกปี ๑,๕๐๐ บาท

จากตารางสมมติข้างต้นนั้น จะกำหนดอัตราภาษีขั้นต่ำที่รถแต่ละคันจะต้องเสียปีละ ๑,๕๐๐ บาท โดยไม่คำนึงถึงมูลค่าและขนาดของรถ เมื่อรถนั้นได้ใช้มาแล้ว ๖ ปี หรือเมื่อคำนวณตามอัตราภาษีที่กำหนดแล้วต้องเสียน้อยกว่า ๑,๕๐๐ บาทก็ตาม เช่นถ้าราคาเมื่อซื้อครั้งแรก ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่เมื่อคำนวณภาษีตามที่กำหนดไว้ในปีที่ ๕ ต้องเสียเพียง ๑,๒๐๐ บาท แต่ก็จะต้องเสียขั้นต่ำ ๑,๕๐๐ บาท ทั้งนี้เพื่อเป็นการชดเชยแก่เจ้าของรถราคาแพงที่ต้องเสียภาษีมาก

ใน ๕ หรือ ๖ ปีแรกของการซื้อ

อัตราค่าเสื่อมราคาของรถยนต์นั้น ให้คิดเท่ากันหมดทุกปี ปีละ ๑๐ เปอร์เซ็นต์โดยคำนวณจากมูลค่าในการซื้อครั้งแรก ที่กำหนดให้คำนวณค่าเสื่อมราคาในอัตราที่เท่ากันหมดทุกปีนั้นก็เพื่อให้ง่ายในทางปฏิบัติ

วิธีการเก็บตามตารางดังกล่าว ซึ่งคำนวณจากมูลค่าของรถยนต์นั้น จะเป็นไปตามหลักความสามารถในการรับภาระภาษีของเจ้าของรถ

เช่นรถที่ราคาต่ำกว่า ๑๕๐,๐๐๐ บาท อาจจะเป็นรถที่มีคนใช้มากและยังมีความจำเป็นอยู่บ้าง เก็บเพียงร้อยละ ๒ ของมูลค่าราคารถยนต์ที่ซื้อครั้งแรก ส่วนรถที่ราคาเกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ถือว่าเป็นรถที่ฟุ่มเฟือยเก็บร้อยละ ๔ ของราคาเครื่องยนต์เมื่อซื้อครั้งแรกและรถยนต์ที่ราคาเกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป เก็บร้อยละ ๖ ของราคาเครื่องยนต์ที่ซื้อครั้งแรก จะเห็นได้ว่าอัตราการจัดเก็บดังกล่าวนี้มีความยุติธรรมพอสมควร เช่นคนที่ซื้อรถใหม่ราคา ๑๕๐,๐๐๐ บาท จะเสียภาษีรถยนต์ปีละ ๓,๐๐๐ บาท เมื่อเฉลี่ยเป็นรายเดือนแล้วจะเสียเพียงเดือนละ ๒๕๐ บาท ซึ่งจัดว่าไม่มากมายอะไรสำหรับผู้ที่มีความสามารถซื้อรถในราคาดังกล่าว และคนที่ซื้อรถที่ราคาต่ำกว่านั้นก็เสียภาษีน้อยลงตามส่วน

ส่วนการที่กำหนดภาษีรถชั้นต่ำนั้น ก็เพื่อให้ผู้ใช้รถทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายของถนน แม้ว่าบางคนอาจจะคิดว่าไม่เป็นการยุติธรรมแก่รถที่เก่ามาก ๆ ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเหตุผลต่าง ๆ อย่างรอบคอบแล้ว รถที่เก่ามาก ๆ และไม่ได้รับการบำรุงรักษาอย่างดีนั้นก็ควรจะถูกขจัดออกไปจากท้องถนน ทั้งนี้เพราะผลเสียที่เกิดจากการใช้รถดังกล่าวนี้มีมากมาย เช่น ก่อให้เกิดควันเสียจากเครื่องยนต์ เวลารถเสียในกลางถนนจะทำให้การจราจรติดขัดทำให้ผู้อื่นต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว นอก

จากรถที่เก่ามาก ๆ ยังเป็นการสิ้นเปลืองแก่ผู้ใช้รถเองด้วย

๒. ในกรณีของรถที่ซื้อก่อนการใช้ภาษีนั้นก็ให้ถือหลักเดียวกันโดยให้คำนวณราคาเครื่องยนต์ในปีที่ซื้อนั้น ๆ ตามวิธีเดียวกัน และในกรณีภาษีที่ต้องเสียน้อยกว่าภาษีขั้นต่ำก็ต้องเสียตามอัตราภาษีขั้นต่ำคือปีละ ๑,๕๐๐ บาท

๓. เพื่อให้ง่ายแก่การตรวจสอบการเสียภาษีนั้น ควรที่จะได้มีการเปลี่ยนป้ายทะเบียนรถทุกปี โดยเลือกใช้สีต่าง ๆ ในแต่ละปี และบอกปีการเสียภาษีไว้ในป้ายรถนั้นด้วย วิธีดังกล่าวแม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้างในการเปลี่ยนป้ายทุกปี แต่ก็มีประโยชน์ในการตรวจสอบการหลีกเลี่ยงภาษี เพราะเจ้าหน้าที่จะเห็นได้โดยง่ายว่ารถที่ใช้ในเสียภาษีแล้วหรือยัง ในกรณีที่มีการหลีกเลี่ยงโดยการปลอมแปลงป้ายนั้น ทางเจ้าหน้าที่ก็สามารถตรวจสอบได้ง่าย ซึ่งดูได้จากจำนวนป้ายของแต่ละหมายเลขที่เหลืออยู่ และเจ้าหน้าที่ก็มีทางติดตามได้ นอกจากนี้ป้ายที่ใช้ใหม่นั้นยังทำให้สามารถเห็นได้โดยง่าย ซึ่งตรงกันข้ามกับการใช้ป้ายเก่าที่ไม่เคยเปลี่ยน ทำให้ตัวเลขในป้ายของรถบางคนเห็นไม่ชัด รัฐบาลชุดที่แล้วถึงกับเสนอบริการชนิดที่เรียกว่า “ผักชีโรยหน้า” โดยให้เจ้าหน้าที่ไปเขียนป้ายที่เห็นไม่ชัดตามโรงภาพยนตร์และสถานที่ชุมนุมชนต่าง ๆ

๔. เพื่อให้การใช้รถยนต์ส่วนบุคคลของทุกคนเป็นไปอย่างเสมอภาคยิ่งขึ้น รถยนต์ของ

ทางราชการทุกคันควรจะติดตามของราชการ ขนาดใหญ่เพื่อให้เห็นได้โดยง่าย หรืออาจจะใช้สีของป้ายทะเบียนรถเพื่อให้แตกต่างไปจากรถอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการนำรถราชการไปใช้ส่วนตัว ส่วนข้าราชการที่ใช้รถประจำตำแหน่งนั้นก็ให้ถือเช่นเดียวกันและควรจะเป็นผู้เสียภาษีดังกล่าวด้วย และนอกจากนี้ทางรัฐบาลควรจะช่วยเหลือและส่งเสริมบริการรถสาธารณะให้ดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอการเก็บภาษีทะเบียนรถยนต์ดังกล่าวแม้จะเป็นการเก็บภาษีซ้อนอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็เป็นไปได้ตามนโยบาย และเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ คือเก็บตามความสามารถในการรับภาระภาษี ของประชาชนและตามผลประโยชน์ ที่ผู้ใช้รถแต่ละคนจะได้รับ นอกจากนี้ยังเป็นการลดต้นทุนการใช้น้ำมันที่พุ่งเพื่อยโดยไม่จำเป็นอีกด้วย แต่เพื่อความยุติธรรมรัฐบาล ควรจะเพิ่มภาษีทะเบียนของรถประเภทอื่น เช่น รถบรรทุก และรถโดยสาร เพราะรถเหล่านั้นมีส่วนใช้บริการของถนนมากกว่ารถยนต์นั่งส่วนบุคคล แม้จะมีผู้เกรงว่าภาษีดังกล่าวจะตกเป็นภาระแก่ผู้บริโภคและผู้ให้บริการรถเหล่านั้นก็ตาม แต่ถ้าพิจารณาตามหลักทฤษฎีแล้ว ภาษีที่เจ้าของรถต่างๆ จะต้องเสียนั้นจะเป็นต้นทุนคงที่ของเจ้าของรถซึ่งจะผลักภาระภาษีไปไม่มากนัก และถ้ารัฐบาลหวังจะยึดภาษีประเภทนี้เป็นรายได้ประจำแล้ว ก็ควรจะปรับปรุงอัตราภาษีให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ ควรที่จะลดภาษีศุลกากรลงมา และ

หันมาเพิ่มภาษีทะเบียนรถยนต์ เพราะจะทำให้รัฐบาลสามารถเก็บรายได้เพิ่มขึ้นไปอีกมาก

ส่วน ภาษีน้ำมันรถยนต์นั้นก็ควรจะจัดเก็บให้เป็นธรรมมากขึ้นโดยเพิ่มอัตราภาษีที่เก็บจากน้ำมันดีเซล เพื่อให้การใช้น้ำมันทั้งสองได้ส่วนสัมพันธ์กับกำลังความสามารถของการกลั่นน้ำมันภายในประเทศ และจะทำให้ผู้ใช้รถที่ใช้ น้ำมันดีเซลมีส่วนรับผิดชอบในภาระค่าใช้จ่ายของถนนมากขึ้น ตามหลักการได้รับผลประโยชน์ของการเสียภาษี

ข้อเสนอแนะในบทความนี้เป็นแต่เพียงแนวความคิดที่เสนอให้ท่านผู้อ่านและรัฐบาลพิจารณา และขอสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงภาษีของรัฐบาลในครั้ง นี้ เพราะคิดว่าหากภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บนั้นนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมจริง ๆ ก็เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องช่วยกัน รับผิดชอบภาษีนั้นตามกำลังความสามารถ และหลักความยุติธรรมของภาษี ในสังคมประชาธิปไตยนั้นทุกคนมีสิทธิและหน้าที่เท่าเทียมกันหมด และหน้าที่สำคัญที่สุดคือหน้าที่เสียภาษี เพราะถ้าปราศจากภาษีและการเสียสละ ของคนในชาติแล้วประเทศก็จะไม่สามารถรวมตัวอยู่เป็นประเทศได้ การเสียภาษีนั่นจะเป็นการ กระตุ้นเตือนให้ทุกคนรู้จักรักษาและ หางานสิทธิของตนในระบอบประชาธิปไตย อย่างดียิ่ง

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม

หากสยาม ขาดน้ำมัน

การพิพาทระหว่างประเทศกลุ่มอาหรับกับประเทศอิสราเอลซึ่งยืดเยื้อเรื้อรังมานาน และกลับปะทุขึ้นอีกครั้งหนึ่งในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ นั้น แม้ในบัดนี้ประเทศคู่กรณีทั้งสองฝ่ายจะตกลงหยุดยิงกันแล้ว แต่ก็ยังไม่มีความหวังว่าจะหาข้อยุติได้ ในเมื่อประเทศกลุ่มอาหรับหันมาใช้อาวุธทางเศรษฐกิจ ด้วยการตกลงลดการผลิตน้ำมันลงร้อยละ ๒๕ ของปริมาณการผลิตในเดือนกันยายน ๒๕๑๖ และจะลดการผลิตน้ำมันลงไปอีกในอัตราร้อยละ ๕ ต่อเดือน ทั้งนี้นับตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นไป เพื่อบีบบังคับให้อิสราเอลถอนกำลังออกไปจากดินแดนที่ยึดครองได้จากการทำสงครามกับอาหรับ โดยให้อิสราเอลมีอาณาบริเวณเท่าที่มีอยู่ก่อนสงครามหกวันในปี ๒๕๑๐ การใช้มาตรการดังกล่าวนี้ ก็เพื่อแสดงให้เห็นประเทศมหาอำนาจตะวันตกและญี่ปุ่นเห็นว่าการขาดแคลนน้ำมันนั้นเป็นปัญหาร้ายแรงอย่างไร ประเทศซึ่งได้รับผลกระทบกระเทือนร้ายแรงจากการใช้อาวุธทางเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอาหรับก็คือ ยุโรป ตะวันตก สหรัฐอเมริกา และประเทศที่ให้การสนับสนุนแก่ประเทศอิสราเอล อย่างไรก็ตาม การ

ลดปริมาณการผลิตน้ำมันของประเทศกลุ่มอาหรับ
ย่อมมีผลกระทบต่อประเทศที่ต้องพึ่งน้ำ
มันเป็นพลังงานที่สำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
เพราะประเทศในตะวันออกกลาง ไม่แต่จะเป็น
แหล่งผลิตน้ำมันที่สำคัญแหล่งหนึ่งเท่านั้น หาก
ทว่ายังเป็นกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการ
ค้าน้ำมันระหว่างประเทศอีกด้วย

น้ำมันกับการเมืองระหว่างประเทศ

บทบาทของน้ำมัน ในฐานะสินค้าการเมือง
ระหว่างประเทศเริ่มปรากฏเด่นชัดภายหลังสงคราม
โลกครั้งที่สองนี้เอง แม้ว่าจะมีการค้นพบ
แหล่งน้ำมันในตะวันออกกลางตั้งแต่ต้นคริสต์ศต
วรรษที่ ๒๐ แต่ปริมาณการผลิตน้ำมันของตะวันออก
กลางก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ยังมีน้อยกว่า
ร้อยละ ๕ ของปริมาณน้ำมันที่ผลิตได้ทั้งหมดใน
มนุษยโลก อุตสาหกรรมน้ำมันในตะวันออกกลาง
เพิ่งจะรุ่งเรืองอย่างยิ่งใน ทศวรรษที่เริ่มต้นด้วยปี
๒๔๙๓ นี้เอง บริษัทผู้ผลิตน้ำมันที่สำคัญในตะวันออก
กลางมีอยู่ ๗ บริษัทด้วยกัน ซึ่งรวมเรียกกัน
ว่า **กลุ่มสาวทั้งเจ็ด (The Seven Sisters)**
อันประกอบด้วย

- ๑) Royal Dutch Shell
- ๒) British Petroleum Company
- ๓) Standard Oil of New Jersey
- ๔) Gulf Oil Corporation
- ๕) Texaco

๖) Standard Oil of California

๗) Socony Mobil Oil

แม้การผลิตน้ำมันในตะวันออกกลางเกือบทั้งหมด
จะดำเนินการโดยบริษัทตะวันตกแต่ก็มักมีข้อ
ตกลงในการแบ่งสรรปันกำไรระหว่างบริษัทผู้ผลิต
กับรัฐบาลประเทศเจ้าของบ่อน้ำมัน อัตราส่วน
กำไรที่แบ่งปันกันนั้น เดิมกำหนดไว้ในอัตรา
ครึ่งต่อครึ่ง แต่มาระยะหลังนี้ กลุ่มประเทศผู้
ผลิตน้ำมันเรียกร้องขอแบ่งปันกำไรในอัตราส่วน
สูงขึ้น จนในปัจจุบัน ประเทศผู้ผลิตน้ำมันได้รับ
แบ่งส่วนกำไรในอัตราประมาณร้อยละ ๕๕ ถึง
ร้อยละ ๖๐ อำนาจต่อรองของประเทศในตะวันออก
กลางเริ่มดีขึ้น นับตั้งแต่มีการก่อตั้ง **องค์การ
ประเทศผู้ส่งน้ำมันปิโตรเลียมออก (OPEC =
The Organization of Petroleum Exporting
Countries)** ในเดือนสิงหาคม ๒๕๐๓ ซึ่งใน
ปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิก ๑๑ ประเทศ คือ
อาบูดาบี อียิปต์ อินโดนีเซีย อิหร่าน อิรัก
คูเวต ลิเบีย ไนจีเรีย คาทาร์ ซาอุดีอาระเบีย
และเวเนซุเอลา จุดมุ่งหมายสำคัญของการสถา
ปนาองค์การดังกล่าวนี้ ก็เพื่อการประสานงาน
และการปรึกษาร่วมกันในด้านที่จะป้องกันมิให้
ประเทศผู้ผลิตน้ำมัน แข่งขันกันลดราคาน้ำมัน
เพราะปรากฏว่าในระหว่างปี ๒๕๐๐ — ๒๕๐๔
มีการแข่งขันกันลดราคาน้ำมันขนานใหญ่ เหตุ
สืบเนื่องมาจากการที่สหภาพโซเวียตทุ่มขายน้ำมัน
ในราคาต่ำกว่าต้นทุน ในประวัติศาสตร์ของ

อุตสาหกรรมน้ำมัน สหภาพโซเวียตเคยเป็นประเทศผู้ผลิตน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ น้ำมันที่ใช้กันในยุโรปส่วนใหญ่ซื้อจากประเทศนี้ ในปี ๒๔๗๒ สหภาพโซเวียตเป็นประเทศที่ส่งน้ำมันออกมากเป็นที่สองรองจากเวเนซุเอลา และแม้ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองประเทศยุโรปตะวันตกยังต้องพึ่งพิงน้ำมันจากสหภาพโซเวียตหาหน้อยไม่ การทุ่มขายน้ำมันให้ประเทศยุโรปตะวันตกในราคาต่ำกว่าราคาตลาดโลกเป็นอันมาก แต่ขณะเดียวกันกลับขายให้ประเทศยุโรปตะวันออกในราคาสูงกว่ามากมายนักเช่นนี้ ทำให้เชื่อกันว่า สหภาพโซเวียตกำลังใช้น้ำมันเป็นอาวุธทางการเมือง เพื่อครอบงำยุโรปตะวันตก และหลายคนพากันสรุปว่าการทุ่มขายน้ำมันของสหภาพโซเวียตจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของยุโรปตะวันตก

ความสำคัญของน้ำมันในฐานะสินค้าทางการเมืองระหว่างประเทศ ปรากฏชัดขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อเกิดกรณีพิพาทคลองสุเอซในปี ๒๔๕๕ การปิดคลองสุเอซและการทำลายท่อส่งน้ำมัน ของบริษัทปิโตรเลียม อิรัก (IPC = Iraq Petroleum Company) ยังผลให้อุปทานน้ำมันในยุโรปต้องขาดแคลนไปถึงสองในสาม แต่ผลกระทบที่ได้รับนั้นมีไม่สู้มากนัก เพราะสามารถซื้อน้ำมันจากอเมริกาเหนือ และเวเนซุเอลามาชดเชย ประกอบกับสามารถจัดเส้นทางเดินเรือบรรทุกน้ำมันเสียใหม่ได้ทันที่วงที่ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ยุโรปตะวัน

ตกเริ่มตระหนักถึงผลกระทบที่ร้ายแรงของการขาดแคลนน้ำมัน จึงมีการวางแผนเตรียมรับสถานการณ์ในปี ๒๕๑๐ เมื่อเกิดสงครามระหว่างอาหรับกับอิสราเอล มีการปิดคลองสุเอซ คุเวต ซาอุดีอาระเบีย ลิเบีย และอิรักหยุดการผลิตน้ำมัน คุเวตและอิรักตัดสินใจไม่ยอมขายน้ำมันให้แก่ประเทศผู้สนับสนุนอิสราเอล ซึ่งรวมทั้งสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศกลุ่มอาหรับตกลงกันว่า จะยังคงบอยคอตต์ประเทศเหล่านี้ต่อไป แม้ว่าจะมีการตกลงหยุดยิงกันแล้วก็ตาม แต่การบอยคอตต์ดังกล่าวนี้ไร้ผล เพราะประเทศผู้ผลิตน้ำมันนอกกลุ่มอาหรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิหร่านพากันเพิ่มการผลิต และรัฐเล็กๆรอบอ่าวเปอร์เซียก็ยังคงขายน้ำมันต่อไป ประเทศกลุ่มอาหรับจึงกลับเป็นผู้สูญเสียประโยชน์อันเกิดจากการขาดรายได้จากการไม่ขายน้ำมันไป เหตุฉะนี้ ข้อกล่าวอ้างของผู้นำกลุ่มอาหรับบางคน ที่ว่าน้ำมันเป็นอาวุธทางการเมืองที่มีประสิทธิผลที่สุด และที่ว่า การลดการผลิตน้ำมันจะยังผลให้อุตสาหกรรมในยุโรปประสบภาวะอัมพาต และบีบบังคับให้ยุโรปตะวันตกยินยอมต่อข้อเรียกร้องของอาหรับนั้น จึงยังคงเป็นข้อกล่าวอ้างที่ปราศจากประจักษ์พยานทางประวัติศาสตร์ แม้ว่านับตั้งแต่เกิดกรณีพิพาทคลองสุเอซในปี ๒๔๕๕ เป็นต้นมา ยุโรปตะวันตกจะพยายามลดการพึ่งพาน้ำมันจากตะวันออกกลาง และแม้ว่าความพยายามดังกล่าวจะไร้ผลก็ตาม แต่

แคลนน้ำมันนับตั้งแต่บัดนี้ เพราะน้ำมันดิบสำรองที่มีอยู่ในโลกนี้ ร้อยละ ๕๓ อยู่ในตะวันออกกลาง หากการใช้น้ำมันยังคงเพิ่มขึ้นตามอัตราในปัจจุบัน ขณะเดียวกัน หากยังไม่สามารถหาแหล่งน้ำมันแหล่งใหม่ หรือยังไม่สามารถหาแหล่งพลังงานแหล่งอื่นที่จะมาทดแทนน้ำมันได้ มนุษย์โลกก็จะยังคงต้องพึ่งน้ำมันตะวันออกกลางอีกต่อไป เพราะตะวันออกกลางไม่แต่จะเป็นแหล่งน้ำมันที่ใหญ่ที่สุดในโลกขณะนี้เท่านั้น หากยังอยู่ในฐานะที่จะส่งน้ำมันขายต่างประเทศได้มาก เนื่องจากการบริโภคน้ำมันภายในประเทศมีน้อยอีกด้วย (ดูตารางที่ ๑)

การผลิตน้ำมันในเมืองไทย

ในปัจจุบัน เรามีโรงงานกลั่นน้ำมันอยู่รวมทั้งสิ้น ๔ โรง คือ

๑. โรงกลั่นของบริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด (TORC = Thai Oil Refinery Co. Ltd.) ซึ่งเริ่มดำเนินการทดลองกลั่นตั้งแต่ปี ๒๕๐๖ โดยมีกำลังการผลิตวันละ ๓๖,๐๐๐ บาร์เรล ทั้งนี้โดยมีข้อตกลงการแบ่งปันกำไรแก่รัฐบาล การกำหนดราคาน้ำมันประเภทต่างๆ และการส่งมอบโรงงานให้แก่รัฐบาลในปี ๒๕๑๗ ในเดือนมิถุนายน ๒๕๑๒ คณะรัฐมนตรีลงมติให้บริษัทไทยออยล์ จำกัด เพิ่มกำลังการผลิตเป็นวันละ ๖๕,๐๐๐ บาร์เรล และขยายกำหนดเวลาการส่งมอบโรงงานแก่รัฐบาลจากปี ๒๕๑๗ เป็นปี ๒๕๒๕ โดยบริษัทต้องแบ่งปันกำไรแก่รัฐบาลร้อยละ ๓๐ ในปี ๒๕๑๕ โรงกลั่นน้ำมันไทยผลิตน้ำมันได้ ๓,๒๗๙.๕ ล้านลิตร ในจำนวนนี้ ประมาณร้อยละ ๖๐ ขายให้แก่บริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ ๑			
	ปริมาณน้ำมันสำรอง (ล้านล้านบาร์เรล)	ปริมาณการผลิตน้ำมัน (ล้านบาร์เรลต่อวัน)	ปริมาณการบริโภคน้ำมัน (ล้านบาร์เรลต่อวัน)
อเมริกาเหนือ	๕๒.๘	๑๓.๐	๑๗.๖
ละตินอเมริกา	๓๒.๗	๔.๕	๓.๓
ยุโรปตะวันตก	๑๒.๖	๐.๕	๒๔.๒
แอฟริกา	๑๐๖.๔	๕.๘	๐.๖
ตะวันออกกลาง	๓๕๕.๓	๑๗.๕	๑.๗
ประเทศคอมมิวนิสต์	๙๘.๐	๘.๕	๗.๘
ตะวันออกไกล	๑๔.๕	๑.๘	๒.๕
(รวมออสเตรเลีย)			
โลก	๖๗๒.๗	๕๒.๗	๕๒.๕

ที่มา *The Economist* (November 10, 1973), p. 46.

๒. โรงกลั่นของบริษัท ซัมมิตแห่งปานามา (Summit Industrial Corporation) ซึ่งเริ่มดำเนินการทดลองกลั่นตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ โดยได้รับมอบหมายจากกระทรวงกลาโหมให้เข้าประกอบการโรงกลั่นน้ำมันบางจาก ซึ่งในเวลานั้นมีกำลังการผลิตวันละ ๕,๐๐๐ บาร์เรล ในปี ๒๕๑๑ บริษัท ซัมมิต ขยายกำลังการผลิตเป็นวันละ ๒๐,๐๐๐ บาร์เรล ในปัจจุบัน ผลผลิตของบริษัท ซัมมิต ประมาณร้อยละ ๗๕ ขายให้แก่องค์การเชื้อเพลิงแห่งประเทศไทย นอกนั้นขายให้แก่สาธารณชน

๓. โรงกลั่นของบริษัท เฮสไซ์ สเตนคาร์ด

แห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งเริ่มประกอบกิจการตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ มีกำลังการผลิตวันละ ๓๕,๐๐๐ บาร์เรล ในปี ๒๕๑๕ โรงกลั่นของเฮสไซ์ผลิตน้ำมันได้ ๑,๑๖๐ ล้านลิตร

๔. โรงกลั่นน้ำมันที่ฝางของกรมพลังงานทหารซึ่งเริ่มประกอบกิจการตั้งแต่ปี ๒๕๐๒ มีกำลังการผลิตวันละ ๑,๐๐๐ บาร์เรล

นอกจากโรงกลั่นน้ำมันทั้งสี่นี้แล้ว ยังมีโรงกลั่นน้ำมันอีกโรงหนึ่ง ซึ่งอยู่ในระยะก่อสร้างคือ โรงกลั่นน้ำมันของบริษัท TIPCO (Thai International Petroleum Company) ซึ่งจะ มีกำลังการผลิตวันละ ๑๐๐,๐๐๐ บาร์เรล

ตารางที่ ๒
กำลังการผลิตของโรงกลั่นน้ำมันต่างๆ
(บาร์เรลต่อวัน)

	๒๕๑๒	๒๕๑๓	๒๕๑๕
โรงกลั่นน้ำมันไทยออยล์	๓๖,๐๐๐	๖๕,๐๐๐	๖๕,๐๐๐
โรงกลั่นน้ำมันบางจาก	๒๕,๐๐๐	๓๐,๐๐๐	๖๕,๐๐๐
โรงกลั่นน้ำมันเฮสไซ์	๗,๐๐๐	๓๕,๐๐๐	๓๕,๐๐๐
โรงกลั่นน้ำมันที่ฝาง	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐	๑,๐๐๐
กำลังการผลิตภายในประเทศ	๖๙,๐๐๐	๑๓๑,๐๐๐	๑๖๖,๐๐๐

ที่มา การพลังงานแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เชื้อเพลิงและพลังงานของประเทศไทย ๒๕๑๒ หน้า ๑๘

ในบรรดาโรงกลั่นน้ำมันทั้ง ๔ โรงนี้ เฉพาะโรงกลั่นน้ำมันที่ฝางเท่านั้น ที่กลั่นน้ำมันจากน้ำมันดิบภายในประเทศ ซึ่งมีปริมาณน้อยมาก นอกนั้นต้องกลั่นจากน้ำมันดิบที่สั่งเข้าจากต่างประเทศ

การขยายกิจกรรมการกลั่นน้ำมันภายในประเทศ ยังผลให้การซื้อน้ำมันดิบจากต่างประเทศมีมูลค่าเพิ่มขึ้นกว่าสามเท่าตัวนับตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ เป็นต้นมา ดังตารางที่ ๓ ในปี ๒๕๑๕ น้ำมันดิบที่นำ

โครงการประกันน้ำมัน ด้วยการสะสมน้ำมันให้พอใช้เป็นเวลา ๖๐ — ๖๕ วัน นับว่าประสบผลสำเร็จในการลดผลกระทบของการลดการผลิตน้ำมันในตะวันออกกลาง แต่ปัญหาที่ควรคำนึงก็คือ หากตะวันออกกลางลดอุปทานน้ำมันเป็นระยะเวลายาวนานกว่าที่เคยเป็นมา เราจะเตรียมรับสถานการณ์เช่นนี้ได้อย่างไร

หากการขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเป็นสาเหตุให้การใช้น้ำมันเป็นอาวุธทางการเมืองในปี ๒๕๑๐ ไร้ผล การไม่ลงร่อยรอยเดียวกันในหมู่ประเทศอาหรับอาจยังผลให้มาตรการเดียวกันนี้ ซึ่งประกาศใช้ในปี ๒๕๑๖ ต้องล้มเหลวเช่นกัน เพราะบัดนี้ปรากฏว่า ประเทศกลุ่มอาหรับบางประเทศ เช่น อิรัก ไม่ปฏิบัติตามมติในการลดการผลิตน้ำมัน (*Bangkok Post*, November 21, 1973) แม้แต่ประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นหัวเรือใหญ่ของกลุ่มอาหรับ เช่น ลิเบีย ก็ยังมีการลักลอบแอบขายน้ำมันให้แก่ยุโรปตะวันตกอยู่เนืองๆ ประสิทธิภาพของการใช้น้ำมันเป็นอาวุธเพื่อให้ได้มาซึ่งเป้าหมายทางการเมืองในครั้งนี้ มิได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบรรดาประเทศกลุ่มอาหรับด้วยกันเองเท่านั้น หากทว่ายังขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะอยู่รอดได้หากมีการลดการผลิตน้ำมันเรื่อยๆ เช่นนี้ ประเทศกลุ่มอาหรับจะสามารถลดการผลิตน้ำมันได้นานเท่าใดนั้นยากที่จะคาดคะเน ความเห็นในเรื่องนี้แตกแยกออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่ง เชื่อว่า ประเทศกลุ่มอาหรับคงจะ

ไม่อาจใช้มาตรการดังกล่าวนี้ได้นาน ในเมื่อน้ำมันเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศ และของรายได้ประชาชาติที่สำคัญของประเทศ ในตะวันออกกลาง ฝ่ายสอง เห็นว่า แม้น้ำมันจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศกลุ่มอาหรับ แต่กลุ่มอาหรับก็มีเงินสำรองระหว่างประเทศมากพอที่จะไม่ต้องการการค้ำน้ำมัน ขณะเดียวกันน้ำมันในตัวของมันเองในขณะนี้ก็มีสภาพเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศอยู่แล้ว ประเทศกลุ่มอาหรับอาจนำน้ำมันไปแลกเปลี่ยนสินค้าเข้าที่จำเป็นต่างๆได้ ดังกรณีประเทศซาอุดีอาระเบียเจรจาขอซื้อข้าวหนึ่งจากไทย โดยขายน้ำมันให้เป็นการแลกเปลี่ยนเป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศกลุ่มอาหรับจะมีเงินสำรองระหว่างประเทศมากมายเพียงใด และแม้ว่าน้ำมันจะใช้เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศได้ก็ตาม แต่ประเทศเหล่านี้จะกีดกันลดการผลิตน้ำมันได้นาน ก็ต่อเมื่อปริมาณน้ำมันของประเทศที่มีได้ร่วมในการบอยคอตต์ครั้งนี้มีไม่มากพอแก่การบริโภคในโลกนี้ หากยุโรปตะวันตก สหรัฐอเมริกา และประเทศผู้ซื้อน้ำมันสามารถซื้อน้ำมันจากแหล่งผลิตแหล่งอื่นได้มากพอ การบอยคอตต์ครั้งนี้ย่อมไร้ผล ขณะเดียวกันการขาดความร่วมมือร่วมใจในหมู่ประเทศอาหรับเอง ก็มีส่วนในความล้มเหลวครั้งนี้ด้วย

ไม่ว่าการบอยคอตต์ครั้งนี้จะได้ผลหรือไม่ก็ตาม แต่บทเรียนสำหรับประเทศผู้ซื้อน้ำมัน ก็คือ ควรหามาตรการเพื่อเตรียมรับสถานการณ์การขาด

เข้วมามีมูลค่า ๒,๔๓๒ ล้านบาท คิดเทียบเป็น ที่นำเข้จากต่างประเทศ เมื่อเทียบกับปริมาณ ร้อยละ ๘ ของมูลค่าสินค้าเข้ทั้งหมด ความต้องการน้ำมันภายในประเทศ มีแนวโน้ม

ตารางที่ ๓

มูลค่าน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูปที่นำเข้ ๒๕๑๐-๒๕๑๕

ราคา c.i.f. (ล้านบาท)

ปี	น้ำมันดิบนำเข้		ผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูปนำเข้	
	มูลค่า	อัตราการเพิ่ม (%)	มูลค่า	อัตราการเพิ่ม (%)
๒๕๑๐	๗๒๑		๕๕๔	-
๒๕๑๑	๙๙๕	๓๘	๖๕๐	๑๗
๒๕๑๒	๑,๐๕๕	๖	๗๓๙	๑๔
๒๕๑๓	๑,๑๙๙	๑๔	๗๑๖	- ๓
๒๕๑๔	๑,๙๕๑	๗๐	๕๑๐	- ๒๙
๒๕๑๕	๒,๔๓๒	๒๖	๓๗๓	- ๒๖

ที่มา กรมศุลกากร

การขยายกิจกรรมการกลั่นน้ำมันภายในประเทศ นอกจากจะมีผลทำให้การนำน้ำมันดิบเข้จากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเป็นอันมากแล้ว ยังมีผลทำให้มูลค่าผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูป (ประกอบด้วยน้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด น้ำมันเครื่องบิน น้ำมันดีเซล และน้ำมันเตา) ที่นำเข้จากต่างประเทศมีแนวโน้มลดลงนับตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ เป็นต้นมา (ดูตารางที่ ๓) ดังจะเห็นได้ว่า ในปี ๒๕๑๒ ผลิตภัณฑ์น้ำมันสำเร็จรูปที่นำเข้มีมูลค่า ๗๓๙ ล้านบาท ลดลงเหลือ ๓๗๓ ล้านบาทในปี ๒๕๑๕

จากตารางที่ ๔ จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่ปี ๒๕๑๑ เป็นต้นมาอัตราส่วนของน้ำมันสำเร็จรูป

ลดลงตลอดมา ในปี ๒๕๑๑ อัตราส่วนดังกล่าวเท่ากับร้อยละ ๓๖.๒ ลดลงเหลือร้อยละ ๙.๐ ในปี ๒๕๑๕ แม้ว่าน้ำมันที่กลั่นภายในประเทศจะต้องอาศัยน้ำมันดิบจากต่างประเทศ ถึงร้อยละ ๙๙.๘ - ๙๙.๙ ก็ตาม แต่การขยายกิจกรรมการกลั่นน้ำมันภายในประเทศ ก็มีส่วช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศได้ไม่น้อย เพราะการกลั่นน้ำมันเองช่วยประหยัดได้มากกว่าการส่งน้ำมันสำเร็จรูปเข้ามาโดยตรง น้ำมันดิบที่สั่งซื้อจากต่างประเทศนั้น กว่าครึ่งหนึ่งเป็นน้ำมันดิบจากตะวันออกกลาง (ดูตารางที่ ๕) ในปัจจุบันประมาณร้อยละ ๘๐ - ๘๕ ของน้ำมันดิบที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ มาจากกลุ่มประเทศอาหรับ ๖ ประเทศในตะวันออกกลาง คือ กลุ่มประเทศออบ

ตารางที่ ๔
ปริมาณความต้องการน้ำมันภายในประเทศ
(ล้านลิตร)

ปี	ปริมาณความต้องการน้ำมัน ภายในประเทศ	น้ำมันสำเร็จรูปนำเข้า		ปริมาณการผลิตภายในประเทศ	
		ปริมาณ	% ของความต้องการ	ปริมาณ	% ของความต้องการ
๒๕๐๘	๓,๐๒๑	๑,๒๑๙	๔๐.๔	๑,๘๐๒	๕๙.๖
๒๕๐๙	๔,๔๖๘	๒,๓๕๘	๕๒.๘	๒,๑๑๐	๔๗.๒
๒๕๑๐	๓,๔๗๑	๑,๐๓๘	๒๙.๙	๒,๔๓๓	๗๐.๑
๒๕๑๑	๔,๕๑๘	๑,๖๓๔	๓๖.๒	๒,๘๘๔	๖๓.๘
๒๕๑๒	๕,๑๕๙	๑,๕๕๒	๓๐.๑	๓,๖๐๗	๖๙.๙
๒๕๑๓	๕,๓๕๗	๑,๔๗๗	๒๗.๖	๓,๘๘๐	๗๒.๔
๒๕๑๔	๖,๓๑๐	๙๒๙	๑๔.๗	๕,๓๘๑	๘๕.๓
๒๕๑๕	๗,๒๙๑	๖๘๘	๙.๐	๖,๖๐๓	๙๑.๐

ที่มา ๑. ปริมาณการผลิตน้ำมันภายในประเทศได้จากธนาคารแห่งประเทศไทย
๒. ปริมาณน้ำมันนำเข้าได้จากกรมศุลกากร

อ่าวเปอร์เซีย อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย อิรัก อียิปต์ และคูเวต ด้วยเหตุนี้การประกาศลดการผลิตน้ำมันของประเทศกลุ่มอาหรับ จึงมีผลกระทบต่อ การกลั่นน้ำมันภายใน ประเทศไทยอย่างสำคัญ เพราะน้ำมันดิบของเราสั่งซื้อจากประเทศเหล่านี้ เป็นส่วนใหญ่ การที่ประเทศเหล่านี้ลดการผลิต น้ำมัน ย่อมยังผลให้ไทยไม่อาจซื้อน้ำมันดิบได้ มากเท่าที่ควร ตามข่าวที่ปรากฏ บริษัทโรงกลั่น น้ำมันไทยจำกัด ซื้อน้ำมันดิบได้น้อยกว่าปกติ ร้อยละ ๑๒ โรงกลั่นน้ำมันของบริษัทเอสซีจำกัด ได้น้อยลงร้อยละ ๑๕ และโรงกลั่นน้ำมันบางจาก ได้น้อยลงร้อยละ ๓๐ (*Far Eastern Economic Review*, November 19, 1973)

ตารางที่ ๕
ปริมาณและมูลค่าน้ำมันดิบที่นำเข้ามาในช่วงปี ๒๕๑๔-๒๕๑๖

ประเทศ	๒๕๑๔		๒๕๑๕		๒๕๑๖ (ม.ก.-ม.ย.)	
	ล้านลิตร	ล้านบาท	ล้านลิตร	ล้านบาท	ล้านลิตร	ล้านบาท
บริติชนอร์ธบอร์เนียว	๗๘๘	๒๗๓	๙๑๐	๓๒๐	๒๘๖	๑๑๘
มาเลเซีย	๑๖๐	๕๒	-	-	-	-
อินโดนีเซีย	๑๖๔	๔๔	-	-	-	-
อิหร่าน	๑๙๕	๕๑	๗๖	๒๐	๔๓	๑๒
อิรัก	๑๑๗	๓๖	๗๔	๒๔	-	-
คูเวต	๔๕๐	๑๓๔	๑,๕๙๒	๔๘๓	๕๗๐	๑๘๓
ฟิลิปปินส์	๖๔	๑๘	-	-	-	-
ซาอุดีอาระเบีย	๒,๖๒๐	๗๕๑	๓,๐๓๗	๙๓๘	๘๑๔	๒๖๙
สหราชอาณาจักร	๖๒	๒๑	๓๙	๑๖	-	-
สหรัฐอเมริกา	-	-	๖๐	๑๘	-	-
ประเทศอื่นๆ ในแอฟริกา	๑,๖๗๓	๕๖๐	๑,๘๓๖	๖๑๓	๑,๐๒๖	๓๖๔
รวม	๖,๒๙๔	๑,๙๔๑	๗,๖๒๔	๒,๔๓๒	๒,๘๓๙	๙๔๖

ที่มา : กรมศุลกากร

ความต้องการน้ำมันในเมืองไทย

จากรายงานเรื่อง *เชื้อเพลิงและพลังงานของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๒* ของการพลังงานแห่งชาติ (น.๕๕) ได้แจกแจงลักษณะโครงสร้างการใช้ผลิตภัณฑ์น้ำมันปีโตรเลียมในประเทศโดยเฉลี่ยระหว่างปี ๒๕๔๗ - ๒๕๑๒ ไว้ดังนี้

น้ำมันดีเซล	๔๓.๖ %
น้ำมันเตา	๒๒.๑ %
น้ำมันเบนซิน	๒๑.๕ %
น้ำมันก๊าด	๖.๓ %
น้ำมันเครื่องบินไอพ่น	๖.๒ %
แก๊ส	๐.๓ %
รวม	๑๐๐.๐ %

ลักษณะโครงสร้างการใช้ผลิตภัณฑ์น้ำมันปีโตรเลียมในประเทศในปัจจุบันโดยข้อเท็จจริงมีความ มี

ได้แปรเปลี่ยนไป ดังปรากฏตามรายงานเศรษฐกิจรายเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทย (ตุลาคม ๒๕๑๖) ดังนี้

ชนิดของน้ำมัน	% ของการใช้ทั้งสิ้น	ผู้ใช้
น้ำมันเบนซิน	๒๒	รถยนต์
น้ำมันก๊าด	๙	ตะเกียงน้ำมัน
น้ำมันโซล่า	๔๓	รถบรรทุก รถโดยสาร เรือ เครื่องยนต์
น้ำมันเตา	๒๐	การผลิตพลังไฟฟ้าและการอุตสาหกรรม
อื่น ๆ	๖	เครื่องบิน ฯลฯ

จากรายงานดังกล่าวข้างต้น ปรากฏว่า ใน วันหนึ่ง ๆ มีการใช้น้ำมันประเภทต่าง ๆ รวมกัน แล้วเฉลี่ยได้ ๒๖ ล้านลิตรต่อวัน ซึ่งคาดว่าจะ เพิ่มขึ้นเป็นวันละ ๔๖ ล้านลิตรในปี ๒๕๒๐

มาตรการในการแก้ไขของรัฐบาล เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำมัน คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ ให้ขึ้นราคาน้ำมัน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๖
ราคาน้ำมันต่อลิตร (บาท)

	ราคา เมื่อ ๑ เม.ย. ๑๕	ราคา เมื่อ ๔ ก.ค. ๑๖	ราคาใหม่ (๑๕ พ.ย. ๑๖)	
			ราคา	อัตราให้เพิ่มขึ้น (%)
น้ำมันเบนซินชนิดพิเศษ	๒.๑๐	๒.๓๐	๒.๖๙	๑๗.๐
น้ำมันเบนซินชนิดธรรมดา	๑.๙๑	๒.๐๙	๒.๕๐	๑๙.๖
น้ำมันก๊าด	๑.๓๔	๑.๔๕	๑.๗๘	๒๒.๘
น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	๐.๙๘	๑.๐๕	๑.๔๑	๓๔.๓
น้ำมันดีเซลหมุนช้า	๐.๙๖	๑.๐๓	๑.๓๔	๓๐.๑

นอกจากการขึ้นราคาน้ำมันแล้ว รัฐบาลยังได้เรียกร้องให้ประชาชนและหน่วยราชการต่างๆ ประหยัดการใช้น้ำมันและการใช้ไฟฟ้า ซึ่งจากการสังเกตการณ์พบว่าได้ผลพอสมควรในระยะแรกๆ และโดยเหตุที่การขึ้นราคาน้ำมันย่อมมีผลทำให้ต้นทุน

การขนส่งพลอยสูงขึ้นตามด้วย ซึ่งจะมีผลชักนำให้ราคาสินค้าประเภทต่างๆ และค่าครองชีพสูงขึ้นอีกทอดหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติลดหรือยกเว้นภาษีแก่สินค้าและบริการที่จำเป็นแก่การยังชีพ เช่น เนื้อ นม ข้าว สบู่ ผงซักฟอก

ประกาศแก้ไขปรับปรุงราคาสูงสุดของน้ำมันเชื้อเพลิงชนิดต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพฯ ฯ

	ราคาเดิม ลิตรละ	ราคาใหม่ ลิตรละ
น้ำมันเบนซินชนิดพิเศษ	๒.๖๔	๓.๐๑
น้ำมันเบนซินชนิดธรรมดา	๒.๕๐	๒.๘๒
น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว	๑.๔๑	๑.๖๐
น้ำมันดีเซลหมุนช้า	๑.๓๔	๑.๕๓

ที่มา : คณะกรรมการกลางป้องกันการค้ากำไรเกินควร

ยา และการขนส่ง ขณะเดียวกันก็เก็บภาษีจากสินค้าฟุ่มเฟือยเพิ่มขึ้น เช่น เหล้า เบียร์ บุหรี่ รถยนต์ สินค้าไฟฟ้าและเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ (ไทยรัฐ ๒๑ พ.ย. ๒๕๑๖) นอกจากนี้ ยังยินยอมให้ผู้ประกอบการขนส่งขึ้นค่าโดยสารในเขตกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา ในด้านการแก้ไขการขาดแคลนอุปทานน้ำมันดิบ รัฐบาลได้อาศัยวิธีการทูตเจรจาติดต่อซื้อขื่อน้ำมันจากประเทศผู้ส่งน้ำมันออก โดยขายข้าวให้เป็นการแลกเปลี่ยน ประเทศที่เราเริ่มมีการติดต่อเกี่ยวกับเรื่องนี้ ตามข่าวที่ปรากฏก็คือ ซาอุดีอาระเบีย (Bangkok Post, Nov. 14, 1973) และคูเวต (เดลินิวส์ ๒๐ พ.ย. ๒๕๑๖)

การขึ้นราคาน้ำมันดูเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงมิได้ เพราะตลอดระยะเวลา ๒-๓ ปี ที่ผ่านมา ราคา น้ำมันดิบมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ เริ่มต้นด้วยการ

ที่ประเทศกลุ่ม OPEC ขอแบ่งปันกำไรในอัตราร้อยละ ๕๕ จากบริษัทผู้ผลิตน้ำมัน และต่อมาเรียกร้องให้บริษัทน้ำมันตะวันตก ที่ขุดน้ำมันในประเทศกลุ่มอาหรับโอนหุ้นให้แก่รัฐบาลประเทศเหล่านี้ในอัตราร้อยละ ๒๕ โดยการโอนหุ้นจะต้องเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งครบร้อยละ ๕๑ บริษัทน้ำมันเหล่านี้จึงจำต้องหารรายได้ขาดชดเชยรายได้ที่สูญเสียไปด้วยการขึ้นราคาน้ำมันดิบ ขณะเดียวกัน การเพิ่มภาษีการส่งน้ำมันออกของประเทศกลุ่มอาหรับ และการลดค่าเงินดอลลาร์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๖ ก็ยังผลให้ราคาน้ำมันยิ่งสูงขึ้นไปอีก ท่ามกลางภาวะการณ์น้ำมันในตลาดโลกเหล่านี้รัฐบาลไทยพยายามตรึงระดับราคาน้ำมันภายในประเทศ (ประกาศเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๖) จนบริษัทผู้ผลิตน้ำมันภายในประเทศพากันร้องเรียนว่า ต้นทุนการกลั่นน้ำมันภายในประเทศสูงกว่า

ราคาน้ำมันที่รัฐบาลกำหนดให้ขายเสียอีก ในปี ๒๕๑๕ บริษัทเอสโซ่ จำกัด ต้องขาดทุนถึง ๔๒ ล้าน และเป็นบริษัทที่ได้ผลกระทบกระเทือนมากที่สุด (*Financial Post*, June 21, 1973) ส่วนบริษัทโรงกลั่นน้ำมันไทย จำกัด ก็โอดครวญว่าต้องขาดทุน ๕๕ ล้านบาทต่อเดือน (*Far Eastern Economic Review*, Nov. 19, 1973) ไม่ว่าข้ออ้างและตัวเลขเหล่านี้จะจริงเท็จประการใด การขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้ย่อมชอบด้วยเหตุผล แม้ว่าจะเพิ่งมีการขึ้นราคาน้ำมัน เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๖ ก็ตาม แต่การขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้เพิ่มขึ้นไม่มากนัก น้ำมันประเภทที่ราคาเพิ่มขึ้นมากที่สุดในครั้งนั้น คือ น้ำมันเบนซินพิเศษราคาสูงขึ้นร้อยละ ๙.๕ (จากลิตรละ ๒.๑๐ บาท เป็นลิตรละ ๒.๓๐ บาท) ส่วนประเภทที่ราคาเพิ่มน้อยที่สุด คือ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ราคาสูงขึ้นเพียงร้อยละ ๗.๑ (จากลิตรละ ๐.๙๘ บาท เป็นลิตรละ ๑.๐๕ บาท) ราคาน้ำมันประเภทต่าง ๆ ที่กำหนดเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๖ ยังคงต่ำกว่าราคาในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิงคโปร์ และ มาเลเซียเป็นอันมาก การขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้ใหม่นี้เข้าใจกันว่า นอกจากเป็นการจัดสรรสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจแก่อุตสาหกรรมน้ำมันภายในประเทศแล้ว ยังอาจมีผลในการลดการใช้น้ำมันอีกด้วย แต่ความมุ่งหมายสองประการนี้จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใด น่าสงสัยอยู่ไม่น้อย ใน *ประการแรก* ตามปกติมักจะกล่าว

อ้างกันว่า การที่อุตสาหกรรมน้ำมันภายในประเทศไม่สามารถขยายตัวมากเท่าที่ควรนั้นเป็นผลจากนโยบายการกำหนดราคาขายปลีกผลิตภัณฑ์น้ำมันของรัฐบาล เพราะราคาที่รัฐบาลกำหนดนั้นทำให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมน้ำมันไม่สามารถได้กำไรในอัตราอันน่าพึงพอใจ และในบางกรณีต้องประสบการขาดทุน เพราะฉะนั้นการขึ้นราคาน้ำมันจะเป็นสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจในการขยายการผลิตน้ำมันภายในประเทศ แต่ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน การขึ้นราคาน้ำมันย่อมไม่อาจช่วยให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ เพราะน้ำมันดิบที่ใช้กลั่นภายในประเทศ ประมาณร้อยละ ๙๙.๘-๙๙.๙ ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศและในบรรดาน้ำมันดิบที่สั่งซื้อจากต่างประเทศประมาณร้อยละ ๘๐-๘๕ ซื้อจากประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง การลดการผลิตน้ำมันของประเทศกลุ่มอาหรับ ย่อมทำให้เราซื้อน้ำมันดิบได้น้อยกว่าที่ควร เพราะฉะนั้นถึงเราจะขึ้นราคาน้ำมันอย่างไร มาตรการเหล่านี้ย่อมไม่อาจช่วยให้มีการเพิ่มพูนการผลิตน้ำมันภายในประเทศได้ *ประการที่สอง* มีเหตุผลชวนเชื่อว่าการขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้ คงไม่สามารถช่วยให้มีการใช้น้ำมันน้อยลง ทั้งนี้ก็เพราะจากลักษณะโครงสร้างการใช้พลังงานจากแหล่งต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในตารางที่ ๗ เราต้องพึ่งพลังงานจากผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียมถึงร้อยละ ๘๓ เศษ แหล่งพลังงานที่จะใช้ทดแทนน้ำมันได้อย่างใกล้เคียงยังไม่มี พลังงานไฟฟ้าก็มีใช้ช้อยกเว้น

เพราะการผลิตไฟฟ้าในปัจจุบัน ประหยัดร้อยละ ๖๐ ยังคงต้องอาศัยโรงงานไฟฟ้าที่อาศัยน้ำมันเป็นวัตถุดิบสำคัญ การประกอบกิจการขนส่งสาธารณะและการประกอบอุตสาหกรรมต่างๆ ล้วนแล้วแต่ใช้พลังงานจากน้ำมันเกือบทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าราคาน้ำมันครั้งนี้จะช่วยให้การใช้น้ำมันลดลง ก็คงลดลงไม่มากนัก

หนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า การขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้ น่าจะมีผลกระทบต่อคนจนมากกว่าคนรวย เพราะราคาน้ำมันดีเซลทั้งสองประเภท เพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าน้ำมันประเภทอื่น ซึ่งย่อมเป็นที่คาดได้ว่าอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพิงน้ำมันในการผลิตจะต้องได้รับผลกระทบกระท่อนถ่อนต้นทุนการขนส่งและต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมเหล่านี้ คงสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ยิ่งรัฐบาลยินยอมให้ขึ้นค่าโดยสารรถประจำทางในเขตกรุงเทพมหานครด้วยแล้ว ซึ่งถึงจะมีเหตุผล แต่ย่อมชักนำให้ค่าครองชีพสูงขึ้นโดยมีพิกัดต้องสงสัย แม้รัฐบาลจะแก้ปัญหานี้ด้วยการลดหรือยกเลิกการเก็บภาษีจากสินค้าและบริการที่จำเป็นแก่การยังชีพบางชนิด แต่การใช้มาตรการดังกล่าวนี้ในสถานการณ์ปัจจุบัน คงไม่ทำให้ราคาสินค้าและบริการเหล่านี้ถูกลง อย่างดีที่สุดก็เพียงแต่รักษาระดับราคาเดิม หรือช่วยให้ราคาไม่สูงขึ้นมากเท่าที่ควรเท่านั้น ข้อที่น่าวิตกก็คือ หากการขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้ยังผลให้ระดับราคาทั่วไปสูงขึ้น ประกอบกับการใช้งบประมาณขาดดุลในปีงบประมาณ

๒๕๑๗ แแรงกดดันให้เกิดภาวะเงินเฟ้อจะมีมากขึ้น ในเวลานี้ยังไม่ปรากฏว่ามีหน่วยงานใดที่ทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยตรง สำนักงานประมาตใช้งบประมาณแผ่นดินเพื่อเป้าหมายการจำเรี่ยเติบโตทางเศรษฐกิจ ยิ่งกว่าเพื่อเป้าหมายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ส่วนธนาคารแห่งประเทศไทยก็ใช้เครื่องมือต่างๆ ที่มีอยู่ เพื่อการจัดการหนี้สาธารณะ (debt management policy) ยิ่งกว่าเพื่อเป้าหมายการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจ ที่พอเกิดปัญหาเงินเพื่อขึ้นคราใด มักจะมีการสาดโคลนกันระหว่างนักวิชาการของหน่วยงานทั้งสองนี้เสมอ

จากตารางที่ ๖ เราจะเห็นได้ว่า น้ำมันเบนซินชนิดพิเศษราคาสูงขึ้นเพียงร้อยละ ๑๗.๐ ส่วนน้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ราคาสูงขึ้นถึงร้อยละ ๓๔.๓ การกำหนดราคาน้ำมันใหม่ในลักษณะเช่นนี้ ผลกระทบของการขึ้นราคาน้ำมันครั้งนี้จึงตกหนักแก่คนจน แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันดีเซล การกำหนดราคาน้ำมันใหม่ในลักษณะเช่นนี้ต้องนับว่าถูกต้อง เพราะเท่าที่ผ่านมาในอดีต รัฐบาลพยายามตรึงราคาน้ำมันภายในประเทศ โดยพยายามให้มีการขายน้ำมันดีเซลในราคาต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะความสำคัญของน้ำมันดีเซลที่มีต่อการขนส่งสาธารณะและการอุตสาหกรรมนี้มีอยู่เป็นอัน

มาก แม้การใช้มาตรการเช่นนี้จะเอื้ออำนวยต่อการจำเวียดิบโตทางเศรษฐกิจ แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำมันได้โดยง่าย เพราะการตรึงราคาน้ำมันทำให้การขยายตัวของอุตสาหกรรมน้ำมันช้ากว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากขาดสิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันการที่กิจกรรมการกลั่นน้ำมันภายในประเทศไม่ขยายตัวเท่าที่ควร ก็ยังผลให้น้ำมันดีเซลที่ผลิตได้เพิ่มขึ้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็นด้วย เพราะตามกระบวนการผลิตการกลั่นน้ำมันดิบหนึ่งลิตร จะได้น้ำมันดีเซลเพียงร้อยละ ๒๐ เท่านั้น ยิ่งกว่านี้ การกำหนดราคาน้ำมันดีเซลภายในประเทศให้ต่ำ ยังทำให้การซื้อน้ำมันดีเซลสำเร็จรูปจากต่างประเทศเป็นไปได้ยากอีกด้วย เนื่องจากราคาในตลาดต่างประเทศมักจะสูงกว่าราคาควบคุมภายในประเทศ อย่างไรก็ตามการกำหนดราคาน้ำมันใหม่ในลักษณะเช่นนี้ ซึ่งยึดถือราคา เอฟ.โอ.บี. ของน้ำมันดิบที่สิงคโปร์เป็นเกณฑ์ คงไม่ช่วยให้การผลิตน้ำมันดีเซลภายในประเทศเพิ่มขึ้นในขณะนี้ เพราะปัญหาที่เผชิญอยู่ในขณะนี้ เป็นปัญหาการขาดแคลนน้ำมันดิบที่จะบ่อนโรงกลั่นน้ำมัน ขณะเดียวกัน การขาดแคลนน้ำมันดีเซลสำเร็จรูปก็เกิดขึ้นทั่วโลกอันเนื่องมาจากนโยบายการลดการผลิตน้ำมันดิบของประเทศกลุ่ม OPEC ก่อนหน้านี้ แต่มาตรการดังกล่าวนี้อาจจะเป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์เมื่อประเทศกลุ่มอาหรับเลิกการบอยคอตต์แล้ว ส่วนข้ออ้างที่ว่า การขึ้นราคา

น้ำมันดีเซลในอัตราสูงกว่าน้ำมันประเภทอื่น เพราะน้ำมันดีเซลก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นพิษมากกว่าน้ำมันประเภทอื่น ดังที่คณะอนุกรรมการน้ำมันอँगนั้น เป็นข้ออ้างที่มีเหตุผลก็ต่อเมื่อมีงานวิจัยที่จะสนับสนุนความข้อนี้โดยกระจ่างชัดเท่านั้นซึ่งในขณะนี้ เท่าที่ทราบ ยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยเช่นว่านี้

ความจริงที่ต้องเผชิญ

แม้ว่าน้ำมันประเภทที่กำลังขาดแคลนขณะนี้ จะมีปัญหาแต่เฉพาะน้ำมันดีเซล แต่ข้อที่น่ากังวลก็คือ หากน้ำมันประเภทอื่นที่มีสำรองอยู่ในขณะนี้ใช้หมดไป และหากน้ำมันดิบที่นำเข้ามาไม่มากพอ การขาดแคลนน้ำมันประเภทต่างๆ ย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความจริงที่ต้องเผชิญก็คือ สังคมไทยยังคงต้องพึ่งพิงน้ำมันเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญ โดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงเป็นอย่างอื่นได้ ดังจะเห็นได้ว่า พลังงานที่ใช้อยู่ในเมืองไทยนั้น ร้อยละ ๘๓ ได้จากน้ำมัน (ดูตารางที่ ๗) แม้จะพยายามหันมาพึ่งพิงพลังงานด้วยการสร้างเขื่อนเพิ่มขึ้น แต่ก็ไม่มีผลมากนัก ความหวังจะอยู่ที่โครงการลุ่มน้ำโขง ซึ่งค่อนข้างเลื่อนรางเต็มทน

จากตัวเลขระหว่างปี ๒๕๐๘-๒๕๑๒ ปรากฏว่า พลังงานจากน้ำมันที่ใช้ภายในประเทศประมาณร้อยละ ๘๘.๘ ได้จากน้ำมันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ (ดูตารางที่ ๘) แม้ว่าจะได้มีการก่อตั้งโรงกลั่นน้ำมันนับตั้งแต่ปี ๒๕๐๖ เป็นต้นมา

ตารางที่ ๗
โครงสร้างของการใช้พลังงานจากแหล่งต่างๆ
(%)

แหล่งพลังงาน	๒๕๐๘	๒๕๑๒	๒๕๑๕
ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม	๗๗.๔๖	๘๔.๒๓	๘๒.๘
พลังน้ำและนิวเคลียร์	๙.๗๑	๖.๐๘	๘.๙
ถ่านหิน	๑.๕๔	๒.๗๓	๒.๔
ถ่านไม้	๔.๖๓	๑.๘๘	๐.๙
แกลบและกากอ้อย	๖.๖๖	๕.๑๘	๔.๑
รวม (%)	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา การพลังงานแห่งชาติ

ตารางที่ ๘
ปริมาณการบริโภคน้ำมันภายในประเทศ
(พันตันกิโกลิตร)*

ปี	ปริมาณการบริโภคน้ำมันภายในประเทศ	การนำเข้าสุทธิ	ปริมาณน้ำมันที่นำเข้าเกี่ยวกับบริโภคภายใน (%)
๒๕๐๘	๒๒,๗๕๖.๔	๒๒,๗๓๗.๔	๙๙.๙
๒๕๐๙	๒๖,๘๒๕.๓	๒๖,๗๙๙.๕	๙๙.๙
๒๕๑๐	๒๙,๗๗๙.๔	๒๙,๗๒๗.๗	๙๙.๘
๒๕๑๑	๓๙,๓๑๒.๘	๓๙,๒๕๒.๖	๙๙.๘
๒๕๑๒	๔๒,๕๘๙.๘	๔๒,๕๔๔.๓	๙๙.๙

ที่มา การพลังงานแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ เชื้อเพลิงและพลังงานของประเทศไทย พ.ศ.

๒๕๑๒ ตารางที่ ๑๒

* พลังงานหนึ่งกิโกลิตร หมายถึง ปริมาณพลังงานที่ทำให้น้ำหนักหนึ่งกิโกลิตรมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้นหนึ่งองศาเซนติเกรด

แต่โดยเหตุที่แหล่งน้ำมันดิบภายในประเทศที่มีการขุด มีอยู่เพียงแห่งเดียวที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลิตน้ำมันดิบได้เพียงร้อยละ ๐.๑

ถึง ๐.๒ ของพลังงานที่ได้จากน้ำมันที่ใช้ภายในประเทศ เพราะฉะนั้นน้ำมันดิบที่ใช้ในการกลั่นเป็นน้ำมันสำเร็จรูป ส่วนใหญ่จึงได้จากต่าง

ประเทศ

แม้ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นี้ จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะสั้น แต่ในอนาคต หากข้อพิพาทระหว่างประเทศกลุ่มอาหรับกับอิสราเอล ยังหาข้อยุติอันเป็นที่พึงพอใจของทั้งสองฝ่ายมิได้ ปัญหาทำนองเดียวกันนี้ย่อมเกิดขึ้นได้อีก เพราะน้ำมันเป็นอาวุธทางการเมืองประเภทเดียวที่ประเทศกลุ่มอาหรับมีเหลืออยู่ในขณะนี้ ยิ่งคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าภูมิภาคตะวันออกกลางไม่แต่จะมีน้ำมันสำรองเหลืออยู่ถึงประมาณร้อยละ ๕๓ ของปริมาณน้ำมันสำรองทั้งหมดของโลกเท่านั้น (ดูตารางที่ ๑) หากทว่าต้นทุนการผลิตน้ำมันดิบและต้นทุนการขนส่งจากภูมิภาคนี้มายังประเทศไทยยังถูกกว่าแหล่งน้ำมันที่สำคัญอื่น ๆ อีกด้วยแล้ว การหลีกเลี่ยงการพึ่งพิงน้ำมันจากตะวันออกกลางจึงยิ่งเป็นไปได้ยาก เว้นแต่ว่าจะมีการค้นพบแหล่งน้ำมันแหล่งใหม่ หรือเว้นแต่ว่าการใช้พลังงานจากแหล่งอื่นนอกเช่นพลังงานนิวเคลียร์ และพลังงานจากแสงอาทิตย์จะเป็นไปได้ โดยเสียต้นทุนไม่สูงนัก

ทนายภัยทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการลดการผลิตน้ำมันดิบของประเทศกลุ่มอาหรับครั้งนี้ ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลจากความนิ่งนอนใจ ของยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาตลอดสองทศวรรษเศษที่ผ่านมา ที่ไม่พยายามแสวงหาแหล่งน้ำมันแหล่งใหม่เท่าที่ควรจะเป็น การทิ้งนี้อาจเป็นเพราะการค้นพบแหล่งน้ำมันใหญ่ในตะวันออก

ออกกลาง ซึ่งสามารถผลิตด้วยต้นทุนต่อหน่วยต่ำที่สุด ประกอบกับตลาดน้ำมันเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดใหม่ๆมีลักษณะเป็นตลาดของผู้ซื้อ บริษัทน้ำมันของยุโรปตะวันตกและสหรัฐอเมริกาที่เข้าไปผลิตน้ำมันในภูมิภาคนั้นยังมีอำนาจต่อรองสูง ประกอบกับการทุ่มขายน้ำมันของสหภาพโซเวียตในระยะนั้น ยังผลให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกค่อนข้างต่ำ แต่การขยายตัวทางอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วของประเทศต่างๆในระยะต่อมา ประกอบกับเทคโนโลยีที่ใช้มีลักษณะต้องพึ่งพิงน้ำมันเป็นพลังงานสำคัญเป็นอันมาก ยังผลให้ราคาน้ำมันมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ประเทศด้อยพัฒนาเช่นประเทศไทย ซึ่งมีฐานะเป็น 'พม่าที่หลัง' (The late comer) ในการพัฒนาอุตสาหกรรม จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีที่คิดค้นโดยประเทศพัฒนาแล้ว และพลอยต้องพึ่งพิงน้ำมันเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงคาดได้ว่า หากการขาดแคลนน้ำมันถึงขั้นร้ายแรง วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจย่อมเกิดขึ้นเป็นแน่นอนในระยะยาว การขาดแคลนน้ำมัน มิได้เกิดขึ้นจากการลดการผลิตในตะวันออกกลางเช่นครั้งนี้ แต่เกิดจากน้ำมันหมดโลก ปัญหาเริ่มเป็นที่กล่าวขวัญกันบ้างแล้ว บางคนถึงกับวาดภาพไว้อย่างน่ากลัว ดังเช่นหนังสือชื่อ *The Energy Crisis* ของนายลอว์เรนซ์ รอกส์ (Laurence Rocks) และนายริชาร์ด รันยอน (Richard Runyon) ในปัจจุบัน มนุษย์พยายามเสาะแสวง

หาแหล่งน้ำมันใหม่ นักวิทยาศาสตร์เองพยายามหาทางใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ให้เป็นประโยชน์มากขึ้น ว่าจำเพาะกรณีของประเทศไทย การสำรวจหาแหล่งน้ำมันในอ่าวไทย ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทต่างประเทศรวม ๑๐ บริษัท ในขณะนี้ เป็นความพยายามที่จะหาแหล่งน้ำมันดิบของเราเอง เพื่อจะได้ลดการพึ่งพิงแหล่งน้ำมันดิบจากต่างประเทศ ซึ่งคงจะไม่สัมฤทธิ์ผลในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีข้างหน้า

หนทางที่มิดมน

ถ้าหากการลดอัตราส่วนการใช้พลังงานจากน้ำมัน ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้ในอนาคตอันใกล้นี้ มาตรการที่ควรใช้สำหรับเตรียมเผชิญปัญหาการขาดแคลนน้ำมันทำนองเดียวกับที่เกิดขึ้นครั้งนั้น ก็คือ

ประการแรก ควรจะลดการพึ่งพิงน้ำมันจากตะวันออกกลาง และหันไปซื้อน้ำมันจากแหล่งอื่นเพิ่มขึ้นเท่าที่จะทำได้ การแก้ปัญหาด้วยวิธีนี้ย่อมทำให้เราต้องซื้อน้ำมันดิบในราคาที่สูงขึ้น เพราะแหล่งน้ำมันที่สำคัญแหล่งอื่น ไม่แต่จะมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าตะวันออกกลางเท่านั้น หากว่ายังคงเสียต้นทุนการขนส่งสูงกว่า อีกด้วย แหล่งน้ำมันที่ใกล้กับประเทศไทย เจกเช่นอินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์นั้นแล้ว ปริมาณงาก็มีไม่มากพอ ไม่แต่เท่านั้น ลักษณะเครื่องจักรของโรงกลั่นน้ำมันในเมืองไทยก็ไม่เอื้ออำนวยต่อการนำเข้าน้ำมันดิบจากประเทศอื่น ดัง

เช่นจากประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากน้ำมันดิบมีกำมะถันผสมต่ำ (รายงานเศรษฐกิจของธนาคารแห่งประเทศไทย ตุลาคม ๒๕๑๖)

ประการที่สอง ถ้าหากมาตรการในประการแรกไม่อาจใช้ได้ ก็ควรจะกระจายการซื้อน้ำมันจากประเทศต่างๆ ในตะวันออกกลาง โดยซื้อจากประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ต่ออิสราเอลอย่างรุนแรงในอัตราส่วนที่ลดลงและซื้อจากประเทศที่ไม่สู้เป็นปฏิปักษ์ต่ออิสราเอลมากนักในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น แต่ขอหมายเหตุที่จะใช้นโยบายเช่นนี้ได้ค่อนข้างแคบและไม่สัมฤทธิ์ผลมากนัก

ประการที่สาม รัฐบาลควรที่จะกำหนดนโยบายในการเก็บน้ำมันสำรองให้เพียงพอแก่การใช้เป็นเวลา ๖๐-๙๐ วัน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันในระยะสั้น นอกจากที่ควรเตรียม ขณะเดียวกัน ควรหาทางเจรจากับประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เพื่อร่วมมือกันกำหนดนโยบาย เช่นว่านี้และกำหนดมาตรการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในนโยบายฉุกเฉิน

ประการที่สี่ รัฐบาลน่าจะใช้นโยบายการต่างประเทศเพื่อการนี้โดยการวางตัวเป็นกลางในกรณีพิพาทระหว่างประเทศกลุ่มอาหรับกับอิสราเอล เพราะการเข้าข้างอาหรับ โดยหวังว่าอาหรับจะขายน้ำมันให้ นั้น มิได้มีหลักประกันแน่นอน หากอาหรับประกาศลดการผลิตน้ำมันดิบ เราก็คงได้รับความกระทบกระเทือนอยู่ดี และแม้ว่าการประกาศเข้าข้างกลุ่มประเทศอาหรับจะมีหลักประกันว่า

ประเทศเหล่านี้จะขายน้ำมันดิบให้แก่เราโดยสม่ำเสมอก็เท่ากับทำให้เราต้องผูกพัน และพึ่งพิงกลุ่มประเทศอาหรับมากขึ้น จนอาจถอนตัวไม่ขึ้น และอาจทำให้อำนาจต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศของเราในอนาคตลดลง เพราะฉะนั้นเมื่อพิจารณาถึงเหตุผลทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ นโยบายเป็นกลางในกรณีนี้ น่าจะเป็นนโยบายที่เหมาะสม ในเวลานี้ เรายังพอมีอำนาจต่อรองอยู่บ้าง เนื่องจากการที่กลุ่มประเทศอาหรับประกาศไม่ขายน้ำมันแก่สหรัฐอเมริกา ยังผลให้ประเทศเหล่านี้ ต้องหันมาพึ่งสินค้าบางประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหนึ่งจากไทย เพราะฉะนั้น เราจึงอาจอาศัยข้าวหนึ่งเป็นเครื่องมือในการต่อรองซื้อน้ำมันจากกลุ่มประเทศอาหรับได้ ดังที่กำลังทำอยู่ในเวลานี้

ประการที่ห้า ควรที่รัฐบาลจะวางมาตรการควบคุมการส่งน้ำมันออกนอกประเทศ ตามสถิติปี ๒๕๑๕ ไทยส่งน้ำมันออกคิดเป็นมูลค่า ๒๔๘ ล้านดอลลาร์ฯ ขณะเดียวกัน ควรห้ามขายน้ำมันให้แก่ฐานทัพอเมริกาในเมืองไทย หรือมีฉะนั้นก็ควรทำข้อตกลงให้รัฐบาลอเมริกัน จัดซื้อน้ำมันจากแหล่งนอกประเทศไทย เพราะน้ำมันที่เราถลุงได้ส่วนหนึ่งขายให้แก่ฐานทัพอเมริกา เพื่อใช้ทำสงครามในเวียดนาม ลาวและเขมร โดยที่มิได้เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย ในปี ๒๕๑๕ ผลิตภัณฑ์น้ำมันปีโตรเลียมของ บริษัทเชลล์ แห่งประเทศไทย จำกัด ประมาณร้อยละ ๒๐ ขาย

ให้แก่ฐานทัพอเมริกัน (*Financial Post*, June 21, 1973) ซึ่งทำให้การใช้น้ำมันในประเทศไทยมีมากกว่าที่ควร

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการในการจำกัดการใช้ น้ำมันภายในประเทศ สิ่งที่เราทั้งหลายควรจะตระหนัก ก็คือ การขาดแคลนน้ำมันมิใช่ปัญหาระยะสั้นอย่างที่เกิดขึ้นในครั้งนี้น่าจะเป็นอย่างยิ่งเป็นปัญหาระยะยาว อันเกิดจากความเป็นไปได้ที่น้ำมันจะหมดโลกอีกด้วย เพราะฉะนั้นจึงน่าจะเริ่มรณรงค์ให้ประชาชนใช้น้ำมันอย่างประหยัด และโดยเหตุที่การผลิตไฟฟ้าต้องอาศัยน้ำมันเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ก็ควรจะประหยัดการใช้ไฟฟ้าด้วย ในระยะยาว การผลิตไฟฟ้าควรค่อยๆ หันไปอาศัยพลังน้ำและพลังงานนิวเคลียร์มากขึ้น ทั้งควรเร่งรัดให้มีการปรับปรุงบริการการขนส่งสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนหันมาใช้ประโยชน์มากขึ้น จะได้ลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว ในการนี้รัฐบาลอาจเรียกเก็บภาษีน้ำมันและภาษีรถยนต์ และอะไหล่รถยนต์เพิ่มขึ้น และนำรายได้มาจ่ายเป็นเงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะ ปัญหาการขาดแคลนน้ำมันในระยะยาว มิใช่ปัญหาที่เราจะนิ่งนอนใจได้ ข้อที่เราควรจะถามตัวเอง ก็คือ หากสยามขาดไร่น้ำมัน ไทยอยู่ได้ฤๅ www.thaigov.go.th

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์

อุบัติเหตุ ๒๕๑๖

ปรีชา อารยะ

ในระยะแรกๆ หลังเหตุการณ์รุนแรงเมื่อเดือนตุลาคมที่ผ่านมา ราษฎรส่วนใหญ่คิดไปว่าความหวังว่าอำนาจมืดจะหมดไป และแสงสว่างจะมาพร้อมกับประชาธิปไตยอันแท้จริง บรรยากาศในช่วงนั้นเต็มไปด้วยอารมณ์ ทั้งที่แค่น ทั้งที่เศร้าสลด ทั้งที่ยินดี เหล่านั้ล่วนเข้ามา เคลือบงำการพิจารณาสถานการณ์เสียโดยสิ้นเชิง

บัดนี้ วันเวลาก็ได้ผ่านพ้นเหตุการณ์ดังกล่าว ไปนานพอสมควรแล้ว นานพอที่จะศึกษาหา เหตุและผลประกอบการวิจัยแล้วว่า อำนาจพระราช หมดไปจริงหรือไม่ และประชาธิปไตยที่ราษฎร หมายปองจะมีโอกาสสงบง่หรือยัง

ก่อนอื่น ควรจะยอมรับกันได้แล้วว่า เหตุ การณ์แห่งเดือนตุลาคมที่เลยเกิดถึงขั้นขับไล่สาม ทหารใหญ่ขึ้นแล้วออกจากอำนาจนั้น มิใช่เกิด ของการวางแผนการณ์ของฝ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น หาก แต่เป็นผลพลอยได้จากการประท้วงในจุดเล็ก ๆ ที่ ลุกกลามไปจนถึงจุดระเบิดในความอัดอั้นตันใจของ ราษฎร (ไม่ใช่เพียงแต่นิสิตนักศึกษา) ที่ต้อง หนอยู่กับอำนาจมืดและความเหลวแหลกภายใต้ ระบบพระราชย์อันยาวนาน ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า ราษฎรทั้งหมดหรือแม้แต่ส่วนใหญ่ซึ่งถึงประ ชาติปไทย เพียงแต่ว่ามีอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งร่วมกัน กระทำในสิ่งที่คิดว่าเป็นประชาธิปไตย คือ การ เรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม “ภายในรัฐธรรมนูญ” คือจากกลุ่มเผด็จการ และสิ่งที่มีแต่ลให้ ราษฎรรวมตัวกับขบวนการของนิสิตนักศึกษาที่คือ ความเลวร้ายของสภาพสังคมที่เป็นอยู่และเห็นได้ ชัดจากภาวะใกล้ตัว — ข้าราชการมากแวงในดิน แดนที่เรียกกันว่าช้าวอน้ำ — ใจผู้ร้ายชุกชุม — การกดขี่กรังวัดไถของกลุ่มเผด็จการ — การต่อ ต้านรัฐบาลด้วยกำลังอาวุธซึ่งรุนแรงขึ้น — เหล่า นี้เป็นเพียงอาทิ

การประท้วงและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพภายใต้

ใต้รัฐธรรมนูญสามารถประกันความเป็นประชา ชาติไทยได้หรือ (น่าจะคิดไปให้ไกลหน่อยว่า ถ้า เขาให้ได้เมื่อไรจะเอาคืนก็ได้เหมือนกัน) อย่าง ไรก็ตาม คำถามอันนี้ ยืนอันตกไปโดยปริยาย ในเมื่อรัฐบาลเก่าต้องหลุดไปจากอำนาจ เพียง ด้วยเหตุบังเอิญ ดังนี้ ไปสู่การระงับเลือดซึ่งถือว่า เป็นการขีดเส้นตายให้แก่ตัวเองเสียแล้ว ทั้ง ๆ ที่ ก่อนหน้าเหตุร้ายจะอุบัติขึ้น เป็นที่ยืนยันได้ว่า มีการตกลง ประนีประนอมกัน ระหว่างอำนาจเก่า กับหัวหน้านักศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไข “การให้รัฐ ธรรมนูญ” ดังนี้จึงพอเข้าใจกันได้ว่า การเรียก ร้องครั้งนั้นวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ที่ความต้องการ รัฐธรรมนูญไม่ใช่การโค่นล้มอำนาจพระราช หรือ การเปลี่ยนแปลงรากฐานของสังคมแต่อย่างใด

เมื่อนักศึกษาและราษฎรกลายเป็น “ผู้ชนะ” ทั้งที่ไม่มีอุดมการณ์หรือแผนปฏิบัติเพื่อสังคม มี เพียงรัฐธรรมนูญเป็นจุดหมายปลายทาง ความ เข้าใจอันผิดพลาด ของคนส่วนใหญ่ที่เสียงไม่ได้ก็ คือ รัฐธรรมนูญเท่ากับประชาธิปไตย มาถึงขั้น นี้แล้วบรรดาผู้ชนะจึงต้องหันไปรอบ ๆ ด้านเพื่อ หนีที่พึ่ง ก็ด้วยนักศึกษาเมื่อพ้นเหตุการณ์แล้ว ส่วนใหญ่ก็ต้องกลับไปเข้าห้องเรียน ส่วนทางด้าน ราษฎรอื่น ๆ นี้แล้ว เขาใช้ผู้รอบรู้การบ้านการ เมืองไม่ นอกจากในปัญหาเฉพาะหน้าของแต่ ละคน บัดนี้เองเป็นวาระของ “อำนาจที่สาม” จะก้าวเข้ามาสวมรอยสวมวิญญาณ ประชาธิปไตย ที่บรรดาผู้ชนะ (หรือจะเรียกว่าผู้ไว้แต่เพียงฝากัง

ไม่ผิด) มอญให้ อำนาจที่สามคือใครอะไรแน่ อาจตอบสั้น ๆ ได้ว่าอำนาจที่สามประกอบด้วยผู้ ข้าราชการและนักวิชาการนั่นเอง ถ้าจะให้ชัดเจนกว่านี้ก็ขอให้พิจารณาไปที่คณะรัฐบาล ประชาธิปไตยชั่วคราวที่ครองเมืองอยู่ขณะนี้ รวมทั้งที่ปรึกษา ข้าราชการมากมายที่ห้อมล้อมอยู่ด้วย จะเห็นได้ว่ารัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นผู้ชำนาญการ คู่เคียงแก่งานบริหารด้านต่าง ๆ โดยที่เป็นข้าราชการประจำกันมาแล้ว บางคนรู้งานราชการแผ่นดินดีเป็นพิเศษเพราะรับใช้อำนาจมีมาอย่างใกล้ชิด ทางด้านนักวิชาการที่ปรึกษานั้น ดูที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็เห็นนักประชาธิปไตยจอมปลอมคนหนึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่บ่อนยาพิษเคลือบน้ำตาลให้แก่ประชาชนเป็นนิจ เคยพยายามอาศัยอำนาจมืดของสามทรราชปราบ “ฝ่ายซ้าย” (คือพวกที่ไม่เห็นด้วยกับตัว) มาแล้วแต่ไม่สำเร็จตามใจนึก อาจารย์ผู้ทรงปัญญาสองคน ขณะที่บ้านเมืองตกอับราษฎรดูรังแก (เช่นการขังฟรี การรีดไถโกงกิน การบีตหนังสือพิมพ์ตามใจชอบ ฯลฯ) คนหนึ่งนอนกินเงินฝรั่งอย่างสบายด้วยการเขียนรายงานให้ฝรั่งอ่านว่าคนไทยนั้นว่านอนสอนง่ายอย่างไรและเล็ยอย่างไร จึงจะเชื่อ ส่วนอีกคนหนึ่งเป็นผู้ที่เจนต่อ การวิเคราะห์แต่ความดีงามของระบบสมบูรณาญาสิทธิราช นี่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของนักประชาธิปไตย

แห่งอำนาจที่สาม ในเมื่ออำนาจและอิทธิพลตกมาอยู่ในมือของนักประชาธิปไตยชั่วคราวเหล่านี้ แล้ว จะแปลกใจอะไรต่อการที่รากโคนของทรราชยังคงเหลืออยู่ให้เห็นดำตาทัวไปหมด ทั้งในประเทศ (ทุกกระทรวงทบวงกรมและในวงการค่านายทุน) และนอกประเทศ (นักการทูตที่มาจากทหาร รวมทั้งสมุนที่ได้บำเหน็จความดีความชอบตั้งออกไปเสพสุขในตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร — และปัจจุบันยังคงเป็นเส้นสายคอยสอดแนมให้แก่พวกทรราชอยู่ต่อไป) ขณะเดียวกันนักประชาธิปไตยชั่วคราวก็หาได้เร่งแก้ไขความยุติธรรมแห่งระบบเก่าให้สิ้นไป ณ บัดนี้เวลาล่วงไปแล้วสองเดือนหลังจากที่ได้เข้าครองอำนาจเพียงแต่จะดำเนินการปลดปล่อย ๓ อดีต ส.ส. ที่ถูกจำจองโดยที่พยายามใช้กฎหมายเข้าต่อสู้การยึดอำนาจของคณะประภาส รัฐบาลใหม่ก็ยังอืดเอื้อนไม่ยอมให้อิสภาพแก่ผู้ไร้ความผิดทั้งสาม

ตราบไตที่ “ผู้ชนะ” ไม่ได้เตรียมอุดมการณ์และแผนแห่งการปรับปรุงสังคมไว้อย่างสมบูรณ์แล้ว อย่าหวังเลยในประชาธิปไตยอันแท้จริงเพียงสองเดือนให้หลังจาก “ชัยชนะ” ราษฎรก็ถูกปล้นอำนาจอธิปไตยอีกครั้งหนึ่งแล้ว ประชาธิปไตยอันหมายถึงสิทธิเสมอกันของราษฎรในการที่จะมีส่วนร่วมกำหนดวิถีชีวิตของคนและของสังคมภายใต้กฎหมายสูงสุดที่เขามีส่วนจัดทำขึ้น กำลัง

* เช่นเดียวกับการปล้นอำนาจราษฎรโดยพระขมในฯ เมื่อปี ๒๔๗๖ อันเป็นการเบียดทางวิหัทธราชครองอำนาจและสร้างฐานอันมั่นคงให้แก่ทรราชตั้งแต่ ๒๔๕๐ ควบจนทุกวันนี้

จะถูกต้องไปด้วยการแลกให้รัฐธรรมนูญจอมปลอมที่กลุ่มอำนาจที่สามร่างขึ้น* เช่นเดียวกับการปล้นอำนาจราชฎโดยพระยามโนฯ เมื่อปี ๒๔๙๖ อันเป็นการเบิกทางให้ทหารเข้าครองอำนาจและสร้างฐานอันมั่นคงให้แก่ทรราชตั้งแต่ ๒๔๙๐ ครอบงำทุกวันนี้โดยพลการ การร่างรัฐธรรมนูญ “ฉบับถาวร” โดยรัฐบาลชั่วคราวเป็นการปล้นอำนาจของราชฎอย่างชัดแจ้ง ก่อนที่กฎหมายสูงสุดของแผ่นดิน จะปรากฏตัวขึ้น ทำให้รัฐบาลไม่ให้ตัวแทนของราชฎ — ผู้แทนราชฎได้มีโอกาสพิจารณาถึงความเหมาะสมเสียก่อน ทั้งนี้วันเสียแต่จะมีเจตนาที่จะให้เกิดประชาธิปไตยฉบับกระเป๋าทัวร์ขึ้นมาอีกวาระหนึ่ง หรือร้ายไปกว่านั้น มีเจตนาที่จะสร้างพื้นฐานอำนาจที่สามไว้ให้มั่นคงเสียก่อนแล้วจึงจะมอบสิทธิเสรีภาพในบางส่วนของฝ่ายตัวจำกัดไว้แล้วให้แก่ราชฎ การจัดตั้ง “สมัชชาประชาชน” ขึ้นเพื่อเลือกสมาชิกสภาชั่วคราวขึ้น ก็เป็นสิ่งบอกเหตุอีกอย่างหนึ่งว่ารัฐบาลปัจจุบันตัดทอนอำนาจของราชฎ โดยซึ่งให้มีการแต่งตั้งสมาชิกสภาขึ้นมาก่อนที่จะมีการเลือกตั้งตามแบบฉบับของกระบวนการประชาธิปไตย บัดนี้ เรามีรัฐบาลของพระเจ้าอยู่หัว มีสมัชชาประชาชนของพระเจ้าอยู่หัว และต่อไป

ก็จะมีรัฐสภาของพระเจ้าอยู่หัว สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่อง ประกัน ประชาธิปไตยของราชฎแน่และหรือ ตรงกันข้าม นั่นคือจุดรวมของอำนาจมืดในอีกลักษณะหนึ่งในยุคสมัยที่เพิ่งสลายไปนั้น ใครก็ตามที่คิดเขียนรัฐบาลคงเกิน ไปก็จะถูกตราหน้าว่าเป็น “ซ้ายจัด” บ้างเป็น “คอมมิวนิสต์” ซึ่งล้วนเป็นข้ออ้างที่จะทำลายผู้ที่มีความคิดเพียงขัดขวางอำนาจทรราช แต่ต่อไปนี้ใครก็ตามที่รัฐบาลและระบบที่สร้างขึ้นใหม่คงต้องเผชิญกับข้อกล่าวหาอีกกระทงหนึ่งของบรรดาชนที่นำอำนาจว่าเป็นกระทำการ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” *

แม้อนาคตสำหรับผู้ที่ไม่หาประชาธิปไตยจะมีตมยั้งนัก แม้ความหวังที่จะได้ประชาธิปไตยที่ให้อีกาสแก่ทุกฝ่ายทุกคน หัดเทียมกันยิ่งเลื่อนลางจางไปทุกที แต่ก็อย่าสิ้นหวังเสียโดยสิ้นเชิง ความเป็นไปได้ที่เรายังสามารถรักษาความเป็นอิสระทางใจและปัญญาของเราไว้ได้ เป็นและอำนาจเดือนใด ๆ ก็ไม่อาจหยุดยั้งความเคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่ประชาธิปไตยในวันหนึ่งข้างหน้า

ในระยะสั้นข้างหน้านี้ * และภายในเสรีภาพวงแคบที่ยังหลงเหลืออยู่ ควรที่จะมีการเรียกร้องให้มีการแก้ไขในปัญหาดังต่อไปนี้ อย่างน้อยให้

* พวกที่พยายามที่จะหยิบยืมอำนาจของพระเจ้าอยู่หัวมาประคับประคองอำนาจทางการเมืองหาใช่ผู้ที่มีความจริงใจกับแต่ประการใดไม่ เป็นแต่พวกชนที่บ้าอำนาจหวังในบุญบารมีเฉพาะหน้า ไม่คำนึงถึงภัยและหายนะที่จะมาสู่สถาบันกษัตริย์เสียแม้แต่น้อย ยิ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับทาบับการเมืองและอำนาจมากเท่าใด ก็ยิ่งจะต้องเสียดังต่อคำตำหนิติเตียนอย่างเลื่องไม่ปิด

เป็นจุดเริ่มต้น

๑. สิทธิในการสมาคมและจัดตั้งองค์การ ของราษฎร

รัฐธรรมนูญจะต้องยอมรับสิทธิเสรีภาพของราษฎรทุกฝ่ายที่จะจัดตั้งสมาคมหรือองค์การขึ้นเพื่อดำเนินการใด ๆ ที่ไม่ผิดกฎหมาย (ที่ห้ามหมายถึงกฎหมายที่เป็นธรรมอยู่แล้ว) อาทิเช่น กรรมการผู้ช่วยแรงงานย่อมจะต้องมีเสรีภาพในการสมาคมและจัดตั้งองค์การเพื่อต่อรองกับนายจ้างในการเรียกร้องค่าแรงและสวัสดิการที่ได้มาตรฐานอันเป็นธรรม ชาวไร่ชาวนาย่อมจะต้องมีสิทธิที่จะจัดตั้งองค์การขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางเพื่อที่จะได้ค่าตอบแทนความเหน็ดเหนื่อยของตนอย่างเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ปัจจุบันนี้การนัดหยุดงานกำลังทำให้หลายคนกลัวว่าถ้าให้สิทธิมากไปกว่านี้เศรษฐกิจการเมืองคงต้องล้มคลอนเป็นแน่ แต่พวกนี้ไม่เข้าใจถึงเงื่อนไขของปัญหา ความไหวตัวของผู้ช่วยแรงงานในขณะนี้ มีสาเหตุที่สำคัญอยู่สองประการคือ

ประการแรก ราษฎรผู้ช่วยแรงงานถูกระบบเก่าของนายทุนกับทหารหุ่นส่วน กำจัดสิทธิเสรีภาพในการเรียกร้องความเป็นธรรมมาเสียนาน ครั้นอำนาจหลุดมือไปก็เป็นที่ธรรมตาที่เขาเหล่านั้นจะต้องแสดงความรู้สึกที่ถูกต้องตนอยู่ให้ประจักษ์แก่ราษฎรทั่วไปเป็นการเรียกร้องความเห็นใจในลักษณะหนึ่ง

ประการที่สอง การที่การนัดหยุดงานไม่มีวิวัฒนาการจะหยุดยั้งไปบ้างเลยก็เพราะรัฐ

บาลชุดชั่วคราวไม่ยอมประกาศเจตนาออกมาให้ชัดเจนว่าจะรับรองเสรีภาพของราษฎรในการสมาคมและจัดตั้งองค์การและดำเนินการเพื่อความความเป็นธรรมไว้ในรัฐธรรมนูญ ผู้ช่วยแรงงานจึงไม่แน่ใจในเสรีภาพแห่งตนในกาลข้างหน้า ฉะนั้นจะเรียกร้องได้มากน้อยเพียงใดในขณะนี้เรียกร้องอย่างไม่หยุดยั้ง ตรงกันข้ามหากยืนยันว่าเสรีภาพนี้เป็นของเขาย่างแน่นอน เขาเหล่านั้นจะรู้สึกหวงแหนในสิทธิเสรีภาพอันนั้นและไม่ยอมใช้มันอย่างพรว้าเพื่ออันเป็นการทำลายอำนาจในการต่อรองไปโดยเปล่าประโยชน์

๒. ตัวแทนของราษฎร

ไม่ว่ารัฐสภาใหม่จะมีรูปเป็นสภาเดียวหรือแยกเป็นสองสภาก็ตาม ราษฎรจะต้องมีสิทธิที่จะเลือกผู้แทนของตนในรัฐสภาโดยตรง โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ที่สงวนอภิสิทธิ์ไว้ให้มีการแต่งตั้งกันขึ้นได้ นอกจากนั้น ราษฎรจะต้องมีสิทธิในการไล่ ส.ส. ของตัวออกจากสภาก่อนครบวาระอายุของสภา ในกรณีที่กระทำการผิดวิธิต่างของประชาธิปไตยอย่างร้ายแรงหรือละเมิดต่อแนวนโยบายที่ได้ไว้แก่ราษฎรที่เลือก ส.ส. นั้นเข้ามาในสภา

ดังนั้นแล้ว ราษฎรจะได้ตัวแทนของตนเองในรัฐสภา และยังสามารถให้คุณให้โทษโดยตรงเป็นการตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ของราษฎรอีกด้วย

๓. เสรีภาพในการเผยแพร่ความคิด

บุคคลในสังคมเราจะต้องมีสิทธิเสรีภาพในการเผยแพร่ความคิดเห็นปลอดจากอำนาจมืดที่คุก

ความบีบปากมัดมือเช่นที่เคยกระทำกันมาแล้ว มิฉะนั้นราษฎรจะต้องทกอยู่ภายใต้การโหมฆาตชนเชื้อหลอกลวงของทรราช ที่ต้องการให้เขาอับปัญญากลายเป็นสัตว์เลี้ยงที่เชื่องชวยอยู่ในกรอบนิ้วที่เริ่มสร้างกันขึ้นมาอีกแล้ว ในสถานการณ์เช่นนั้นสังคมของเราจะไม่อาจก้าวไปสู่ความเจริญในขั้นที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปได้เลย

๔. ระบบทหารและข้าราชการประจำ

จะต้องดำเนินการรีบตัวนแยกทั้งทหารการเมืองออกจากทหารอาชีพ เพื่อไม่ให้เหลือไว้เป็นเสี้ยนหนามของประชาธิปไตย และต่อไปในภายหน้า จะต้องคัดถอนจำนวนกำลังทหารอาชีพให้เหลือไว้แต่ส่วนที่มีสมรรถภาพสูงเป็นแกนกำลังป้องกันประเทศ เป็นแกนสำหรับทหารอาสาสมัครที่จะสร้างขึ้นมาจากราษฎรผู้ได้รับการฝึกสอนให้มีความสามารถปกป้องเอกราชของชาติและอธิปไตยของตนเอง ที่เป็นอยู่ขณะนี้ทหารซึ่งมีไว้เป็นจำนวนมากตกเป็นเครื่องมือของทหารการเมืองใช้กดขี่รังแกราษฎรผู้ไม่มีอาวุธ ขณะเดียวกันกองพล ๕๓ จะย้ายอธิปไตยของชาติอย่างไรก็ไม่เห็นรั้วของชาติจะป้องกันอะไรได้

สำหรับข้าราชการพลเรือนนั้นแล้ว จะต้องมีการเลือกเฟ้นเอาแต่คนดีมีน้ำใจตอบแทนค่าจ้างของราษฎรอย่างคุ้มค่า พวกสันดานชั่วเอาเปรียบคนอื่นโดยไม่ทำงานหลบงานก็จะปล่อยให้ลอยนวลอยู่ต่อไปเพื่อทำลายกำลังใจของเพื่อนร่วมงานและ

โกงเงินราษฎรไม่ได้อีกแล้ว ขณะเดียวกันผู้ที่ทำคุณงามความดีไว้ก็ควรจะได้รับยกย่องสมแก่ฐานะและความดีไม่ว่าที่ชั้นหนึ่งชั้วก็ชั้นหนึ่งระบบราชการกำลังเป็น อัมพาตก็ด้วยเหตุนี้ จะขึ้นเงินเดือนให้ก็ไม่แปลก และไม่ต้องขึ้นภาษีเพื่อการนี้ก็ยังได้ เพียงไล่ข้าราชการประเภทสุบเลือกจากสังคมออกจากแต่ละกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ แล้วนำเงินเดือนของคนไร้ค่าเหล่านั้นไปเจือจุนข้าราชการอื่น ๆ ก็จะมีพบว่ามีรัฐไม่ต้องเสียเงินทองอะไรเพิ่มขึ้น แต่สมรรถภาพและกำลังใจของข้าราชการจะดีขึ้นทันตาเห็น

ที่กล่าวมาสี่ข้อข้างต้นนี้ใช้ว่าจะเป็นการประกันการได้มาและรักษาไว้ซึ่งประชาธิปไตยไม่ หากด้วยคำนี้ว่าไม่มีทางที่จะได้ประชาธิปไตยในขณะนี้ จึงเสนอให้มีการแก้ไขในบางสิ่งบางอย่างเพื่อแผ้วทางไว้ให้แก่การเดิน ไปสู่ประชาธิปไตยซึ่งยังอยู่อีกไกลสุดที่สายตาของเราจะมองเห็น

บทเรียนที่เรา ๆ ราษฎรผู้หวังในประชาธิปไตยพึงสังวรไว้ก็คือ อย่าหลงคิดใจในผลพลอยได้ของเหตุบังเอิญ เพราะเราไม่อยู่ในฐานะที่จะกำหนดให้ผลนั้นเป็นไปตามความหวังของเรา แต่ถ้าเราต้องการอะไร มันจะต้องเกิดจากการกระทำที่เรารับผิดชอบตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ต้องรู้จักว่าอนาคตมีความหมายต่อเราอย่างไรและ จะต้องทำทุกอย่างเพื่อที่มันจะกลายมาเป็นความจริงให้จงได้

จดหมายจากเมืองไทย

สร้างสรรค์ สังคมไทย ขึ้นใหม่

ประเวศ วะสี

ภายหลังวีรกรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชน เมื่อ ๑๔-๑๕ ตุลาคม แม้บรรยากาศจะแฝงด้วยความเศร้า แต่ความปีติยินดีและความสุขแสดงออกทั่วไป มีการช่วยกันทำงานสาธารณะ เช่น เก็บกวาดถนน ประชาชนมีอริยาศัยไมตรีอันดีต่อกันเพิ่มขึ้น ประชาชนเอาน้ำและอาหารไปเลี้ยงลูกเสือที่อำนวยความสะดวกในการจราจร ผู้คนต่างมีความอดทนต่อกันมาก

ขึ้น เช่น รดรดก็ไม้อารมณ์เสียเข้าใส่กันเหมือนเดิม ฯลฯ อันที่จริงภายหลังการปฏิวัตินี้ใครที่ยากจนอยู่อย่างไรก็ยิ่งเหมือนเดิม หรือมีทรัพย์สินน้อยกว่าเดิม เพราะบริจาคไปเรื่อย ๆ เริ่มตั้งแต่แก้การศึกษายังชุมนุมกันในธรรมศาสตร์ ประเทศก็ยากจนลงเพราะความเสียหาย แต่ประชาชนกลับมีความสุขขึ้น แสดงให้เห็นว่า **ความสุขไม่ได้เกิดขึ้นเพราะมีทรัพย์สินมาก หากอยู่ที่ใจ ถ้ามีความมุ่งหมายร่วมกัน มีความรักกัน มีความรู้สึกว่าจะได้รับความยุติธรรมประชาชนย่อมมีความสุขได้**

ประชาชนไทยไม่เคยมีความรู้สึกอย่างนี้มาช้านาน เคยมีแต่ความทุกข์ระทมหม่นหมอง ไม่ร่วมมือกัน ชาดอริยาศัยไม่ตรีอันดีต่อกัน ตะเกียกตะกายเอาตัวรอด ซึ่งเป็นอาการของสังคมที่ป่วยอย่างชัดเจน แม้บัดนี้สาเหตุแห่งโรคของสังคมไทยนั้นยังคงอยู่ น่าจะถือโอกาสขณะที่มีน้ำใจแห่งความรักร่วมใจกันนี้พยายามขจัดโรคร้ายแห่งสังคมไทยเสียด้วย โดยการสร้างสรรค์ชีวิตขึ้นใหม่ให้ประเทศไทยเป็นดินแดนที่ประชาชนมีความสุขโดยทั่วถึง มีการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม เป็นสังคมแห่งศีลสัตย์ ปราศจากอาชญากรรม เป็นประเทศที่ไม่ต้องขังกลอนประตูเพราะไม่มีการผิดศีลอาชญากรรม ประชาชนสามารถเดินตามตรอกซอกซอยได้ในยามวิกาลและห้องเที่ยวสัญจรไปตามบ้านเขาลำเนาไพรได้โดยไม่ถูกประทุษร้าย ประชาชนมี

ความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลและอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข

ในภาวะปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๘๕—๙๐ เป็นผู้ที่ยากจนแสนสาหัส หาเข้ากินค่ำ กระเสือกกระสนหาปัจจัย ๔ เพื่อเลี้ยงชีพ ต้องประสบความทุกข์ยากต่างๆ ขาดความสะดวก ไร้การศึกษา เกิดโรค อายุสั้น ขาดสวัสดิภาพในชีวิตที่น่าจะพึงมีพึงได้ตามสมควรในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันที่คนอื่นพวกหนึ่งมีชีวิตอยู่ด้วยความพึงเพื่อพุ่มเพื่อยทางวัตถุ ทั้งทางกินอยู่ เสื้อผ้า แฟชั่น การประกวด รดยนต์ ไทรทัศน์ โบว์ลิ่ง โน้ตคลับ กินเลี้ยงหรูหรา ฯลฯ มีการกระพือเผยแพร่ความหรูหราฟุ่มเฟือยทางสื่อมวลชนต่างๆ ทำให้เกิดความเร่าร้อนด้วยความอยากได้วัตถุเหล่านี้ ทั้งประเทศระงมไปด้วยวัตถุนิยม บุชาวัตถุนิยม คุณค่าของความ เป็นมนุษย์ลดน้อยถอยลง ใครมีวัตถุมากก็ได้รับการยกย่องนับถือ ใครมีน้อยก็ถูกดูแคลนและไม่ได้ได้รับความสะดวก คนทั่วไปจดจ่อกันแต่เรื่องของเงินตรา การทำงานเพื่องานหรือทำงานเพื่อความดีมีแต่จะหมดไป

อำนาจของวัตถุนิยมทำให้เราทำตนอย่างไร คุณค่าและไร้ศักดิ์ศรี การทุจริตและการฉ้อราษฎร์บังหลวงระบอบถึงขั้นที่ไว้วางใจใครไม่ได้ การแสวงหาอภิสิทธิ์เข้าแทนที่ความยุติธรรม อาชญากรรมระบอบทั่วไป บ้านเมืองสกปรกน่าเหม็น เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ความฉาบฉวยสุกเอาเผา

กินเข้ามาแทนความประณีตบรรจงผู้คนมีแต่ความ
เร่าร้อน ไม่มีความสุข ชาดอัยยาคือไมตรีอันดีต่อ
กัน

การที่สังคมไทยต้องเจ็บป่วยถึงอาการหนัก
เช่นนี้เกิดขึ้นเพราะการปะทะกัน ระหว่างกระแส
วัฒนธรรมตะวันตกซึ่งเป็นวัตถุนิยม กับวิถีชีวิต
ดั้งเดิมของไทย เกิดความปั่นป่วนจนตั้งตัวไม่ติด
การพยายามแก้ไขหรือการรักษาที่วางยาไม่ถูกต้อง
โรค กลับไปใช้วิธีการที่ส่งเสริมให้โรคกำเริบขึ้น
อีก ความป่วยของสังคมไทยจึงยิ่งเข้าขั้นทรุด

สังคมไทยเดิมเป็นแบบในน้ำมีปลาในนามี
ข้าว มีอาหารการกินสมบูรณ์พอทั่วตลอด ไม่มี
ความต้องการทางวัตถุอย่างอื่นมาก จึงไม่ต้องทำ
งานหนัก มีเวลาสำหรับพักผ่อน รื่นเริง ด้วยการ
คิดลึกลับ และการหาความบันเทิงใจอื่น ๆ เช่น
ศิลปกรรมและวรรณกรรมทั้งดงามต่าง ๆ ไม่จำ
เป็นต้องมีกลไกในสังคมและการปกครองที่ยุ่งยาก
เมื่อมาพบกับวัฒนธรรมของฝรั่ง ซึ่งเป็นวัตถุนิยม
เข้า ทำให้เกิดความต้องการทางวัตถุต่าง ๆ ความ
ต้องการนั้นยังทำให้เกิดขึ้นได้ง่ายไม่ว่าที่ใด คนไทย
จึงเกิดความต้องการอย่างใหม่ขึ้นมากมาย เช่น
เสื้อผ้า ถนนหนทาง วิทยุโทรทัศน์ รถยนต์ ฯลฯ
ถ้าต้องการวัตถุมากก็ต้องมีการทำงานมากและ
มีกลไก ของสังคมเพื่อประสิทธิภาพ ของงานและ
เพื่อการกระจายวัตถุอย่างยุติธรรม **สิ่งเหล่านี้มัน
ได้แก่นิสัยในการทำงาน ความสามารถที่จะร่วม
มือกันทำงาน ความรับผิดชอบต่อสังคม กติกา**

**ในสังคมและกลไกในการปกครอง เกิดขึ้นได้
ช้ากว่าความต้องการทางวัตถุ** ผลคือความปั่น
ป่วนอย่างที่เราประหลบ ประเทศไม่สามารถผลิต
หรือหามาได้ซึ่งวัตถุที่จะพอแบ่งเฉลี่ยกันไปได้ทุก
คน จึงเกิดการมียาวสาวได้สาวเอา เอาตัวรอด
อยากได้ก่อน เอารอดเอาเปรียบ พยายามทุกอย่างที่
จะให้ได้ก่อน ถ้าไม่ได้ทางสุจริตก็ใช้วิธีทางทุจริต
เพื่อให้ได้เงินตราซึ่งเป็นเครื่องมือของวัตถุนิยม

ผู้ที่อยู่ในฐานะได้เปรียบก็ยิ่งทำการเอาเปรียบ
และมีการกระทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ใน
ฐานะเสียเปรียบเดือดร้อนยิ่งขึ้น ๆ การใดที่เป็น
ทางใต้ (วัตถุ) คนส่วนน้อยก็สูบเอาไป การใดที่
เป็นทางเสียดก็ผลักไปให้คนส่วนใหญ่ ความสะดวก
และบริการต่าง ๆ เช่น ถนนหนทาง สถานศึกษา
โรงพยาบาล มีไว้เพื่อประโยชน์แก่คนส่วนน้อย
เป็นใหญ่ คนส่วนน้อยในกรุงหรือในเมืองใหญ่
มีกลวิธีในการไปสูบทรัพย์ากร จากประชาชนทั่ว
ประเทศมาจับจ่ายใช้สอยกันเพื่อ ประโยชน์ ของ
คนส่วนน้อย คนส่วนใหญ่ต้องแบกภาระการจับ
จ่ายใช้สอยของประเทศ ภาษีอากรได้มาจากประ
ชาชนผู้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค งบประมาณ
แผ่นดินร้อยละ ๖๐ เคยได้มาจากค่าพรีเมียมข้าว
ซึ่งแน่นอนผู้ออกคือชาวนา การขึ้นภาษีบางประ
เภท เช่น รถยนต์และน้ำมันซึ่งอ้างว่าเป็นการ
เก็บจากคนมีนั้น แท้ที่จริงก็คนจนอีกที่จะต้อง
เป็นผู้ออก เพราะมีทางที่จะผลัดกันต่อ ๆ ไป เช่น
ข้าราชการเรียกเงินเอาจากพ่อค้า แพทย์เรียกค้

บริการเพิ่มขึ้นจากพ่อค้าพ่อค้าไปขึ้นราคาของ คน ยากคนจนที่ไม่มีทางจะผลัดต่อไปให้ใครก็ต้องรับ เป็นผู้ออกในที่สุดโดยชื่อของราคาแพงขึ้น

การกระทำหลายอย่างที่เราค้นเคยและคิด เห็นกันว่าสุจริต แท้ที่จริงเป็นการก่อความเดือด ร้อนอย่างมหันต์ให้แก่ประชาชน การที่คนมีเงิน พากันกว้านซื้อที่ เมื่อขายที่ได้กำไรเป็นล้าน หรือเป็นสิบล้าน ผู้ที่ต้องจ่ายเงินให้ก็คือผู้ที่อยู่ ในฐานะจะผลัดการจ่ายค่าที่นั้นต่อ ๆ ไปจนถึง กลุ่มสุดท้ายคือผู้ที่ยากจน ผู้ที่มีเงินมากอาจนำ เงินนั้นไปลงทุนในทางที่เกิดโทษแก่สังคม เช่น สร้างสถานเฝ้ายาม หรือนำไปลงทุนประ ดิษฐ์เครื่องอุปโภคบริโภคที่ไม่จำเป็นแก่ชีวิต เช่น เครื่องสำอาง ท็อปฟี เป็นต้น แล้วใช้อำนาจเงินเข้าจ้างสื่อมวลชน และวิธีการชนิด ต่าง ๆ เช่น ใช้ตัวตลกประกอบโหมโฆษณาช่วย ให้ประชาชนเกิดความต้องการ เมื่อประชาชน ยิ่งเกิดความต้องการสิ่งไม่จำเป็นก็ยิ่งเกิดความ เดือดร้อน นี่จะเห็นได้ชัดว่าอำนาจของ ความ ต้องการเงินตราเป็น เครื่องกำหนดการกระทำ ของทุกฝ่ายในสังคม โดยไม่คำนึงถึงการก่อ ความเดือดร้อนให้ประชาชนเป็นส่วนรวม ความ ไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวมและการกระทำที่ส่งความ เดือดร้อนและความร่ำร้อนไปให้ประชาชนนั้น พบทั่วไปในสังคมไทย

สังคมนั้นเปรียบเหมือนร่างกาย อวัยวะน้อย ใหญ่ประกอบกันขึ้นเป็นร่างกาย และอยู่ด้วยกัน

อย่างมีสมดุลย์ ถ้าอวัยวะใดบกพร่องหรือเป็น โรคก็จะส่งความไม่สบายไปทั่วร่างกาย และโรค ที่เริ่มต้นที่อวัยวะใดอวัยวะเดียวอาจทำให้ร่างกาย ถึงแก่ความตายไปทั้งหมดได้ สังคมก็เช่นกัน ถ้าปล่อยให้ส่วนใดส่วนหนึ่งเดือดร้อน โดยเฉพาะเมื่อประชาชนส่วนใหญ่เดือดร้อน สังคมทั้ง หมดก็จะป่วยไปด้วย สังคมจะเป็นสุขได้ก็ต่อ เมื่อมีความสมานฉันท์รักใคร่เมตตากันโดยทั่ว ตลอด และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

การแก้ปัญหาที่แล้วมายังไม่ปรากฏผลดี ประชาชนยังมีความทุกข์เร่าร้อนเหมือนเดิมหรือมากขึ้น เพราะการแก้ไขไม่ตรงกับสาเหตุแห่งโรค การพยายามเร่งรัดพัฒนาทางเศรษฐกิจยิ่งดูเหมือน ยิ่งพัฒนาคนจนยิ่งจนลงไป ขณะที่ยังแก้ไขกลไก ความยุติธรรมในสังคมไม่ได้ เมื่อพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมนายทุนและผู้มีอิทธิพลก็สูบเอาผลประโยชน์ไปหมดและยังให้คนจนขาดรายได้ ยก ตัวอย่างง่าย ๆ อย่างเดียว เช่น ชาวบ้านเคยทอ ผ้ายด้วยกี่กระตุกทำกันได้ทุกครัวเรือนสำหรับใช้ เองและขายได้เงินบ้าง เมื่อหันไปทอดด้วยเครื่องจักรและคนหันไปนิยมใช้ผ้าที่ทอจากโรงงานใหญ่ ่อไรเกิดขึ้น ผู้ที่ได้เงินคือต่างประเทศผู้ผลิตเครื่อง จักร และนายทุนเจ้าของโรงงาน กรรมกรจะมี งานทำบ้างก็เป็นส่วน น้อยเมื่อเทียบกับชาวบ้าน ทั่วประเทศที่เคยทอผ้าด้วยมือ คนทั่วไปก็จะขาย รายได้และเพิ่มรายจ่ายขึ้น การพัฒนาอุตสาหกรรม แบบนี้ก็จะเป็นบีบให้ประชาชนลำบากยิ่งขึ้น ๆ

เราจะทำอย่างไรที่จะแก้ปัญหาหนักที่เผชิญหน้าขณะนี้ เช่น การที่คนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีรายได้ไม่พอแก่การครองชีพ ชาวนาและกรรมกรก็ได้ไม่พอ ข้าราชการทั้งพลเรือนและทหารทั้งผู้ใหญ่และผู้น้อยต่างก็รู้สึกว่าได้เงินเดือนไม่พอ การสาธารณูปโภคไม่พอ การศึกษาไม่พอ อาชญากรรมเพิ่มขึ้น ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เพิ่มขึ้น ฯลฯ รัฐบาลไม่มีทางแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มเงินเดือนให้ข้าราชการพอเพียง เพราะไม่มีเงินจ่าย แล้วเราจะทำอย่างไรกัน

ที่เราเดือดร้อนจนุ่นวายและแก้ปัญหาไม่ได้ถึงบัดนี้เพราะเราลุ่มหลงไปในทางที่ผิด **สิ่งที่ผิดก็คือเราไปหลงเอาความต้องการทางวัตถุมาเป็นแกนของสังคม** ตามอย่างฝรั่ง ซึ่งใช้หลักพัฒนาให้เกิดการอยากได้วัตถุเป็นเครื่องกระตุ้นให้เกิดการทำงาน แม้สังคมฝรั่งจะมีเวลาปรับตัวกับวัตถุนิยมมากกว่าเราและพยายามสร้างกลไกต่างๆ เพื่อความยุติธรรมในสังคม ก็ต้องพบความเดือดร้อนประชาชนไม่มีความสุขที่แท้จริง มีความแค้นเคืองวุ่นวายต่างๆ มีปัญหาครอบครัว คนชรา และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เพราะวัตถุเข้ามาแทนที่จิตใจ การพยายามเอาทรัพยากรธรรมชาติมาเล่นอย่างสนุกสนองความอยากเกินความจำเป็นก่อปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น สิ่งแวดล้อมเน่าเหม็นเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์เพิ่มขึ้น วัตถุ癖ต่างๆ ร้อยหรือไปสร้างความลำบากแก่คนรุ่นหลัง มีการแก่งแย่งวัตถุกันเป็น

ชนวนให้เกิดความแตกแยกและสงครามน้อยใหญ่ต่างๆ ในโลก มีฝรั่งเป็นอันมากที่ไม่พอใจสภาพสังคมในปัจจุบันของตนพยายามแสวงหาทางออกต่างๆ บางไปเป็นขีปนาวุธที่เราทราบกัน ในโลกมีการตีความหมายของคำว่าเสรีภาพผิดกันเป็นอันมาก เสรีภาพที่แท้จริงนั้นคือการที่จิตใจเป็นเสรีจากอำนาจของความเห็นแก่ตัว มีความเบาสบาย เป็นสุข สามารถช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง ที่พากันเข้าใจผิด คิดว่าเสรีภาพคือการที่สามารถทำอะไรได้ตามใจตนเอง จึงมีการกระทำที่ไม่รับผิดชอบต่อผู้อื่นหรือประเทศอื่นเพิ่มขึ้นๆ ทำให้เดือดร้อนกันไปหมดทั่วโลก

เมื่อโลกผิดแต่เราก็ยังไม่รู้ตัวและหลงเดินตามเขาไปเรื่อย ๆ ยิ่งถลำตัวเข้าไปหาความเดือดร้อนคนไทยก็มีความสุขน้อยลงๆ อย่างในปัจจุบัน **ควรแก้ปัญหาโดยกลับทิศทางเสียใหม่ ใช้สังคมนิยมเป็นจุดมุ่งหมายเป็นแกนกลางของสังคมแทนที่วัตถุนิยม** ให้ความสำคัญแก่จิตใจเป็นใหญ่ส่วนวัตถุเป็นรอง สร้างสรรค์ให้สังคมเต็มไปด้วยเมตตาต่อกัน ใช้วัตถุพอเป็นเครื่องประกอบ เข้าเสพย์วัตถุด้วยความระมัดระวัง ถ้ามืดความสำคัญของวัตถุลง การแก่งแย่งจะน้อยลง มนุษย์จะมีเวลาที่จะมีน้ำใจต่อกันมากขึ้น มีเวลาที่จะมีความสุขมากขึ้น อาจจะไม่หายไปสำหรับสังคมไทยที่จะกลับไปหาสังคมนิยมเพราะสถาบันทางพระพุทธศาสนา แม้ระยะหลังจะสูญเสียความหมายที่แท้จริงและหลงไปในทางวัตถุ

กับเขาด้วย ก็ยังมีอิทธิพลต่อจิตใจของชาวไทย
อยู่แน่นอนเพื่อน

แม้เรารู้สึกเชื่อว่าธรรมะจะช่วยแก้ปัญหาสังคม
แต่ขณะนี้ไปสอนธรรมะคนทั่วไปก็จะมีใครฟัง
เพราะต่างหน้ามิตด้วยการหาเลี้ยงชีพและไล่คิด
ตามเงินตรา ชั้นแรกควรจัดการโดยเร็วที่จะให้
ประชาชนมีปัจจัย ๔ ครบทุกคน การกุศลแบบ
แจกของ หรือสังคมสงเคราะห์แบบผิวเผินที่ทำ
กันอยู่ไม่อาจแก้ปัญหาได้จริงจัง ต้องมีระบบที่จะ
ให้มีการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม ให้ประ
ชาชนช่วยตัวเองได้ การกระทำต่าง ๆ ต้องมุ่งไป
ที่ประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ อันหมายถึง
คนที่ยากจน เมื่อประชาชนได้ปัจจัย ๔ แล้วต้อง
ให้การศึกษาที่ถูกต้อง อันหมายถึงการศึกษาที่ส่งเสริม
อุดมการณ์และศีลธรรมเป็นปฐม กลไกทุก
อย่างในสังคมจะต้องมุ่งไปสู่ผลอันเดียวกัน เพื่อ
สร้างสรรค์สังคมไทยในอุดมคติขั้นใหม่ให้ได้ ขอ
เสนอข้อคิดเห็นดังนี้

การประหยัดตัดความฟุ้งเฟ้อ

การประหยัดตัดความฟุ้งเฟ้อเป็นเรื่องรีบด่วน
และต้องทำจริงจังจะทำให้ผู้มีรายได้น้อยพออยู่ได้
ควรกินอยู่เท่าที่จำเป็น แต่งตัวง่าย ๆ ไม่ใส่เสื้อ
นอกผูกไท หรือแต่งกายฟุ้งเฟ้ออื่น ๆ อะไรที่
เป็นการฟุ้งเฟ้อฟุ้งเฟ้อต้องเลิกหมด เช่น การ
ประกวดนางงาม ประกวดแพชั่น ในที่กลับ
โรงอบอาบนวด เครื่องสำอางต่าง ๆ การงดเว้น
จากความหรูหราฟุ้งเฟ้อนี้จะต้องทำเหมือนกัน
หมด ไม่ควรถือว่าเงินมากก็ฟุ้งเฟ้อได้ แบบ

คำขวัญในสมัยหนึ่งที่ว่า “ต้องคำนึงถึงฐานะของ
แต่ละบุคคลซึ่งไม่เหมือนกัน” เพราะการหรูหรา
ฟุ้งเฟ้อเป็นตัวอย่างให้คนเอาอย่างกัน และชัก
นำให้สังคมเราร้อนไปหมดเพราะความอยาก สื่อ
มวลชน ควรลดเว้นการโฆษณาสิ่งที่ส่งเสริมความ
ฟุ้งเฟ้อเพื่อเทอเทิม และสิ่งที่เบียดเบียนภัยแก่ประ
ชาชนอย่างอื่น แต่มุ่งส่งเสริมปัญญาของประชา
ชน พยายามเผยแพร่อุดมการณ์และศีลธรรม
หากคณะรัฐมนตรีและผู้ใหญ่อื่น ๆ ในสังคมเป็นผู้
นำเกี่ยวกับการประหยัดตัดความฟุ้งเฟ้อ ก็จะ
ปรากฏผลเร็วขึ้น เราคงไม่ลืมว่า ท่านมหาตมะ
คานธีแต่งตัวด้วยเสื่อผ้าแต่เพียงน้อยชิ้น แต่มี
คนเคารพนับถือท่านทั่วโลก

ทั้งทางราชการและเอกชนใช้ทรัพยากรมหา
ศาลในเรื่องของวัตถุ เช่น การก่อสร้างอาคารและ
ซื้ออุปกรณ์ราคาแพงต่าง ๆ เราไปย่ำที่ที่ทำการ
อันโอ้อวดของกระทรวง ตึกรัฐสภาใหม่ที่งดงาม
ตึกใหญ่ ๆ ในมหาวิทยาลัย โบสถ์สวย ๆ พระ
พุทธรูปองค์ใหญ่ ๆ ยิ่งกว่าส่งเสริมปัญญาและประ
สิทธิภาพของมนุษย์ที่ใช้วัตถุโอ้อวดเหล่านั้น การ
กระทำอันเงาบจวบเหล่านี้จะต้องหยุดและหันกลับ
ไปสู่แก่นสารที่เป็นสาระมากขึ้น

การใช้ชีวิตสงบ

เมื่อสังคมใหญ่และยุ่งมากขึ้น การที่จะทำ
งานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมจะต้องมีเวลาศึกษา
ให้รอบคอบลึกซึ้ง แต่คนไทยขณะนี้ยังมีตำแหน่ง
รับผิดชอบสูงยังไม่มีเวลาคิด ชีวิตต้องหมดไปกับ

การรับแขก การทำพิธีรีตองต่างๆ งานศพ งานแต่งงาน รดตึก งานฉลองต่างๆ การกินเลี้ยง จิปาถะ ไปเบ็ดเตล็ด ไปเปิดการประชุมเปิดป้าย ไปอวยพรผู้ใหญ่ มีเพื่อนเก่า ญาติพี่น้อง พ่อค้า ต้องการพบ ฯลฯ ดูชีวิตจะมีวไปเช่นนี้ทุกวัน แล้วจะเอาเวลาที่ไหนมาศึกษาปัญหาต่างๆ ให้ลึกซึ้ง จะเอาเวลาที่ไหนมาคิดปรับปรุงสิ่งที่ควรปรับปรุง คนไทยเราควรมีเวลาอยู่กับบ้านเงียบๆ บ้าง เพื่ออ่าน เขียน คิด และอบรมลูกให้เป็นคนดี แทนที่จะใช้ชีวิตโลดไปโดยไม่ได้ประโยชน์อะไรจริงจัง พิธีรีตอง การเลี้ยง การฉลอง ควรมีน้อยที่สุด การแต่งงาน งานศพ ก็ควรทำกันในวงแคบ ไม่ต้องไปให้คนมามาก ๆ “เพื่อเป็นเกียรติ” แก่กันอันเป็นเรื่องหนักไปทางกิเลส การเบ็ดเตล็ด เปิดประชุม ก็ควรทำกันเองไม่ต้องไปเชิญคนขนาดรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี ท่านเหล่านั้นจะได้มีเวลาคิดอ่านปรับปรุงบ้านเมืองมากขึ้น การใช้เวลาให้หมดไปโดยไม่มีเวลาคิด เป็นปัจจัยสำคัญที่แก้ ปัญหาสังคมไทยไม่ได้ในปัจจุบัน

การกระจายทรัพยากรที่ยุติธรรม

ควรจัดการปฏิรูปที่ดินให้ชาวนาเป็นเจ้าของที่ดินเอง เลิกการเล่นที่ขายที่ ให้มีการเก็บภาษีมรดก ทั้งรัฐและประชาชนจะต้องร่วมกันให้มีการเก็บภาษีรายได้ให้ได้ตามความเป็นจริง ให้กรรมกรและผู้บริโภคดี้อหุ้นในโรงงาน ให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กับผู้น้อยเงินเดือนใกล้เคียงกันมากกว่าในปัจจุบัน และดำเนินมาตรการวิธีอื่นๆ ที่จะ

ให้มีการกระจายทรัพยากรอย่างยุติธรรม ควรระงับการลงทุนชนิดที่ส่งเสริมความฟุ่มเฟือยและก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชน ส่งเสริมให้มีการนำเงินที่มีอยู่ในประเทศไปใช้หรือลงทุนในทางที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะทางเกษตรกรรม

จัดการสาธารณสุขปโภคเพื่อประชาชน

ที่แล้วมาบริการสาธารณะต่างๆ เช่น ถนนหนทาง โรงพยาบาล มีขึ้นเพื่อประโยชน์คนกลุ่มน้อยเป็นสำคัญ ทั้งๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้จ่ายภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อม ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง ต้องรอรถเมล์อย่างน่าสงสาร เด็กนักเรียนที่ห้อยโหนรถเมล์ต้องประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตปีละจำนวนมาก เมื่อมีรถส่วนตัวมากขึ้น ประชาชนที่เดินถนนก็ยังประสบความลำบากเพิ่มขึ้น เช่น เดินถนนลำบาก รถเมล์วิ่งไม่สะดวก ต้องหายใจเอาควันและแก๊สพิษจากรถยนต์เพิ่มขึ้น ลูกของประชาชนคนเดินถนนต้องเสี่ยงต่อการถูกรถทับตายมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่แล้วว่ายิ่งพัฒนายิ่งทำให้คนจนลำบากขึ้น สถานบริการตรวจรักษาพยาบาลก็มีแต่ในเมืองใหญ่ แต่ประชาชนประมาณร้อยละ ๘๕ อยู่ในชนบทซึ่งขาดแคลนบริการเป็นอย่างยิ่ง

ถ้ารัฐบาลจะจัดการสาธารณสุขปโภคอะไรก็ควรจะนึกถึงประชาชนที่ยากจนก่อน ควรจะใช้มาตรการที่ให้รถโดยสารสาธารณะวิ่งได้คล่องตัวยิ่งกว่า

รดส่วนตัว ถ้าจะใช้รถที่ขับเคลื่อนด้วยกำลังไฟฟ้า ก็จะไม่ลดแก๊สพิษในปอดของประชาชนคนเดินถนน หรือที่ตึงบ้านเรือนอยู่ข้างถนนไปได้บ้าง ถ้าส่งเสริมให้คนเดินและใช้จักรยานกันให้มากได้โดยปลอดภัย ก็จะตัดรายจ่ายและเป็นการส่งเสริมสุขภาพ การสาธารณสุขก็ต้องจัดให้ประชาชนได้รับทั่วถึงโดยเร็ว ซึ่งมีทางทำได้ ถ้าไม่ติดอยู่ในรูปแบบและวิธีการที่ไปลอกเขามาผิด ๆ

ระบบราชการ

ประเทศไทยใช้ระบบราชการทำทุกสิ่งทุกอย่างในประเทศ อะไร ๆ ก็ต้องให้ “ทางราชการรับรอง” จึงจะถือว่าใช้ได้ เอกชนหรือสถาบันอื่นจะเข้าช่วยก็คิดว่ามีใช้หน่วยงานของราชการหรือ “ไม่มีอำนาจหน้าที่ทางราชการ” การณ์ปรากฏแล้วว่าราชการทำไปไม่รอด ระบบราชการเองก็ไม่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ราชการพยายามวางกฎเกณฑ์ทุกอย่างแล้วจับข้าราชการตั้งอยู่ในกรอบไม่ต้องใช้ความคิดความอ่าน อำนาจการตัดสินใจก็ไปให้ไว้ที่ผู้ใหญ่ ระดับสูงซึ่งอยู่ห่างจากฐานปฏิบัติการ ผู้น้อยก็ไม่ได้หัดตัดสินใจและรับผิดชอบเอง เมื่ออายุมากขึ้นก็เลื่อนไปเป็นผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากไม่ได้ฝึกอบรมมาก่อนจึงไม่มีความสามารถ ราชการไทยจึงขาดผู้ที่สามารถในการทำงานทั้งผู้น้อยและผู้ใหญ่ ราชการไทยเพิ่งเล็งเรื่องการให้ปฏิบัติตามกฎหมายแต่เกือบไม่มีใครเอาใจใส่เกี่ยวกับผลงานเลย ขอให้ทำตามกฎหมายหรือแสดงว่าทำตามกฎหมายก็แล้วกัน การงานจะไม่

ได้ผลหรือเสียเท่าไรข้าราชการก็ได้เงินเดือนขึ้นไปเรื่อย ๆ และได้รับผลประโยชน์อย่างอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ได้เหรียญตราและสายสะพาย ซึ่งถ้าเป็นพนักงานของบริษัทก็คงถูกไล่ออกไปนานแล้ว รัฐบาลยังต้องรับภาระที่จะต้องจ่ายบำนาญให้แก่ข้าราชการที่ไร้ประสิทธิภาพเหล่านี้ อีกจำนวนมหาศาล ควรทำการปรับปรุงระบบราชการเสียใหม่ โดยพุ่งเล็งถึงผล ยิ่งกว่าวิธีการ เปิดโอกาสให้ข้าราชการใช้สติปัญญาของตนเองที่จะทำให้งานเจริญ ผู้บังคับบัญชา ระดับอธิบดีควรรับเหมาความรับผิดชอบไป ถ้ามีกฎว่าทำงานแล้วเหลวหรือไม่ได้ผลตามภารกิจที่ตกลงกัน ไว้ต้องไล่อธิบดีออกอย่างนี้จะเกิดประโยชน์หลายอย่าง เช่น คนที่รู้ตัวว่าไม่สามารถก็จะไม่กล้ารับตำแหน่งคนหรือรับแล้วก็ต้องชวนช่วยเต็มที่ จะเลือกคนไม่ดีเข้าทำงาน หรือปล่อยให้มีการรวบไหลหรือให้ลูกน้องทำงานไม่มีประสิทธิภาพ การงานก็จะล้มตั้นก็ต้องถูกไล่ออก อย่างนี้จะทำให้เกิดระบบที่ควบคุมตัวเองขึ้นเป็นทอด ๆ ให้ทุกคนอยู่ได้ด้วยผลงาน ไม่ใช่ทำก็ซำมไม่ทำก็ซำมอยู่เหมือนเดิม

การพัฒนาชุมชน

ขณะนี้ประชาชนในชนบทซึ่งมีอยู่ ๘๕ เปอร์เซ็นต์ของประชากรของประเทศไทยไม่พอเลี้ยงชีพขาดสวัสดิภาพ ต้องชมซานเข้ามาในเมืองเพื่อหาอาชีพต่าง ๆ เช่น เป็นกรรมกร เป็นคนใช้ เป็นโสเภณี ฯลฯ พ่อแม่ลูกต้องพลัดพรากจากกัน ที่จนตรอกถึงต้องขายลูกก็มี ภาวะอย่างนี้น่าสงสาร และสังคมจะมีเสถียรภาพอยู่ไม่ได้ เป็นปัญหาเรื้อ

ด่วนที่สุด ถ้าทุกฝ่ายตั้งใจช่วยแก้ไขปัญหานี้ก็จะแก้ไขได้ โดยถือหลักพัฒนาชุมชนให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ การพัฒนาชุมชนนี้รัฐบาลไม่ควรส่งหน่วยราชการต่างๆ เข้าไปทำ เพราะระบบราชการที่แล่วมานั้นมีประสิทธิภาพต่ำ ไม่สุจริต และไม่ร่วมมือกัน ถ้าเข้าไปช่วยพัฒนาถึงตัวชุมชน อาจทำให้งานล้มเหลว ควรให้ประชาชนทำเอง ด้วยวิธีการของเขา ถ้ารัฐบาลเป็นประกันให้ชุมชนกู้เงินด้วยดอกเบี้ยราคาต่ำได้มากพอที่จะซื้อที่ดินเป็นของตนเอง สร้างที่อยู่อาศัย ซื่ออุปกรณ์ที่จำเป็น ชุมชนเหล่านี้จะอยู่ได้ทันทีและเริ่มมีผลิตผลภายใน ๑ ปี ซึ่งสามารถเลี้ยงชุมชนนั้นได้พอและส่งออกขาย จะสามารถค่อยๆ ผ่อนใช้เงินกู้ได้ ให้ชุมชนจัดการปกครองตนเอง ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง ชุมชนเช่นนี้ ภายหลังที่มีปัจจัย ๕ แล้วควรเริ่มให้การศึกษาแก่เด็กและผู้ใหญ่ในทางที่ถูกต้อง โดยยึดแนวแห่งศีล สมาธิ ปัญญา และการรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอุดมการณ์

ทหารตำรวจและการป้องกันประเทศ

การสู้รบกันในต่างประเทศในระยะหลัง โดยเฉพาะสงครามเวียดนามน่าจะเป็นบทเรียนให้เราทบทวนวิธีการป้องกันประเทศเสียใหม่ สงครามในเวียดนามแสดงให้เห็นว่าประเทศที่มีแสนยานุภาพมากและกำลังทางเศรษฐกิจมหาศาลไม่สามารถเอาชนะสงครามกับประชาชนได้ ; หลักการก็คือ **เราจะต้องเตรียมทำสงครามประชาชน**

เพื่อป้องกันประเทศโดยวิธีประหยัด เราไม่มีนโยบายรุกรานใครฉะนั้นไม่ต้องมีอุปกรณ์สำหรับการรุกราน แต่เราไม่ต้องการให้ใครมารุกรานหรือแทรกแซงในกิจการของเรา เราควรฝึกประชาชนทุกคนสำหรับการป้องกันประเทศ ทหารและตำรวจที่แท้จริงนั้น มีอุดมการณ์ที่จะปกป้องประโยชน์ของประชาชน คำว่า “ทหารคือสภาพบุรุษของโลก” ก็ดี คำว่า “ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์” ก็ดี ล้วนแสดงถึงอุดมการณ์ดังกล่าว ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันสร้างสรรคชีวิตใหม่ ให้ประชาชนรักทหารตำรวจและให้ทหารตำรวจรักประชาชน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยความเมตตา ชายและหญิงทุกคนจะต้องรับใช้ประเทศด้วยการเป็นทหาร ให้ถือว่าการเป็นทหารเป็นของมีเกียรติ การเป็นทหารเป็นการศึกษาอบรมทั้งทางกำลังกาย และทางปัญญา ในยามไม่มีสงครามก็ให้ทหารซึ่งมีอุปกรณ์ต่างๆ ช่วยชาวบ้านทำงาน เช่น สร้างทาง และอาคาร ราชการกรม เป็นต้น ที่บันทึกว่าไม่มีงบประมาณจ้างตำรวจได้พอเพียงกับความต้องการนั้น ถ้ายอมรับการเปลี่ยนแปลงวิธีการก็ทำได้โดยไม่ต้องใช้เงินเพิ่มขึ้น ได้แก่การให้ทหาร นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เข้าช่วยงานบางอย่างของตำรวจเมื่อเร็ว ๆ นี้ก็เห็นกันแล้วว่าลูกเสือสามารถแบ่งเบางานของตำรวจจราจรไปได้เพียงไร

ความรัก ความเมตตาต่อกันระหว่างทหารตำรวจ และประชาชน เป็นสิ่งที่ต้องทำขึ้นให้

ได้จริงจังด้วยวิธีการใหม่ มิใช่โดยการใช้คำขวัญเพียงอย่างเดียว

อิทธิพลของต่างประเทศ

เราควรถือหลักเป็นมิตรกับเพื่อนบ้านและนานาชาติ ไม่เข้าแทรกแซงกิจการของประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ส่งทหารออกไปรบนอกประเทศ ที่แล้วมาเราปล่อยให้ต่างประเทศเข้ามามีอิทธิพลต่อไทยมากมาย ทั้งทางวัฒนธรรมทางการศึกษาและเศรษฐกิจ บัดนี้ปรากฏชัดเจนแล้วว่าไม่สามารถแก้ปัญหาของไทยได้หรือยิ่งกลับทำให้แก้ปัญหาไม่ได้ เราจะต้องแก้ปัญหาของเราเองด้วยอุบายที่เข้ากับลักษณะความเป็นไทยและด้วยวิธีของไทยเอง โดยยึดกันอิทธิพลของต่างประเทศออกไปทุกวิถีทาง มีเรื่องที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายด้าน เช่น เรื่องของทหารต่างชาติในประเทศไทย เรื่องการให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ เรื่องผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ เรื่องการส่งนักศึกษาไปเรียนต่างประเทศ เรื่องส่งข้าราชการไปประชุมและไปดูงานต่างประเทศ

การศึกษา

การศึกษาที่ถูกต้องมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์สังคมไทยในอนาคต การศึกษาที่แล้วมามีการสูญเปล่ามากและก่อให้เกิดปัญหาอย่างยิ่ง เราเอาเด็กมาเรียนในห้องเรียนให้ท่องจำวิชาต่างๆมากมายโดยไม่ทราบว่าเป็นประโยชน์อะไรแน่นอน เราส่งเสริมว่าการศึกษาคือเป็นของดี แต่เมื่อ

เอาลูกชานามาเรียนจบ ม.ศ. ๓ หรือ ม.ศ. ๕ แล้ว เขากลับไปทำนาไม่ได้ ทำอย่างอื่นก็ไม่ได้ เกิดเป็นปัญหาขึ้น ในระบบการศึกษาของเราจึงศึกษาไป ๆ ก็ยิ่งแยกตัวจากชาวบ้าน แยกตัวออกจากปัญหาของชาวบ้าน จบไปก็เป็นคนละชั้นกับชาวบ้าน เข้ากันไม่ได้ ข้าราชการรับใช้ประชาชนไม่ได้ เพราะไม่เข้าใจปัญหาประชาชนและเป็นชนชั้นที่เหนือประชาชน ผู้ที่จบการศึกษาชั้นสูงออกไปถ้าไม่รู้จักรับผิดชอบต่อสังคม หากแต่จួយโอกาสกอบโกยผลประโยชน์เข้าตัวเอง จะเรียกว่าเป็นบุคคลที่ได้รับการศึกษาได้อย่างไร การศึกษาที่ถูกต้องจะต้องช่วยแก้ปัญหาสังคม มิใช่เพิ่มปัญหาสังคม ในหน่วยงานส่วนใหญ่ของราชการในปัจจุบันจะเห็นว่าเหตุที่งานไม่เดินนั้นเกิดเพราะความเกียจคร้าน ความไม่ร่วมมือกัน การตั้งแง่เข้าหากัน ภาพเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็น “ผลของการศึกษา” ของเราได้ชัดเจน

เราส่งเสริมเกียรติภูมิของการเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยจนนักเรียนต้องการเข้ามหาวิทยาลัยกันเกือบหมด ทุกปีจะมีนักเรียนที่จบ ม.ศ. ๕ เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นหมื่นคน ต้องร้องไห้คร่ำครวญ และไม่รู้ว่าไปทำอะไร เป็นกำลังสูญเปล่าและก่อให้เกิดปัญหาสังคม

ควรจะต้องจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน และเปลี่ยนแปลงวิธีการเสียใหม่ การศึกษาจะต้องอบรมให้เป็นมนุษย์ รู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ และเข้าใจสังคมที่ตัวอาศัยอยู่ ให้รู้จัก

รับผิดชอบต่อสังคมโดยมีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือ
เกื้อกูลเพื่อนมนุษย์และมีศีลธรรม การเรียนประ
ยุกตวิทยาให้ถือว่าสำคัญเป็นรอง การเรียนให้
ใช้วิธีเข้าปฏิบัติการจริงๆ ให้มาก เช่น ช่วยกัน
รักษาความสะอาดของบ้านเมือง ช่วยให้การศึกษ
แก่ประชาชน ช่วยในการส่งเสริมสาธารณสุข
และป้องกันโรค ช่วยงานของ ตำรวจ จัดจรรยา
ช่วยสร้างทาง ช่วยชาวบ้านทำงาน ฯลฯ การ
เรียนโดยการให้มีส่วนช่วยงานของสังคมนี้เพื่อฝึก
ความรับผิดชอบและหัดให้อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน
กิจการในสังคมที่เคยว่ารัฐทำไม่ได้เพราะไม่มี
เงินจ้างคนทำก็จะสำเร็จลุล่วงไปได้โดยวิธีประหยัด
ด้วยแรงนักเรียนจากการ “ศึกษา” ในแนวใหม่
เรื่องของศีล สมาธิ และปัญญา ต้องถือเป็นหัวใจ
ของการศึกษา

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่มียุติพลต่อความรู้สึก
นึกคิดของประชาชนอย่างสำคัญ ควรช่วยกัน
ส่งเสริมวรรณกรรมที่มีคุณค่าต่ออุดมการณ์ และ
ทำลายวรรณกรรมที่ส่งเสริมความชั่ว

ศาสนา

ศาสนาเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาสังคม
เพราะสังคมในอุดมคติของเราต้องมีจริยธรรม
และศาสนธรรมเป็นแกนกลาง มีผู้ที่คิดว่าพระ
พุทธศาสนาขัดขวางความเจริญของสังคมเพราะ
ทำให้เฉยเมยไม่ขวนขวาย ซึ่งไม่เป็นความจริง
พระพุทธานุศาสนับสนุนการเข้ากระทำการ
(กรรม) ในสิ่งที่ดีงาม แต่ไม่สนับสนุนให้กระทำ

ด้วยกิเลส (โลก โภคะ หลง) มีผู้เข้าใจผิดว่าถ้า
กิเลสน้อยจะทำให้ขวนขวายน้อย ครูพระพุทธองค์
และพระอรหันตสาวกเป็นตัวอย่าง ทรงหมกมิดกิเลส
แล้วโดยสิ้นเชิง แต่กลับทรงขวนขวายเป็นอย่าง
ยิ่งเพื่อประโยชน์ของสังคม การที่ทำอะไรด้วย
อำนาจของกิเลสย่อมพาไปสู่ความเดือดร้อน ทั้ง
ของตนและของผู้อื่น อย่างที่กำลังประสบกันอยู่
ทั่วโลก การที่มีกิเลสน้อยจะทำให้สามารถช่วย
เหลือผู้อื่นได้ดีขึ้นเพราะไม่เป็นห่วงผลประโยชน์
ของตนเอง

ในระยะหลังบทบาทของสถาบันสงฆ์ในสังคม
ไทยในฐานะเป็นผู้นำทางปัญญาได้ลดน้อยถอยลง
เหลือแต่พิธีกรรมเป็นสำคัญ ยังไม่สายเกินไปที่
ทั้งสงฆ์และฆราวาสจะร่วมกันฟื้นฟูบทบาทที่เป็น
สาระอันแท้จริงของสถาบันสงฆ์ในการแก้ปัญหา
ของสังคม พระจะต้องเข้าใจปัญหาของชาวบ้าน
ฝึกความสามารถในวิธีการเทศน์การสอนให้เข้าใจ
ง่าย สามารถนำประชาชนออกสู่แสงสว่าง ตาม
นัยะแห่งศีล สมาธิ ปัญญา ไม่ส่งเสริมให้ประชา
ชนงมงาย ไม่เกลือกกลั้วอยู่กับ ลลาภ ยศ สักการะ
ทางวัตถุ อันจะเป็นเหตุต้องให้ประจบเอาใจ
ฆราวาสที่มีอำนาจและมีเงินมาก ไม่สามารถสั่ง
สอนเขาได้ตรงตามแนวแห่งความถูกต้อง

พระอาจช่วยสอนหนังสือแก่นักเรียน พระ
อาจช่วยให้การอบรมในเรื่องของศีลสมาธิ ปัญญา
พระอาจร่วมประชุมปรึกษาหารือกับฆราวาสเพื่อ
แก้ปัญหาของชุมชน เพราะปัญหาเกี่ยวกับชีวิต

การศึกษา และศาสนา เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน หรือเรื่องเดียวกัน พระจะมีบทบาทมากขึ้นและใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้นในการสร้างสรรค์สังคมตามอุดมการณ์ในประเทศไทย

สถาบันพระมหากษัตริย์

เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทยคือความรักของประชาชนที่มีต่อองค์พระมหากษัตริย์ในระยะหลัง มีคนไทยบางคนที่เป็นศิษย์มาจากต่างประเทศเกิดสงสัยขึ้นมาว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสิ่งจำเป็นหรือสิ่งฟุ่มเฟือยสำหรับสังคมไทย เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาให้ทั่วตลอดตามความเป็นจริง ประเทศใดที่ประชาชนแตกแยกกันมากไม่มีจุดร่วมร่วมใจย่อมมีความวุ่นวายโกลาหล และแก้ปัญหาได้ยาก แม้ประเทศที่เรียกว่าประชาธิปไตยที่มีประธานาธิบดีเป็นประมุขฝ่ายบริหารก็อาจเกิดปัญหาได้มาก ในเมื่อต้องมีการหาเสียงแข่งขันกันเป็นประธานาธิบดีก็ต้องมีการโจมตีใส่ร้ายกัน เมื่อได้รับการเลือกตั้งความเกลียดชังของกลุ่มตรงข้ามก็ยังมีอยู่ ยิ่งถ้าการหาเสียงเลือกตั้งต้องใช้งบเงินมาก ต้องเป็นหนี้บุญคุณกับพ่อค้า ต้องตอบแทนบุญคุณกันหรือมีการกระทำที่ส่อไปในทางไม่สุจริต ประธานาธิบดียังไม่มีบารมีให้คนทั้งชาติรักนับถือ ไม่สามารถเป็นจุดรวมวิญญานของคนในชาติที่จะให้เกิดความรักร่วมใจที่จะขจัดปัดเป่าปัญหาในสังคมได้ ประเทศไทยโชคดีมหาศาลที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงทศพิธราชธรรมและทรงพระปรีชาสามารถ ความ

รักของประชาชนที่มีต่อพระเจ้าอยู่หัวและความรักของพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อประชาชนนั้นเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่ช่วยป้องกันเหตุร้าย และแก้ไขวิกฤตการณ์ในสังคมไทยตลอดมา ถ้าไม่มีพระเจ้าอยู่หัวคนไทยคงแตกแยกกันจนบัดนี้ และเกิดโกลาหลต่าง ๆ ในสังคม ขณะนี้จิตใจของชาวไทยรวมกันอยู่แน่นแฟ้นที่พระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพลังที่หาได้ยากแม้ในประเทศต่าง ๆ ควรถือเป็นโชคดีเพราะพลังอันนี้แหละถ้าใช้ให้ถูกทางจะสามารถผลักดันสังคมไทยไปสู่อุดมการณ์อย่างยากที่ประเทศอื่น ๆ จะทำได้สำเร็จ

ทุกฝ่ายที่รักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องแปลความรักนั้นออกเป็นประโยชน์เพื่อประชาชน ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องเมตตา สงเคราะห์เกื้อกูลกัน ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องช่วยกันสละความเห็นแก่ตัวสร้างระบบที่ประชาชนผู้ยากจนเป็นจำนวนมากจะครองชีพอยู่ได้โดยมีศักดิ์ศรี ถ้ารักพระเจ้าอยู่หัวจะต้องช่วยกันสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยศีลธรรม ฯลฯ มิใช่รักพระเจ้าอยู่หัวเพื่อให้ได้เข้าใกล้ชิดพระยุคลบาทและหาผลประโยชน์เข้าตนเองในทางต่าง ๆ

ปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ปัญหาเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญและใหญ่มากที่จะต้องพิจารณากันด้วยความรอบคอบ ขณะนี้คนไทยกำลังเช่นฆ่ากันเอง ทั้งในภาคเหนือ อีสาน ภาคใต้ และจุดอื่น ๆ ของประเทศ ที่เรียกว่า

ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์นั้นมีทั้งคนไทยที่นิยมอุดม
การของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ส่วนหนึ่งไปได้รับการฝึก
มาจากนอกประเทศ มีคนไทยอีกส่วนหนึ่งที่ยัง
ไม่ใช่คอมมิวนิสต์แต่เข้าป่าจับอาวุธเพราะไม่พอ
ใจในสภาพปัจจุบัน และมีคนไทยอีกส่วนหนึ่ง
ที่ถูกยึดเยียดกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์โดยเจ้า
หน้าที่ของรัฐบาล มีการสู้รบกันในป่าและในหมู่บ้าน
โดยใช้อาวุธร้ายแรง ฝ่ายผู้ก่อการมี
การติดต่อและรวมพลได้รวดเร็ว สามารถทำร้าย
ฝ่ายบ้านเมือง และถึงกับตัดขาดหมู่บ้านบางแห่ง
ออกจากฝ่ายรัฐบาล และดูจะมีจุดมุ่งหมายที่จะ
ตัดประเทศไทยให้ขาดเป็น ๒ หรือ ๓ ส่วน
เจ้าหน้าที่ทหารตำรวจต้องออกไปตั้งกองกำลังอยู่
ตามป่าตามเขา ประสบความลำบากและเสี่ยง
อันตรายอย่างยิ่ง เพื่อสกัดกั้นการก่อการร้าย
ในปีหนึ่งๆ ทหาร ตำรวจ และประชาชน
ต้องเสียชีวิตไปเพราะการสู้รบกันเองเป็นจำนวนมาก
นับเป็นเรื่องที่น่าสงสารและน่าเสียใจที่
คนไทยด้วยกันเองต้องจับอาวุธเข้าประหัตประหาร
เพราะความขัดแย้งกันทางความคิดเห็น เรื่องนี้
ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขโดยถูกต้องจะเป็นเรื่องที่ลูก
หลานใหญ่โตต่อไปเป็นแน่นอน ถ้าสงครามกลาง
เมืองเพิ่มความรุนแรงและเรื้อรังต่อไป ประเทศ
จะประสบความยากลำบากต่อไปทั้งทางเศรษฐกิจ
และจิตใจ ประชาชนที่ไม่พอใจรัฐบาลจะทวี
จำนวนยิ่งขึ้น ๆ จากประสบการณ์ในต่างประเทศ
การขัดแย้งกันเช่นนี้ยากที่จะยุติด้วยการใช้กำลัง

ปราบปราม สงครามในเวียดนามซึ่งเรื้อรังและ
รุนแรงอย่างยิ่ง สหรัฐซึ่งมีกำลังอาวุธยุทธโศปกรณ์
และอำนาจทางเศรษฐกิจสูงสุดในโลกไม่สามารถ
จะเผด็จศึกแสนยานุภาพได้ ในขณะที่เดียวกัน
ทางฝ่ายบ้านเมืองของเราก็ไม่อาจเปรียบเทียบกับ
เวียดนามใต้ได้ เพราะจิตใจของฝ่ายต่าง ๆ ยัง
รวมกันแน่นแฟ้นที่องค์พระมหากษัตริย์และสถา
บันทางศาสนา ฉะนั้นการสู้รบกันในประเทศ
ไทยอาจยืดเยื้อยิ่งกว่าในเวียดนามก็ได้

ถ้ามีทางที่จะยุติการสู้รบระหว่างพี่น้องไทย
ด้วยกันโดยสันติวิธีและโดยเร็วที่สุดได้ ย่อมเป็น
การดีกว่าแน่นอน รัฐบาลน่าจะเปิดการเจรจา
ทำความเข้าใจกับฝ่ายที่จับอาวุธต่อต้านอย่างจริง
จัง ว่าบัดนี้ได้เปลี่ยนรัฐบาลใหม่แล้วและรัฐบาล
ใหม่มีนโยบายที่จะแก้ไขความยากลำบากของ
ราษฎรต่างกับรัฐบาลที่แล้วอย่างโต้ง ฝ่ายผู้
อยู่ในป่าก็ต้องตระหนักว่า มีทหาร ตำรวจ
นักศึกษ ประชาชน จำนวนมากซึ่งหัวเด็ดตีน
ขาดก็จะไม่ยอมให้มีการทำลายสถาบัน พระมหา
กษัตริย์และสถาบันทางพระศาสนา คงจะต้อง
ต่อสู้กันอย่างสุดฤทธิ์ พวกอยู่ในเมืองที่ทำการ
กดขี่ขูดรีดประชาชนก็พึงทราบที่ท่านเป็นตัวการ
สำคัญที่ทำให้เกิดยุคเข็ญขึ้น ถึงเวลาแล้วที่จะ
กลับตัวเสียใหม่ ถ้าตกลงกันได้ว่าจะมีการบูรณะ
ประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของมวลราษฎรทั่ว
ประเทศอย่างจริงจังและรวดเร็ว โดยเทิดทูน
สถาบันหลักของชาติ คือ ศาสนา และพระ

มหากษัตริย์ บ้านเมืองจึงจะสงบสุขและเจริญ
การสนับสนุนให้ชุมชนชนบทสามารถเลี้ยง
และปกครองตัวเองได้ตั้งได้กล่าวแล้ว และการใช้
วิธีเบ็ดการเจรจากันด้วยความจริงใจทั้งในและ
นอกประเทศน่าจะเป็นกุญแจสำคัญในการแก้
ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้าย

ปัจฉิมพหุย์

สังคมไทยนั้นมีความดี ความน่ารัก และพลัง
ที่ซ่อนเร้นอยู่อย่างมาก แต่ที่ต้องทรุดทวนเซไป
เพราะความสะอึกหวาดผวาเมื่อกระทบเข้ากับอารย
ธรรมวัตถุนิยมอย่างจัง ถ้าตั้งตัวได้ ได้คิด เข้าใจ

เหตุผล นำจักใช้สามัคคีธรรมที่รวมกันอยู่ที่องค์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและความสัมพันธ์
อันแนบแน่นกับสถาบันทางพระศาสนาสะท้อนความ
เห็นแก่ตัวช่วยกันแก้ปัญหาสร้างสรรค์ชีวิตใหม่
สังคมใหม่ให้ประเทศไทยเป็นดินแดนที่ประชาชน
มีความสุขโดยทั่วตลอด เปี่ยมพร้อมด้วยความยุติ
ธรรมและเมตตาธรรม มีการปกครองโดยธัมมา
ธิปไตย มีจริยธรรมและศาสนธรรมเป็นแกนของ
ชีวิตแทนที่วัตถุนิยม ขอให้สังฆธรรมของไทย
เผยแผ่ไพศาลออกไปช่วยมวลมนุษยชาติทั่วโลกซึ่ง
ประสบความทุกข์แสนสาหัส ๖๐๙๙

เรา

นอนตะแคงเข้าหากัน

จุดตะเกียงดวงเล็ก

เบ่งหน้า

ตรงกลางระหว่างเรา

แล้ว

บือนความคิดฝัน

ให้กันและกัน

ผดุงศักดิ์ ขัมภรัตน์

วิเคราะห์และ ประเมินผล รัฐธรรมนูญ ฉบับต่างๆ ของไทย

กรมการปกครอง

ต่อจากฉบับที่แล้ว

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๔ มีชื่อว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” (ฉบับชั่วคราว) เป็นรัฐธรรมนูญที่คณะรัฐประหารเป็นผู้ร่างขึ้นเอง และขอพระบรมราชโองการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๑๐ มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น ๕๘ มาตรา รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีฉายาว่า “รัฐธรรมนูญฉบับได้คุมแดง” ทั้งนี้เนื่องจาก พลโทท้าว กิ่งระดมยิง ผู้นำคนหนึ่งของคณะรัฐประหารเป็นผู้ร่างไว้ ตั้งแต่ระหว่างที่รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ยังใช้บังคับอยู่ และได้เอาไปซ่อนไว้

๑๒

ได้คุมแดงในบ้าน โดยเกรงว่าจะถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐมาค้นพบและถูกกล่าวหาว่าเป็นขบวนการกบฏ คณะรัฐประหารยึดอำนาจได้เด็ดขาดแล้วในตอนค่ำของวันที่ ๑ นายเข้มชาติ บุณยรัตพันธุ์ ได้ใช้เวลาแก้ไขปรับปรุงด้วยคำอีก ๗ ชั่วโมงก่อนนำขึ้นกราบบังคมทูลขอให้ผู้สำเร็จราชการในขณะนั้นมีพระบรมราชโองการประกาศใช้

คณะรัฐประหารได้ให้เหตุผลในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้แทนรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ว่า ที่จำเป็นต้องประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็

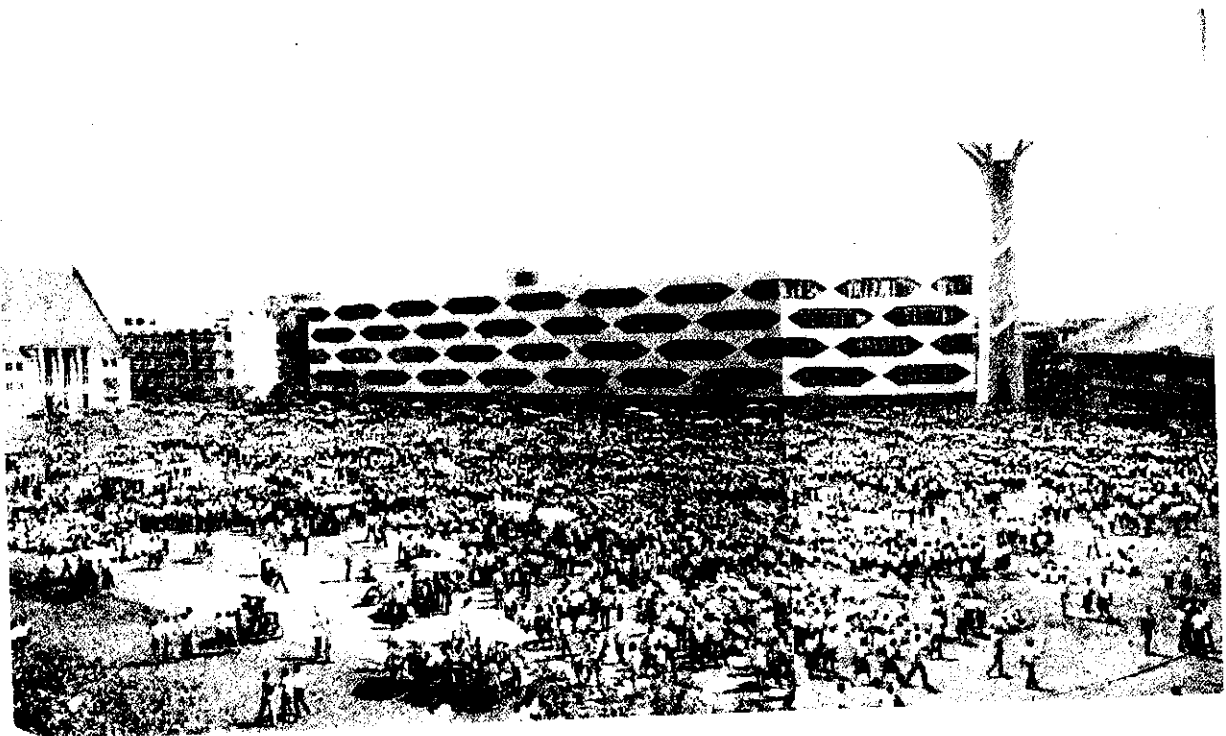
เพราะรัฐธรรมนูญฉบับก่อนเหมาะสมกับประเทศไทยในสมัยที่แล้วมาเท่านั้น นอกจากนั้นแนวทางการปกครองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นเหตุให้ประเทศชาติทรุดโทรมลงเป็นลำดับได้ คณะรัฐประหารเชื่อว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะ เป็น “วิถีทางจรรโลงประเทศชาติให้วัฒนาถาวร” และเป็น “ทางนำบ้นยุคยุคของประชาชนทั้งปวงให้เข้าสู่ภาวะปกติได้สืบไป”

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงหลักการและกลไกในการปกครองประเทศที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ ก็เห็นจะต้องกล่าวว่า เหตุผลของคณะรัฐประหารไม่มีน้ำหนักพอที่จะรับฟังได้มากนัก ทั้งนี้เพราะหลักการและกลไกในการปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้คล้ายคลึงกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ก่อนข้างมาก กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ใช้หลักการปกครองแบบ “รัฐบาลในระบอบรัฐสภา” เหมือนกัน มีสองสภาเหมือนกัน ผิดกันแต่เพียงว่าสมาชิกของสภาสูงซึ่งเรียกชื่อใหม่ว่าวุฒิสภามาจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มาจากการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์เท่านั้น ซึ่งก็เท่ากับเป็นการถอยหลังเข้าคลองนั่นเอง เพราะเท่ากับให้โอกาสแก่ฝ่ายคณะรัฐมนตรีมีอิทธิพลเหนือรัฐสภาได้ นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ห้ามมิให้ข้าราชการประจำให้เป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกัน เหมือนกับรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓

ส่วนข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัดก็คือ รัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้ได้สร้างกลไกในการปกครองเพิ่มขึ้น คือ บัญญัติให้มี คณะอภิรัฐมนตรี ๕ คนทำหน้าที่ “ถวายคำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์... เพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติทุกสาขา” และกำหนดให้อภิรัฐมนตรีเท่านั้นที่มีสิทธิที่จะได้รับแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในมาตรา ๑๐ อีกว่า “ถ้าพระมหากษัตริย์มิได้ทรงตั้งหรือไม่สามารถจะทรงตั้งได้ก็ให้คณะรัฐมนตรีเข้าบริหารราชการแผ่นดินในหน้าที่ของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ทันที” แต่ก็ไม่ปรากฏว่าคณะอภิรัฐมนตรีได้ช่วยทำประโยชน์ให้แก่การปกครองตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้เท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นพระมหากษัตริย์ซึ่งคณะอภิรัฐมนตรีมีหน้าที่ถวายคำปรึกษาก็มิได้ประทับอยู่ในวาชอาณาจักร และเพราะคณะอภิรัฐมนตรีก็มิได้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้คณะอภิรัฐมนตรีจึงทำหน้าที่แทนคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เท่านั้น ซึ่งก็เป็นที่น่าทราบดีว่าคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้นต้องวางตนเป็นกลางในทางการเมือง และใช้อำนาจหน้าที่ในนามของพระมหากษัตริย์ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น คือใช้อำนาจบริหารตามที่คณะรัฐมนตรีขอให้ใช้ โดยมีรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบพระบรมราชโองการ

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกรัฐสภาแก้ไขสามครั้ง

ครั้งแรกแก้ไขเรื่องวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ครั้งสองแก้ไขเรื่องกำหนดเวลาในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร และวิธีการในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร ซึ่งกำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน ๑๘๐ วัน เพื่อเสนอให้รัฐสภาพิจารณา และครั้งที่สาม แก้ไขเรื่องการให้ควบคุมครองแก่สมาชิกสภาผู้ร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อที่ห้าจะกล่าวไว้ ณ ที่นี้ก็คือ รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวนี้ใช้บังคับอยู่นานเกือบห้ารัฐธรรมนูญฉบับที่ ๓ ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวร เพราะว่าคณะรัฐประหารซึ่งเป็นผู้คุมกำลังทหารอยู่ในขณะนั้น เป็นผู้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ด้วยเหตุนี้ แม้ว่าหัวหน้าคณะรัฐประหารคือจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะไม่พอใจกลไกบางอย่างของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งไม่เป็นไปตามที่

คณะรัฐประหารมุ่งหวังเอาไว้ก็ตาม แต่ก็ไม่กล้าที่จะเลิกล้มรัฐธรรมนูญของตนเองเหมือนที่จอมพลถนอม กิตติขจร เลิกล้มรัฐธรรมนูญของตนเองเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

กล่าวคือหลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนั้นแล้ว คณะรัฐประหารได้เชิญให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลทำการปกครองประเทศตามแนวที่คณะรัฐประหารได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่านายควง อภัยวงศ์ได้ทำการปกครองประเทศโดยอิสระ ไม่ยอมเป็นหุ่นของคณะรัฐประหาร ดังจะเห็นได้ว่านายควงไม่ยอมตั้งพวกพ้องของคณะรัฐประหารให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาเลย ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญก็ได้ห้ามข้าราชการประจำมิให้เป็นสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกัน นอกจากนี้นายควงยังได้ปล่อยให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้ทั้ง ๆ ที่รัฐธรรมนูญ

ฉบับนี้มีได้รับรองเสรีภาพในเรื่องนี้ไว้

ด้วยเหตุนี้ เมื่อปรากฏว่าพรรคประชาธิปัตย์ชนะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เมื่อเดือนมกราคม ๒๔๙๑ ซึ่งทำให้นายควงได้เป็นหัวหน้ารัฐบาลต่อ โดยไม่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากคณะรัฐประหารอีกต่อไป นอกจากนั้นรัฐบาลใหม่ยังจัดให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับนี้เพื่อกำหนดเวลาในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร คณะรัฐประหารจึงบังคับนายควงให้ลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๔๙๑ และสนับสนุนให้หัวหน้าของตน คือจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีแทน ปรากฏว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม สามารถซื้อเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนได้มากพอ และรวบรวมกันเป็นสหพรรคคอยให้ความสนับสนุนจอมพล ป. อยู่ในสภาผู้แทน แต่จอมพล ป. ไม่สามารถจะคุมเสียงของสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเกลียดชังวิธีการขึ้นสู่อำนาจของจอมพล ป. ได้ จึงยังผลให้ร่างกฎหมายหลายฉบับของรัฐบาลถูกวุฒิสภาแก้ไขและยับยั้ง ซึ่งจอมพล ป. ก็ยอมทน นอกจากนั้นจอมพล ป. ยังยอมให้สมาชิกเหล่านั้นได้สิทธิเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกด้วย ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสมาชิกวุฒิสภาเหล่านี้ก็คงจะไม่สนับสนุนตนอีกแน่ ๆ

รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕ มีชื่อว่า “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” ซึ่งคณะอภิรัฐมนตรีใน

หน้าที่ของคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๙๒ เป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นฉบับแรก และสภาร่างรัฐธรรมนูญสภานี้มีสมาชิกถึง ๔๐ คน ซึ่งรัฐสภาเลือกตั้งจากสมาชิกวุฒิสภา ๑๐ คน จากสมาชิกสภาผู้แทน ๑๐ คน และจากบุคคลภายนอก มีคุณสมบัติต่างกัน ๓ ประเภท ประเภทละ ๕ คนคือ (๑) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ๕ คน (๒) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและเป็นผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรืออธิบดีหรือเทียบเท่า ๕ คน (๓) ผู้ที่มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งและเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ๕ คน และ (๔) ผู้มีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ๕ คน

นอกจากนั้น ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ทำการประชุมโดยเปิดเผย และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าฟังการประชุมได้กับทั้งได้เลือกสมาชิกของสภา ๙ คนทำหน้าที่สับรับฟังความคิดเห็นของประชาชนรวมทั้งเลือกสมาชิกอีก ๙ คนมีหน้าที่พิจารณากร่างรัฐธรรมนูญตามหลักการที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้วางไว้กับได้นำเอาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเก่า ๆ ที่ยังใช้ได้มาประมวลไว้ด้วย นอกจากนั้นสภาร่างยังได้ค้นคว้าพิจารณารัฐธรรมนูญของนานาประเทศ

ประกอบในการยกวางอีกด้วย ฉะนั้น จึงกล่าวได้ว่าการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ทำกันอย่างละเอียดรอบคอบ และอย่างมีเจตนาที่จะสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น และดำรงอยู่อย่างมั่นคงในประเทศไทยโดยไม่ถูกทำลายจากผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบนี้ ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้นถึง ๑๘๘ มาตรา มากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ทุกฉบับ และแม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะกำหนดให้มีสองสภาและนำเอาหลักการของ “รัฐบาลในระบอบรัฐสภา” และห้ามข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะเดียวกัน ซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ มาใช้ก็ตาม แต่ก็ได้เพิ่มเติมวิธีการที่จะช่วยทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ดำรงอย่างมั่นคงอีกหลายประการ เช่น

(๑) วางหลักประกันสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยให้มั่นคงยิ่งขึ้น มิให้ผู้บริหารละเมิดได้ง่ายเกินไป เช่น ถ้าบุคคลใดเห็นว่าตนถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายบุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ของบุคคลนั้นมีสิทธิร้องขอให้ศาลพิจารณาลปล่อยบุคคลนั้นจากการคุมขังได้(มาตรา ๓๑) นอกจากนี้ก็มีบทบัญญัติอื่น ๆ อีกเช่น บทบัญญัติที่ห้ามฝ่ายบริหารนั้นทอนเสรีภาพในการเขียน การพิมพ์ และการโฆษณาโดยวิธีการปิดโรงพิมพ์ (มาตรา ๓๕) และบทบัญญัติที่ห้ามฝ่ายบริหารจัดตั้งศาลพิเศษขึ้นใหม่เพื่อพิจารณา

คดีโคกคันทอง หรือที่มิชอบหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายเป็นต้น

(๒) ห้ามเอกชน คณะบุคคล และพรรคการเมืองใช้กำลังทหารไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมเป็นเครื่องมือทางการเมือง นอกจากนั้นทหารและบุคคลอื่นในสังกัดฝ่ายทหารที่ยังรับราชการอยู่ยังถูกห้ามมิให้เป็นสมาชิก และเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือแสดงการผูกใจัดในพรรคการเมืองอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดให้กำลังทหารทั้งหมดอยู่ในบังคับบัญชาของพระมหากษัตริย์โดยตรง และกำหนดให้ผู้ใช้กำลังทหารเพื่อการรบ หรือการสงคราม หรือเพื่อปราบปรามการจลาจล ต้องขอพระบรมราชโองการก่อนจึงจะส่งการได้ เห็นได้ชัดว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้แม่ทัพหรือผู้บัญชาการกองพลใช้กำลังทหารออกปฏิบัติการดังกล่าวโดยมิได้กราบบังคมทูลเพื่อขอพระบรมราชานุญาต ซึ่งพระมหากษัตริย์อาจจะไม่อนุมัติก็ได้ ถ้าไม่มีเหตุผลสมควร

(๓) นอกจากการวางหลักประกันเสรีภาพของชนชาวไทยให้มั่นคงขึ้นดังกล่าวแล้ว สภา

ร่างรัฐธรรมนูญยังได้พยายามส่งเสริมให้สถาบันที่มีอยู่ในประเทศได้มีส่วนช่วยรักษาคุณภาพทางการเมืองให้ดำรงอยู่อีกด้วย ซึ่งย่อมจะเป็นการช่วยให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า นอกจากจะได้รับประกันฐานะของพระมหากษัตริย์ให้มั่นคง โดยบัญญัติห้ามฟ้องพระมหากษัตริย์ไม่ว่าในกรณีใดๆ โดยเด็ดขาด (มาตรา ๕) และเพิ่มพระราชอำนาจในการยับยั้งร่าง พ.ร.บ. ที่รัฐสภาส่งมาให้ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ด้วยแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้เพิ่มพระราชอำนาจให้แก่พระมหากษัตริย์ให้ทรงสามารถใช้อำนาจบริหารบางอย่างได้ตามพระราชอัธยาศัยอีกด้วย อำนาจที่ว่านั้นก็คืออำนาจในการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาตรา ๘๒ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ว่า ให้พระมหากษัตริย์ “ทรงเลือกและแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาจากผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปีบริบูรณ์” ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีความรู้ความชำนาญในวิชาการ หรือกิจการต่างๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน” และ “ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา”

จริงอยู่ แม้ว่าในวาระเริ่มแรกนั้น พระมหากษัตริย์จะได้ทรงใช้อำนาจแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามพระราชอัธยาศัยทั้งหมด เพราะบทเฉพาะ

กาลของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต่อไปจนครบวาระของการดำรงตำแหน่ง (มาตรา ๘๘๑) แต่ก็น่าจะถือได้ว่าเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ต้องการจะให้วุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนคอยตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและรัฐบาล ซึ่งอาจจะคำนึงถึงผลได้ผลเสียทางการเมืองมากเกินไปจนอาจเป็นผลเสียต่อผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวม และเจตนารมณ์ที่ว่านี้ก็ปรากฏชัดอยู่ในแบบบัญญัติที่ให้วุฒิสภามีอำนาจในการยับยั้งวิญญูหมายของสภาผู้แทนเพิ่มขึ้น (มาตรา ๑๒๒) และมีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการของคณะรัฐมนตรีมากขึ้น (มาตรา ๑๒๗, ๑๓๐ และ ๑๓๑)

นอกจากจะได้วางบทบาทหน้าที่ รับประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มั่นคงและปรับปรุงกลไกทางการเมืองให้ดีขึ้นแล้ว รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้กำหนดวิธีการที่จะช่วยทำให้บุคคลที่อยู่ในวงการรัฐบาลเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาว่าเป็นผู้เสียสละเพื่อประเทศชาติอันจะทำให้รัฐบาลได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวางอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากบทบาทหน้าที่ห้ามสมาชิกวุฒิสภาและรัฐมนตรีมีตำแหน่งในรัฐวิสาหกิจ หรือรับสัมปทานจากหน่วยราชการ หรือประโยชน์ใดๆ จากรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ (มาตรา ๘๐) และห้ามรัฐมนตรีโดยเฉพาะทำการค้า หรือรับประโยชน์

ใดๆ จากบริษัทหรือองค์กรใดๆ ที่ดำเนินธุรกิจ
เพื่อกำไร (มาตรา ๑๔๓)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะ
มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย และ รักษาไว้
ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคงก็ตาม และแม้ว่าวุฒิสภา
ซึ่งเป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนจะได้ทำหน้าที่
ในการดำรงตุลาอำนาจของสภาผู้แทนและรัฐบาล
อย่างจริงจังก็ตาม แต่เนื่องจากระบอบประชาธิปไตย
โดยคั้งกล่าวขาดพลังการเมืองที่เข้มแข็งจะคอยต่อ
สู้เพื่อพิทักษ์รักษาให้ระบอบดังกล่าวมิให้ถูกฝ่ายที่
เป็นปฏิปักษ์ทำลาย ดังจะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองต่าง ๆ
ที่ร่วมมือกันจัดตั้งรัฐบาลนั้นหาใช่
กลุ่มพลังที่เลื่อมใสศรัทธาระบอบประชาธิปไตย
ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้อย่างจริงจังไม่ โดยเฉพาะ
หัวหน้ารัฐบาล คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ
คณะรัฐประหารซึ่งหนุนหลังจอมพล ป. พิบูลสงคราม
อยู่ในขณะนั้น มิได้มีส่วนในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้เลย
และจำเป็นจะต้องยอมให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้
นอกใช้บังคับ ทั้ง ๆ ที่ไม่ชอบเหตุเหตุผลหลายมาตราของรัฐธรรมนูญ
นี้ ก็เนื่องจากการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กระทำไปโดยถูกต้องตามกระบวนการ
วิธีที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของคณะรัฐประหารซึ่งใช้บังคับอยู่ใน
เวลานั้น นอกจากนั้น ในขณะที่เป็นนายกรัฐมนตรีหรือเจ้า
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องประสบกับการต่อต้านจากสมาชิกวุฒิสภาส่วนมาก

ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม
และคณะรัฐประหารจึงคอยหาโอกาสเลิกล้มรัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้ตลอดเวลา

ในที่สุด คณะรัฐประหารและจอมพล ป.
พิบูลสงคราม ก็ตัดสินใจเลิกล้มรัฐธรรมนูญฉบับ
นี้ โดยกระทำรัฐประหารเงียบเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน
๒๔๙๕ และประกาศนำเอารัฐธรรมนูญ
ฉบับที่ ๒ ซึ่งจอมพล ป. เคยใช้เป็นเครื่องมือปกครอง
ประเทศไทยมาเป็นเวลา ๑๐ กว่าปีก่อนหมดอำนาจ
กลับมาใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศไทย
อีกครั้งหนึ่ง จึงยังผลให้รัฐธรรมนูญฉบับที่ ๕
ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างกันอย่างรอบคอบต้อง
สิ้นสุดลง หลังจากใช้บังคับมาเพียง ๒ ปี ๘
เดือน ๕ วันเท่านั้น

ประชาชนชาติ

หนังสือประมวลและวิเคราะห์ข่าวเล่มใหม่

ที่ให้ข้อเท็จจริง

และการวิเคราะห์อย่างละเอียด

รายสัปดาห์

เสถียรภาพของประชาธิปไตยในทัศนะของ อริสโตเติล

สมบัติ จันทรวงศ์

การกล่าวถึงเสถียรภาพของประชาธิปไตยในทัศนะของอริสโตเติล อาจจะทำให้เราเรียกตนเองว่าเป็นนักประชาธิปไตยบางทีก็แปลกใจ เพราะเป็นที่รู้กันดีว่า อริสโตเติลไม่ได้ถือว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ดี (๑) อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตหลายต่อหลายประการของอริสโตเติลเกี่ยวกับประชาธิปไตยของกรีก (ซึ่งถึงแม้ว่าจะแตกต่างจากประชาธิปไตยอย่างที่เราเข้าใจกันทุกวันนี้ในสาระสำคัญหลายประการ) ก็ชี้ว่าจะปราศจากคุณค่าเอาเสียเลย เพราะแท้ที่จริงแล้ว ประชาธิปไตยปัจจุบันก็ยังคงประสบ

ปัญหาหลักอย่างเดียวกันกับที่อริสโตเติลเคยเห็นว่าเป็นปัญหาของประชาธิปไตยในอดีตมาแล้วอยู่เสมอ

ตามความเห็นของอริสโตเติลนั้น ลักษณะเฉพาะของรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมิได้จำกัดอยู่ที่ว่า มันเป็นการปกครองโดยคนจำนวนมากที่เป็นไทแก่ตนอย่างเต็มที่แท้ที่จริงแล้วลักษณะสำคัญที่ทำให้ “ประชาธิปไตย” เป็น “ประชาธิปไตย” ในสายตาของอริสโตเติลอยู่ที่ว่า มันเป็นการปกครองโดยคนจนซึ่ง

๑. *Polit.* bk. III, Ch. VII

บ่งเิญเป็นเสียงข้างมากในทุกๆ ชุมชนทางกา
เมืองมากกว่าอย่างอื่น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประ
ชาธิปไตยของอาริสโตเติลคือ การปกครองโดย
ส่วนเดียวของสังคม อันได้แก่คนจนซึ่งเป็นเสียง
ข้างมากในชุมชนอยู่ด้วย^(๒) และโดยเหตุที่
ประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยคนจนและ
เพื่อผลประโยชน์ของคนจนอย่างเดียว โดยไม่
คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนทั้งหมดนี้เองที่ท
ให้อาริสโตเติลถือว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบ
การปกครองที่เลว^(๓) แต่ผลประโยชน์ของส่วน
เดียวของสังคมซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็เสียงข้างมากก็มี
ไร้รากฐานที่ฝ่ายที่นิยมประชาธิปไตยอ้าง ข้ออ้าง
หรือหลักของรูปแบบการปกครองหรือรัฐธรรมนูญ
(*politica*) ทุกรูปอยู่ที่ความยุติธรรมต่างหาก
นั่นก็คือผู้ที่นิยมรูปแบบการปกครองแบบต่าง ๆ
กัน เพื่อเป็นเหตุผลที่ตนจะเข้าเป็นผู้ปกครอง
ชุมชนเหมือนกันทั้งสิ้น จะแตกต่างกันก็ตรงที่
กลุ่มต่างๆ เข้าใจความหมายของความยุติธรรม
ต่างกัน เช่น ฝ่ายคลาธิปไตยก็จะยกเอาความไม่
เท่าเทียมกันในทรัพย์สินหรือชาติกำเนิดมาเป็น
ข้ออ้างว่าเพราะตนเหนือกว่าผู้อื่นไ้แน่นี้ ฉะนั้น
ตนจึงเหนือกว่าผู้อื่นในทุกๆ ด้าน ส่วนฝ่ายประ
ชาธิปไตยจะอ้างว่า เพราะตนเกิดมาเป็นไทแก่
ตนเท่าเทียมกันกับผู้อื่น เพราะฉะนั้นจึงเป็นการ

ยุติธรรมที่ตนจะมีสิทธิปกครองผู้อื่นในทุกๆ
ด้าน^(๔) กล่าวง่าย ๆ ก็คือ ฝ่ายประชาธิปไตย
ถือว่าความยุติธรรมอยู่ที่ความเท่าเทียมกันของ
การเกิดมาเป็นไทแก่ตนโดยไม่มีภ้ใดสิ่งอื่น ฉะนั้น
นั่นสักหลงจะเฉพาะของประชาธิปไตยจึงอยู่ที่การ
ถือเอาเสียงข้างมากเป็นอำนาจเด็ดขาด (โดยเหตุ
ที่ทุกคนมีความเสมอภาคกันดังกล่าว) และการเบียด
เสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งจึงเสรีภาพที่ อาริสโต
เติลเห็นว่า เป็นหัวใจของรูปแบบการปกครอง
แบบประชาธิปไตยที่เดียว แต่อาริสโตเติลแบ่ง
เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยออกเป็นสอง
แบบคือ เสรีภาพทางการเมืองและเสรีภาพส่วน
บุคคล^(๕) เสรีภาพในทางการเมืองนั้นหมายถึง
สิทธิที่จะได้เป็นทั้งผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง
ทั้งนี้เนื่องจากผู้นิยมประชาธิปไตยถือว่า ความ
ยุติธรรมอยู่ที่การมีความเสมอภาคกันในลักษณะที่
กล่าวมาแล้ว (และเพราะฉะนั้นเสียงข้างมากจึง
มีอำนาจสูงสุดและเป็นเครื่องชี้ขาดความยุติธรรม
ในชุมชนนั้น) ส่วนเสรีภาพบุคคลนั้นได้แก่การ
มีชีวิตอย่างอิสระ และจะทำอะไรก็ได้ตามชอบใจ
โดยปลอดจากการรบกวนโดยรัฐบาล และด้วย
เหตุที่การมีชีวิตอย่างอิสระเช่นนั้นเป็นไปได้
อย่างเต็มทีนี้เองพวกประชาธิปไตยจึงยืนยันว่า

๒. *Politics*, Bk. III, Ch. VIII

๓. *Politics*, Bk. III, Ch. VII

๔. *Politics*, Bk. III, Ch. IX

๕. *Politics*, Bk. VI, Ch. II

ต้องการมีภาวะผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง นี่คือนิติชีวิตของผู้นิยมประชาธิปไตยและรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นแบบแผนของชีวิตที่ชุมชนนั้นถือว่าเป็นวิถีที่จะบรรลุถึงชีวิตแบบหนึ่งของตนโดยเฉพาะ^(๖)

แบบปฏิบัติที่ถือกันว่าเป็นลักษณะเฉพาะเพื่อให้บรรลุถึงความยุติธรรมตามความเข้าใจของผู้นิยมประชาธิปไตยนั้นเล่าก็มีอยู่มากมาย^(๗) เช่นในด้านผู้บริหารก็อาจมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งมาทั้งหมดโดยประชาชนทั้งหมด การเลือกผู้บริหารโดยวิธีจับสลาก (ยกเว้นตำแหน่งที่ต้องอาศัยความรู้หรือความสามารถพิเศษ โดยเชื่อว่าเป็น การเปิดโอกาสให้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การยกเลิกข้อบังคับว่าผู้บริหารหรือผู้มีสิทธิออกเสียงจะต้องมีทรัพย์สินจำนวนเท่าไร เพื่อให้คนจน ๆ มีโอกาสมาทำงานการเมือง การห้ามบุคคลใดดำรงตำแหน่งซ้ำกันสองครั้ง ยกเว้นตำแหน่งทางทหาร) และการกำหนดให้วาระการอยู่ในตำแหน่งแต่ละครั้งเป็นอย่างสั้น ๆ ทางด้านพิจารณาไตร่ตรองก็นิยมให้มีสภาของพลเมืองทั้งปวงเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในเรื่องสำคัญ ๆ ทั้งหมด มีการจ่ายค่าสมนาคุณให้แก่ผู้อยู่ในสภาเพื่อให้คนจน ๆ ได้มีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่เช่นว่านี้โดยไม่ต้องพะวงถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพ หรือในเรื่อง

การศาลก็ให้มีศาลซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมากที่จะพิจารณาคดีความทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้อำนาจศาลที่จะสอบสวนทรัพย์สินหรือการใช้จ่ายของผู้ทำงานบริหาร ดังนั้นเหตุหนึ่งที่ทำให้รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีลักษณะแตกต่างกันไปก็อยู่ที่การนำเอาแบบปฏิบัติเหล่านี้ไปใช้มากน้อยต่างกันนี้เอง^(๘) เช่น บางชุมชนถือหลักความเสมอภาคอย่างเต็มที่ คือถือว่าทุกๆ คนไม่ว่าจะยากดีมีจนต่างก็มีความเท่าเทียมกันเสมอ เพราะฉะนั้นเสียงข้างมากจึงเป็นอำนาจสูงสุดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ชุมชนประชาธิปไตยบางแห่งก็ยังคงใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความเหมาะสมของบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองอยู่ แต่ใช้ระดับที่ต่ำเพื่อเปิดโอกาสให้คนจำนวนมากได้เข้ามาปกครองด้วย ส่วนบางแห่งก็ถือว่าผู้ที่มีความประพฤติอยู่ในทำนองคลองธรรมทุกคนเป็นผู้มีสิทธิในการปกครอง โดยให้ถือกฎหมาย^(๙) เป็นอำนาจสูงสุดหรือบางชุมชนก็อนุญาตให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสเข้ารับตำแหน่งการเมือง แต่ให้ถือว่ากฎหมายเป็นอำนาจสูงสุด ส่วนชุมชนบางแห่งก็เป็นประชาธิปไตยถึงขนาดที่อนุญาตให้ผู้ที่เป็นพลเมืองทุกคนมีโอกาสรับตำแหน่งทางการเมืองและยอมให้คำสั่งของสภาพลเมืองมีอำนาจเป็นกฎหมายและเหนือกว่ากฎหมายด้วย

๖. *Politics*, Bk. IV, Ch. XI

๗. *Politics*, Bk. IV, Ch. XIV, XV, XVI, และ Bk. VI, Ch. II

๘. *Politics*, Bk. IV, Ch. IV

นอกจากรูปการปกครองแบบประชาธิปไตย จะแตกต่างกัน ในความมากน้อยของการเป็น ประชาธิปไตยในวิธีการจัดตำแหน่งและแบบ ปฏิบัติในทางการเมืองซึ่งมีการผสมผสานกันได้ หลายอย่างดังกล่าวแล้ว รูปแบบประชาธิปไตย ยังแตกต่างกัน ไปลักษณะของพลเมืองที่เป็นกำลัง ส่วนใหญ่ของประชาธิปไตยอีกด้วย^(๑๐) เช่น พลเมืองส่วนใหญ่อาจเป็นเกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ พ่อค้า ช่างฝีมือ หรือผู้ใช้แรงงานรับจ้าง แต่ไม่ว่าพลเมืองในชุมชนนั้น จะมีความเป็นอยู่คล้าย คลึงกันสักเพียงใด ก็ยังคงมีข้อแตกต่างอยู่ ประ การหนึ่งซึ่งล้มล้างไม่ได้ นั่นก็คือ ข้อแตกต่าง ระหว่างคนรวยกับคนจน ในทุกชุมชนจะมีคน จนและคนรวย และโดยปกติแล้วคนจนจะมี จำนวนมากกว่าคนรวยเสมอ ข้อแตกต่างนี้มีความ สำคัญอย่างยิ่งต่อเสถียรภาพของรูปการปกครอง ทุกแบบคงจะเห็นได้ว่าเมื่อคนจนมีอำนาจทางการเมืองคือ เมื่อชุมชนนั้นเป็นประชาธิปไตย คน จนก็มักจะก้าวร้าวเอาอกกับคนรวย ไม่ว่าจะเป็นส่วนตัวหรือเป็นกลุ่มไป และในไม่ช้าประชาธิปไตย

โดยก็จะเปลี่ยนจากรูปแบบที่มีความพอประมาัด ไปสู่รูปแบบที่เป็นประชาธิปไตยอย่างรุนแรงและ เกินเลยไป ความวุ่นวายในชุมชนประชาธิปไตย นั้นเกิดขึ้นเมื่อมีการขยายสิทธิของการเป็นพลเมือง ออกไปอย่างกว้างขวางนี้เองเพราะการแข่งขันเข้า รับตำแหน่งจะทวีสูงขึ้น ความพยายามที่จะเอา ใจคนส่วนใหญ่ของผู้นำฝูงชนก็จะมากขึ้นด้วย ในที่สุดกฎหมายก็จะไม่มีความหมาย ความต้อง การของคนส่วนใหญ่จะเข้าแทนที่กฎหมาย และ จะเกิดนักปลุกปั่นฝูงชนที่จะพยายามเอาใจฝูงชน โดยการข่มเหงคนรวย เมื่อคนรวยรวมกลุ่มกัน ต่อสู้เพื่อความยุติธรรมตามที่ตนเข้าใจ หรือเมื่อ คนรวยเริ่มตูดอกความไม่มีระเบียบหรือความวุ่น วายของสังคมประชาธิปไตย เมื่อนั้นโอกาสที่จะ เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการ ปกครองก็มี มากขึ้น^(๑๑) คือประชาธิปไตยอาจจะเปลี่ยน ไปเป็นรูปการ ปกครองแบบ คณาธิปไตยหรือไม่ผู้ ปลุกปั่นฝูงชนก็อาจตั้งตัวเองเป็นทรวราช ไปเสีย เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อตนเป็นผู้นำทาง ทหารอยู่ด้วยแล้ว^(๑๒)

๕. เราต้องเข้าใจว่ากฎหมายในที่นี้หมายถึงกฎข้อบังคับซึ่งมีมาแต่เดิมและมักจะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงกฎหมายนั้นไม่ใช่หน้าที่ของสภาพลเมือง ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาไตร่ตรองไม่ใช่ สภานิติบัญญัติ จริงอยู่ การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายเริ่มจากสภาพลเมือง แต่ก็ต้องให้ฝ่ายตุลาการ ค่างหากที่จะพิจารณาแก้ไข เปลี่ยนแปลงกฎหมาย เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการที่คำสั่งของสภาพลเมือง มีอำนาจเป็นกฎหมาย หรือ เหนือกฎหมายจึงเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องในสายตาของอริสโตเติล

๑๐. *Politics*, Bk. IV, Ch. IV, Bk. VI, Ch. III

๑๑. สำหรับรายละเอียดเรื่องการศึกษาในทัศนะของอริสโตเติล โปรดดู สมบัติ จันทรวงศ์ “สิทธิในการ ปฏิวัติของอริสโตเติล” *รัฐศาสตร์สาร* ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๖ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๑๖

๑๒. *Politics*, Bk. V, Ch. V, VIII

สำหรับอาริสโตเติลนั้น สิ่งทีกล่าวนมาแล้วทั้งหมดนี้ช่วยให้เราเข้าใจว่าเสถียรภาพของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับอะไร เพราะเมื่อเรารู้ถึงสาเหตุหรือสิ่งซึ่งทำลายรูปแบบการปกครองแบบใดแบบหนึ่งแล้วก็เท่ากับว่าเรารู้ถึงสาเหตุหรือวิธีที่จะปกป้องรักษารูปแบบการปกครองนั้น ๆ ด้วยในตัว^(๑๓) แต่เสถียรภาพของรูปแบบการปกครองทุกแบบจะมั่นคงแค่ไหนย่อมอยู่ที่ว่ามีนักสร้างอยู่บนรากฐานที่มั่นคงแค่ไหนด้วย และรากฐานของรูปแบบการปกครองทุกแบบจะมั่นคงแค่ไหนเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับว่า รูปแบบการปกครองนั้น ๆ เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางการเมืองแค่ไหน รัฐบุรุษที่แท้จริงจึงได้แก่ผู้ซึ่งบอกได้ว่าในชุมชนของตน ส่วนใดของสังคมเป็นส่วนที่มีกำลังมากที่สุด และรูปแบบการปกครองจะเป็นอย่างไรก็ควรผูกพันกันโดยลักษณะเฉพาะของชุมชนนั้น ๆ เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้เองทั้ง ๆ ที่เห็นว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่เลว แต่เพราะโอกาสที่จะมีชุมชนบางอันซึ่งเหมาะที่จะเป็นประชาธิปไตยมากกว่าอย่างอื่นมีอยู่และมีอยู่มาก อาริสโตเติลจึงกล่าวถึงเสถียรภาพของประชาธิปไตยไว้ด้วย เพื่อความสะดวกในการเข้าใจเราอาจแบ่งหลักการที่จะนำมาซึ่งเสถียรภาพของรูปแบบการปกครองประชาธิปไตยไว้เป็นสี่หัวข้อด้วยกันคือ เรื่องทั่วไป เรื่องลักษณะของพลเมือง เรื่องการจัดตำแหน่งทางการเมือง และเรื่องแบบปฏิบัติของ

ประชาธิปไตย

อาริสโตเติลกล่าวถึงหลักแห่งเสถียรภาพสำหรับรูปแบบการปกครองทุกแบบไว้อย่างกว้าง ๆ ในเล่มที่ห้า บทที่แปดของ *Politics* ซึ่งในส่วนที่อาจนำมาปรับเข้ากับประชาธิปไตยได้นั้นมีความโดยย่อ ดังนี้คือ (๑) ต้องระมัดระวังไม่ให้มีความไม่เป็นระเบียบหรือการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดกฎหมายในเรื่องเล็กน้อย ๆ เพราะนี่อาจเป็นชนวนนำไปสู่ความวุ่นวายที่ใหญ่โตในอนาคตได้ (๒) ไม่ควรคิดว่าจะมีการหลอกลวงประชาชนได้ตลอดรอดฝั่งไม่ว่าจะโดยวิธีใดเพราะเมื่อเป็นที่ล่วงรู้ก็จะมีการประทุของความไม่พอใจเกิดขึ้น (๓) ต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองกับสมาชิกของชุมชน คือพยายามให้เกิดความรู้สึกที่เป็นธรรมขึ้นในสมาชิกของชุมชนทุกคน (๔) ต้องทำให้สมาชิกของชุมชนรู้สึกว่าการปกครองแบบนั้น ๆ อยู่ใกล้เพื่อให้ทุกคนตื่นตัวและยึดมั่นในหลักการปกครองของตน (๕) ต้องระวังไม่ให้บุคคลใดอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าส่วนอื่น ๆ ของชุมชนจนมากเกินไป (๖) ในทำนองเดียวกันผู้บริหารต้องสอดส่องดูแลบุคคลซึ่งดำรงชีวิตไม่สอดคล้องกับรูปแบบการปกครองที่มีอยู่ ต้องระวังส่วนใดส่วนหนึ่งของชุมชนที่กำลังเฟื่องฟูขึ้นมาและควรจัดให้มีสมดุลย์เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างคนจนและ

๑๓. *Politics*, Bk. VI, Ch. VIII

คนรวย (๗) ต้องมีวิธีการที่จะป้องกันไม่ให้ผู้บริหารใช้ตำแหน่งไปในทางที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง อาริสโตเติลเชื่อว่ามาตรการประการหลังนี้ ถ้าหากสำเร็จก็จะเป็นวิธีเดียวที่จะประสานหลักการของระบบอภิชนาธิปไตยคือการปกครองกลุ่มคนที่ดีที่สุดเข้ากับหลักประชาธิปไตยได้ และจะทำให้ทุกฝ่ายพอใจ กล่าวคือในขณะที่ตำแหน่งทางการเมืองเปิดกว้างสำหรับทุก ๆ คนตามหลักประชาธิปไตย ผู้ที่ดำรงตำแหน่งจริง ๆ จะได้แก่ผู้ที่ดีที่สุดตามหลักอภิชนาธิปไตย (๘) ประชาธิปไตยจะต้องละเว้นไม่รังควานคนรวยเพื่อจัดข้อขัดแย้งดังกล่าว

ความสำคัญของหลักการดังกล่าวปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อเราพิจารณาถึงรูปแบบต่างๆ ของประชาธิปไตยอันเกิดจากลักษณะที่แตกต่างกันของพลเมือง อาริสโตเติลเห็นว่าเกษตรกรหรือชาวนาเป็นพลเมืองที่ดีที่สุด^(๑๔) ของระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะชาวนามีทรัพย์สินเหลือเฟือเพื่อจึงจำต้องทำงานตลอดเวลา และไม่มีเวลามายุ่งกับกิจการบ้านเมือง ชาวนาจะอยากทำงานของตนมากกว่ามายุ่งกับการเมือง และจะพอใจที่ได้รับแค่อิทธิที่จะเลือกผู้บริหารตลอดจนสิทธิที่จะให้ผู้มีตำแหน่งต้องรับผิดชอบต่อตน ในระบบเช่นว่านี้ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีกำลังทรัพย์สิน จึงมักจะเข้ามามีตำแหน่ง แต่ในขณะเดียวกันพลเมืองก็มีหลักประกันว่า ผู้มีตำแหน่ง

จะต้องปกครองอย่างยุติธรรม ส่วนประชาธิปไตยที่มีผู้เลี้ยงสัตว์หรือกลุ่มช่างฝีมือ พวกพ่อค้าหรือพวกรับจ้างเป็นกำลังสำคัญก็จะดีรอง ๆ ลงมา โดยเหตุผลว่าคนเหล่านี้อยู่ในเมือง และเวลาที่จะเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการบ้านเมืองมาก จึงทำให้เกิดระบบบังคับให้จ่ายค่าสมนาคุณให้แก่ฝูงชนและทำให้คนดี ๆ ไม่มีโอกาสเข้ารับตำแหน่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาธิปไตยที่ยอมรับเอาสมาชิกทุกคนในชุมชนการเมืองเป็นพลเมืองมีสิทธิมีเสียงในทางการเมืองเท่า ๆ กันหมดคนนั้นจะมีเสถียรภาพน้อยที่สุด ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ผู้นำฝูงชนก็ย่อมพยายามที่จะเอาใจชนส่วนใหญ่และก็จะจมลงด้วยการปลุกปั่นให้ชนส่วนมากโจมตีชนกลุ่มน้อยซึ่งมั่งคั่ง และละทิ้งกฎหมายดั้งเดิมมาแล้ว ด้วยเหตุนี้อาริสโตเติลจึงเสนอให้มีการจำกัดจำนวนผู้ที่เป็นพลเมืองและมีสิทธิทางการเมืองว่า

การขยายจำนวนพลเมืองนั้นควรจะหยุดอยู่ตรงจุดที่กำลังฝูงชน น้อยกว่ากำลังของชนชั้นสูงและชนชั้นกลางรวมกันพอดี ไม่ควรปล่อยให้จำนวนเกินกว่านี้ เพราะส่วนที่มากกว่านี้จะทำให้รูปแบบการปกครองเสียสมดุลย์ และจะเร่งเร้าให้ชนชั้นสูงเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น^(๑๕)

จะเห็นได้ชัดว่าอาริสโตเติลไม่ต้องการให้ประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งโดยเด็ดขาด เพราะชุมชนย่อมประกอบด้วยชน

๑๔. *Politics*, Bk. VI, Ch. IV

๑๕. *Politics*, Bk. VI, Ch. IV

ชั้นต่างๆ กัน การปกครองโดยชนชั้นเดียวเช่น
ว่านั่นจึงยากที่จะยั่งยืนไปได้ ประชาธิปไตยจึง
ควรจะมีขอบเขตหรือวิธีการที่จะถ่วงน้ำหนักของ
ประชาธิปไตยเอง ในเรื่องของแบบปฏิบัติของ
รูปประชาธิปไตยก็เช่นเดียวกัน อาริสโตเติลสัง
เกตว่าผู้ที่สร้างสรรครูปแบบการปกครองอย่าง
ประชาธิปไตยมักจะต้องการให้ชุมชนนั้นใช้แบบ
ปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตยทุกอย่างและอย่างมาก
ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่นักกลับเป็นข้อผิด
พลาดอย่างร้ายแรง^(๑๖) เพราะถ้าเราศึกษา
แบบปฏิบัติหรือวิธีการที่เป็นประชาธิปไตยแต่ละ
แบบดูให้ลึกซึ้งแล้วเราจะพบว่า วิธีการบางอย่าง
นั้นไม่ได้ช่วยให้ประชาธิปไตยมีชีวิตยืนยาวอยู่ได้
เลย ประชาธิปไตยจะขาดความมั่นคงลงไปทุกที
เมื่อมีความพยายามที่จะเป็นประชาธิปไตยมาก
ยิ่งขึ้น หน้าที่ของรัฐบุรุษในชุมชนประชาธิปไตย
จึงอยู่ที่การพิจารณาว่า มาตรการประชาธิปไตย
แบบใดที่ส่งเสริมและแบบใดที่ทำลายประชาธิปไตย
และควรจะมีมาตรการอื่นใดที่จะดึงเอาส่วน
อื่นของชุมชน เช่น คนรวยเข้ามามีส่วนในการ
ปกครองเพื่อบรรเทาความรุนแรงของความรู้สึก
ของคนส่วนใหญ่ที่พยายามจะเป็น ประชาธิปไตย
จนถึงที่สุดได้บ้าง

ในส่วนของเกี่ยวกับตำแหน่งสำคัญ ๆ ของชุมชน

นั้น อาริสโตเติลได้ตั้งข้อสังเกตได้ว่าผู้ที่เข้ามา
ดำรงตำแหน่งดังกล่าวควรมีคุณสมบัติสามประการ
คือ (๑) เป็นผู้ที่ยึดมั่นในรูปแบบการปกครอง
ของชุมชนอย่างแท้จริง^(๑๗) (๒) ความสามารถ
เฉพาะหน้าที่ที่รับผิดชอบ (๓) มีความดีและ
ความยุติธรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของรูป
แบบการปกครองนั้น ๆ แต่ถ้าไม่อาจได้ครบทั้ง
สามประการก็ให้พิจารณาคุณสมบัติที่ความรับผิดชอบ
นั้น ๆ เป็นหลักตัดสิน เช่น ในการเลือก
บุคคลเข้ามาเป็นนายพลบังคับบัญชาการรบนั้น
ควรจะให้ให้น้ำหนักความสามารถชำนาญในการรบ
มากกว่าความดีความยุติธรรม เพราะในลักษณะ
งานเช่นนั้น ความรู้ความสามารถพิเศษเป็นสิ่ง
หาได้ยาก คือนายพลที่เก่งอาจมีน้อยกว่านายพล
ที่มีนิสัยใจคอดี แต่ในการเลือกผู้รับผิดชอบทาง
การเงินนั้นควรจะให้ให้น้ำหนักความซื่อสัตย์สุจริต
ของบุคคลมากกว่าความสามารถในการทำงาน
เพราะการหาเจ้าหน้าที่การเงินที่ซื่อสัตย์ย่อมทำ
ได้ยากกว่าการหาเจ้าหน้าที่การเงินที่สามารถแต่
อาจไม่สุจริตเป็นต้น

แต่เหนือสิ่งอื่นใดทั้งปวง เสถียรภาพของรูป
การปกครองทุกแบบย่อมขึ้นอยู่กับหลักความจริงที่
ว่าส่วนที่ปรารถนาจะให้รูปการปกครองแบบนั้น

๑๖. *Politics*, Bk. V, Ch. IX และ Bk. VI, Ch. I

๑๗. คงเพื่อป้องกันกรกลายเป็นทรวาของผู้นำในชุมชนประชาธิปไตย

๑๘. *Politics*; Bk. IV, Ch. XII, Bk. V, Ch. IX

คงอยู่ต่อไปมีจำนวนหรือมีกำลังมากกว่าส่วนอื่นๆ ในชุมชนที่ปรารถนาจะทำลายล้างรูปแบบการปกครองเช่นว่านั้นเสีย^(๑๘) และวิธีที่จะส่งเสริมเสถียรภาพของรูปแบบการปกครองที่สำคัญที่สุดซึ่งอาริสโตเติลเห็นว่ามักถูกมองข้ามไปก็คือ การให้การศึกษาพลเมืองให้มีจิตใจสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองนั้น ๆ เพราะ

กฎหมายที่ดีที่สุดจะไม่มีประโยชน์เลย แม้แต่เมื่อมันเป็นที่ยอมรับโดยพลเมืองทั่วไป ถ้าพลเมืองเองไม่ได้ถูกอบรมโดยนิสัยและการศึกษาให้มีจิตใจสอดคล้องกับรูปแบบการปกครอง คือให้มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเมื่อมีการปกครองแบบประชาธิปไตย และให้มีจิตใจเป็นคณาธิปไตยเมื่อมีคณาธิปไตย แต่การอบรมพลเมืองให้มีจิตใจสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองมิได้หมายความว่าในการทำในสิ่งซึ่งผู้ฝึกฝนคณาธิปไตยหรือประชาธิปไตยนิยม หากอยู่ที่การกระทำในสิ่งซึ่งจะทำให้คณาธิปไตยหรือประชาธิปไตยสามารถอยู่รอดได้^(๑๙)

นี่คือสิ่งซึ่งอาริสโตเติลถือว่าสำคัญที่สุดสำหรับเสถียรภาพของรูปแบบการปกครอง เพราะโดยปกติแล้ว ผู้ที่เกิดมาในชุมชนประชาธิปไตยก็มักจะคิดว่าความเป็นประชาธิปไตยอยู่ที่การทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ แต่จุดจบของประชาธิปไตยก็เกิดจากการที่คนในชุมชนประชาธิปไตยคิดอย่างนี้เอง กล่าวคือนโยบายที่แท้จริงของประชาธิปไตยควร จะอยู่ที่การต่อชีวิตของประชาธิปไตยเองให้ยืนยาว

ต่อไปมิใช่การเร่งให้มี “ประชาธิปไตย” จนถึงที่สุด ดังนั้นนโยบายหลักสำหรับเสถียรภาพของประชาธิปไตยในทัศนะของอาริสโตเติลจึงอยู่ที่การเหนี่ยวรั้งประชาธิปไตยให้อยู่ในขอบเขตที่จะไม่ทำลายตนเอง บางครั้งเราอาจจะรู้สึกตัวด้วยซ้ำไปว่า ในสายตาของอาริสโตเติลแล้ว ประชาธิปไตยจะมีความมั่นคงยิ่งขึ้นเมื่อประชาธิปไตยมีลักษณะของประชาธิปไตยน้อยลง แต่ทั้งนี้เพราะว่าอาริสโตเติลไม่อาจยอมรับได้ว่า หลักแห่งความยุติธรรมของประชาธิปไตยคือความเสมอภาคกันอย่างสมบูรณ์ในทุกๆ อย่างนั้นเป็นหลักการที่ถูกต้อง การอ้างของฝ่ายประชาธิปไตยว่า เพราะตนเกิดมาเป็นไทเท่าเทียมกันกับผู้อื่น เพราะฉะนั้นตนจึงควรเท่าเทียมกับผู้อื่นในทุกๆ ด้าน และเนื่องจากพวกตนมีกำลังมากที่สุด ในชุมชนและเป็นกำลังป้องกันชุมชนที่ดีที่สุด ตนจึงควรจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองชุมชนนั้น เป็นการอ้างที่ผิดในความเข้าใจของอาริสโตเติล เพราะชุมชนทางการเมืองมิได้เกิดขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันภัยอันตราย แต่เพียงอย่างเดียว (เป็นที่น่าสังเกตว่าในสมัยปัจจุบัน ข้ออ้างอย่างเดียวกันนี้อาจนำมาใช้โดยฝ่ายประชาธิปไตยเอากับฝ่ายทหารก็ได้) อาริสโตเติลยืนยันว่าวัตถุประสงค์ของชุมชนทางการเมืองอยู่ที่การมีชีวิตที่ดี เพราะฉะนั้นผู้ที่มีส่วน

๑๘. *Politics*, Bk. V, Ch. IX และดู Bk. VIII, Ch. I

๑๙. *Politics*, Bk. III, Ch. IX

ในการช่วยให้สมาชิกของชุมชนได้บรรลุถึงชีวิตที่ดีต่างหากที่ควรมีส่วนในการปกครอง(๒๐) การยึดหลักความยุติธรรมอย่างอื่น ๆ เป็นการยึดเพียงบางส่วนของความยุติธรรมทางการเมืองที่แท้จริงไปเป็นหลักการและโดยเหตุที่แต่ละรูปแบบการปกครองในทางปฏิบัติต่างก็มีรากฐานอยู่บนความยุติธรรมที่ไม่สมบูรณ์นี้เองการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเสถียรภาพจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น หลักประกันเสถียรภาพของประชาธิปไตยจึงอยู่ที่การให้ความยุติธรรมแก่ทุกส่วนของสังคม (มิใช่แต่เฉพาะบางส่วน) ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากที่กล่าวมาแล้วนี้ทั้งหมดจะเห็นได้ว่า มีบทเรียนอยู่ไม่น้อยทีเดียวที่ประชาธิปไตยปัจจุบันอาจเรียนได้จากบทวิเคราะห์ว่าด้วยเสถียรภาพของประชาธิปไตยโดยอาร์สโตเติล เพราะใครบ้างที่จะปฏิเสธว่าไม่ใช่เพราะความพยายามที่จะเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ในบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมดอกหรือที่ทำให้รัฐธรรมนูญไว้มาร์แห่งเยอรมันนี้ต้องพลิกทางให้ลัทธินาซีของฮิตเลอร์ไปในที่สุด และใครบ้างที่จะปฏิเสธว่าหลายต่อหลายประเทศที่พยายามเป็น “ประชาธิปไตย” อย่างเต็มที่ด้วยการนำเอาระบบการเลือกตั้งผู้แทนแบบอัตราส่วน (Proportional Representation) มาใช้ ไม่ได้เสียใจเมื่อพบว่าระบบการเลือกตั้งดังกล่าวทำให้รัฐบาลประชาธิปไตยขาดเสถียรภาพทางการเมืองอย่างร้ายแรง สำหรับผู้ที่คิดว่า

ระบบเผด็จการจะเกิดขึ้นไม่ได้โดยวิถีทางแห่งประชาธิปไตย ก็เพียงแต่ต้องศึกษาประวัติการต่อสู้เพื่อเสรีภาพของชาวนิโกรในสหรัฐอเมริกาดูเท่านั้น และผู้ที่คิดว่าความยุติธรรมในสังคมประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ไม่ยากก็เพียงแต่ต้องศึกษาข้อขัดแย้งระหว่างระบบเศรษฐกิจและการเมืองแบบเสรีนิยมและสังคมนิยมคู่อีกเช่นกัน และท้ายสุดใครเล่าที่จะปฏิเสธว่า การมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตยเป็นของที่ทำได้ง่าย ๆ ในเมื่อมันหมายถึงการยอมรับว่าตนเองอาจจะมีโอกาสผิดได้เท่า ๆ กับคนอื่นซึ่งเราไม่เคยถือว่าพิเศษไปกว่าเรานั่นมีโอกาที่จะเป็นฝ่ายถูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อคนอื่นเป็นฝ่ายเสียงข้างน้อย และก็จะช่วยสนับสนุนอย่างเดียวกันนี้เองที่ทำให้ โทมัส เจฟเฟอร์สัน กล่าวไว้ในสุนทรพจน์สำหรับพิธีเข้าตำแหน่งประธานาธิบดีครั้งแรกว่า “ทุก ๆ คนจะต้องจำหลักการอันศักดิ์สิทธิ์ไว้ในใจให้ได้ว่าถึงแม้เจตนารมณ์ของฝ่ายเสียงข้างมากจะต้องชนะเสมอ แต่เจตนารมณ์นั้นจะมีสิทธิชอบธรรมต่อเมื่อชอบด้วยเหตุผลเท่านั้น ฝ่ายเสียงข้างน้อยมีสิทธิอันเท่าเทียมกันซึ่งกฎหมายอย่างเดียวกันต้องปกป้องรักษาและการละเมิดสิทธิดังกล่าวเท่ากับเป็นการกดขี่ข่มเหง” ๓๑

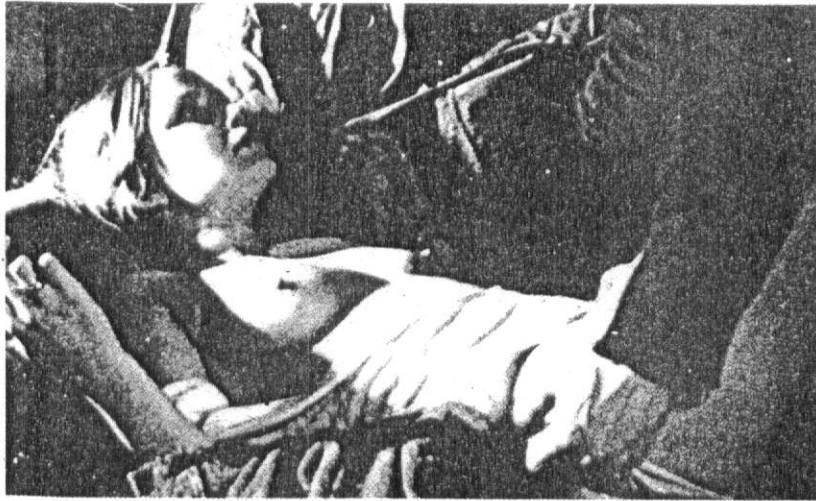
คนกับหนัง

ใครปกป้อง ศีลธรรมใคร

จอห์น เทรเวเลียน*

* อดีตหัวหน้ากองเซนเซอร์ภาพยนตร์อังกฤษ

Straw Dogs

ทีอัลเฟรด ลอร์ด เทนนี่สันเคยเขียนว่า

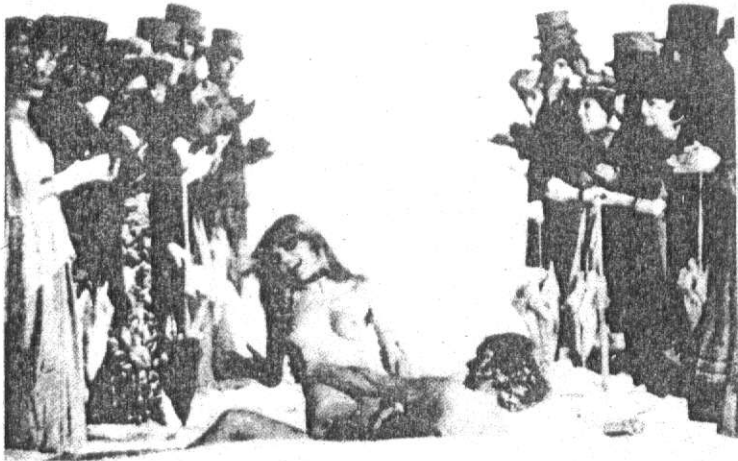
เหล็วขวากบ้นใหญ่ ซ้ายเหล็วไปกบ้นหนัก
เหล็วหลังกบ้นยักษ์ ระคมเป็ยงเส็ยงฟ้าครัน (๑)

สมัยนี้อาจนำมาใช้กับกองการเซนเซอร์ภาพยนตร์อังกฤษ (British Board of Film Censors) และโดยเฉพาะกับสตีเฟน เมอร์ฟี หัวหน้ากองการเซนเซอร์ได้ เพราะเขาถูกฝ่ายขวาโจมตีที่อนุญาตให้ *Last Tango In Paris* ฉายได้และถูกฝ่ายซ้ายโจมตีที่ตัดภาพยนตร์เรื่องนี้ออกไปเสีย ๑๐ วินาที อีกทั้งยังถูกตีโดยขบวนการ “มหกรรมแสงสว่าง” [คือกลุ่มคริสตศาสนิกชนที่พยายามต่อต้านสิ่งที่คิดว่า เป็นการเสื่อมเสีย

ทางศีลธรรมในโลกสมัยนี้ มีบุคคลสำคัญของอังกฤษร่วมอยู่ด้วยกลุ่มหนึ่ง ที่คนไทยรู้จัก คือ คลิฟฟ์ ริชาร์ด — *ผู้แปล*] ซึ่งมีกิจกรรมทั่วประเทศ และส่วนใหญ่สนใจศีลธรรมทางเพศ แต่ก็สนับสนุนชักจูงให้กลุ่มอิทธิพลต่างๆ ประท้วงการฉายภาพยนตร์ใดๆ ก็ตามทีกล่าวกันว่า “ก่อให้เกิดการโต้แย้งกัน” ด้วย

หลังจากการโจมตีสงบลงไปชั่วขณะหนึ่ง สมัยนี้ สตีเฟน เมอร์ฟี กำลังถูกโจมตีอีกครั้งหนึ่ง

(๑) “Cannon to right of them. Cannon to left of them. Cannon behind them Volley'd and thundered”
ผู้แปลขอขอบคุณผู้ซึ่งไม่ประสงค์จะออกนามที่กรุณาแปลคำประพันธ์นี้ให้

A Clockwork Orange

Last Tango in Paris

โรนาลด์ บัทท์ ได้เขียนบทความในหนังสือพิมพ์ *เดอะ ไทมส์* โจมตีประณามที่เขาเขียนจดหมาย ถึงเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองลีดส์ ชมเชยการถ่ายทำ เนื้อเรื่องและคติของภาพยนตร์เรื่อง *A Clockwork Orange* และ มอริส เอเทลแมน ซึ่งไม่ยอม เห็นยัยล่า ได้เสนอแก่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ *เดลี*

เมล ในบทความที่พาดหัวว่า “นักเซนเซอร์ แบบนี้มีประโยชน์อะไร ผมสงสัยว่าเขาคงไม่ห้าม แม้แต่การแขวนคอไปที่สาธารณะ” โดยกล่าว ทว่า นายเมอร์เฟอเองมีส่วนรับผิดชอบในการที่ อาชญากรรมซึ่งใช้ความรุนแรงเพิ่มจำนวนขึ้น ผมเองเห็นใจเขาเพราะเคยประสบสิ่งเหล่านี้มา

ก่อน ปัญหาของเขาเกิดจากการที่การเซนเซอร์ ภาพยนตร์ “มีค่าทางข่าว” [คือเป็นเรื่องที่ หนังสือพิมพ์สนใจ เพราะผู้อ่านสนใจ - ผู้แปล]

สมัยนั้น ผมเป็นเสมือนคนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ สนาบ คอยดูการเคลื่อนไหวของฝ่ายต่างๆ ในการขัดแย้งกันเกี่ยวกับการเซนเซอร์ และผมพยายามเข้าใจว่า เพราะเหตุใดคนบางคนถึงสนใจเรื่องนี้มากนัก ในขณะที่ผมคิดว่าเรื่องนี้มีความสำคัญน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ ที่ยังเป็นปัญหาอยู่ในสมัยนั้น

The Wrath of God

ผมเข้าใจได้เพียงว่าที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากการเซนเซอร์นั้นถือกันว่าเกี่ยวข้องกับศีลธรรม ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งที่ทำให้คนต่างๆ มีปฏิกิริยาทาง

อารมณ์กันมาก ในฐานะนักเซนเซอร์อาชีพ ผมไม่เคยเชื่อ หรือยอมรับว่าผมเป็นหรือควรเป็นผู้ปกป้องศีลธรรมของประชาชน ใดๆ ที่ผมยอมรับว่าผมมีความรับผิดชอบในด้านนี้เกี่ยวกับภาพยนตร์ที่เด็กอาจได้ดู และมีความรับผิดชอบบ้างถ้าเยาวชนอาจได้ดู ด้วยเหตุนี้เองเราจึงใช้วิธีแบ่งภาพยนตร์ออกเป็นประเภทต่างๆ (๒)

กองการเซนเซอร์ภาพยนตร์อังกฤษตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับความสะดวกในการปฏิบัติ แต่เดิมนักวิจารณ์จะแจ้งให้พระราชบัญญัติการภาพยนตร์ พ.ศ. ๒๔๕๒ เป็นหนทางจะลดอันตรายจากไฟไหม้ในโรงภาพยนตร์ โดยการระบุว่ามหรสพประเภทนี้ ฝ่ายบริหารประจำท้องถิ่นต่างๆ จะต้องเป็นผู้ออกทะเบียนอนุญาตให้ แต่ต่อมาศาลได้ตัดสินว่า พระราชบัญญัตินี้ได้มอบอำนาจให้แก่ฝ่ายบริหารท้องถิ่นต่างๆ กว้างขวางขึ้นกว่านี้ ซึ่งรวมถึงอำนาจในการเซนเซอร์สิ่งที่ปรากฏขึ้นบนจอด้วย เนื่องจากการที่จะให้แต่ละบริษัทยื่นเสนอเรื่องต่างๆ ให้ทุกๆ ท้องถิ่นพิจารณาออกทะเบียนให้ นั้น เป็นการไม่สะดวก รัฐบาลสมัยนั้นจึงยอมรับข้อเสนอจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ให้มีการตั้งกองเซนเซอร์อิสระขึ้นเพื่อทำหน้าที่นี้ ในขณะที่ยังสงวนอำนาจของแต่ละท้องถิ่น ให้มีสิทธิทำการตัดสิน

(๒) มักเรกัเห็นด้วยกับขวดีหรับแต่ละประเภท ประเภท U ทุกคนดูได้ A หมายความว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า ๑๔ ขวบจะต้องมีผู้ใหญ่พาไปด้วยจึงจะดูได้ AA หมายความว่าห้ามไม่ให้เด็กที่อายุต่ำกว่า ๑๔ ขวบดู X คือ ภาพยนตร์ประเภทที่คนที่อายุ ๑๘ ปีขึ้นไปดูได้เท่านั้น

ของตัวเองต่างหากอย่างอิสระได้ถ้าหากต้องการระบบที่แปลกประหลาดนี้จึงได้ตกทอดมาจนถึงสมัยปัจจุบัน

มีคนบางคน รวมทั้ง ลอร์ด ลองฟอร์ด [ผู้นำคนหนึ่งของ "มหกรรมแสงสว่าง" และนักการเมืองพรรคกรรมกร — ผู้แปล] ที่ดูเหมือนว่าจะเชื่อแน่ว่า เนื่องจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ได้เป็นผู้เสนอให้ตั้งกองการเซนเซอร์ขึ้นเมื่อ ๖๐ ปีก่อนนี้ กองการเซนเซอร์จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ซึ่งไม่เป็นความจริง กองการเซนเซอร์ภาพยนตร์อังกฤษเป็นตัวอย่างที่หายาก และอาจเป็นตัวอย่างเดียวในโลกนี้ขององค์การที่เป็นบริการแก่สาธารณะในขณะที่มีอิสรภาพอย่างสมบูรณ์ อิสรภาพนี้เองที่ทำให้กองการเซนเซอร์ดำรงอยู่ได้มั่นคง ในบรรดาประเทศส่วนใหญ่ การเซนเซอร์ภาพยนตร์อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ซึ่งจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับ การเซนเซอร์ทางการเมืองด้วย กองการเซนเซอร์ภาพยนตร์อังกฤษไม่ต้องทำตามความต้องการของรัฐบาล ไม่ต้องทำตามความต้องการของการปกครองของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งคุมอำนาจทางกฎหมาย และไม่ต้องทำตามความต้องการของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ เงินทุนสำหรับค่าใช้จ่ายต่างๆ มาจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ แต่กองฯ ได้รับเงินด้วยวิธีที่หลีกเลี่ยงการใช้อิทธิพลทางการเงิน คือ กองฯ เก็บค่าตรวจพิจารณาภาพยนตร์เป็นเรื่องๆ ไป ทำให้รายได้มาจากบริษัทที่เป็นเอกเทศต่างๆ

แทนที่จะมาจากอุตสาหกรรมรวม ผมเชื่อได้ว่าอุตสาหกรรมภาพยนตร์คงอยากให้กองการเซนเซอร์อยู่ภายใต้การควบคุมของตนมากกว่าที่เป็นอยู่ในสมัยนี้ แต่ไม่ว่าจะเป็นสมัยนี้หรือสมัยก่อนก็ตาม ทางกองฯ ตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะรักษาอิสรภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่สมควรแล้ว

จากการศึกษาประวัติ และบันทึกต่าง ๆ ของกองฯ เห็นได้ชัดว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๖ ซึ่งเป็นปีที่เริ่มทำงาน จนกระทั่งถึงประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๓ กองฯ ถือว่า มีหน้าที่เป็นผู้ปกป้องศีลธรรมของชาติ และผู้ปกป้องระบบที่ตั้งหลักอยู่ (the establishment) แต่ภายใน ๒๐ ปี หลังจากนั้นทัศนคติและนโยบายของกองฯ ค่อยวิวัฒนาการไป จนกลายเป็นเครื่องสะท้อนความรู้สึกผิดชอบทางสังคมของประชาชน โดยที่การตัดสินใจต่าง ๆ เป็นการตีความสิ่งที่ดูเหมือนว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางทัศนะของประชาชน และไม่ได้เป็นการพยายามบังคับผู้ทบทวนนิคดีภาวะแล้วให้ยอมทำตามศีลธรรมดั้งเดิม (conformist morality)

การเปลี่ยนแปลงแบบนี้ย่อมก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ และแม้กระทั่งการโจมตีจากบุคคลและกลุ่มต่างๆ ที่เชื่อกันว่าศีลธรรมดั้งเดิมที่ทุกคนทำตามเป็นพื้นฐานของสังคมที่มั่นคงเพียงอันเดียว ผมเองอาจกระทำบางอย่างที่ส่งเสริมให้มีการขัดแย้งกับแบบที่ปรากฏในสมัยปัจจุบัน ด้วยการที่ผมถือนโยบายเสรีนิยมในการ

พิจารณาภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับเพศ ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากประธานของผมด้วย และด้วยการที่ผมขยายการประชาสัมพันธ์ของกองฯ ทำให้การตรวจพิจารณาที่เคยทำกันอย่างลับๆ ได้เปิดเผยให้ประชาชนภายนอกทราบมากขึ้น เมื่อเกิดขึ้นหลังผมยังรู้สึกว่ายโยบายทั้งสองนั้นถูกต้องเหมาะสมแล้ว แต่ก็ต้องยอมรับว่าอาจทำให้คนที่รับตำแหน่งสืบเนื่องจากผมต้องมีความลำบากในการเริ่มทำงานมากกว่าสมัยที่ผมเริ่มทำงานเอง เมื่อ ๑๓ ปี ก่อนหน้านั้น

สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้การทำงานของผู้ที่รับช่วงต่อจากผมยิ่งลำบากมากขึ้น คือการที่ภาพยนตร์ต่างๆ ที่ยื่นเสนอให้กองฯ ทำการเซ็นเซอร์^(๓) ก่อให้เกิดปัญหามากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สร้างภาพยนตร์ในประเทศหลายๆ ประเทศได้รับเสรีภาพมากขึ้น และจากการที่มีหลักฐานว่าคนต้องการดูภาพยนตร์ที่แสดงเรื่องเพศอย่างเปิดเผยและความรุนแรงแบบเห็นความเจ็บปวดของผู้อื่น (sadistic violence) มากขึ้นแทบทั่วทุกแห่ง ในเมื่อจำนวนคนดูภาพยนตร์ลดน้อยลงจึงจำเป็นต้องมีการตอบสนองความต้องการ

นี้เพื่อทำกำไร หลักฐานทำนองนี้จึงมองข้ามเสียไม่ได้

ในสมัยนั้นฝ่ายปฏิกริยาเริ่มปรากฏตัวขึ้นแล้ว ลอร์ด ลองฟอร์ดได้เริ่มทำงานการค้นคว้า [เกี่ยวกับสิ่งลามกอนาจาร pornography — ผู้แปล] แล้วและคณะกรรมการของเขาได้ก่อให้เกิด “มหกรรมแสงสว่าง” สิ่งเหล่านี้ได้เรียกร้องความสนใจ เพราะอะไรก็ตามที่เกี่ยวกับศีลธรรมทางเพศไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือการพยายามห้าม ย่อมเป็นข่าว

ผู้ที่รับช่วงต่อจากผมโชคไม่ดีที่ได้รับความรับผิดชอบเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่อง *The Devils* ไปด้วย ซึ่งกองฯ ได้อนุญาตให้ฉายเมื่อสมัยที่ผมยังทำงานอยู่ เนื่องจากเป็นภาพยนตร์ที่บางคนยอมรับถึงและในสภาพดังกล่าวนี้เป็นเป้าหมายธรรมชาติสำหรับการ์โจมตี^(๔) ได้มีการกดดันการปกครองท้องถิ่น (ซึ่งมีอำนาจเซ็นเซอร์ตามกฎหมาย และมีสิทธิตัดแปลงหรือพลิกคำตัดสินของกองฯ) บางท้องถิ่น จนกระทั่งบางแห่งห้ามฉายเรื่องนี้ ซึ่งเป็นการกระทำที่ตีความเชิงนัยได้ว่าไม่มีความเชื่อถือในการทำงานของกองฯ

(๓) คำว่า “เซ็นเซอร์” ในที่นี้หมายถึงการอนุญาตให้ฉายด้วย ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการห้ามหรือการตัดทอนเท่านั้น

(๔) ภาพยนตร์ชิ้นเยี่ยม ๒ เรื่องของ Ken Russell ถูกห้ามไม่ให้ฉายในประเทศไทยคือ *Women In Love* (จากนวนิยายของ D.H. Lawrence) กับ *The Devils* เรื่องหลังนี้ทว่าความจริงจากประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสเกี่ยวกับการแสวงหาอำนาจทางการเมืองของพระสงฆ์ การที่เนื้อเรื่องแสดงถึงการไร้ศาสนาและศีลธรรมเป็นเครื่องที่อ้างบังหน้าในการแสวงหาอำนาจ ประกอบกับฉากแม่ชีบ้ากาม (ตามคำสั่งของพระสงฆ์ชั้นอาวุโสที่ต้องการทำลายพระภิกษุที่พยายามต่อสู้กับอำนาจการเมืองเหล่านี้) และฉากการทรมานต่างๆ ทำให้ “เป็นภาพยนตร์ที่บางคนยอมรับถึง” — ผู้แปล

A Clockwork Orange

ในระยณะนั้นการโจมตีได้เปลี่ยนจากการโจมตีในเรื่องเพศมาเป็นเรื่องการกระทำที่รุนแรงโหดร้าย (violence) มีหลายคนท้วงใยในการที่อาชญากรรมรุนแรงเพิ่มจำนวนขึ้น ประกอบกับความล้มเหลวในการพยายามแก้ปัญหของไอร์แลนด์เหนืออย่างสันติ เรื่องนี้จึงถูกนำมาเป็นแพะรับบาป เมื่อหลายปีก่อนนี้ภาพยนตร์เป็นแพะรับบาปที่ยอมรับกัน ต่อจากนั้นโทรทัศน์เป็นแพะรับบาป สมัยนี้ภาพยนตร์และโทรทัศน์เป็นแพะรับ

บาปด้วยกัน ถึงแม้ว่าจะไม่มีหลักฐานในขณะที่มีผู้ทำการค้นคว้าในเรื่องนี้มาก หลายคนยังเชื่ออย่างมั่นใจว่า ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการกระทำ

อย่างรุนแรงบนจอ จนกระทั่งคำขวัญที่ว่า “การกระทำรุนแรงก่อให้เกิดการกระทำรุนแรง” (Violence begets violence) ได้รับความนิยมมากขึ้น ผู้ที่รับหน้าที่ต่อจากมมลูกโจมตีที่อนุญาตให้ Straw Dogs ฉายได้ โดยที่นักวิจารณ์ภาพยนตร์ชั้น นำโจมตีว่าแสดงการกระทำอย่างรุนแรงโดยใช้เหตุ ซึ่งทำให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นได้รับความสำเร็จทางการค้า “มหกรรมแสงสว่าง” ได้เติมภาพยนตร์เรื่องนี้ในบัญชีภาพยนตร์ที่คิดว่าควรห้าม เขา [คือนายเมอร์ฟี — ผู้แปล] จึงกล่าวหาญมากที่อนุญาตให้ฉาย A Clockwork Orange ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่จริง

A Clockwork Orange

จึงด้วยวิธีประชดในการวิเคราะห์ปัญหา “การกระทำรุนแรง” ภาพยนตร์เรื่องนี้ก็อยู่ในบัญชีรายชื่อของ “มหกรรมแสงสว่าง” ด้วย แต่การที่เป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเห็นขัดแย้งกัน ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีคณาพากันไปดูที่โรงภาพยนตร์แห่งหนึ่งใน เวสต์ เอนด์ [ย่านมหรสพและร้านค้าของลอนดอน] เต็มโรงมาเป็นเวลากว่าหนึ่งปีแล้ว และช่วยให้ทำลายสถิติรายได้ของภาพยนตร์จากการฉายทั่วประเทศ

ผมค่อนข้างแปลกใจที่สมัยที่ผมทำงานกับกอง ๆ มีความกดดันแบบนั้นน้อย มีการวิพากษ์วิจารณ์ในหนังสือพิมพ์ เพราะสมัยนั้นการเซ็นเซอร์เริ่มเป็นข่าวที่คนสนใจ แต่ส่วนใหญ่ก็วิจารณ์ที่เห็นว่าเราก็ดกกันมากเกินไป มีจำนวนเท่า ๆ กับที่เห็นว่าเราปล่อยเสรีมากเกินไปและน่าสังเกตว่าทัศนคติที่ต้องการให้มีการกดขี่มากขึ้น ส่วนใหญ่แสดงออกในหนังสือพิมพ์ประเภทที่คนชอบอ่านมาก โดยเฉพาะถ้าเขามีโอกาสลง

ภาพหรือข้อความเป็นตัวอย่างด้วยเพื่อแสดงสิ่งที่เขาต้องการประณาม

การปกครองประจำท้องถิ่นบางแห่งบ่นมาบ้างเหมือนกัน แต่ตามปรกติผมพบว่าถ้าได้พบปะกับกลุ่มเหล่านี้ด้วยตนเองแล้ว ผมทำให้เขาเชื่อมั่นในตัวผมได้ การบริหารท้องถิ่นส่วนใหญ่ทำงานเป็นคณะกรรมการ, ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเชื่อตามคนที่ทำตัวเป็นผู้นำ ผมได้รับจดหมายจากบุคคลต่าง ๆ แต่จำนวนไม่มากนัก ปรกติมาจากผู้ที่มีความเห็นสุดขีดไปในทางใดทางหนึ่ง และผมหมั่นตอบทุกฉบับ ผมไปพูดปาฐกถาหรือสนทนากับกลุ่มต่าง ๆ เช่น สหพันธ์มารดา กลุ่มพรรคการเมือง และสมาคมภาพยนตร์ต่างๆ เป็นครั้งคราว เพื่ออธิบายนโยบายของเรา และเพื่อรับฟังความเห็นและคำวิจารณ์ของเขาและเรามีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางภาพยนตร์ประกอบด้วยผู้แทนของกลุ่มกับความเห็นต่างๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นเวทีการอภิปรายที่มีประโยชน์

จากประสบการณ์ผมเรียนรู้ว่า วิธีที่ดีที่สุดคือรับ ฟังคำวิจารณ์ต่างๆ แต่ไม่ยอมให้คำวิจารณ์มี อิทธิพลมากเกินไป โดยทำการตัดสินใจที่เราคิดว่าถูกต้องในขณะนั้น แล้วถ้าจำเป็นก็แถลง เหตุผลสนับสนุนภายหลัง ผู้ที่รับช่วงต่อจากผมดู เหมือนจะใช้วิธีทำงานเดียวกัน

ตลอดเวลาที่ผมทำงานที่กองฯ ผมไม่เคยได้ รับความกดดันจากรัฐบาล ไม่เคยมีการเซนเซอร์ ทางการเมือง ผมคิดว่าบรรดารัฐมนตรีมหาชาติไทย ต่างพอใจที่ไม่ต้องเซ็นเซอร์ ซึ่งเกี่ยวกับการขัดแย้งกัน ในเรื่องภาพยนตร์

แน่นอน มีความกดดันจากฝ่ายอุตสาหกรรม ภาพยนตร์นักสร้างภาพยนตร์ไม่พอใจการเปลี่ยนแปลงเซนเซอร์ผลงานของตนเป็นธรรมชาติ และ บริษัทแจกจ่ายภาพยนตร์ต้องการคงไว้ซึ่งงานที่ จะช่วยขายภาพยนตร์ ส่วนใหญ่ต้องมีการประนี ประนอมกันทั้งสองฝ่าย และผมพบว่าการติดต่อ ด้วยตนเองเป็นทางที่จะช่วยตกลงกันด้วยวิธีที่ทั้ง สองฝ่ายพอใจเป็นส่วนใหญ่ ส่วนใหญ่ผมพบว่า ฝ่ายภาพยนตร์ร่วมมือและเข้าใจปัญหาของเรา อย่างดีเมื่อเขาเห็นว่าผมเข้าใจปัญหาของเขา และ มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างภาพยนตร์

งานของนักเซนเซอร์ภาพยนตร์เป็นงานที่ ล้าบามาก ผู้ที่รับตำแหน่งต่อจากผมเคยกล่าวว่า เป็นงานที่ "ทำไม่ได้" ต้องทำการตัดสินใจเกี่ยวกับภาพยนตร์ต่างๆ ท่ามกลางความมืดที่เป็นทั้ง ความจริงและเป็นการอุปมาอุปไมยที่มีโอกาสรู้ว่า

คนอื่นคิดอย่างไรหรือนักเขียนจะวิจารณ์อย่างไร จึงต้องอดทน ใจเย็น และต้องมีชั้นเชิงในความ สัมพันธ์ระหว่างคนกลุ่มต่างๆ

ผู้เซนเซอร์ชั้นสุดท้ายคือประชาชน ในสมัย นี้ หนึ่ง ๆ ที่มีภาระประท้วงว่า "สุภาพชนธรรมดา" ไม่ต้องการให้มีฉากเกี่ยวกับกามและการกระทำ รุนแรงในภาพยนตร์ ดูเหมือนว่าหลักฐานมักชี้ไป ในทางตรงกันข้าม บางทีอาจกล่าวได้ว่า "สุภาพ ชนธรรมดา" สมัยนี้เหลือเพียงไม่กี่คน หรืออาจ กล่าวได้ว่า ได้เวลาแล้วที่ภาพยนตร์ที่ฉายให้ผู้ ใหญ่สมควรจะได้รับการปลดปล่อยจากการเซน เซอร์ แบบเดียวกับที่ได้ทำกับละครเมื่อ ๕ ปีก่อนนี้

การยุบกองการเซนเซอร์ภาพยนตร์อังกฤษ ไม่สามารถทำให้การเซนเซอร์ภาพยนตร์หมดสิ้น ไป การยกเลิกหรือตัดแปลงระบบการเซนเซอร์ ครั้งใหญ่ทำได้ด้วยการนิติบัญญัติในรัฐสภาเพื่อ ยกเลิกหรือตัดแปลงอำนาจของการปกครองประจำ ท้องถิ่น บางทีทางที่ดีควรทำตามข้อเสนอของ สภาลอนดอน (Greater London Council) คือ ให้มีการไต่สวนเรื่องการเซนเซอร์ภาพยนตร์ เพื่อตัดสินใจว่าการบังคับใด ๆ ควรคงไว้ และการ บังคับใด ๆ ยกเลิกได้ ในบรรยากาศที่สุชุม มีสติ ปราศจากการร้องแรงแทกๆตามอารมณ์การ จำกัดเสรีภาพ ไม่ควรกระทำนอกจากมีเหตุผลที่ดี จริง ๆ ๖๐๐๐

ไมตรี อิงกากรณ

แปลจาก Who Guarding whose Morals? ของ John Trevelyan จาก The Guardian, May 1973.

หนังสือที่เหมาะสมของขวัญปีใหม่สำหรับทุกคน

อ่านเสฐียรโกเศศ – นาคะประทีป

โลกร้า	ของฝ่ายวิชาการ ส.จ.ม.
จีน : แผ่นดินแห่งการปฏิวัติตลอดกาล	ของฝ่ายวิชาการ ส.จ.ม.
นอนต่างแดน	ของ ส. ศิวรักษ์
สงครามความคิด	ของ วารินทร์ วงศ์หาญเชาว์
ความรู้เกี่ยวกับกลไกของสังคม	ของ พัทยา สายหู
ดาวหาง	ของ ระวี ภาวิไล
สันติประชาธรรม	ของ ป๋วย อึ๊งภากรณ์
อนาคต	นิตยสารของสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรม
ไทยการต	นิตยสารของสมาคมไทย – การต
บ้าน	นิตยสารของการเคหะแห่งชาติ
แม่	แม็กซิม กอกแตง ศรีบูรพา แปล
วชนอเอเชีย	ของ กอง บ.ก. สังคมศาสตร์ปริทัศน์
การศึกษาเพื่อมวลชน	ผลงานอันดับ ๓ ของ ชมรมแสงจันทร์ มธ.

สารสยาม

สำนักงานจัดจำหน่ายหนังสือ

๑๔-๑๖ ตรอกนคร ถนนมหาไชย กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพฯ ๒ โทร. ๒๕๕๑๑๘

แนะนำสาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อขงจื้อ เป็นพวกโต๋อิกัวตมน์

หนังสือพิมพ์ *ซงแดง* ฉบับเดือนตุลาคม ตีพิมพ์บทความโจมตี *ขงจื้อ* ว่าเป็นพวกหัวเก่าที่ถอยหลังเข้าคลอง กับยกย่องจักรพรรดิฉินซึ่งได้ว่าเป็นคนมีหัวก้าวหน้า ที่เผาหนังสือตำราขงจื้อ และฝั่งพวกปัญญาชนโต๋อิกัวตมน์เสียทั้งเป็น คนทั่วไปเมื่อได้อ่านข่าวนี้ ต่างพากันงุนงงคอบทวิจารณ์อันนี้ และเริ่มสรุปแบบที่เคยคิดมาง่าย ๆ ว่า คนหนุ่มรุ่นใหม่ของจีนกำลังเป็นบ้าไปอีกแล้ว เหมือนกับที่เคยอาสาตมาในคราวปฏิวัติวัฒนธรรม

บทความดังกล่าวนี้ปรากฏในหน้าวารสาร **ศึกษาและวิจารณ์** ตีพิมพ์ในเชียงใหม่ เมื่อเดือนกันยายน ต่อมาตีพิมพ์ซ้ำในหนังสือพิมพ์ **เด็ยหนิงรายวัน** กับ **ประชาชนรายวัน** แสดงว่าต้องการเผยแพร่ความคิดให้กว้างขวางกับเป็นการเน้นประเด็นของปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการประชุมพรรคฯ ครั้งที่ ๑๐ โจว เอินไหล ได้ยกคำขวัญของเมาเซตุงมากล่าวว่า **เดินด้วย กระแสคลื่น** ซึ่งตีความได้ว่า ให้ต่อต้านและ ปฏิเสธประวัติบางตอนที่ผ่านมาจากพรรคฯ และของอดีต โจวกล่าวว่า “ในอดีต มีเหตุการณ์หลายครั้ง ที่อิทธิพลแนวคิดหนึ่งจะครอบงำคนทั้งหมด เมื่อกระแสคลื่นพัดมาถึง เสียงส่วนใหญ่ ก็ลุดยไปตามคลื่น โดยมีคนเพียงกลุ่มน้อยเท่านั้น ที่ยืนยงต้านทานอยู่”

ภายหลังจากการประชุมพรรคฯแล้ว บทความ **โจมตีขงจื้อ** ก็ปรากฏออกมาเพื่อเป็นการสนองตอบคำขวัญของเมา ในบทความนี้มีการยกย่องแนวคิดของกลุ่ม **นิคิธรรม** ที่ยึดกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นใหญ่ กับประณามกลุ่ม **ขงจื้อ** ซึ่งเป็นพวกยึดจารีตประเพณี และจบลงด้วยการสดุดีการ เมาตำราชงจื้อและฝั่งพวกปัญญาชนหัวเก่าว่าเป็น การปฏิวัติและทำลายพวกเจ้าของทาสที่ดิน และล้มระบบการเมือง แบบเก่าลงไป

จุดมุ่งหมายเบื้องหลังของบทความนี้ ได้แก่ การโจมตีผู้นำเก่าและเก่าที่ไม่ยอมเปิดทางให้คนหนุ่มขึ้นมาบริหารได้อย่างเต็มที่ ถึงแม้ในการ

ประชุมพรรคฯ จะเลือกตั้งคนหนุ่ม หวังหงเหวิน เข้ามาเป็นรองประธานร่วมกับผู้นำเก่าแก่เช่นโจว เอินไหล คังเซง เย่เซียนหยิงและลีเตเซงแล้วก็ตาม แต่ในอีกหลาย ๆ สถาบัน โดยเฉพาะในจังหวัด นอกปักกิ่งแล้ว กลุ่มผู้นำหัวเก่ายังคงยึดเก้าอี้อย่างเหนียวแน่นเช่นมีการกำหนดวิมุติของผู้นำให้สูงเป็นต้น ภาวะการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มผู้นำฝ่ายซ้ายในพรรคไม่พอใจอย่างยิ่ง จึงเริ่มเขียนบทความโจมตีในวารสาร **ศึกษาและวิจารณ์** ที่เพิ่งออกใหม่ในเชียงใหม่ มีผู้ตั้งข้อสังเกตเอาไว้ว่า การโจมตีครั้งนั้นคล้ายๆ กับเหตุการณ์ก่อนเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมที่หนังสือพิมพ์ในเชียงใหม่เป็นผู้เริ่มก่อน อาจจะกล่าวได้ว่าเชียงใหม่เป็นฐานพลังของเมาเซตุงและกลุ่มซ้ายที่เหนียวแน่นที่สุด

ปัญหาการเมืองภายในของจีนปัจจุบัน สะท้อนออกมาในบทความดังกล่าวที่ต้องการจะทำลายอำนาจของส่วนภูมิภาค และเสริมสร้างอำนาจส่วนกลางให้แข็งยิ่งขึ้น ในสมัยราชวงศ์จิ้น เมื่อราว ๒,๒๐๐ ปีมาแล้ว ได้ทำลายระบบศักดินาลงไป และรวมประเทศจีนเป็นอาณาจักรเดียว จากนั้นก็แบ่งเขตปกครองเป็น ๓๖ มณฑล ข้าหลวงแต่ละภาคได้รับการแต่งตั้งมาจากเมืองหลวงและโยกย้ายไปไหนก็ได้ตามความเหมาะสม หลังจากรื้อราชวงศ์จิ้นแล้ว ราชวงศ์ฮั่นก็ขึ้นมาครองพร้อมกับรื้อฟื้นระบบศักดินาขึ้นมาใหม่ ให้แต่ละรัฐมีสิทธิเก็บภาษีเอง ควบคุมและออกเงินตราเอง กับแต่งตั้งและปลดข้าราชการเอง ซึ่งเป็นการกระ

จ่ายอำนาจการปกครองออกไปให้ท้องถิ่นมากขึ้น
ว่าไปแล้ว ลักษณะการปกครองของจีน
ปัจจุบัน ก็เป็นแบบรวมอำนาจการเมืองและการ
วางแผน กับกระจายอำนาจในทางปฏิบัติ ใน
หลายปีที่ผ่านมา นโยบายและแผนเศรษฐกิจการ
เมืองจากส่วนกลางประสบความสำเร็จเมื่อนำไป
ปฏิบัติในภูมิภาคต่างๆ ต่อมาจึงได้พยายามส่งเสริมให้แต่ละท้องถิ่นตั้งนโยบายในชั้นปฏิบัติกัน
เอง โดยยึดหลักการใหญ่จากส่วนกลาง ความล้ม
เหลวของนโยบายการปกครองหรือพัฒนาเศรษฐกิจจึงไม่ได้อยู่ที่ว่า จะใช้ระบบรวมอำนาจมากขึ้น
หรือกระจายอำนาจมากขึ้น เพราะระบบทั้งสอง
เป็นเหมือน **สิ่งขัดแย้ง** ที่ช่วยกันผลักดันให้การ
ปกครองก้าวเดินไปข้างหน้า ดังนั้น การโจมตี
ของกลุ่มนิยมรวมอำนาจจึงมิได้มุ่งหมายแต่จะทำลายระบบ
กระจายอำนาจในทางปฏิบัติของแต่ละท้องถิ่น
แต่มุ่งจะโจมตีตัวบุคคลที่มีแนวโน้มเป็นพวกจารีต
นิยมมากกว่า ซึ่งคนรุ่นใหม่เห็นว่ามืออยู่มากตาม
หัวเมือง กับวิจารณ์พรรคที่ไม่ดำเนินการโยกย้าย
หรือปลดออกไปเสีย เพราะถ้าปล่อยไว้นานวัน
อำนาจของผู้นำต่างจังหวัดจะเข้มแข็งขึ้น และ
ประวัติศาสตร์อาจจะซ้ำรอย นั่นคือการฟื้นคืน
ชีพของพวกนายทุนนิยม และพวกโศกวิวัฒน์
เหมือนกับการคืนชีพ ของระบบศักดินาในสมัย
ราชวงศ์ฮั่น **ว.๑๖๖๖**

ทันดอน ทุ่งบัวสี

ของรัฐจึงดี

รัฐบาลทุกประเทศต่างอ้างว่ามีนโยบายที่จะ
พัฒนาฐานะความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ รัฐบาล
ทุกประเทศต่างใช้ระบบภาษีที่อาจเรียกได้ว่า
“ก้าวหน้า” ไม่ระดับใดก็ระดับหนึ่ง กล่าวคือ
เก็บภาษีจากคนรวยมากกว่าคนจน เพื่อมาใช้จ่าย
สำหรับบริการทางด้านสาธารณูปโภค สาธารณ
สุข และการศึกษา สำหรับคนทุกชนชั้น แต่ผลที่
ปรากฏในชีวิตจริง คือ คนส่วนน้อยเท่านั้นที่มี
ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น มั่งคั่งขึ้น ขณะที่คนส่วน
ใหญ่คงยากจนอยู่เหมือนเดิมหรือกระด้างขึ้นไม่
มากนัก ประมาณว่ามีคนรวย ๕๐๐ ล้านคน หรือ
ราว ๕๐% ของประชากรในโลกที่สาม ที่ไม่ได้
รับผลจากการพัฒนาเศรษฐกิจในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่าน
มาเลย พวกเขายังคงอยู่ในสภาพที่ขาดอาหาร
เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ และยากจนข้นแค้น
อย่างถึงที่สุด

โลกที่สาม

ทำไมบริการ ไปถึงมือคนจน น้อยที่สุด

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น นอกจากปัญหาเรื่อง
ความไม่จริงใจและการฉ้อฉลของรัฐบาลส่วนใหญ่
ในประเทศด้อยพัฒนาแล้ว ยังมีเหตุผลอีกหลาย
อย่างที่จะอธิบายได้ว่า ทำไมความพยายามในการ
ให้บริการของรัฐจึงไม่สามารถไปถึงมือคนจนได้

ประการแรก คือปัญหาเรื่องการจ่ายแจก
บริการที่รัฐเป็นผู้จัดทำให้ประชาชน ไม่ว่าจะเป็น
เป็น โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีเกษตรกรรม
มักเป็นหน่วยใหญ่ๆ ที่ตั้งอยู่ตามเมืองหรืออย่าง
น้อยก็อำเภอ แทนที่จะเป็นหน่วยเล็กๆ กระจาย
ไปตามหมู่บ้าน ที่เป็นทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความ
สะดวกในการบริหารไปจากส่วนกลางและการ
ประหยัดจากขนาด ผลก็คือ ทำให้ประชาชนที่
อยู่ห่างไกลออกไปซึ่งเป็นคนจนกว่าไม่สามารถมา
รับบริการได้ ทั้งที่เขาเป็นผู้ที่ควรจะได้รับ
ความช่วยเหลือมากกว่าคนในเมืองซึ่งมีฐานะดีกว่า

นอกจากปัญหาความใกล้ไกลแล้ว บางครั้งปัญหาประสิทธิภาพในการให้บริการ ก็ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีนโยบายในการให้ความช่วยเหลือ คนที่จะใช้บริการให้เป็นประโยชน์ได้มากกว่าคนที่ยากจนกว่า เช่น บริการให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำทางการเกษตร ซึ่งเป็นงานที่ซับซ้อนและสิ้นเปลือง ทำให้เจ้าหน้าที่นิยมที่จะช่วยเกษตรกรที่มีฐานะ และการศึกษาค่อนข้างดีมากกว่าเกษตรกรยากจนที่ไร้การศึกษา ซึ่งมองในแง่ประสิทธิภาพแล้วก็อาจเป็นการถูกต้อง แต่มองในแง่ความยุติธรรมแล้วย่อมผิดพลาด เพราะคนที่จนจริงๆ กลับไม่ได้รับความช่วยเหลือ ปรากฏการณ์นี้จะเห็นได้ทั่วไป ในประเทศที่อ้างว่ามีการปฏิวัติเขียวเกิดขึ้นทั้งหลาย เพราะเกษตรกรรายหน้านั้น ที่จะสามารถปฏิวัติการเพาะปลูกให้ทันสมัยได้

นอกจากนี้แล้ว เมื่อเราถามมาใจระดมเฉพาะคนไปโรงเรียน จะจ่ายค่าให้เพียงใดรับบริการอนามัยของเรามากกว่าโรงเรียนของรัฐ ซึ่งเสรีชนจะหาว่าไม่เสมอภาคเลยหรือ การบริการสุขภาพของรัฐที่ควรจะมีค่าต่ำกว่าบริการสุขภาพเอกชนหรือไม่ การบริการสุขภาพของรัฐที่ควรจะมีค่าต่ำกว่าบริการสุขภาพเอกชนหรือไม่

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการเข้าถึงรัฐบาลท้องถิ่นสำหรับคนยากจน คนยากจนซึ่งจะไปเรียนโรงเรียนของรัฐ จะต้องเสียค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ซึ่งคนที่จนจริงๆ ย่อมมีปัญหาน้อย นอกจากนั้นแล้ว เด็กที่โตพอสมควรยังสามารถช่วยพ่อแม่ทำงานได้ การให้เขาไปโรงเรียน จึงเท่ากับเป็นการทำให้ครอบครัวขาดรายได้ไปอีก ซึ่งควรจัดเป็นค่าใช้จ่ายได้เช่นกัน สำหรับครอบครัวที่จนหรืออย่างการไปโรงพยาบาล แม้ค่าตรวจรักษาจะฟรี แต่ก็ยังต้องมีค่ายา ค่าเดินทาง ค่าเสียเวลาไปนั่งรอคอยที่โรงพยาบาลอีก เพราะคนจนส่วนมากต้องทำงานทั้งวัน ถ้าไม่ทำงานก็อาจหมายถึงต้องขาดรายได้ไป และนี่ก็คือค่าใช้จ่ายเช่นกัน

บริการทางการศึกษาโดยทั่วไปแล้ว ก็ไม่ได้ให้ฟรีด้วยยิ่งถ้าเรียนชั้นสูงยิ่งกว่า ค่าเล่าเรียนของโรงเรียนรัฐบาลจึงกล่าวกันโดยทั่วกันหมด ไม่ว่าจะเป็่่นลูกคนรวยหรือลูกคนจน เงินจำนวนนั้นอาจจะดูไม่มากสำหรับคนฐานะปานกลางหรือเมื่อไปเทียบกับค่าเล่าเรียนของโรงเรียนเอกชน แต่สำหรับคนจนแล้ว เงินจำนวนนั้นถือว่าค่อนข้างมีค่า เช่น ค่าเล่าเรียนของโรงเรียนชั้นมัธยม ๕-๖ ของโรงเรียนรัฐบาลก็พอจะพอสำหรับคนจนแล้ว ถ้าครอบครัวมีเงินพอไปโรงเรียนเอกชนได้ก็ดีกว่าเสียเงินไปเรียนโรงเรียนรัฐบาลแล้วเสียเงินไปเรียนโรงเรียนเอกชนอีก

ประการที่สาม คือปัญหาที่คนจนมักไม่รู้ว่าจะ

มีบริการอยู่หรือไม่ถ้าไปรับบริการ คนจนส่วนใหญ่ขาดการศึกษา มีวัฒนธรรม ความนึกคิดที่ต่างไปจากคนในเมือง หรือ เจ้าหน้าที่ของทางการ ที่บริการให้บริการต่างๆ มักจะเป็นไปตามระเบียบแบบแผนเป็นทางการ ซึ่งเป็นสิ่งแปลกหน้าสำหรับชาวบ้าน ทำให้เขาขยาดที่จะเข้าไปขอรับบริการ ยิ่งเจ้าหน้าที่ของทางการแสดงท่าทีเจ้าขุนมูลนาย คอยดูว่าด้วยแล้ว ยิ่งเป็นการทำลายโอกาสของคนที่น่าสงสารมากขึ้นเท่านั้น

รัฐบาลที่มุ่งจะพัฒนาประเทศเพื่อคนส่วนใหญ่ ควรจะได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวมา และหาทางแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะมีฉะนั้นแล้วการพัฒนาที่จะประสบความสำเร็จ การจะขยายบริการออกไปให้ถึงคนจนได้ นอกจากจะอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงแล้ว ยังอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นอีก ซึ่งเวลานี้ประเทศด้อยพัฒนาส่วนใหญ่ ก็ยังใช้งบประมาณเพื่อการให้

บริการแก่ประชาชนไม่มากนัก น่าจะเจ็บจากงบอื่น เช่น งบทางการทหารมาใช้ได้ หรือ ไม่ก็ควรเก็บภาษีคนรวยให้มากขึ้น แต่ควรจะเก็บจากภาษีรายได้ ภาษีมรดก ภาษีทรัพย์สิน ไม่ใช่เก็บภาษีทางอ้อมจากสินค้าที่รัฐถือว่าฟุ่มเฟือย เพราะถ้าหากเราเปิดโอกาสให้คนรวยรวยได้มากๆ แล้วคอยเก็บภาษีปลายทางเวลาเขาซื้อสินค้า คนรวยก็ยังคงมีปัญญาซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยได้อยู่ดี ถึงจะแพงขึ้นบ้าง การฟุ้งภาษีทางอ้อมได้ เช่น ภาษีการค้ามาก ยังเป็นความไม่ยุติธรรมในแง่ที่คนจนก็ต้องเสียภาษีเท่าคนรวยเหมือนกัน เวลาซื้อของอย่างเดียวกัน ซึ่งเป็นของจำเป็นสำหรับทุกคน เช่น อาหาร เสื้อผ้า ของใช้ประจำวัน ฉะนั้น หากประเทศใดยังฟุ้งภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรงอยู่หลายเท่าตัว เช่น ประเทศไทยแล้ว ประเทศนั้นก็ไม้อาจพูดได้ว่ามีระบบภาษีที่ "ก้าวหน้า" อย่างแท้จริงเลย ฯลฯ

พิทักษ์ บัญญายุทธ

ได้แนวคิดบางส่วนจากข้อเขียนของ Dr. Charles Elliott เรื่อง The Poorest of the Poor ใน *Internationalist* ฉบับพฤศจิกายน ๑๙๖๓

หนังสือชุดมหาวิทยาลัยสำหรับชาวบ้าน
ของ สำนักพิมพ์เคลื่อนที่ไทย ลำดับที่ ๕

ดาวหาง
ระวี กาวิไล

กวีต่างแดน

บทสองร้อย

ปฏิพากย์บนหอรระฆัง

ล่านำ *บทสองร้อย ปฏิพากย์บนหอรระฆัง* บทนี้เป็นงานเขียนของกวีร่วมสมัยของสหรัฐอเมริกา ผู้คนชื่อ *อาร์คิบอลด์ แมคลีช (Archbald MacLeish)* ดีพิมพ์ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีชื่อเสียงของสหรัฐฯ คือ *นิวยอร์กไทมส์* ฉบับวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๖

อาร์คิบอลด์ แมคลีช เป็นนักเขียนร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงและมีไม่ลายมือ อันเป็นที่ประจักษ์แก่ผู้อ่านและผู้มีอาชีพในวงการประพันธ์ของสหรัฐอเมริกาและผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วๆ ไปมากที่สุดทีเดียว เขาเป็นนักเขียนบทละครและบทกวี ที่ได้รับรางวัลวรรณกรรม ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในนาม รางวัลพูลิตเซอร์ของสหรัฐฯ จากเรื่อง *Conguistador* ในปี ค.ศ. ๑๙๓๓

ในยุคปัจจุบัน ความเจริญทางวัตถุนิยม และการทำงานแข่งเวลาของสังคม ที่เจริญก้าวหน้าทางเทคนิควิทยา ทำให้ความนิยมอ่านบทกวีของชาวบ้านชาวเมืองลดน้อยลงไปอย่างน่าสังเกต ที่สหรัฐฯ เองก็เช่นกันความนิยมอ่านบทกวีได้ลดน้อยลงเหมือนกับสังคมอื่นๆ บทกวีของความเพ้อฝัน หรือความรักกระจุกกระจิมจึงมิได้จับใจจับใจผู้อ่านได้อย่างแต่ก่อน ปัญหาการบ้านการเมืองของชุมชนกลายเป็นสิ่งที่ชาวบ้านสนใจกันมาก แมคลีชเองเป็นกวีที่ยืนหยัดใช้วิธีเขียนบทกวีอันเป็นลักษณะการประพันธ์ของสมัยก่อน เสนอปัญหาสังคมปัจจุบันได้อย่างน่าอ่าน อารมณ์และภาษาศิลปะอันเป็นลักษณะเอกของบทกวียังถูกแมคลีชนำมาจินตนาการ วิเคราะห์หรือประชดประชันสังคมในยุคตนได้อย่างน่าฟังและน่าทึ่ง บทกวีของเขาชิ้นหนึ่งถึงแม้จะมีความยาวเพียง ๒๙ บรรทัด ก็ได้บรรจุเนื้อถ้อยกระหวกความไว้ได้ครบครัน

ขณะนี้ สหรัฐฯ อยู่ในศตวรรษสุดท้ายของรอบสองศตวรรษ ที่ประเทศนี้ได้ประกาศเอกราชจากอังกฤษ และปกครองตนเองโดยระบอบประชาธิปไตยมา แต่เมื่อมีกรณีฉาวโฉ่ถึงความไม่ถูกต้องในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหัวใจของการเมืองสหรัฐฯ อย่าง *กรณีวอเตอร์เกต* กวีเอกของเมืองหรือจะบ้าไปอยู่ได้ ในเมื่อเสรีภาพในการคิดเขียนยังมีอยู่ ดังนั้นบทกวีชิ้นนี้จึงปรากฏต่อตาชาวบ้าน

ประวัติย่อของแมคลีช มีว่า เขาก็เกิดที่เมือง เกรนโค (Glencoe) รัฐอิลลินอยส์ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๙๒ จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยเซนต์ และ ฮาร์วาร์ด ปริญญาที่ได้รับเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๙ จาก ฮาร์วาร์ด นี้คือปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จากนั้นเขาก็ไปเริ่มอาชีพทางกฎหมายที่เมืองบอสตัน แต่ความสนใจทางบทกวีของเขาปรากฏตั้งแต่ยังเป็นชาวมหาวิทยาลัย เพราะเคยได้รับรางวัลในการเขียนบทกวีขณะศึกษาอยู่ที่เซนต์ ตอนเรียนนั้น นอกจากเขียนบทกวีแล้วเขายังเป็นนักฟุตบอลด้วย ชีวิตของแมคลีชเริ่มมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. ๑๙๑๖ โดยได้แต่งงานกับยอดชีวิต ชื่อ อะดา ยีทคอก

ระฆังคู่บ้าน ผู้ซึ่งมิได้แกว่งกังวานเสียง
บอกข่าว เพียงนัดหนึ่งเกิด โฉนล้นโลหะของเจ้าเกิด
เป็นสนิมไปในยามฝน ปากกัณฑ์บาโบ
เหตุใดฤา เจ้าจึงเฝ้ายบ ระฆังเอ๋ย

อายแก่ใจ

มิใช่เจ้าที่ฟังอดสู

มิใช่ตุแต่เป็นท่าน

เรา... ถ้วนทุกภารกิจที่กระทำตาใจน
เรา ปกครองตัวเองไซ้ร้ถึงสองร้อยปี
มีมีนามใดในปฐพีที่น่าภูมิใจตั้งเราเอง

ความภาคภูมิใจของบรรพบุรุษท่านแต่เพียง ที่ปกครอง
ผู้สับสนทั้งผอง มาถูกหลอก ถูกโกง ทูจรต
คงถิ่นกอลืมคิดเสมอว่า
มีมีตนไหนอาจกล้าก่อ

แต่ที่ว่าเราก็ยังมีเสรีกัน ขอให้ลิ้นระฆัง กังวานเสียงบ้าง

ใครที่ไหนอ้างเสรี เมื่อการโกงคือราชัน

มโนนั้นยังเป็นของเราอยู่ จิตใจก็ยังมีเป็นของตุมัน

เจ้านายมันลอบฟังท่านทางสาย

เราปกครอง ก็เราเองที่ตัดสินใจ

ท่านไซ้ผู้ซึ่งถูกรัฐบาลบีบคั้น

ขอให้ลิ้นเสียงระฆังขับ ถ้วนหน้าจะรู้แจ้งประจักษ์

นี่เป็นดินแดนสุดที่รักของจอห์น อาคัม

จอห์น อาคัมคงได้เห็นที่ท่าน ระฆังเอ๋ย

... อมตพจน์ของเจฟเฟอร์สัน นั้นเนา ณ ที่ใดเฮย..

อมตพจน์เจฟเฟอร์สัน เอ๋ย
ยังบเป็นเทได้ขยับคน ก็จะเป็นเทได้ขยับเมื่อน้ำ
แต่หาไซ้โดยเจ้าพวกที่ขายวิญญาณ

กังวานเสียงยามนี้เกิด ระฆังคู่เมือง

กระหน่ำ ๆ จะข่าระฆัง ข่า ๆ จะข่าระฆัง ๆ

นรนิติ เศรษฐบุตร ถอดเป็นพากย์ไทย

วิกฤตการณ์ ด้านพลังงาน

ถึงแม้ว่าจะมีการกล่าวขว้ถึงวิกฤตการณ์ด้านพลังงานกันมากพอสมควรในหมู่นักวิชาการช้ระยะสองสามปีที่ผ่านมาี้ แต่คนส่วนมากก็ยังไม่ตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำหรับประชาชนทั่วไปที่ประกอบอาชีพอยู่ตามปกติล้ยังไม่เห็นมีเครื่องชี้ว่า เหตุการณ์ดังกล่าวกำลังอยู่ใกล้ตัวเต็มที สงครามระหว่างกลุ่มประเทศอาหรับ

กับอิสราเอลซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคมที่แล้วมานี้ คิดตามด้วยกลุ่มประเทศอาหรับได้ร่วมกันตั้งเนีนนโยบายใช้น้ำมันเป็นเครื่องมือในการเจรจาต้านการทูต โดยการลดอัตราการผลิตและตัดปริมาณน้ำมันที่เคยขายให้ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กลุ่มอาหรับถือว่าเป็นมิตรหรือเข้าข้างอิสราเอล ผลก็คือเกิดการขาดแคลนน้ำมันกันโดยทั่วไปไม่เพียงแต่ในหมู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศในตลาดร่วมยุโรปเท่านั้น แต่ยังกระทบกระเทือนถึงประเทศด้อยพัฒนาอื่นๆ รวมทั้งไทยด้วย สงครามระหว่างกลุ่มประเทศอาหรับกับอิสราเอลครั้งนี้จะมีผลสะท้อนด้านการเมืองอย่างไรนั้นอยู่นอกเหนือขอบข่ายของบทความเรื่องนี้ แต่อย่างน้อยที่สุดผลประโยชน์ได้ประการหนึ่ง ได้แก่ความตื่นตัวกันไปทั่วโลก ว่าวิกฤตการณ์ด้านพลังงานกำลังเกิดขึ้นแล้ว

ถึงแม้ว่ากลุ่มประเทศอาหรับจะยอมหันกลับไปผลิตน้ำมันตามปกติหรือผลิตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ให้ทันกับความต้องการของประเทศลูกค้าทั่วโลกก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าวิกฤตการณ์ด้านพลังงานจะเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ในอนาคตอันใกล้นี้ นอกเสียจากว่าประเทศพัฒนาทั้งหลาย จะรีบห่มหุนเพื่อวิจัยหาแหล่งพลังงานอื่นๆ มาใช้แทนแหล่งพลังงานที่ได้จากเชื้อเพลิงฟอสซิล ทั้งนี้เพราะเชื้อเพลิงฟอสซิล ซึ่งได้แก่ถ่านหิน น้ำมันและก๊าซธรรมชาตินั้นเป็นทรัพยากรที่แปรรูปคืนไม่ได้พอใช้แล้วก็หมดไปเลย นอกจากนี้ปริมาณสำรอง

ของทรัพยากรเหล่านี้ยังมีจำกัดด้วย ไม่ได้มีมากมายชนิดใช้กันไม่รู้จักหมด อันเป็นข้อเท็จจริงที่รู้จักกันเฉพาะในหมู่นักวิชาการเท่านั้น

ได้มีผู้ประมาณปริมาณสำรองของเชื้อเพลิงฟอสซิลแต่ละชนิดว่าจะมีให้ใช้ได้อีกนานเพียงใด และถึงแม้วิธีการที่ใช้ในการคำนวณของแต่ละแหล่งจะผิดแผกกันไป แต่อย่างน้อยที่สุดตัวเลขที่ได้ก็จัดว่าใกล้เคียงกันพอสมควร กล่าวคือสำหรับน้ำมันปิโตรเลียม ปริมาณการผลิตจะบรรลุขีดสุดยอดระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๙๐—๒๐๐๐ และปริมาณน้ำมันปิโตรเลียมร้อยละ ๙๐ ของที่มีอยู่ทั้งหมดจะถูกใช้หมดภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๒ หรืออีกนัยหนึ่งเราจะมือน้ำมันปิโตรเลียมไว้ใช้เพียง ๖๐ ปีเท่านั้น

การประมาณปริมาณสำรองของก๊าซธรรมชาติทำได้ยากมาก เพราะก๊าซธรรมชาติมักจะเกิดอยู่กับน้ำมันดิบในสัดส่วนที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับแหล่งที่ค้นพบ สำหรับในสหรัฐอเมริกา ก๊าซธรรมชาติประมาณ ๖๕๐๐ ลูกบาศก์ฟุตจะเกิดร่วมอยู่กับน้ำมันดิบหนึ่งบาร์เรล (หนึ่งบาร์เรล = ๓๑.๕ แกลลอน) ได้มีผู้ประมาณไว้ว่าสำหรับในสหรัฐฯเอง จะบรรลุขีดสุดยอดในการผลิตราวปี ค.ศ. ๑๙๘๐ และร้อยละ ๙๐ ของปริมาณก๊าซธรรมชาติที่มีอยู่จะถูกใช้หมดภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ หรืออีกเพียง ๔๒ ปีเท่านั้น อย่างไรก็ตามนอกจากก๊าซธรรมชาติและน้ำมันแล้ว ยังมีแหล่งน้ำมันดิบที่มีคุณภาพรองลงมาในรูปทรายน้ำมัน (tar sands) และเชลล์น้ำมัน (oil shales) ซึ่งน่าจะเป็นแหล่ง

น้ำมันที่สำคัญในอนาคต เมื่อปริมาณน้ำมันดิบ
หรือหรือลดลง ทราชน้ำมันประกอบด้วยน้ำมันดิบ
ซึ่งมีความหนืดสูงจนใช้วิธีชุดแบบน้ำมันคุณภาพดี
ไม่ได้ และต้องผ่านขบวนการสกัดจึงจะใช้ประ
โยชน์ได้ เชื่อกันว่าแหล่งทราชน้ำมันที่ใหญ่ที่สุด
ในโลกอยู่ในแคนาดา และเริ่มมีการสกัดน้ำมัน
จากแหล่งนี้กันแล้วตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ส่วน
เซลล์น้ำมันแตกต่างจากทราชน้ำมัน เพราะมักจะ
เป็นของแข็งและมีสิ่งไม่บริสุทธิ์เจือปนอยู่มาก จึง
เป็นปัญหาในการกลั่นมาก

การประมาณปริมาณสำรองของถ่านหินทำได้
แน่นอนกว่าเชื้อเพลิงฟอสซิลชนิดอื่น ทั้งนี้เพราะ
ถ่านหินมักจะเกิดในเขตที่ต่อเนื่องกันและสามารถ
ประมาณปริมาณถ่านหินในแต่ละแหล่งจากการทำ
แบบที่ทางธรณีวิทยาควบคุมไปกับการขุด สำหรับ
ระดับโลกแล้ว ปริมาณการผลิตจะบรรลุขีดสุดยอด
ระหว่างปี ค.ศ. ๒๑๐๐—๒๑๕๐ และร้อยละ ๕๐
ของปริมาณถ่านหินที่มีทั้งหมดจะถูกใช้หมดภาย
ในปี ค.ศ. ๒๓๕๐ หรืออีกเพียง ๔๐๐ ปีเท่านั้น
เป็นที่หวังกันว่ายังจะต้องมีการค้นพบแหล่งน้ำมัน
ก๊าซธรรมชาติและถ่านหินเพิ่มขึ้นอีก แต่จนกว่า
ความหวังเหล่านี้จะเป็นจริง การคำนวณน่าจะใช้
ข้อมูลที่มีอยู่ในขณะนี้เป็นรากฐานซึ่งเป็นสิ่งที่แน่
นอนกว่า

เชื้อเพลิงฟอสซิลชนิดต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วเป็น
แหล่งพลังงานที่สำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันนี้ ทั้งนี้
เพราะเชื้อเพลิงเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับอุตสาหกรรม

กรรมเกือบทุกชนิด การขนส่ง การผลิตไฟฟ้า
ตลอดจนเกษตรกรรมสมัยใหม่ด้วย ในบรรดาเชื้อ
เพลิงเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าน้ำมันกับก๊าซธรรมชาติ
จะถูกใช้หมดก่อนเพื่อน หลังจากนั้นก็จะมีการ
หันมาใช้ถ่านหินกันมากยิ่งขึ้น จึงพลอยทำให้ปริ
มาณถ่านหินถูกใช้หมดในระยะเวลาเร็วขึ้นด้วย นอก
จากนี้เป็นที่คาดการณ์ได้ ว่าพอปริมาณสำรองลด
น้อยลง เชื้อเพลิงเหล่านี้จะแพงขึ้นอย่างมากมาย
จึงพลอยกระทบกระเทือนถึงการพัฒนาคำนอุตสาหกรรม
กรรมในหมู่ประเทศด้อยพัฒนาด้วย ยุคแห่งเชื้อ
เพลิงฟอสซิลจึงกินเวลาสั้นมาก เมื่อเทียบกับประ
วัติแห่งวิวัฒนาการด้านอารยธรรมของมนุษย์ ถึง
แม้ว่าจะเป็นยุคที่นำความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่
หลวงมาสู่สังคมมนุษย์ก็ตาม ถึงเวลาแล้วที่มนุษย์
จำเป็นต้องแสวงหาแหล่งพลังงานอื่นมาใช้
แทนเชื้อเพลิงฟอสซิล แหล่งพลังงานใหม่ๆ ที่
พอจะมีหวังนำมาใช้ประโยชน์ได้นั้นมีหลายแห่ง
ด้วยกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วถูกจะเข้ขานาน จึง
ไม่ได้มีการวิจัยหาวิธีเอาพลังงานจากแหล่งเหล่านี้
มาใช้ประโยชน์กันเลย

แหล่งพลังงานที่มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์มา
มากพอสมควร ได้แก่การผลิตไฟฟ้าจาก
พลังน้ำกับการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานนิวเคลียร์
การผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำมีการใช้กันแพร่หลาย
ในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือและตะวันออก
ไกล อย่างไรก็ตามก็เขตที่มีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้า
จากพลังน้ำสูงที่สุดได้แก่ทวีปแอฟริกา อเมริกา

ได้ และอาเซียอาคเนย์ แต่ก็ได้มีการใช้แหล่งพลังงานนี้กันน้อยมาก มักเป็นที่เข้าใจกันว่าแหล่งพลังงานเหล่านี้จะมีให้ใช้ได้เป็นเวลานาน เพียงแต่ลงทุนสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำกับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเท่านั้น ที่จริงแล้วเขื่อนและอ่างเก็บน้ำทุกแห่งมีอายุใช้การได้จำกัด ทั้งนี้เพราะเกิดการตกตะกอนของสิ่งที่เป็นน้ำพัดพามาอยู่ตลอดเวลา และอ่างเก็บน้ำส่วนมากจะถูกถมเต็มอย่างช้าไม่เกิน ๓๐๐-๔๐๐ ปี ในเขตที่มีการทำลายป่าไม้กันมาก การสึกกร่อนของดินจากกระแสลม และกระแสน้ำอาจถมอ่างเก็บน้ำบางแห่งให้เต็มได้ภายใน ๕๐ ปี ถ้าหากไม่พบวิธีการแก้ปัญหาแล้ว แหล่งพลังงานนี้อาจจะมีให้ใช้นานพอๆ กับพวกเชื้อเพลิงฟอสซิลเท่านั้น

สำหรับพลังงานนิวเคลียร์นั้น ได้มีการใช้พลังงานนิวเคลียร์ในการผลิตไฟฟ้ากันมากในสหรัฐอเมริกา อังกฤษและรัสเซีย เฉพาะในสหรัฐฯ เองเมื่อปลายปี ๑๙๗๙ มีโรงงานผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์ใช้อยู่แล้ว ๑๕ โรง และอีก ๘๒ โรงกำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ประมาณกันว่าระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๗๐ - ๑๙๘๐ สหรัฐฯ จะเพิ่มปริมาณการผลิตไฟฟ้าจากแหล่งนี้ถึง ๔๓ เท่า ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๕ ของปริมาณพลังงานไฟฟ้าที่จะผลิตได้ทั้งหมดในตอนนั้น การผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานนิวเคลียร์จากปฏิกิริยาฟิชชันนั้นมีข้อเสียหลายข้อด้วยกัน นอกจากจะต้องลงทุนมากแล้ว วัตถุดิบซึ่งได้แก่ยูเรเนียมยังมีจำกัด และยังมี

ผลสะท้อนต่อสภาวะแวดล้อมด้วย ประมาณกันว่า จะเกิดการขาดแคลนยูเรเนียมกันมากภายใน ๒๕ ปี นอกจากนี้การผลิตไฟฟ้าวิธีนี้ยังก่อให้เกิดผลพลอยได้ซึ่งได้แก่สารที่มีกัมมันตภาพรังสีหลายชนิด บางชนิดมีอายุนานเป็นร้อยๆ ปี การกำจัดสารเหล่านี้เป็นปัญหาที่ยุ่ยากมาตลอด เพราะถ้าขึ้นปล่อยให้หลุดรอดไปในสิ่งแวดล้อมแล้ว ก็จะเป็นอันตรายต่อประชาชนจำนวนมาก สารที่มีกัมมันตภาพรังสีเหล่านี้ยังอาจหลุดรอดออกมาได้ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุในโรงงานผลิตไฟฟ้า ถึงแม้ว่าจะไม่มีทางเกิดการระเบิดเหมือนระเบิดนิวเคลียร์ได้ (ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดกันโดยเฉพาะในหมู่นักอนุรักษ์สภาวะแวดล้อม) ก็ตาม ในระยะยาวแล้วการผลิตไฟฟ้าจากปฏิกิริยาฟิวชันอาจเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญมาก เพราะนอกจากวัตถุดิบซึ่งได้แก่ ดิวทีเรียม (deuterium) ปริมาณมากมหาศาลแล้ว ยังไม่เกิดพอลลูชัน แต่การวิจัยทางด้านนี้กว่าจะได้ผลก็คงจะใช้เวลาอีก ๒๐-๓๐ ปี

แหล่งพลังงานที่เป็นที่สนใจกันมากในระยะหลังนี้ได้แก่พลังงานจากดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานที่ใหญ่ที่สุดและถาวรที่สุดด้วย แต่การใช้พลังงานจากดวงอาทิตย์นี้มีปัญหาหลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้เพราะพลังงานจากดวงอาทิตย์เป็นรูปที่กระจัดกระจายจนใช้ประโยชน์โดยตรงไม่ค่อยได้ ต้องมีการแปรรูปกันเสียก่อน และใช้ได้ก็แต่ในเขตที่มีแสงแดดมากเท่านั้น ได้มีการใช้พลังงาน

แสงแดดกันบ้างแล้วในขนาดย่อม เช่น การต้ม
น้ำ การปรับอากาศ การกลั่นน้ำ เตาแสงแดด
ตลอดจนการผลิตไฟฟ้าในยานอวกาศ เป็นต้น
แต่การใช้แสงแดดในการผลิตไฟฟ้าปริมาณมากๆ
ยังต้องเผชิญปัญหาอีกมาก เพราะนอกจากการ
แปรรูปเป็นพลังงานไฟฟ้าจะมีประสิทธิภาพต่ำ
มากแล้ว ยังต้องลงทุนมากอีกด้วย นอกจากนี้
ไฟฟ้ายังเป็นพลังงานรูปที่สะสมไว้ไม่ได้อีกด้วย
กล่าวคือผลิตตอนไหนก็ต้องใช้ตอนนั้น ได้มีผู้
เสนอให้ใช้ก๊าซไฮโดรเจนเป็นเชื้อเพลิง โดยใช้
พลังงานไฟฟ้าจากแสงแดดหรือแหล่งอื่นๆ มาแยก
น้ำออกเป็นออกซิเจนกับไฮโดรเจน ออกซิเจน
นั้นอาจใช้เป็นเชื้อเพลิงในอุตสาหกรรมถลุงเหล็ก
ส่วนไฮโดรเจนใช้เป็นเชื้อเพลิงหุงต้มแทนก๊าซ
ธรรมชาติ

ถ้าหากได้มีการวิจัยค้นคว้ากันอย่างเต็มที่แล้ว
แหล่งพลังงานเหล่านี้ น่าจะเป็นแหล่งพลังงานที่
สำคัญได้ในอนาคต มักจะมีผู้คัดค้านว่าแหล่งพลัง
งานเหล่านี้ จะไม่คุ้มค่ากับการลงทุนเพราะต้องใช้
เงินในการวิจัยค้นคว้ามากและอาจไม่ประสบความสำเร็จ
สำเร็จเลยก็ได้ แต่ถ้าหากเราลองหันมาพิจารณา
ว่าการวิจัยจนส่งคนขึ้นไปบนดวงจันทร์ได้นั้นสิ้น

ค่าใช้จ่ายไปมากมายมหาศาลเพียงใดและก็ไม่ได้
มีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาสำคัญๆ ห้างหลายใน
โลกเลยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับการ
อยู่ดีกินดีของชาวโลกส่วนใหญ่ นอกจากจะเป็น
เพื่อศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของประเทศมหาอำนาจ
เท่านั้น

ถึงเวลาแล้วที่ประเทศพัฒนาทั้งหลายจะต้อง
หันมาสนใจแหล่งพลังงานใหม่ๆ เพราะการใช้
พลังงานอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อรักษาไว้ซึ่งมาตรฐาน
ความเป็นอยู่ในหมู่ประเทศพัฒนา โดยอาศัยความ
ได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจนั้นเปรียบเสมือน
การปล้นโอกาสที่ประชาชนในประเทศด้อยพัฒนา
จะได้ปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นบ้าง ใน
บั้นปลายแล้วประเทศพัฒนาจะต้องเผชิญกับวิกฤต
การณ์ด้านพลังงานยิ่งกว่าผู้อื่น การขาดแคลนน้ำ
มันอันเป็นผลจากนโยบายของกลุ่มประเทศ
อาหรับนั้นถึงแม้จะเป็นเพียงจุดเริ่มต้น แต่แนว
โน้มแห่งวิกฤตการณ์ด้านพลังงานนั้นได้เริ่มปรากฏ
ตัวให้เห็นชัดเจนขึ้นแล้ว

สุรัช นิมิตรวัฒน์

ป้าจารย์สาร

ปลายเดือนมกราคม

วิจารณ์หนังสือ

Reflections in a Log Pond
by William J. Klausner

สำนักพิมพ์ศึกษาศยาม ๑๓๐ หน้า ราคา

ในขณะที่ผู้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศกำลังสนใจในสิ่งประดิษฐ์ของสมัยโบราณและสินค้าพื้นเมือง ของจังหวัดในภาคอีสานกันอย่างแพร่หลาย เช่น เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ผ้าฝ้าย และผ้าไหมมัดหมี่ ก็ปรากฏมีหนังสือเล่มหนึ่ง ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเข้าใจในความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ค่านิยม ขนบประเพณี ของชาวชนบทภาคอีสานนั้น ๆ ให้กระจ่างยิ่งขึ้น ซึ่งได้แก่หนังสือดังมีนามข้างต้นนี้

หนังสือภาษาอังกฤษเล่มนี้เขียนเป็นประเภทบทความ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้านหนองซอน ซึ่งอยู่ห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๑๖ กิโลเมตร ผู้เขียนแปลชื่อหมู่บ้านนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Log Pond แม้ว่ารูปเล่มหนังสือมีขนาดเล็กสักหน่อย แต่ก็กระชับรัดกุมและมีค่ายิ่ง เพราะบรรยายบทความไว้ทั้งหมด ๑๐ บท ในจำนวน ๑๓๐ หน้า และเขียนต่างเวลาวาระกัน ตั้งแต่ปี ๑๙๖๐

๑๙๖๖, ๑๙๗๐, ๑๙๗๑ และ ๑๙๗๒ สำหรับ การเรียงลำดับบทความเพื่อเข้าเป็นรูปเล่มนั้น ผู้เขียนเริ่มต้นด้วย การแนะนำให้ผู้อ่านได้รู้จักตัวผู้เขียนก่อน ต่อมาก็เป็นสภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองซอน แล้วจึงทำให้ผู้อ่านได้มีความคุ้นเคยกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบประเพณี นิสัยใจคอของประชาชนโดยละเอียด ท้ายที่สุดก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของบ้านหนองซอน ตลอดจนแนะนำในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เห็นได้ว่าผู้เขียนได้ใช้ความรู้ทางมานุษยวิทยามาประยุกต์ ในการศึกษายานหนองซอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ นับว่าเป็นหนังสือที่เป็นประโยชน์ ในการ ศึกษา ชุมชน เล่มหนึ่ง

ตอนแรกซึ่งเป็นบทนำ บรรยายถึงประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะเป็นนักวิจัยชาวต่างประเทศ ที่เข้าไปอยู่ในชนบทไทยเป็นครั้งแรก ได้ใช้ความพยายามและความอดทนในการปรับตัวให้เข้ากับดินฟ้าอากาศและกับชาวบ้าน ผู้อ่านจะได้ทราบถึงลักษณะหมู่บ้านชนบทโดยละเอียด เช่น ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ที่ดินทำมาหากิน อาชีพชีวิตประจำวันซึ่งขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพึ่งน้ำฝนมากเพียงใด ดังนั้นเมื่อฤดูเก็บเกี่ยวผ่านพ้นไปแล้ว ชาวบ้านก็จะเริ่มเผ้าคอยและวิตกกังวลเรื่องการขาดน้ำ ดังข้อความ "Throughout the dry season, the villagers would often look up at a darkening cloud formation and murmur "it looks like rain." The fact rain never came did not alter this set conversational phrase."

สำหรับบทที่หนึ่ง บรรยายอย่างละเอียดถึงพิธีตามประเพณีในเทศกาลต่างๆ ที่ชาวบ้านหนอง

ชอบปฏิบัติกัน เช่น พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีสู่ขวัญ และพิธีบั้งไฟ เป็นต้น

ในบทที่สอง ผู้เขียนให้ชื่อโดยถอดจากภาษาไทยที่ว่า หนักเอาเบาสุ (Nak Aw Bao Su) ได้ชี้ให้เห็นว่าคนบ้านหนองขอนมีความอดทนและมีงานหนักเพียงใด ตลอดปีชาวนาหาเวลาว่างไม่ได้เลย นอกจากงานที่เกี่ยวกับการทำไร่ไถนาซึ่งเป็นงานหลักแล้ว ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีกมาก เช่น จักสาน ตัดไม้ ซ่อมบ้าน ซ่อมเครื่องมือเครื่องใช้ ซ่อมถนน ซดรดอกกุหลาบส่งน้ำ บ้างก็ทำเกลือ ทำปูนขาว เผาถ่าน ทอผ้า คำขาย หรือนำของไปขายหรือแลกที่ตลาด จับปลา เลี้ยงสัตว์ หรือปลูกพืชผักเล็กๆ น้อยๆ ในที่ดินที่ยังว่างเปล่าอยู่ ครั้นย่างเข้าฤดูฝนก็เริ่มลงมือทำนากันใหม่ ชาวนาจะมีงานหนักผลัดเวียนเปลี่ยนไปเช่นนี้ตลอดปี มิได้ว่างเว้นหรือทอดทิ้งเลย มีข้อสังเกตว่า มีบางคนเท่านั้นที่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นที่กล่าวมานี้

บทที่สาม มีชื่อว่าใจเย็น ผู้เขียนได้อธิบายลักษณะใจเย็นว่า ต้องพยายามระงับความโกรธด้วยการประพฤติตามลัทธิความเชื่อทางพุทธศาสนา และเชื่อผีสามเทวดาอย่างเคร่งครัด ถ้าฝ่าฝืนไม่ประพฤติตาม ผีสามเทวดาจะลงโทษ ดังนั้นจึงต้องพยายามระงับความโกรธไว้ เพื่อจะได้เป็นคนใจเย็นในที่สุด แท้จริงแล้วคุณลักษณะเช่นนี้เป็นแต่เพียงความประพฤติทางอุทมคติเท่านั้น เพราะเป็นการยากเหลือเกินที่จะ ประพฤติ ดังกล่าว ได้ดีอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบัน ยิ่งเป็นไปไม่ได้

ในบทที่สี่ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ความประพฤติดีและมีบุคลิกที่เหมาะสม ย่อมเป็นที่ยกย่องและนิยมกัน ความประพฤติดังกล่าวประกอบด้วยลักษณะดังนี้ คือ ได้บวชเรียนในทางพุทธศาสนา มาแล้ว มีความประพฤติเรียบร้อย มีความสามารถ

เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทำบุญ โดยอุทิศกำลังกายและกำลังทรัพย์ ประพฤติตามคำสอนของพระพุทธองค์ เป็นต้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำในชุมชนจะต้องเป็นคนใจเย็น ไม่รบกวนผู้อื่น ไม่ดื่มสุรามาเมา เว้นแต่ในเทศกาลบางอย่าง ไม่กล่าววาจาหยาบคาย ใจคอกว้างขวาง เสียสละ และช่วยเหลือผู้อื่น คุณสมบัติดังกล่าวย่อมนำไปสู่ความมีเกียรติภูมิสูง ตอนท้ายของบทผู้เขียนได้ให้ข้อคิดว่า เนื่องด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจ การมีโอกาสในการศึกษา การย้ายถิ่น การเลื่อนฐานะทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงเป็นความเจริญแบบสมัยใหม่ ทำให้พฤติกรรมที่ระบุไว้ข้างต้นที่บุคคลยกย่องและที่เคยประพฤติกัน เปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นพฤติกรรมความประพฤติทางอุทมคติ เพราะการประพฤติปฏิบัติกันจริง ๆ นั้น ไม่อาจทำได้เสียแล้ว ยิ่งต่อไปในอนาคต พฤติกรรมทั้งสองนี้จะยังห่างกันออกไปทุกที

บทที่ห้า ได้กล่าวถึงพฤติกรรมอุทมคติเช่นกัน แต่เน้นเฉพาะความประพฤติที่เกี่ยวกับทางเพศ และการประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีดังตัวอย่าง เช่น การเกี่ยวพาราสี การเลือกคู่ได้ปฏิบัติกันตามประเพณีอย่างเคร่งครัดในสมัยก่อน ปัจจุบันนี้คลายความเคร่งครัดลงไปมาก

ในสองบทต่อมาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา กิจวัตรของพระสงฆ์ในบ้านหนองขอน ความเชื่อความเลื่อมใสทางพุทธศาสนาของชาวบ้าน และของพระสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์ในทางโลก โดยกล่าวถึงความสามารถต่าง ๆ ของพระสงฆ์เช่น มีความสามารถในงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นช่างไม้ ช่างปูน ช่างแกะสลัก ช่างทาสี ช่างก่อสร้าง และสถาปนิก ตลอดจนทำหน้าที่เป็นแพทย์รักษาพยาบาลความป่วยไข้ให้หายได้อีกด้วย

ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่พระสงฆ์เข้าไปเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชุมชนของทางราชการ โดยประชาชนกล่าวว่า “ถ้าพระสงฆ์ไม่ช่วยประชาชนแล้วใครเล่าจะช่วยเขาเหล่านั้น” นอกจากนั้นประชาชนมีความรู้สึกต่อพระสงฆ์ ดังนี้

“The Villagers do not feel that the bhikkhus should be exempted from this exchange of services content. The Villagers and bhikkhus are living in the same community.”

ในด้านความเชื่อและการปฏิบัติต่อพุทธศาสนาของพระสงฆ์ก็ไม่ต่างกับประชาชน กล่าวคือได้นำเอาลัทธิพราหมณ์ และความเชื่อผีสาางเทวดาเข้ามาปะปนกับความประเพณีทางศาสนา เช่น พิธีบวชนาค บุญบั้งไฟ ซึ่งเชื่อกันว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการบูชาพระพิรุณ พระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในการทำบั้งไฟ และทำพิธีขอฝนจนเป็นผลสำเร็จ ย่อมแสดงเกียรติภูมิของพระสงฆ์ด้วย

ในด้านส่งเสริม และการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ของพระสงฆ์นั้น ปรากฏว่า มีศูนย์อบรมพระสงฆ์อยู่ในจังหวัดใหญ่ๆ หลายแห่ง เช่น จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ ยังมีมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่กรุงเทพมหานครอีก ๒ แห่ง คือ ทั่วคัมภาราคู และวัดบวรฯ

ก่อนจะถึงบทสุดท้ายซึ่งค่อนข้างยาว ผู้เขียนได้เสนอปัญหาการย้ายถิ่นซึ่งกำลังอยู่ในความสนใจของกลุ่มนักวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักประชากรศาสตร์ นักสังคมวิทยา และนักการปกครอง แม้ว่าจะพบกันได้เขียนมา ๑๐ กว่าปีแล้ว สภาวะความเป็นอยู่และค่านิยมของผู้ย้ายถิ่น ก็ยังไม่ต่างกับในปัจจุบัน ผู้เขียนได้ให้ความกระจ่างถึงทัศนะของนายจ้างต่อลูกจ้าง การใช้แรงงาน คุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับลักษณะของผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในเมือง

และในกรุงเทพมหานคร นอกจากเป็นคนหนุ่มสาวแล้ว ปรากฏว่าพระสงฆ์ก็ย้ายเข้ามาเช่นเดียวกัน ผลสุดท้ายบุคคลเหล่านั้น ต่างก็ประสบปัญหาทั้งนั้น และก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้วย ปัญหาดังกล่าวมีมานานแล้ว ซึ่งผู้เขียนก็ได้เคยเสนอข้อแนะนำในการแก้ปัญหาไว้ดังข้อความในหน้า ๑๑๐

บทสุดท้ายจบลงโดยกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของหนองซอน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่นวิธีการในการทำบุญ แต่ประเพณีบางอย่าง ยังคงอยู่อย่างเดิม เช่น บุญบั้งไฟ เพลงหมอลำ ยังคงเป็นที่นิยมกันอยู่ เด็กหนุ่มสาวที่มีสติปัญญาดี ต่างก็ดิ้นรนต่อสู้เพื่อหาโอกาสได้ศึกษาต่อ และไม่ต้องสงสัยเลย ว่าเมื่อเขาได้มีโอกาสเช่นนั้นแล้ว ก็ย่อมไม่กลับถิ่นเดิม

สรุปแล้ว หนังสือเล่มนี้จะปูพื้นความรู้ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ขนบประเพณี ค่านิยม และความเชื่อทางศาสนา ตลอดจนบุคลิกและพฤติกรรมทางอุดมคติ ของชาวชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้เป็นอย่างดี และบางตอนของหนังสืออาจจะเป็นตัวแทนของลักษณะชีวิตของชาวชนบททั่วไปก็ได้ โดยเฉพาะบุคลิกและพฤติกรรมทางศาสนา ทั้งหมดนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดความรอบรู้และแนวความคิดในการวางแผนปฏิบัติงานด้านพัฒนาชุมชน

หนังสือนี้ สมควรเป็นเอกสารอ้างอิงที่เชื่อถือได้ เพราะเป็นการศึกษาวิเคราะห์ทางด้านวิชาการ และผู้เขียนนอกจากเป็นนักมานุษยวิทยาแล้ว ยังมีความรู้ความเข้าใจภาษาท้องถิ่น และความคุ้นเคยนับเป็นเวลาสิบๆ ปี กับชาวบ้านหนองซอนอย่างดีเป็นพิเศษ จนได้ชื่อว่าเป็นลูกเขยของชาวอุบลอีกด้วย

ในด้านวิธีเขียนและลำดับบทความก็ค่อยเป็นค่อยไปอย่างเหมาะสม ภาษาที่ใช้เขียนทำให้อ่าน

เข้าใจง่าย อีกทั้งยังแทรกบทสนทนา เช่นบทที่เป็นนิทานปรัมปราสั้น ๆ ไว้ด้วย นอกจากนี้การบรรยายประสบการณ์ความเป็นอยู่ของนักวิจัยในระยะเริ่มเข้าหมู่บ้าน น่าจะเป็นตัวอย่างและข้อคิดแก่นักวิจัยใหม่ ๆ ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนข้อแนะนำในการพัฒนาชุมชนที่ผู้เขียนเสนอแนะมานั้น ย่อมจะช่วยให้ประโยชน์แก่ผู้ที่จะออกไปพัฒนาชุมชนอีกด้วย ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่าที่น่าอ่านเป็นอย่างยิ่ง

เฉลิมศรี ชรรมบุตร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การปฏิรูปการศึกษาในรัชกาลที่ ๕

วุฒิชัย มูลศิลป์

สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย : ๒๕๑๖

๒๔๐ หน้า ๔๐ บาท

ถ้าเราจะถือว่าสมัยของรัชกาลที่ ๕ เป็นสมัยที่จุดต้นของการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอันนำมาสู่สมัยปัจจุบันก็คงจะไม่ไกลความเป็นจริงนัก สมัยของรัชกาลที่ ๕ เป็นสมัยที่เปลี่ยนจากสยามเดิมมาเป็นสยามใหม่ อะไรหลายๆ อย่างที่เป็นมาในอดีตนับแต่สมัยปลายอยุธยาได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปจน

เกือบจะหมดสิ้น ดังนั้นกวีวิชาการหลายแขนงจึงมองดูการปฏิรูปของสมัยนั้นว่าเป็นการพลิกแผ่นดินในสมัยนั้นเรามองเห็นได้ชัดว่ารูปการปกครองแบบอาณาจักรเปลี่ยนเป็นรูปของระบอบการปกครองแบบกระจายอำนาจของอาณาจักร ได้กลายมาเป็น การรวมอำนาจที่ศูนย์กลางของเมืองหลวง การเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นใหญ่โตมโหฬารยิ่งนัก ลงไปถึงรายละเอียดเล็กๆ น้อย ๆ แม้กระทั่งการแต่งตั้งทรงผม หรือแม้กระทั่งการกินการอยู่ที่ใช้ช้อนส้อมแทนการเปิบข้าวด้วยมือ

ในช่วงของการปฏิรูปครั้งนั้นการศึกษานับว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เราจะเห็นได้ว่ารัชกาลที่ ๕ ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง และทรงเริ่มปฏิรูปเป็นสิ่งแรก ๆ นับแต่ทรงเข้ารับภาระการปกครองบ้านเมืองอย่างเต็มที่ต่อจากผู้สำเร็จราชการ สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) พุดง่าย ๆ ก็คือการศึกษาของพระองค์ ได้มีส่วนสร้างคนประเภทใหม่ขึ้นมาในสังคมไทย คนประเภทใหม่นี้จะรวมกันมองเห็นเป็นกลุ่มก้อนได้อย่างชัดเจนในกลุ่มข้าราชการนั่นเอง ทั้งนี้เพราะจุดประสงค์ในการปฏิรูปการศึกษานั้นส่วนใหญ่ก็ต้องการสร้างข้าราชการใหม่ขึ้นมาทำหน้าที่บริหารประเทศในช่วงที่มีมรสุมทางการเมืองอย่างหนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอิทธิพลภายในหรืออิทธิพลจากต่างประเทศ ที่มาในรูปของลัทธิอาณานิคมของฝรั่งเศสตะวันตก

เป็นที่น่ายินดีที่มีหนังสือเฉพาะเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ ออกมา เข้าใจว่าหนังสือเล่มนี้คงจะประสบความสำเร็จในแง่ที่จะกลายเป็นหนังสือประกอบทางวิชาการเท่า ๆ กับ *การเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต* ของ ทรงศรี

อาจอรุณ และก็จะ “เป็นตัวอย่างยั่วให้บัณฑิต นักศึกษาคณอื่น ๆ กล้าเสี่ยงกล้าค้นคว้า” ดังที่ ขจร สุขพานิช กล่าวไว้ในคำนำหนังสือเล่มนี้

สิ่งที่น่าสังเกตจากหนังสือของวุฒิชัย มุลศิลป์ ก็คือ มีการดำเนินเรื่องคล้าย ๆ กับหนังสือ *The Politics of Reform in Thailand* ซึ่งเขียนโดย เดวิด เค วัยอาจ แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องของวุฒิชัย มุลศิลป์ไม่ละเอียดเท่าของวัยอาจ ซึ่งมีส่วนดีในแง่ที่คัดความยาวลงไปได้ ให้กระตือรือร้นขึ้น หนังสือของวุฒิชัย มุลศิลป์เริ่มต้นด้วยการท้าวความประวัติความเป็นมาของรูปการศึกษาในประเทศไทย นับแต่สมัยสุโขทัยจนกระทั่งรัตนโกสินทร์ (บทที่ ๑) อันที่จริงการท้าวความนี้ถึงแม้ว่าจะจำเป็นแต่ก็ไม่น่าจะต้องทำอย่างซึ่งขงแบ่งเป็นสมัยๆ ตามอาณาจักรต่าง ๆ เพราะจะว่าไปแล้วประวัติที่เล่ามาก็ไม่มีเนื้อหามากนัก เรารู้แต่เพียงว่ามีการศึกษากันในวัดแล้วก็มีหนังสือ *จินดามณี* เป็นหลัก ถ้าจะให้ดีกว่านั้นผู้แต่งน่าจะต้องสืบเสาะให้ได้มากกว่านี้ว่า คนสมัยก่อนเขาเรียนอะไรกันแน่ เรียนอย่างไรและเรียนไปทำไม และที่แน่นอนก็คือเขาคงมีหนังสือหนังสืออื่นมากกว่าที่จะยึดอยู่แต่ *จินดามณี* พุดง่าย ๆ คือแม้จะมี *จินดามณี* เป็นหลักคนโบราณก็ยังมีหนังสืออื่นประกอบการศึกษาอยู่เป็นแน่ อาจจะมาในรูปของพระธรรมทางศาสนา วรรณคดีต่างๆ เป็นต้น ในบทที่ ๑ นี้ผู้แต่งได้สรุปไว้อย่างน่าฟังอย่างหนึ่งว่า “การที่ราษฎรทั่วไปอ่านเขียนหนังสือได้น้อย จึงทำให้ขาดคนชั้นกลางมาก เพราะมีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social mobility) น้อย ผลก็คือทำให้ประเทศเจริญได้ช้า” (หน้า ๒๒) ข้อสังเกตอันนี้น่าฟังอย่างยิ่ง และดูจะเป็นการวิเคราะห์การศึกษาของไทยโบราณอย่างกระตือรือร้น แต่น่าเสียด

ดายว่าผู้แต่งมิได้พยายามอธิบายหรือวิเคราะห์ให้ละเอียดว่า ทำไมราษฎรไทยจึงอ่านเขียนหนังสือได้น้อย ทำไมเขาไม่เรียนกัน เขามีความจำเป็นจะต้องเรียนหนังสือหรือไม่ การเรียนหนังสือจะทำให้มีคนชั้นกลางจริงหรือไม่ มีปัจจัยอะไรที่ทำให้คนไม่เรียนหนังสือ หรือมีปัจจัยอะไรทำให้ไม่มีคนชั้นกลาง พุดสั้น ๆ ก็คือมีปัจจัยอะไรที่ทำให้ประเทศเจริญช้า ฯลฯ

ดูเหมือนว่าในหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด บทที่ ๒ ที่ว่าด้วย “ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปฏิรูปการศึกษา” จะเป็นบทที่ดีที่สุด มีการบรรยายสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เกิดต้องมีการปฏิรูป ในบทนี้ผู้แต่งได้ยกสาเหตุของการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก ปัจจัยทางด้านสติปัญญาและความคิดตามแบบตะวันตก อิทธิพลต่างๆ ที่ผู้นำไทยได้เห็นจากฝรั่ง และที่สำคัญที่สุดก็คือความต้องการคนใหม่เข้ารับราชการ ดูเหมือนสาเหตุประการสุดท้ายนี้จะเป็นตัวแรงให้มีการปฏิรูปการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองประเทศ มีหน่วยงานกรมกองต่างๆ แบบใหม่ขึ้นมา ก็เกิดความต้องการที่จะมีคนแบบใหม่เอาไว้ทำงาน เพราะคนแบบเก่า ผักผ่อนแล้วเรียนแบบเก่าเริ่มจะใช้กับงานใหม่ ๆ ไม่ได้ ทางออกของประเทศก็คือจ้างชาวต่างประเทศมาทำงานเป็นที่ปรึกษา ส่งคนไทยไปเรียนเมืองนอก และที่สำคัญที่สุดก็คือต้องสร้างคนของตัวเองขึ้นมาภายในประเทศ วิธีหลังนี้เป็นวิธีที่เร็วที่สุด ทุนค่าใช้จ่ายมากที่สุด และผลที่ตามมาคือเกิด *ข้าราชบริพาร* อย่างแท้จริงในความหมายของสมัยใหม่ขึ้นมา

ในบทหลังๆ (๓-๔-๕) ส่วนใหญ่เป็นรายละเอียดของการปฏิรูปการศึกษา เป็นเรื่องของตัวบุคคลและนโยบายเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไป

บทเหล่านี้อาจจะไม่เป็นที่สนใจของคนอ่านที่ไม่ต้องการรายละเอียดมากนัก แต่ก็มีประโยชน์ในแง่ที่ทำให้มองเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพราะผู้แต่งได้นำตัวเลข ตาราง และสถิติมากมายมาแสดงไว้ น่าสังเกตว่าผู้แต่งได้สะท้อนความคิดอันหนึ่งของคนไทย กล่าวคือได้นำการปฏิรูปในสมัยรัชกาลที่ ๕ ไปเปรียบเทียบกับสมัยเมจิของญี่ปุ่นไว้หลายตอน ผู้แต่งมักจะแสดงความเสียดายว่า แม้ไทยจะมีการปฏิรูปในระยะเวลาใกล้เคียงกับญี่ปุ่น แต่ก็มีได้เดินก้าวหน้าเท่าเทียมญี่ปุ่น (หน้า ๔๖-๔๘, ๑๔๘ ฯลฯ) ผู้แต่งได้แสดงความเสียดาย แต่มิได้หาเหตุผลอันแท้จริงว่าทำไมการปฏิรูปของไทยจึงมิได้ผลเท่ากับของญี่ปุ่น ซึ่งถ้าจะลองวิเคราะห์ดูให้จริงจังแล้วก็คงจะต้องดูปัญหาที่กว้างขวางกว่านั้นมาก ก็จะต้องดูพื้นฐานทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ระบบการเมือง ลักษณะของคนทั้งสองประเทศเป็นการเปรียบเทียบกัน มิใช่เอาแต่เพียงประกาศของรัฐบาลไทยไปเทียบกับรัฐบาลญี่ปุ่นเท่านั้น (หน้า ๔๖-๔๘) เพราะในบางครั้งคนเราก็มักจุดประสงค์ต้องการอะไร ๆ คล้ายกัน อยากทำอะไรให้ดีเจริญรุ่งเรืองคล้ายกัน แต่ก็มีปัจจัยอื่น ๆ ที่มาเป็นเครื่องกีดขวาง ดังนั้นคำพูดหรือประกาศไม่อาจสะท้อนสภาพความเป็นจริงได้เสมอไป ซึ่งก็ตกเป็นปัญหาของเรื่องอุดมการณ์กับความเป็นจริงนั่นเอง

อนึ่ง ตลอดหนังสือเล่มนี้ผู้แต่งได้ตัดต่อเอาคำพูดและประกาศต่างๆ มาอ้างอิงมากมาย วิธีการอันนี้มีส่วนดีในแง่ที่ทำให้เห็นภาพพจน์ของสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี แต่การตัดต่อแบบนี้ถ้ามีมากเกินไปก็ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ เพราะที่จริงแล้วใจความของเรื่องราวที่นำมาอ้างแต่ละตอนอาจจะใช้คำพูดเพียงสองสามประโยค ของผู้แต่งสรุปให้เข้าใจได้โดยง่าย และประเด็นสำคัญที่สุดถ้าไม่มีการค้นคว้าที่แน่นอนอาจทำให้เกิดความเข้าใจไขว้เขวขึ้นมาได้ ที่ว่าไขว้เขวนั้นก็คือบางครั้ง คำพูดและคำประกาศ นั้นอาจจะมิได้บังถึงการกระทำที่แท้จริง อาจจะเป็นการแสดงความคิดเห็นความปรารถนาขึ้นมา แต่ว่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์นั้นจำเป็นต้องเฉพาะเจาะจงลงไปให้ได้ว่าเป็นเรื่องของความคิดหรือเรื่องที่มีการกระทำเกิดขึ้นจริงๆ

ผู้วิจารณ์เชื่อว่าหนังสือเล่มนี้ของวุฒิชัย มุคตศิลป์จะเป็นงานเด่นในแขนงการศึกษาสมัยรัชกาลที่ ๕ ไปอีกนาน และคงจะเป็นหนังสือหลักในการประกอบการศึกษาทางประวัติศาสตร์ของไทย และที่สำคัญที่สุด หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่เด่นที่สุดเล่มหนึ่งในวงการประวัติศาสตร์ไทยที่กำลังจะเริ่มต้นตัวเป็นอย่างมาก

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข่าวในวงการหนังสือ

เมืองไทยภายหลังเหตุการณ์เดือนตุลาคมมีอะไรหลาย ๆ อย่างที่น่าสนใจติดตามเกิดขึ้น ทั้งในรูปแบบที่มองเห็น เช่น การตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และในสิ่งที่มองไม่เห็นแต่พอรู้สึกได้ เช่น บรรยากาศและความรู้สึกนึกคิดของคนทั้งในทางการเมืองและสังคมที่เริ่มเป็นเสรีมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในเวลาต่อมาคือภาวะความขัดแย้งในกลุ่มคนต่างๆ ในเรื่องแนวคิดต่างๆ จนพาให้ชาวบ้านรู้สึกสับสนและไม่แน่ใจว่าอะไรกำลังเกิดขึ้นและจะเป็นอย่างไรต่อไปในอนาคต การจะเข้าใจปัญหาดังกล่าวจึงต้องเข้าใจด้วยว่า "สิ่งทั้งหลายย่อมมีพัฒนาการมาจากสิ่งง่าย ๆ ก่อน และก็เจริญมีลักษณะ

ซับซ้อนและยุ่งยากขึ้นโดยลำดับ ถ้าไม่เคยรู้หรือประสบการณ์มาก่อนเป็นขั้น ๆ คือจากง่ายไปหายาก ก็จะไม่พบผลเป็นความสำเร็จอันแท้จริงในการทำงานที่หนัก” ข้อความดังกล่าวมาจากหนังสือ *อ่านเสฐียรโกเศศ — นาคะประทีป* (กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมนิยม : ๒๕๑๖) ซึ่งพิมพ์ออกมาพร้อม ๆ กับลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงมีโต้ตอบกับ *พระสารประเสริฐ* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ : ๒๕๑๖) เนื่องในโอกาสวันเกิดครบ ๗ รอบนักษัตรของ *นาคะประทีป* พร้อมทั้งมีการแสดงนิทรรศการประวัติและผลงานของท่าน ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยที่เล่มแรกเป็นการรวบรวมคำคมสั้น ๆ ของทั้งสองนักปราชญ์จากผลงานต่าง ๆ ท่านเองเกี่ยวกับ Dictionary of Quotation ส่วนเล่มหลังนอกจากลายพระหัตถ์โต้ตอบแล้ว ยังมีประวัติของพระสารประเสริฐและบันทึกส่วนตัวของท่านเอง กับภาพประกอบเก่า ๆ ที่หาดูไม่ได้อีกแล้ว

เพื่อสร้างภาพพจน์ใหม่ให้แก่คณะที่ตราครี ซุมนุมวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาฯ หลังจากประสบความสำเร็จจากการออก *“อักษรศาสตร์พิจารณา”* รายเดือนแล้ว ก็หันมาจัดทำ *นิตยสารหนังสือ* มีการออกนิตยสารหนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ก็มีการอภิปรายในหัวข้อต่างๆ ที่เกี่ยวกับวงการหนังสือของไทย สำหรับผู้ที่สนใจอย่างมากในเรื่องของภาษาและวรรณกรรม น่าจะลองอ่าน *กรอง — ภาษาและวรรณกรรม* (กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์ : ๒๕๑๖) เป็นการรวบรวมบทความเชิงวิชาการ จัดทำโดย ซุมนุมวิชาการอักษรศาสตร์ เช่นเดียวกัน

ถ้าถือจะว่าปัจจุบันเป็นยุคตรวจสอบแนวความคิดก็ยังไม่ผิดความจริงไปสักเท่าใด มีการพูดคุยถกเถียงถึงแนวคิดสังคมนิยมกันอย่างมากและในแทบทุกระดับ ส่วนใครจะเชื่ออย่างไรแตกต่างกันอย่างไร ก็คงเป็นเรื่องของความเข้าใจส่วนบุคคลที่มีต่อปัญหาสังคม จริงจังและเป็นธรรมมากน้อยแค่ไหน ผู้ที่สนใจใคร่จะร่วมวงได้เกี่ยวกับเขาบ้างลองอ่านหนังสือแปล ที่แนวร่วมนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดพิมพ์ขึ้นใหม่ *“พัฒนาการความคิดสังคมนิยม”* ชาญุ กรัสนัยบุระ แปล (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์ : ๒๕๑๖) โดยกล่าวถึงนักคิดแนวสังคมนิยมตั้งแต่สมัยโบราณมาถึง ศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ ซึ่งล้วนแต่เป็นนักคิดยุโรปทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงของแนวคิดดังกล่าว เริ่มจากการวางอยู่บนพื้นฐานของความฝันไปสู่ความเป็นศาสตร์ (Science) เพราะ *มาร์ก* เองเชื่อว่านักปรัชญาต่อไปจะไม่ตีความหมายอย่างเดียว แต่จะเป็นผู้เปลี่ยนโลกเสียเอง เนื่องจากอิทธิพลของแนวคิด *มาร์ก* มีอยู่มากในศตวรรษนี้ การตีความตลอดจนพยายามอธิบายว่าทำไม *มาร์ก* จึงคิดเช่นนั้นเช่นนั้น จึงมีอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะในประเทศตะวันตก ทั้งฝ่ายต่อต้านบิดเบือนและฝ่ายสนับสนุน *พัฒนาการมาร์กซิสม์* ของ น. ชญาญุต์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอสดีไทย : ๒๕๑๖) ก็เป็นความพยายามหนึ่งแม้ผู้อ่านจะยังรู้สึกว่าการวิเคราะห์น่าจะไปได้มากกว่านี้ และไม่จำเป็นจะต้องสร้างภาพพจน์ที่ไม่น่านิยมของ *มาร์กซิสม์* ด้วยการโยงมาถึงสภาพการเมืองและแนวคิดในรัสเซีย ราวกับว่า *มาร์ก* จะต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในรัสเซีย แต่เมื่อคำนึงถึงสภาพการเมืองการปกครองในบ้านเราก่อนตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ ซึ่งยังอยู่ภายใต้คณะรัฐบาลชุดเก่าซึ่งอาจลดบันดาลให้แก่นุรักษ์นิยมเป็นคอมมิวนิสต์ไปได้อย่างง่าย ๆ ด้วยแล้ว การที่ตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นมาได้ก็ต่องนับเป็นความสามารถที่เดียว เมื่อพูดถึงแนวคิดสังคมนิยมแล้ว ก็น่าจะ

หาตัวอย่างที่มีการนำเอาแนวคิดนี้ไปปฏิบัติ ประเทศที่ดูจะประสบความสำเร็จอย่างมากเห็นจะได้แก่จีน แต่ถึงกระนั้น การเมืองภายในของจีนก็ยังยุ่งวุ่นวาย จนถึงการปฏิวัติวัฒนธรรม ซึ่งจึง มีรีดัล และ กาน เคสเชิล ให้สมญาอาณาจักรกลางว่า จีน : แผ่นดินแห่งการปฏิวัติตลอดกาล (กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิชาการ ส.จ.ม. : ๒๕๑๖) ซึ่งผู้เขียนเคยเข้าไปศึกษาในหมู่บ้านแห่งหนึ่งเมื่อปี ๒๕๐๕ และกลับมาเขียนหนังสือที่ผู้สนใจเรื่องจีนต้องอ่าน "Report From a Chinese Village" ในปี ๒๕๑๓ ผู้เขียนกลับไปเยี่ยมหมู่บ้านเดิมอีกครั้ง คราวนี้ได้มีโอกาสศึกษาถึงเหตุและผลของการปฏิวัติวัฒนธรรมในระดับหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร ผู้ที่เคยแต่อ่านหนังสือโฆษณาชวนเชื่อโจมตีจีนอาจจะลำบากใจ เพราะผู้เขียนเป็นคนสวีเดน ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ แต่ก็เข้าใจในแนวคิดของเขาเขตุงเป็นอย่างดี ประกอบกับการมีเสรีภาพทางความคิดอย่างมากในสวีเดน อาจจะทำให้ผู้คนที่ไม่ค่อยคุ้นเคยกับสิ่งนี้รู้สึกไม่พอใจอีกก็เป็นได้

ผู้สื่อข่าววรรณกรรม

BESTSELLERS OF THIS MONTH

NON FICTION	
1. <i>Sukarno: a Political Biography.</i>	by Legge.
2. <i>The Marxists.</i>	by Mills.
3. <i>Democracy at Gunpoint.</i>	by Papandreou.
4. <i>The Africans.</i>	by Davidson.
5. <i>Political Thought of Mao Tse-Tung.</i>	by Schram.
6. <i>The Second Sex.</i>	by De Beauvoir.
7. <i>A Hundred Years of Philosophy.</i>	by Passmore.
8. <i>Jonathan Livingston Seagull.</i>	by Bach.
9. <i>Rural Guerrillas in Latin America.</i>	by Gott.
10. <i>The Chinese Road to Socialism.</i>	by Wheelwright & McFarlane.
FICTION	
1. <i>Elephants can Remember.</i>	by Christie.
2. <i>The Odessa File.</i>	by Forsyth.
3. <i>The Ravi Lancers.</i>	by Masters.
4. <i>The Enemy I Kill.</i>	by Knox.
5. <i>The Other.</i>	by Tryon.
6. <i>Onward Virgin Soldiers.</i>	by Thomas.
7. <i>The Stepford Wives.</i>	by Levin.
8. <i>I Never Promised you a Rose Garden.</i>	by Green.
9. <i>Night of the White Bear.</i>	by Knowlton.
10. <i>Rosshalde.</i>	by Hesse.

หนังสือชุดความรู้ทั่วไป		สันติประชาธรรม ปวย องค์กรณ์
ของ สำนักพิมพ์เคลิคไทย		

หากองบรรณาธิการผู้อ่าน

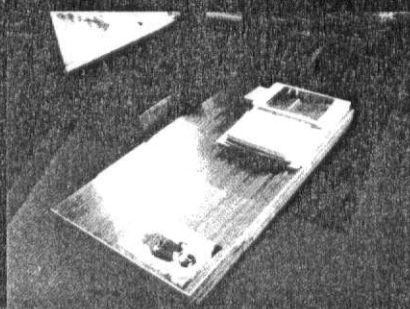
หมดกลิ่นคานบน
คนสนับศาน

อันจริง การขนบใหม่กรงน ก็เป็นเพียง
การเปลี่ยนตัวเลขท้าย พ.ศ. จากเลขหกมา
เป็นเลขเจ็ดเท่านั้น แต่ก็ยังรักที่จะหวังว่าเลข
เจ็ดคงจะใช้ศักราชที่สูงกว่า ช่วยให้เราทาง
มวณชวตคชนกว่าเดม

ผู้จัดการ

เพื่อนผมถามว่า
ถ้าคุณจะมีชีวิตต่อไป
อีกเพียงสามเดือนเท่านั้น
คุณจะทำอะไร
มันมีอะไรหลายร้อยอย่าง
ที่คุณจะต้องเลือกทำ
แต่ผมจะเลือกทำเพียงอย่างเดียว
หยุดกาลเวลาเสีย

ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ

เหมือนเช้าวันต่อมา
วันที่แดดไทลนอง
นองเป็นทางไปตามแนว
แนวทมาจบสน
จบสนทความปวดร้าว
ปวดร้าวเหมือนเหตุผลที่ผ่านกลางคินมาอย่าง
ปลอดคกข
ปลอดคกขเหมือนใครสักคนบนดาวดวงนั้น
เราจะตามดาวดวงนั้นไป

บรรณาธิการ

คนทำงานศิลป์มักชอบเรนเพื่อจะเปิดเผย
แต่คนทั่วไปมักชอบเรนเพื่อจะปกปิด
ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์

THE SOCIAL SCIENCE REVIEW MONTHLY

Vol. 12 No. 1 January 1974

	4	Hard Times
	5	Letters to the Editor
	9	Leading Article : All the King's Men.
	13	A Letter to the Prime Minister : On the Release of the three former MP.
<i>Pansak Vinyaratn</i>	14	American Talks : The Interview of Mr. John Lehman.
<i>Krikkiat Pipatseritham</i>	22	How to Tax the Car.

Cover Story

<i>Rangsan Thanapornpan</i>	34	If Siam runs short of Oil.
<i>Preecha Arya</i>	52	1973's Accident.
<i>Prawes Vasi</i>	58	Rebuilding the Thai Society.
<i>Padungsak Khamparatn</i>	71	A Poem / Sleep.
<i>Kramol Thongthamachart</i>	72	A Critic On Thai Constitutions.
<i>Sobnbat Chantornvong</i>	79	Aristotle : On the Stability of Democracy.
<i>Mytri Ungphakorn</i>	88	Man and Movie / Who's Guarding Whose Morals ? (tr.)
<i>Thundorn Tungbuasi</i>	98	The Attacks on Confucius.
<i>Pitak Panyayuth</i>	101	Third World / The Poorest of the Poor.
<i>Noranit Sethabutr</i>	104	Man and Poem / Archbald Macleish.
<i>Surachai Nimchirawat</i>	106	Man and Environment / Energy Crisis.

<i>C. Dhamabutr, C. Kasetsiri</i>	111	Books Review.
	116	Book Shelf News
	119	Editor

Niwat Kongpien Cover

<p>กองบรรณาธิการ</p> <h2 style="text-align: center;">สังคมศาสตร์ปริทัศน์</h2> <p style="text-align: center;">รายเดือน</p>															
<p>เจ้าของ : นายปวย อึ้งภากรณ์</p> <p>แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย</p> <p>คณะที่ปรึกษา : นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์</p> <p style="padding-left: 40px;">นายรังสรรค์ ธนะพรพันธุ์</p> <p style="padding-left: 40px;">นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์</p> <p>บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา : นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี</p> <p>สำนักงาน : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย สมาคมสังคม</p> <p>ศาสตร์แห่งประเทศไทย ถนนพญาไท จุฬาราชมนตรี</p> <p>กรุงเทพฯ ๕ โทร. ๕๗๖๒๒</p>	<table border="0"> <tr> <td>นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี</td> <td>บรรณาธิการ</td> </tr> <tr> <td>นายชวลิต ปัญญาอักษร</td> <td>ผู้จัดการ</td> </tr> <tr> <td>นายเทศ อภรณ์สุวรรณ</td> <td>ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ</td> </tr> <tr> <td>นายนิวัติ กองเพียร</td> <td>ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์</td> </tr> <tr> <td>นายสมพล เมนาคม</td> <td>เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ</td> </tr> <tr> <td>นางกนกพรรณ เหลี้ยวตระกูล</td> <td>เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย</td> </tr> <tr> <td>นายวิธาน ไทยเจริญ</td> <td>เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย</td> </tr> </table>	นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการ	นายชวลิต ปัญญาอักษร	ผู้จัดการ	นายเทศ อภรณ์สุวรรณ	ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ	นายนิวัติ กองเพียร	ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์	นายสมพล เมนาคม	เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ	นางกนกพรรณ เหลี้ยวตระกูล	เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย	นายวิธาน ไทยเจริญ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย
นายสุชาติ สวัสดิ์ศรี	บรรณาธิการ														
นายชวลิต ปัญญาอักษร	ผู้จัดการ														
นายเทศ อภรณ์สุวรรณ	ผู้ช่วยฝ่ายบรรณาธิการ														
นายนิวัติ กองเพียร	ผู้ช่วยฝ่ายศิลป์														
นายสมพล เมนาคม	เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ														
นางกนกพรรณ เหลี้ยวตระกูล	เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย														
นายวิธาน ไทยเจริญ	เจ้าหน้าที่ฝ่ายจำหน่าย														

สังคมศาสตร์ปรกตบ รายเดือน มีจำหน่ายตามสถาบันต่าง ๆ ต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ อาจารย์ แสงอรุณ วัชรสิริก
 คณะวิทยาศาสตร์ อาจารย์ ระวี ภาวิไล
 คณะนิเทศศาสตร์ อาจารย์ มังกร ชัยชนะคารา
 คณะรัฐศาสตร์ ห้องชายหนังสือของคณะ
 คณะพาณิชยศาสตร์ อาจารย์ ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ ห้องชายหนังสือของคณะ
 คณะเศรษฐศาสตร์ อาจารย์ แม่จ้อย เกษเกษม
 คณะพาณิชยศาสตร์ อาจารย์ แม่จ้อย ใจอ่อนนัท
 คณะศิลปศาสตร์ อาจารย์ นีออน สนิทวงศ์
 แผนกฯ วารสารศาสตร์ อาจารย์ กมล ฉายาวัฒน์
 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ อาจารย์ ชัยอนันต์ สมุทวณิช
 คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ อาจารย์ ไพจิตร เอื้อทวีกุล
 คณะบริหารธุรกิจ อาจารย์ ศรีปริญญา รามโกมุท
 สถาบันเทคโนโลยี นนทบุรี อาจารย์ วิวัฒน์ เคมร์พันธ์

มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

พระมหาชาย อากาศโร
 แผนกจำหน่ายหนังสือและห้องสมุด
 อาจารย์ บุญเอก พงอภา
 อาจารย์ จงจิตร ศรีพรรณ
 อาจารย์ ณีฎ์ ชพานนท์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์ กวี จุฑิกุล
 อาจารย์ สายสุวิ จุฑิกุล
 อาจารย์ ไพโรจน์ สโมสว
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อาจารย์ นิพนธ์ คันธเสวี
 โรงงานเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ อาจารย์ ชงขุทธ บุทองศ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะโบราณคดี อาจารย์ สันติ เล็กสุขุม
 คณะจิตรกรรม อาจารย์ ถกต ปรีชาคนัดพงศ์
 คณะมีนศาสตร์ อาจารย์ มานิช กงเกษมณี
 คณะอักษรศาสตร์ (ทับแก้ว) อาจารย์ บังอร กุทธาภรณ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะศึกษาศาสตร์ อาจารย์ ปราโมทย์ กระมุก
 คณะวิศวกรรมศาสตร์ อาจารย์ ฉัตรไชย รัตนไชย
 มหาวิทยาลัยรามคำแหง อาจารย์ ประทีป วาทิกทินกร
 อาจารย์ สุชิน คัมภีร์กุล

วิทยาลัยการศึกษาศึกษา ประสานมิตร

หอสมุดกลางวิทยาลัย
 บางแสน อาจารย์ สวัสดิ์ เรืองวิเศษ
 มหาสารคาม อาจารย์ สดภาพ พันธุ์มณี
 พิษณุโลก อาจารย์ อารี หทัยวิม
 สงขลา อาจารย์ พาวา พันธุ์เมฆา

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

อาจารย์ อารมย์ เขียวเจริญ
 วิทยาลัยครูสวนสุนันทา อาจารย์ วิยะดา สอนวงศ์
 วิทยาลัยครูจันทระเกษม อาจารย์ เมียมศรี นาคพัฒน์
 วิทยาลัยครูเพชรบุรี อาจารย์ มงคล บุญปลุก
 วิทยาลัยครูอุดรธานี อาจารย์ ถุคิมัน ปวีร์สันติ
 วิทยาลัยครูยะลา อาจารย์ สวรรค์ แก้วเหล็ก
 วิทยาลัยครูสงขลา อาจารย์ สุพหล นาควานิช
 วิทยาลัยครูศรีนครินทร์ อาจารย์ ทศนีย์ ทองศรี
 วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา อาจารย์ เสาวนีย์ รุจิระอำพร

วิทยาลัยเทคนิค กรุงเทพฯ

อาจารย์ อรรภรศ โชติคุณุช
 วิทยาลัยเทคนิค ชนบุรี อาจารย์ หวิศ สุตะบุตร
 วิทยาลัยเทคนิคตะวันออกเฉิยเหนือ อาจารย์ ประภาศศรี ใจสูงเนิน
 อาจารย์ ทวี รัชนิกร
 โรงเรือนบ้านคลองเต็ง ควัง ครูปราโมทย์ ศรีสมบัติ

ต่างจังหวัดจะหาซื้อ สังคมศาสตร์ปรกตบ ได้ที่

เชียงใหม่	สุวิวงศ์บุ๊คเซ็นเตอร์ รามามบุ๊คเซ็นเตอร์	พัตลุง ยะลา	อุดมพานิชกิจ พิทยาคาร
นครศรีธรรมราช	ทุ่งสงบรรณาคาร	ขอนแก่น	จู่ ไทยกันเอง
พิษณุโลก	แสงทองพานิช บรรณาลัยกมล เสียงทิพย์	สุราษฎร์ธานี	ไทยวัฒนาพานิช
ปัตตานี	ปัตตานีบุ๊คเซ็นเตอร์	สงขลา	หาดใหญ่บรรณาคาร
อยุธยา	อัมพวา	สระบุรี	พิมพ์อนงค์ สถานรถไฟสระบุรี
นครราชสีมา	โรงแรมไพฑูริทอง ชัยรังสี	ครัง	มิตรศาสตร์ ชงชัย

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
จังหวัด...
...

โดย...

...

การ...

...

นายบุญส่ง ชลธร ผู้จัดการชาวบ้าน

...

...